

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Εκπαιδευτική Πολιτική & Διοίκηση

Διπλωματική εργασία
Θέμα:

Μελέτη των αντιλήψεων διευθυντών σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για το ρόλο της ηγεσίας στο σχολείο του 21ου αιώνα

Κανέλλου Μαρίνα

Επιβλέπων Καθηγητής: Αθανάσιος Τζιμογιάννης

Κόρινθος,
Μάιος 2019

ΜΕΛΗ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Τζιμογιάννης Αθανάσιος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
(Επιβλέπων Καθηγητής)

Φωτόπουλος Νικόλαος, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου

Τσιωτάκης Παναγιώτης, Μέλος Ε.ΔΙ.Π. Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Τζιμογιάννη Αθανάσιο για την ουσιαστική βοήθεια, καθοδήγηση και συμπαράσταση κατά την διάρκεια εκπόνησης αυτής της εργασίας. Θα ήθελα επίσης να τον ευχαριστήσω και για την άμεση ανταπόκριση του κάθε φορά που χρειαζόμουν τις συμβουλές, ανατροφοδότηση και την πολύτιμη στήριξη του. Το ταξίδι της διπλωματικής ήταν πολύ σημαντικό για εμένα καθώς με ώθησε να αλλάξω τρόπο σκέψης, αλλά και στην διαμόρφωση αλλαγής της προσωπικής μου κουλτούρας και οπτικής σε εκπαιδευτικά ζητήματα.

Ακόμη θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Τσιωτάκη Παναγιώτη για την πολύτιμη βοήθεια του σε διάφορα εκπαιδευτικά και τεχνικά ζητήματα που προέκυψαν, η παρουσία του και η επιστημονική του καθοδήγηση ήταν πολύ σημαντικές. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους εκπαιδευτικούς του τμήματος μας για την καθοδήγηση, τις γνώσεις, την υποστήριξη καθ' όλη την διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους διευθυντές για την συγκινητική προθυμία τους αλλά και για την εμπιστοσύνη, την ειλικρινή κατάθεση των απόψεων και πεποιθήσεων τους στα εκπαιδευτικά ζητήματα που αναλύσαμε σε ένα κλίμα θετικό, συνεργατικό και ευχάριστο καθώς και να τους συγχαρώ για το τεράστιο και δύσκολο έργο που καθημερινά εκτελούν με τα όποια μέσα κάθε σχολική μονάδα έχει στην διάθεση της.

Η εργασία αυτή αφιερώνεται στον άντρα μου Γιώργο και στα αγαπημένα μου παιδιά Μελίνα, Υρώ, Νικολέτα και τους ευχαριστώ πολύ για την συμπαράσταση, την στήριξη και την υπομονή τους τα δύο αυτά χρόνια.

Περιεχόμενα

Περίληψη	7
Abstract	9
Κεφάλαιο 1 Εισαγωγικό πλαίσιο	
1.1	
1.1.1 Εισαγωγή.....	11
1.1.2 Δομή της εργασίας.....	13
1.1.3 Σκοπός και σχεδίαση της εργασίας.....	14
1.2 Ηγεσία- διοίκηση	16
1.2.1 Ορισμός ηγεσίας – σχολικός ηγέτης.....	16
1.2.2 Ο ρόλος του διευθυντή – ηγέτη του σχολείου.....	18
1.2.3 Μοντέλα εκπαιδευτικής ηγεσίας.....	19
1.3 Το σύγχρονο σχολείο	20
1.3.1 Το σύγχρονο σχολείο.....	20
1.3.2 Οι δεξιότητες του 21 ^{ου} αιώνα.....	22
1.3.3 Οι στόχοι του σχολείου του 21 ^{ου} αιώνα.....	23
1.3.4 Η εκπαιδευτική μονάδα που ακολουθεί την αλλαγή.....	24
Κεφάλαιο 2 Θεωρητικό πλαίσιο	27
2.1 Το σύγχρονο σχολείο σήμερα	27
2.1.1 Σύγχρονο σχολείο και αγορά εργασίας.....	27
2.1.2 Το Πρόγραμμα Σπουδών.....	28
2.1.3 Το εκπαιδευτικό σύστημα και η αναγκαιότητα της εκπαίδευσης.....	29
2.2 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο σύγχρονο περιβάλλον	31
2.2.1 Από την κοινωνία της γνώσης στην κοινωνία της πληροφορίας.....	31
2.2.2 Δια βίου μάθηση.....	32
2.2.3 Επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών.....	34
2.3 Σύγχρονο σχολείο και ηλεκτρονική μάθηση	35
2.3.1. Οι νέες τεχνολογίες.....	35
2.3.2 Η ηλεκτρονική μάθηση και οι δυσκολίες.....	37
2.4 Σύγχρονο σχολείο και απόψεις	38
Κεφάλαιο 3 Βιβλιογραφική Επισκόπηση	43
3.1 Εισαγωγή των πλαισίων.....	43

3.2 Οι θετική συσχέτιση ηγεσίας και νέου σχολείου – αντιλήψεις εκπαιδευτικών.....	43
3.3 Προσαρμογή στις αλλαγές.....	44
3.4 Οι δεξιότητες του 21 ^{ου} αιώνα.....	45
3.5 Αποτελεσματικότητα εκπαιδευτικών.....	45
3.6 Η τεχνολογική συνεισφορά.....	46
3.7 Ο ρόλος του ηγέτη- διευθυντή.....	47
3.8 Προτάσεις για το μέλλον.....	48
3.9 Οικονομικές δυσκολίες.....	48
3.10 Σημεία σύγκλισης των ερευνών.....	49
3.11 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα.....	56
Κεφάλαιο 4 Μεθοδολογία της έρευνας.....	59
4.1 Μεθοδολογία και τύπος διεξαγωγής.....	59
4.2 Πληθυσμός δείγματος.....	59
4.3 Το εργαλείο συλλογής δεδομένων.....	60
Κεφάλαιο 5	61
5.1 Αποτελέσματα στατιστικής ανάλυσης.....	61
5.1.1 Το Σύγχρονο σχολείο.....	61
5.1.1.1 Το Σχολείο 21 ^{ου} αιώνα.....	61
5.1.1.2 Γνώσεις 21 ^{ου} αιώνα.....	65
5.1.1.3 Δεξιότητες 21 ^{ου} αιώνα.....	66
5.1.1.4 Στάσεις και αξίες 21 ^{ου} αιώνα.....	69
5.1.1.5 Ψηφιακές ικανότητες.....	72
5.1.2 Παραδοσιακό σχολείο.....	75
5.1.2.1 Γνώσεις.....	76
5.1.2.2 Δεξιότητες.....	77
5.1.2.3 Στάσεις και αξίες.....	78
5.1.3 Ο ρόλος της εκπαιδευτικής ηγεσίας.....	79
5.1.3.1 Παιδαγωγική ηγεσία.....	79
5.1.3.2 Σχολική κουλτούρα.....	80
5.1.3.3 Εκπαιδευτική πολιτική σχολείου.....	83
5.1.3.4 Παραδοσιακή διοίκηση σχολείου.....	86
5.1.4 Ανάπτυξη σχολείου 21^{ου} αιώνα.....	87
5.1.4.1 Δυσκολίες προώθησης.....	87
5.1.4.2 Προτάσεις.....	91

5.2 Σύνοψη αποτελεσμάτων.....	92
Κεφάλαιο 6.....	97
6.1 Συμπεράσματα συζήτηση.....	97
6.1.1 Οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με το σύγχρονο σχολείο.....	97
6.1.2 Από το παραδοσιακό στο σύγχρονο σχολείο.....	99
6.1.3 Ο ρόλος της εκπαιδευτικής ηγεσίας.....	100
6.1.4 οι δυσκολίες των διευθυντών και οι προτάσεις.....	101
6.2 Περιορισμοί.....	102
6.3 Προτάσεις για πρακτική εφαρμογή.....	102
6.4 Επίλογος.....	104
Αναφορές.....	105
Παράρτημα 1: Ερωτήσεις συνέντευξης.....	111
Παράρτημα 2: Περιεχόμενο μετεγγραφής συνεντεύξεων	
Συνέντευξη, Δ1 συμμετέχων.....	114
Συνέντευξη, Δ2 συμμετέχων.....	119
Συνέντευξη, Δ3 συμμετέχων.....	122
Συνέντευξη, Δ4 συμμετέχων.....	126
Συνέντευξη, Δ5 συμμετέχων.....	132
Συνέντευξη, Δ6 συμμετέχων.....	136
Συνέντευξη, Δ7 συμμετέχων.....	140
Συνέντευξη, Δ8 συμμετέχων.....	146
Συνέντευξη, Δ9 συμμετέχων.....	153
Συνέντευξη, Δ10 συμμετέχων.....	160

Περίληψη

Στις μέρες μας ο διευθυντής μιας σχολικής μονάδας δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έρχεται αντιμέτωπος με πλήθος προκλήσεων και αλλαγών με τις οποίες πρέπει να πειραματιστεί, να τις αξιολογήσει και να τις αναπτύξει στον βαθμό που ο ίδιος μπορεί να ανταπεξέλθει αλλά και οι συνθήκες του το επιτρέπουν. Μια από τις καθημερινές προκλήσεις αποτελεί η συνεχής ενημέρωση του σχετικά με τις εξελίξεις που πραγματοποιούνται στον εκπαιδευτικό τομέα και ειδικότερα τις δεξιότητες, τις στάσεις και τις ικανότητες που πρέπει να καλλιεργούνται σε ένα σύγχρονο σχολείο σήμερα.

Η παρούσα μελέτη διερευνά τις απόψεις των διευθυντών Γυμνασίου σχετικά με τον ρόλο του ηγέτη στο σύγχρονο σχολείο. Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε ήταν ποιοτική και πραγματοποιήθηκε με ημιδομημένες συνεντεύξεις σε 10 διευθυντές Γυμνασίου του νομού Κορινθίας. Επιπλέον στόχος της έρευνας ήταν να διερευνήσει κατά πόσο είναι ενημερωμένοι σχετικά με τις απαιτήσεις και τις αναγκαιότητες που επιδιώκονται στο νέο σχολείο του καινούριου αιώνα που διανύουμε.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι δεν είναι εφικτό στα περισσότερα σχολεία να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα της εποχής γιατί οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν καθημερινά είναι πολλές, τα προβλήματα που συναντούν πολλά και εξαρτώμενα από την συγκεντρωτική πολιτική που ασκεί η ανώτερη διοίκηση των σχολείων. Οι δυσκολίες τους αναφέρονται σε μεγάλο ποσοστό σε έλλειψη υλικοτεχνικού εξοπλισμού κάτι που καθίσταται απαραίτητο στην εποχή της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης. Οι διευθυντές θεωρούν ότι ο ρόλος τους θα ενισχυθεί με την επιμόρφωση τους, με τον περιορισμό της γραφειοκρατίας με παροχή ευελιξίας και αυτονομίας στην σχολική λειτουργία, και τέλος με την ύπαρξη χρηματοδότησης από το κράτος.

Τα συμπεράσματα που απορρέουν από τη παρούσα έρευνα είναι ότι τα ελληνικά σχολεία ακόμη δεν έχουν αφενός την απαραίτητη ενημέρωση και τις κατευθυντήριες γραμμές και αφετέρου δεν διαθέτουν οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί την κατάρτιση, την τεχνογνωσία και τον τεχνολογικό εξοπλισμό για να στραφούν προς τα εκεί. Ο ρόλος του διευθυντή αναφέρουν ότι είναι περισσότερο διεκπεραιωτικός και συντονιστικός παρά παρεμβατικός. Παρόλο που τα εμπόδια ήταν και είναι αρκετά η στάση των διευθυντών ήταν ιδιαίτερα θετική και έδειξαν αρκετή

προθυμία ώστε μελλοντικά να προσπαθήσουν διαθέτοντας τα όποια μέσα στα σχολεία τους να θέσουν οργανωσιακούς και διοικητικούς στόχους που θα αλλάξουν θετικά την λειτουργία του σχολείου τους με αρκετές θετικές συνέπειες για το μέλλον των μαθητών τους.

Λέξεις- κλειδιά: διευθυντής, ηγεσία σχολικής μονάδας, σύγχρονο σχολείο, 21^{ος} αιώνας, δεξιότητες.

Abstract

Nowadays, the principal of a school unit of a secondary school, has to face several challenges and changes that he needs to experiment, evaluate and develop to the extent as far as he can cope with, and the conditions allow, too. One of the daily challenges is to keep up-to-date with developments in the field of education, and in particular the skills, attitudes and abilities to be cultivated in a modern school today.

The present study explores the views of Lower Secondary school (Junior High) regarding the role of the leader in modern school. The research that was carried out was qualitative and was carried out with semi-structured interviews among 10 headteachers of Junior High School in the prefecture of Korinthos. Moreover the aim of the research was to investigate whether they are aware of the requirements and the necessities sought to the new school of the present century are concerned.

The results of the survey have shown that it is not feasible for most schools to adapt to the new data of our times because the difficulties they face every day are a lot, the problems they encounter are several and they also depend on the centralized politics of upper school administration. Their difficulties appear mostly due to the lack of logistical equipment which is necessary during this period of rapid technological evolution. The principals consider that their role will be reinforced through their education, by limiting bureaucracy by providing flexibility and autonomy to the school function, and finally through funding on behalf of the state.

The conclusions that proceed of the present study are that on the one hand Greek schools still lack the necessary information and the directional lines yet and that in the other hand most of the teachers do not allocate , the job training, the expertise and the technological equipment to switch to there. They claim that the role of the principal is more processing and coordinating than interventionist.

Despite the fact that the obstacles were and still are several, the attitude of the head teacher was really positive and they showed enough willingness so that in the future they can try by having any means at their school to set organizational and administrative objectives that would change the functioning of their school positively with several positive consequences for the future of their pupils.

Keywords: principal, school leadership, modern school, 21st century, skills.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1.1 Εισαγωγή

Το εκπαιδευτικό σύστημα έχει αναντίρρητα μεγάλη σημασία για την συνολική ανάπτυξη της χώρας. Η συνειδητοποίηση αυτή οδηγεί τους πολιτικούς φορείς να εκδηλώνουν το ενδιαφέρον τους για ένα γενικό εκπαιδευτικό σχεδιασμό που ευνοεί την δομική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού συστήματος (Κωτσίκης, 2007). Πολλά έθνη σε όλο τον κόσμο έχουν εφαρμόσει μεταρρυθμίσεις του αναλυτικού προγράμματος σπουδών, όσον αφορά την διδασκαλία και την αξιολόγηση με σκοπό την καλύτερη προετοιμασία όλων των παιδιών προκειμένου να ανταποκριθούν στις υψηλότερες εκπαιδευτικές απαιτήσεις της ζωής και της εργασίας στον 21ο αιώνα.

Γεννιέται λοιπόν το ερώτημα ποιες είναι οι ικανότητες που πρέπει να επιτύχουν οι νέοι σε αυτόν τον ταχύτατα μεταβαλλόμενο κόσμο και τι ικανότητες χρειάζονται οι εκπαιδευτικοί, με τη σειρά τους, για να διδάσκουν αποτελεσματικά αυτές τις δεξιότητες στους μαθητές τους; Τι είδους σχολείο χρειαζόμαστε για να προετοιμάσουμε τους μαθητές για το μέλλον τους, σε ένα κόσμο που αλλάζει με τρομακτικές ταχύτητες; Τι πρέπει να γνωρίζουν οι μαθητές για να ευδοκιμήσουν στον 21^ο αιώνα; Άραγε μπορεί να υπάρξει το απαιτούμενο αποτέλεσμα αν όλες αυτές οι ενέργειες δεν βρίσκουν σύμφωνο τον διευθυντή ηγέτη της σχολικής μονάδας (Schleicher, 2012);

Αυτά είναι τα ερωτήματα πάνω στα οποία εργάζεται η P21 (Partnership for 21st century) σε συνεννόηση με τους επιχειρηματίες, με τους διευθυντές της εκπαίδευσης, αλλά και με όλους τους αρμόδιους που λαμβάνουν αποφάσεις τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια. Ο κόσμος της εργασίας έχει αλλάξει ριζικά οι λέξεις επαγγελματική σταδιοδρομία, δεξιότητες για την εύρεση εργασίας πάντα υπήρχαν, αλλά με διαφορετικό περιεχόμενο. Οι πολίτες του 20^{ου} αιώνα είναι διαφορετικοί από τους πολίτες του 21^{ου} αιώνα.

Ο πολίτης του 21^{ου} αιώνα χρειάζεται άλλες δεξιότητες, καθώς η παγκοσμιοποίηση, ο ερχομός της τεχνολογίας οδήγησαν την εργασία σε μονοπάτια πολύπλοκα, απαιτητικά, ποικιλόμορφα. Το σχολείο πάντα έπαιζε σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση των πολιτών, διαμορφώνει τον πολίτη του αύριο, τον πολίτη του έθνους ειδικά σήμερα εκτός από την μάθηση πρέπει να καλλιεργήσει αξίες όπως

δημοκρατικό ήθος, διαπολιτισμικές αντιλήψεις, δεοντολογία, δια βίου μάθηση, ψηφιακό αλφαριθμητισμό. Η ευθύνη που έχουν οι εκπαιδευτικοί είναι ζωτικής σημασίας για την σχολική κοινότητα, για την τοπική κοινωνία, για το έθνος (Warrick, 2014).

Το πλαίσιο του 21^{ου} αιώνα αναφέρεται στα θεμέλια της μάθησης τα οποία πρέπει να τίθενται πρώτα από όλα στα κράτη και στις σχολικές κοινότητες. Περιλαμβάνει αρχικά τις βασικές γνώσεις, ύστερα τις μαθησιακές δεξιότητες και τέλος τις κοινωνικές δεξιότητες. Βασικός στόχος είναι το ‘No child left behind’ μία δράση που έχει καθιερωθεί από το 2001 στις ΗΠΑ υπό την προεδρία του Αμερικανού Προέδρου Τζορτζ Μπους (P21,2003). Το σχολείο οφείλει πλέον, υπό την κυριαρχία της παγκόσμιας αγοράς, να διαμορφώσει στους μαθητές του δεξιότητες και ικανότητες παγκόσμια αποδεκτές, που, στο όνομα της σύγχρονης ευρωπαϊκής δημοκρατίας, δε θα αμφισβητούν τη φύση και τη λειτουργία αυτής της αγοράς (Νούτσος,2004).

Παραμένει, ωστόσο, ένα βαθύ κενό μεταξύ των γνώσεων και των δεξιοτήτων που οι περισσότεροι μαθητές μαθαίνουν στο σχολείο και τις γνώσεις και τις δεξιότητες που χρειάζονται στους χώρους εργασίας του 21ου αιώνα. Η εταιρική σχέση για τις δεξιότητες του 21ου αιώνα, αποτελείται από μια ομάδα σημαντικών επιχειρηματικών και εκπαιδευτικών οργανώσεων, που σχηματίστηκαν το 2002 για να εργαστούν κλείνοντας αυτό το κενό. Ο Οργανισμός P21 (2007) έχει προωθήσει τον εθνικό διάλογο στις ΗΠΑ σχετικά με τις δεξιότητες του 21ου αιώνα, ενσωματώνοντάς τις στην διδασκαλία, στην ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών και στη δημιουργία μαθημάτων που αντικατοπτρίζουν την πραγματικότητα του 21ου αιώνα (P21,2007) .

Εικόνα 1. P21, Πλαίσιο δεξιοτήτων 21^{ου} αιώνα

Το παραπάνω σχέδιο δείχνει το σχέδιο της δράσης του P21 και περιγράφει τις δεξιότητες και τις ικανότητες που απαιτούνται σήμερα στον εργασιακό και κοινωνικό χώρο. Η αποστολή του οργανισμού είναι η συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας της εποχής μας και η υπόσχεση της μάθησης του 21ου αιώνα για κάθε μαθητή σε όλη τη χώρα και σε όλο τον κόσμο. Η προτεραιότητα σε αυτό το κίνημα, δίνεται στα 4Cs, δηλαδή σε τέσσερις βασικές δεξιότητες οι οποίες περιλαμβάνουν την κριτική σκέψη, την επικοινωνία, την συνεργασία και την δημιουργικότητα. Το P21 είναι ο κορυφαίος οργανισμός που εξασφαλίζει ότι κάθε παιδί, χωρίς καμιά εξαίρεση, βιώνει τη μάθηση του 21ου αιώνα.

1.1.2 Δομή της εργασίας

Η εργασία αυτή αποτελείται από έξι κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο είναι εισαγωγικό το οποίο θέτει τον προβληματισμό και τον ερευνητικό σκοπό για τον οποίο έγινε η εργασία αυτή. Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθούν οι βασικές έννοιες όπως ηγεσία, διοίκηση, διοίκηση σχολικών μονάδων, ο ρόλος του διευθυντή ηγέτη, τα μοντέλα της εκπαιδευτικής ηγεσίας, το σύγχρονο σχολείο, οι δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα, οι στόχοι του σχολείου του 21^{ου} αιώνα.

Το δεύτερο κεφάλαιο εμβαθύνει στις παραπάνω έννοιες και στη βιβλιογραφία γύρω από τη σχολική ηγεσία και τα βήματα που απαιτούνται για να μπορέσει ένα σχολείο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής. Θα αναλυθούν αρκετές έννοιες όπως σχολείο και αγορά εργασίας, τα προγράμματα σπουδών, η διαβίου μάθηση, η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, οι νέες τεχνολογίες, ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός.

Το τρίτο κεφάλαιο αποτελεί μια εκτενή βιβλιογραφική ανασκόπηση σε διεθνείς έρευνες που έχουν γίνει με αντικείμενο τις αντιλήψεις των διευθυντών των σχολικών μονάδων σχετικά με το σύγχρονο σχολείο. Μέσα από αυτήν διαφαίνονται διάφορες οπτικές, όπως ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά που υποστηρίζουν το σύγχρονο σχολείο, μιλούν για τις προσπάθειες που έχουν γίνει για την ενσωμάτωση των σχολείων τους, για τις ελλείψεις και τις δυσκολίες που έχουν αντιμετωπίσει.

Το τέταρτο κεφάλαιο αποτελεί τη μεθοδολογία της έρευνας, όπου περιγράφεται το ερευνητικό σχέδιο, η δειγματοληψία, το δείγμα και το ερευνητικό

εργαλείο (ερωτηματολόγιο). Το πέμπτο κεφάλαιο είναι η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας που έγινε σε δείγμα εκπαιδευτικών και ειδικότερα διευθυντών Γυμνασίου. Στο κεφάλαιο αυτό αναλύονται ένα προς ένα τα ερευνητικά ερωτήματα και δίνεται απάντηση που έχει προκύψει μέσα από την ανάλυση των στοιχείων των απόψεων των εκπαιδευτικών του δείγματος.

Τέλος η εργασία ολοκληρώνεται με το έκτο κεφάλαιο και με την παράθεση των συμπερασμάτων που απορρέουν από την έρευνα, τους περιορισμούς και τις προτάσεις για μελλοντική έρευνα και πρακτική εφαρμογή. Με το τέλος των κεφαλαίων παρατίθεται η βιβλιογραφία και οι πηγές που χρησιμοποιήσαμε για την σύνταξη της εργασίας μας.

Στο πρώτο παράρτημα παρατίθεται το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήσαμε στις συνεντεύξεις μας και στο δεύτερο παράρτημα όλες οι συνεντεύξεις που πραγματοποιήσαμε στους διευθυντές οι οποίοι έχουν τον κώδικα Δί όπου $i=1,2,3..10$.

1.1.3 Σκοπός και σχεδίαση της εργασίας

Σκοπός της εργασίας είναι να μελετήσει τις απόψεις του διευθυντή σχετικά με το σύγχρονο σχολείο σήμερα, τους επιμέρους στόχους του, τα χαρακτηριστικά του, την θέση των εκπαιδευτικών στη νέα προοπτική αλλά και την χρησιμότητα του στον μαθητή. Η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία επικοινωνίας, συνεργατικότητας, αλληλεπίδρασης, αναστοχασμού και καθοδήγησης ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές. Προκειμένου η διδασκαλία να αποβεί ωφέλιμη και ευεργετική πρέπει να μελετηθούν τα πλεονεκτήματα της, οι δυσκολίες της, οι προτάσεις και οι απόψεις των εμπλεκόμενων.

Πραγματοποιήθηκε αρχικά βιβλιογραφική επισκόπηση σε επιστημονικά άρθρα της διεθνούς βιβλιογραφίας, του πρόσφατου παρελθόντος από το 2012 και μετά, όπου αναζητήθηκαν συγκεκριμένες λέξεις κλειδιά όπως διευθυντής σχολικής μονάδας, σύγχρονο σχολείο, δεξιότητες 21^{ου} αιώνα, απόψεις εμπλεκόμενων. Τα ευρήματα της βιβλιογραφικής επισκόπησης αποτέλεσαν την βάση για την κατασκευή του ερωτηματολογίου, αλλά και καθοδήγησαν την απόφαση μας σχετικά με την επιλογή του ερευνητικού εργαλείου.

Η συνέντευξη επιλέξαμε να είναι ημιδομημένη και να μην έχει αυστηρά καθορισμένα όρια, το ερωτηματολόγιο αποτελούταν και από υποερωτήματα που

χρησιμοποιήθηκαν στην περίπτωση που η απάντηση του ερωτώμενου ήταν συνοπτική και μη καθορισμένη. Με τον τρόπο αυτό επικεντρωθήκαμε να μεν σε ένα συγκεκριμένο θέμα και καταφέραμε να μας αποδώσει αρκετά σημαντικές πληροφορίες. Ο τρόπος αυτός απαιτήσε μεγάλη προσπάθεια από τον ερευνητή να μην ξεφύγει η συζήτηση προς άλλη κατεύθυνση αλλά και αρκετό χρόνο για την ανάλυση των απαντήσεων.

Τα ευρήματα μας έδειξαν κυρίως τον προβληματισμό των διευθυντών καθώς θεωρητικά δεν φαίνεται σε γενικές γραμμές να αντιμετωπίζουν δυσκολίες τουλάχιστον το μεγαλύτερο ποσοστό των διευθυντών, στην πρακτική εφαρμογή όμως οι δυσκολίες είναι αρκετές.

1.1.4 Ανάγκη διεξαγωγής της έρευνας

Στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος που υλοποιήθηκε στα έτη 2017-2018 στο οποίο συμμετείχα ο τίτλος ήταν Εκπαιδευτική πολιτική και διοίκηση. Από τον τίτλο αλλά και από το περιεχόμενο κατά την διάρκεια των σπουδών μας θελήσαμε να διερευνήσουμε τις απόψεις και τις στάσεις των διευθυντών σχετικά με το Σύγχρονο σχολείο. Η έρευνα που υπάρχει σχετικά με το θέμα αυτό είναι σχετικά μικρή, αλλά και στο εξωτερικό δεν υπάρχουν αρκετά ευρήματα, καθώς βρισκόμαστε στην αρχή της δεκαετίας και η έννοια σύγχρονο σχολείο και δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα μόλις άρχισαν να εφαρμόζονται.

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει ακόμη έρευνα σχετικά με το θέμα αυτό αλλά και οι στατιστικές μέχρι τώρα που υπάρχουν μαρτυρούν την μη εφαρμογή των μέτρων που προβλέπεται να εφαρμόζονται στο σύγχρονο σχολείο με την έναρξη της νέας δεκαετίας. Προσπαθήσαμε σε αυτή μικρής κλίμακας έρευνας να εντοπίσουμε τον ρόλο του διευθυντή- ηγέτη της σχολικής μονάδας σχετικά με το ζήτημα αυτό. Καταγράφηκαν οι δεξιότητες που πρέπει να καλλιεργούνται στο νέο αυτό σχολείο, οι στόχοι του, οι παραδοσιακές πρακτικές που ακόμη υπάρχουν και ο ρόλος της ηγεσίας στο θέμα αυτό. Στο τέλος περιγράφονται οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην εφαρμογή του σύγχρονου σχολείου και συζητήσαμε πιθανούς τρόπους για να ξεπεραστούν.

1.2 Ηγεσία- Διοίκηση

1.2.1 Ορισμός ηγεσίας – σχολικός ηγέτης

Σύμφωνα με τον Μπουραντά (1999) η ηγεσία είναι η διαδικασία επηρεασμού των στάσεων και της συμπεριφοράς μιας μικρής ή μεγάλης, τυπικής ή άτυπης ομάδας ανθρώπων από ένα άτομο ηγέτη με τέτοιο τρόπο ώστε εθελοντικά, πρόθυμα και με την κατάλληλη συνεργασία να προσπαθούν να υλοποιήσουν στόχους που απορρέουν από την αποστολή της ομάδας με τη μεγαλύτερη δυνατή αποτελεσματικότητα. Η ηγεσία είναι άρρητα συνδεδεμένη με τις έννοιες όραμα, επιρροή και πυκνότητα λήψης αποφάσεων. Ηγέτης μπορεί να είναι οποιοσδήποτε άνθρωπος στην ομάδα του καθώς καταφέρνει να αναδεικνύεται, να πείθει, να περνά όραμα, να εμπνέει, να προκαλεί εκτίμηση, να καινοτομεί, να κερδίζει εμπιστοσύνη και να μιλά στην καρδιά.

Ο Σαΐτης (2012) αναφέρει πως η ηγεσία είναι η διαδικασία επιρροής της συμπεριφοράς των μελών μιας οργάνωσης από κάποιον ηγέτη ώστε να εξασφαλίσει την θεληματική συνεργασία τους, η οποία μπορεί να οδηγήσει στην επίτευξη του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος. Άλλη μια άποψη του Yukl το 2002 στο βιβλίο των Ράπτη και Βιτσιλάκη το 2007 θεωρεί την ηγεσία αυθαίρετη και υποκειμενική έννοια. Αναφέρει ότι η ηγεσία χαρακτηρίζεται από τρεις διαστάσεις η ηγεσία της επιρροής, η ηγεσία των σταθερών και επαγγελματικών αξιών και η ηγεσία της ανάπτυξης και έκφρασης οράματος στον σχολικό οργανισμό.

Σύμφωνα με τον MacBeath (2003) υπάρχουν πολλές και ποικίλες ερμηνείες σχετικά με τον ρόλο του ηγέτη, έτσι ο κάθε ηγέτης να μπορεί να επιλέξει τον κατάλληλο για αυτόν τύπο που ταιριάζει αφενός στην σχολική μονάδα στην οποία βρίσκεται και αφετέρου στην προσωπικότητα του ίδιου. Ο ηγέτης έχει όραμα, ασκεί δύναμη, επιρροή και εξουσία, και είναι ικανός στην ορθή λήψη αποφάσεων. Η ηγεσία σύμφωνα με τον MacBeath έχει πολλές πτυχές, ο ίδιος εστιάζει στο Leadership for Learning, στην ηγεσία που διευκολύνει την μάθηση.

Προκειμένου να γίνει πλήρως κατανοητή η έννοια της ηγεσίας, αξίζει να αναφερθεί ότι δεν ταυτίζεται με το management. Ένας αποτελεσματικός manager είναι και ηγέτης. Παράλληλα, οι καλύτεροι ηγέτες δεν έχουν απαραίτητα εκπαιδευτεί και δεν έχουν γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με το management. Άλλοι μελετητές εντοπίζουν την ειδοποιό διαφορά διοίκησης και ηγεσίας στη στάση απέναντι στην αλλαγή. Σύμφωνα με αυτούς η διοίκηση ασχολείται με το παρόν της οργάνωσης, ενώ

η ηγεσία «μεταβάλλει τον τρόπο που σκέπτονται οι άνθρωποι για το τι είναι επιθυμητό, δυνατό και αναγκαίο» (Μπουραντάς, 2002). Κατά τον Bennis (1990) «ο μάνατζερ κάνει τα πράγματα σωστά, ενώ ο ηγέτης κάνει τα σωστά πράγματα».

Οι διαφορές μεταξύ management και ηγεσίας μπορούν να παρασταθούν στον παρακάτω πίνακα σύμφωνα με τις απόψεις του Μπουραντά (2005).

Πίνακας 1. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΗΓΕΤΗ MANAGER

MANAGER	ΗΓΕΤΗΣ
Διορίζεται	Αναδεικνύεται
Χρησιμοποιεί νόμιμη «δοτή» εξουσία	Χρησιμοποιεί προσωπική δύναμη
Δίνει εντολές, χρησιμοποιεί ανταμοιβές ή τιμωρίες και η παρακίνηση αναφέρεται σε ανάγκες κατωτέρου επιπέδου	περνά όραμα, εμπνέει, πείθει και η παρακίνηση αναφέρεται σε ανάγκες ανωτέρου επιπέδου
Επικεντρώνεται στις διαδικασίες, στα συστήματα και στη λογική	Επικεντρώνεται στους ανθρώπους και στα συναισθήματα
Ελέγχει	Κερδίζει εμπιστοσύνη και πίστη
Κινείται προκαθορισμένα τυπικά πλαίσια	Ανοίγει νέους ορίζοντες, διευρύνει τα πλαίσια
Ενδιαφέρεται για το πώς	Ενδιαφέρεται για το γιατί
Δέχεται και διαχειρίζεται την παρούσα	Προκαλεί και προβαίνει σε αλλαγές
Αποδέχεται την πραγματικότητα	Ερευνά την πραγματικότητα
Δίνει έμφαση στο τώρα	Δίνει έμφαση στο μέλλον
Κάνει τα πράγματα σωστά	Κάνει τα σωστά πράγματα

1.2.2 Ο ρόλος του διευθυντή – ηγέτη του σχολείου

Για να είναι ένα σχολείο αποτελεσματικό θα πρέπει να κατευθύνεται από έναν αποτελεσματικό ηγέτη. Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας λοιπόν δεν θεωρείται ως ένα πρόσωπο που έχει ένα συγκεκριμένο ρόλο σε μια εκπαιδευτική μονάδα όπως για παράδειγμα ο φιλόλογος της Α Λυκείου είναι υπεύθυνος να εισάγει στα παιδιά συγκεκριμένη γνώση. Απεναντίας καλείται να χρησιμοποιήσει το μέγιστο των δυνατοτήτων του έτσι ώστε να διαχειριστεί σωστά μια σχολική μονάδα και όλους αυτούς που την αποτελούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Συνήθως ως ηγέτης του σχολείου θεωρείται ο διευθυντής, όμως αυτό δεν αποκλείει ηγέτης να είναι και ένας απλός εκπαιδευτικός.

Ο εκπαιδευτικός ηγέτης θεωρείται ότι πρέπει να στηρίζει, να υποβοηθά και να διευκολύνει το βασικό έργο των εκπαιδευτικών οργανισμών, που είναι η διδασκαλία και η μάθηση (Κατσαρός,2007). Η σύγχρονη αντίληψη αναφορικά με την ηγεσία δίνει έμφαση στην κινητοποίηση των ανθρώπων σε έναν εκπαιδευτικό οργανισμό έτσι ώστε να κατανοήσουν τα προβλήματα τους και να τα αντιμετωπίσουν μαζί. Αν η επίδραση του ηγέτη είναι θετική και προάγει τους σκοπούς της ομάδας τότε ο ηγέτης αποτελεί φορέα αλλαγής, που επιδρά θετικά και με αποτελεσματικό τρόπο στην βελτίωση μιας ομάδας (Πασιάρδης,2015) .

Επιπλέον ο διευθυντής όταν είναι και ηγέτης στην ομάδα του πρέπει να εκτελεί ταυτόχρονα πολλές και διαφορετικές εργασίες, όπως να αποτελεί τον συνδετικό κρίκο πολλών διαφορετικών ομάδων (μαθητές, καθηγητές, γονείς, τοπική κοινωνία) και να διατηρεί την ισορροπία σε αυτές. Ο ρόλος του διευθυντή επομένως είναι και κοινωνικός ρόλος αφού πρέπει να συντονίζει άτομα από το εσωτερικό περιβάλλον του σχολείου με άτομα από το εξωτερικό περιβάλλον (Σαΐτης, Σαΐτη, 2012).

Σύμφωνα με την τελευταία υπουργική απόφαση τον ν. 3467/2006 προκύπτει ότι οι διευθυντές των σχολικών μονάδων δεν μπορούν να λαμβάνουν πρωτοβουλίες και να καθοδηγούν τους υφιστάμενους τους καθώς οι στόχοι και οι κανόνες λειτουργίας της σχολικής μονάδας καθορίζεται από την κεντρική διοίκηση . Κατά συνέπεια ο Έλληνας διευθυντής δεν έχει τα περιθώρια που θα του επέτρεπαν να λειτουργήσει αυτόνομα και ελεύθερα καθώς αποτελεί και ο ίδιος εκτελεστικό όργανο προϊσταμένων του. Και καθώς δεν έχει αναπτυχθεί κάποιο σύστημα κατάρτισης των

διευθυντών σχετικά με τα καθήκοντα τους, η πραγματοποίησή τους εξαρτάται από την εμπειρία τους όσον αφορά τον χειρισμό του ανθρώπινου παράγοντα ή την λήψη αποφάσεων παρά στην επιστημονική τους κατάρτιση σε θέματα διοίκησης της εκπαίδευσης (Σαΐτης, Σαΐτη, 2012).

Σύμφωνα με τον Fullan (2009) ο διευθυντής έχει πάρα πολλές ευθύνες και καθήκοντα σε ένα σχολείο και περιορισμένο χρόνο για να τα υλοποιήσει όλα αυτά. Ο βασικός του ρόλος όμως στον οποίο πρέπει να εστιάζει κατά την άποψη του είναι η προώθηση της αλλαγής κουλτούρας στο σχολείο. Ο ρόλος του είναι πολύ βασικός στην εφαρμογή αλλαγών και καινοτομιών και αν ο ίδιος δεν το επιδιώξει η αλλαγή είναι πολύ δύσκολο να υλοποιηθεί. Άλλο ένα συμπέρασμα που διατυπώνει είναι ότι η συνεργασία διευθυντή με τους εκπαιδευτικούς οδηγεί σε σίγουρη βελτίωση του σχολείου.

1.2.3 Μοντέλα εκπαιδευτικής ηγεσίας

Τα τελευταία πενήντα χρόνια αναπτύχθηκαν πολλά μοντέλα εκπαιδευτικής ηγεσίας. Σύμφωνα με τον Lewin (στο Μπουραντας,1999) υπάρχουν τρία βασικά πρότυπα ηγεσίας με βάση τον τρόπο λήψης των αποφάσεων από τον ηγέτη και αυτά είναι το αυταρχικό πρότυπο, το δημοκρατικό πρότυπο και το εξουσιοδοτικό πρότυπο. Ενώ με κριτήριο την συνολική συμπεριφορά του ηγέτη διέκρινε δύο είδη ηγέτη, τον ηγέτη που είναι προσανατολισμένος προς τους ανθρώπους και τον ηγέτη που είναι προσανατολισμένος προς τα καθήκοντα. Όλα τα είδη ηγετών συμπεράνε μπορεί να είναι αποτελεσματικά αν προσαρμόζονται στο έργο που έχει να υλοποιήσει ο ηγέτης, στο περιβάλλον μέσα στο οποίο ασκεί την ηγεσία και στην ωριμότητα των ατόμων.

Σύμφωνα με τους Bush και Cuthbert κατηγοριοποιούν την εκπαιδευτική διοίκηση σε έξι βασικά μοντέλα ηγεσίας: το τυπικό, το συναδερφικό, το πολιτικό, το υποκειμενικό, της ασάφειας και της κουλτούρας. Το τυπικό μοντέλο κατατάσσεται στα γραφειοκρατικά μοντέλα καθώς βασίζεται στην οπτική του σχολείου ως ένα σύστημα με ιεραρχία στην δομή. Το συναδερφικό βασίζεται στην ανταλλαγή απόψεων και στην ομοφωνία για την επίλυση των διάφορων ζητημάτων (Σαΐτης, Σαΐτη, 2012).

Οι περισσότερες βιβλιογραφικές αναφορές εστιάζουν στη διάκριση σε δύο βασικά μοντέλα ηγεσίας: τη συναλλακτική και τη μετασχηματιστική (Ράπτης,

Βιτσιλάκη , 2007,Μπαγάκης, MacBeath, 2008). Η συναλλακτική ηγεσία (transactional leadership) η οποία υιοθετήθηκε αργότερα και από τον MacBeath στηρίζεται στην συνεργασία υφιστάμενου προϊστάμενου αλλά με κάποιο αντάλλαγμα, με κάποια ανταμοιβή. Η μετασχηματιστική (transformational leadership) δημιουργεί νέα κουλτούρα, αλλάζει το όραμα και την αποστολή της εκπαιδευτικής ομάδας και έτσι επιτυγχάνεται μια άριστη σχέση ανάμεσα στον διευθυντή και στον εκπαιδευτικό καθώς καταφέρνει ο ένας να ανυψώνει τον άλλο σε ανώτερα επίπεδα κινήτρων και ηθικής (Σαΐτης, Σαΐτη, 2012).

1.3 Το σύγχρονο σχολείο

1.3.1 Η έννοια του σύγχρονου σχολείου

Αυτό που διαφαίνεται την σημερινή εποχή είναι η ανάγκη του σχολείου να προσαρμοστεί στα δεδομένα της εποχής και να μπορέσει να προσφέρει στον αυριανό πολίτη δεξιότητες, προσόντα και εμπειρίες. Όμως το ελληνικό σχολείο παραμένει και επιμένει στην παραδοσιακή αντίληψη του στο περιεχόμενο και στην γνώση και οι πρακτικές του παρόλο που έχουν γίνει κάποιες προσπάθειες συνεχίζουν να είναι σχεδόν ίδιες με αυτές του 20^{ου} αιώνα. Παρά τις προσπάθειες αλλαγών τα τελευταία τριάντα χρόνια ουσιαστική και ριζική αλλαγή δεν έχει υπάρξει μήτε στην μεθοδολογία της διδασκαλίας μήτε στα εκπαιδευτικά μέσα (Τζιμογιάννης, 2015).

Το σύγχρονο σχολείο περιλαμβάνει νέες προσεγγίσεις στον τομέα της εκπαίδευσης, επικοδομητική, συνεργατική, αλληλεπιδραστική, όπου δάσκαλοι και μαθητές θα δουλεύουν με ένα διαφορετικό τρόπο. Οι κοινωνικές αλλαγές, η αλλαγή του πολιτικού τοπίου, οι οικονομικές επιπτώσεις που συμβαίνουν στην χώρα μας είναι παράγοντες που δεν μπορούν εύκολα να συνδυαστούν έτσι ώστε να έχουμε και τα επιθυμητά αποτελέσματα τόσο στην εκπαίδευση όσο και σε οποιοδήποτε τομέα ανάπτυξης.

Όμως γιατί η παιδεία σε μια χώρα είναι τόσο σημαντική; Πρέπει εδώ να αναφερθεί ότι το σχολείο είναι ένα σύστημα και μάλιστα ανοικτό. Ως σύστημα λοιπόν περιλαμβάνει εισροές και εκροές αλλά και ανατροφοδότηση, όρια επεξεργασία (Μπουραντάς, 2001). Το περιβάλλον του σχολείου αποτελείται από το εσωτερικό του και από το εξωτερικό του. Οι εξελίξεις και οι ανακατατάξεις που

μπορεί να συμβαίνουν στο εξωτερικό περιβάλλον είτε κοινωνικές , είτε οικονομικές ,είτε τεχνολογικές καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό την λειτουργία του σχολείου. Άρα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το εξωτερικό περιβάλλον αποτελεί δυναμικό παράγοντα για το εσωτερικό περιβάλλον.

Επιπλέον σε ένα σύστημα μελετάται και η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στο κόστος και στο αποτέλεσμα, το οποίο αποτέλεσμα στην προκειμένη περίπτωση είναι το εκπαιδευτικό προϊόν. Το εκπαιδευτικό προϊόν συμβάλλει κατά πολύ στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας σύμφωνα με την άποψη πολλών οικονομολόγων αλλά από την άποψη των κοινωνιολόγων οι κοινωνικό- ψυχολογικοί προβληματισμοί που θέτει βοηθούν το άτομο αργότερα σε θέματα ηγεσίας, καθοδήγησης, ομαδικότητας. (Σαΐτης, Σαΐτη 2012)

Η εκπαίδευση σήμερα θα πρέπει με την σειρά της να ακολουθήσει τις εξελίξεις που συμβαίνουν γενικότερα στην κοινωνία και να προετοιμάσει αποτελεσματικά τους αυριανούς πολίτες. Άρα θα πρέπει να μελετήσουμε τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται σήμερα για την ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών. Επιπλέον θα πρέπει να δούμε με ποιον τρόπο θα το πετύχουμε ποια μέσα, περιβάλλοντα και διαδικασίες μπορούν να ενισχύσουν την μάθηση και να ενεργοποιήσουν το ενδιαφέρον των μαθητών. (Τζιμογιάννης, 2018)

Η εκπαίδευση σήμερα έχει αλλάξει μορφή είναι αρχικά ανοικτή προς όλους τους ενδιαφερόμενους και για τον λόγο αυτό γίνεται συχνά λόγος για την δια βίου μάθηση ως μέσο ανάπτυξης της κοινωνικής ευημερίας. Οι μαθησιακοί στόχοι με την σειρά τους έχουν αλλάξει και αυτοί κάνουμε λόγο πλέον για ποιοτική εκπαίδευση μέσω της γνώσης, της καινοτομίας και της ψηφιακής κοινωνίας. Η αλλαγή των μαθησιακών στόχων αλλάζει και τους μαθητές και τους δασκάλους.

Το σύγχρονο σχολείο δεν είναι απλά μια τάση της εποχής μήτε κάποιο σλόγκαν, είναι μια πραγματικότητα στην οποία η εκπαιδευτική κοινότητα πρέπει να ανταποκριθεί δηλαδή οι εκπαιδευτικοί, το εκπαιδευτικό υλικό, οι εκπαιδευτικές πρακτικές, τα σχολεία. Οι ΤΠΕ στο σχολείο του 21^{ου} αιώνα μπορούν να συμβάλλουν με νέα μέσα και πρακτικές στη βελτίωση του εκπαιδευτικού αποτελέσματος και στην διαμόρφωση ενός νέου σχολείου, του σύγχρονου σχολείου, του σχολείου του 21^{ου} αιώνα.

1.3.2 Οι δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα

Η σύγχρονη εποχή διαφέρει πάρα πολύ στο ρυθμό με τον οποίο πραγματοποιούνται οι τεχνολογικές και κοινωνικές αλλαγές. Απαιτείται λοιπόν η κοινωνία σήμερα να βασίζεται σε στόχους και μεθοδολογίες που ανταποκρίνονται στις εκπαιδευτικές ανάγκες της γενιάς της ψηφιακής εποχής. Η παγκοσμιοποίηση και η διεθνοποίηση των εθνικών οικονομιών, σε συνδυασμό με τη ραγδαία ανάπτυξη των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) μεταβάλλουν διαρκώς τον τρόπο με τον οποίο ζούμε, εργαζόμαστε και μαθαίνουμε (Anderson, 2008, σε Voogt et al., 2013). Από την κοινωνία της πληροφορίας ο άνθρωπος πρέπει να προσεγγίσει την κοινωνία της γνώσης.

Οι δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα που θα επιτρέψουν στον σύγχρονο άνθρωπο να παρακολουθήσει αυτές τις μεταβολές και να αντεπεξέλθει με επιτυχία στις προκλήσεις του μέλλοντος κατά κύριο λόγο περιγράφονται στη διεθνή βιβλιογραφία ως 4cs. Ο όρος 4cs προέρχεται από τα αρχικά των αγγλικών λέξεων creativity (δημιουργικότητα), critical thinking (κριτική σκέψη), communication (επικοινωνία) και collaboration (συνεργασία). Σε αυτές τις δεξιότητες έρχονται να προστεθούν και οι ψηφιακές ικανότητες (P21, 2019).

Η κριτική σκέψη αποτελεί μια από τις σημαντικότερες δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα καθώς μετατρέπει την βασική γνώση που αποκτά το άτομο μέσα από την μάθηση σε εφαρμογή, σε πράξη. Η γνώση όταν εφαρμόζεται αποτελεί την επίλυση σε διάφορους προβληματισμούς που μπορεί να προκύψουν είτε στην σχολική ζωή του ατόμου είτε αργότερα στον εργασιακό του χώρο.

Επομένως, κυρίαρχος στόχος της Εκπαίδευσης στη σημερινή Κοινωνία της Μάθησης αποτελεί όχι μόνο η διδασκαλία χρήσιμων και απαραίτητων γνώσεων σε κάθε γνωστικό αντικείμενο, αλλά κυρίως η ανάπτυξη και η καλλιέργεια ισχυρών γνωστικών, μεταγνωστικών, κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων, που θα επιτρέψουν σε κάθε εκπαιδευόμενο να γίνει ένας ανεξάρτητα σκεπτόμενος και ενεργός πολίτης του 21ου αιώνα.

Η επικοινωνία και η συνεργασία ωθούν το άτομο να συμμετέχει σε κοινωνικά δίκτυα, να αναλύει, να συνθέτει και να επιχειρηματολογεί, να έχει την επίγνωση των γνώσεων του. Η επικοινωνία είναι το μέσο με το οποίο οι άνθρωποι συνδέονται, σχηματίζουν ομάδες ή οργανώσεις, συνεργάζονται και πετυχαίνουν κοινούς στόχους.

Η καθοδήγηση, η παρακίνηση, οι καλές εργασιακές σχέσεις, γενικά οι ανθρώπινες σχέσεις επιτυγχάνονται σε μεγάλο βαθμό με την αποτελεσματική επικοινωνία και την συνεργασία (Μπουραντάς κ.α. , 1999).

Η δημιουργικότητα και καινοτομία είναι ενέργειες, δραστηριότητες, που εφαρμόζονται για πρώτη φορά με αυτή τη μορφή στο συγκεκριμένο σχολικό πλαίσιο και σκοπεύει στην επίλυση ενός προβλήματος και γενικότερα στην βελτίωση παραμέτρων του σχολικού συστήματος. Οπότε τα βασικά χαρακτηριστικά της καινοτομίας και της δημιουργικότητας είναι το καινούριο και η βελτίωση.

Ψηφιακή παιδεία είναι η ικανότητα να βρίσκουν, να αξιολογούν, να χρησιμοποιούν, να μοιράζονται και να δημιουργούν περιεχόμενο χρησιμοποιώντας τις τεχνολογίες πληροφοριών. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η διάθεση των υλικοτεχνικών μέσων όπως οι υπολογιστές, τα tablets, και οποιαδήποτε άλλη συσκευή , η πρόσβαση στο Διαδίκτυο και η συμμετοχή σε κοινωνικά δίκτυα όπως wikis, forums και άλλα (The Economist Intelligence Unit Limited,2015).

Βασικό χαρακτηριστικό της Κοινωνίας της Πληροφορίας είναι ο ψηφιακός γραμματισμός. Η παραδοσιακή έννοια του γραμματισμού είναι η ικανότητα γραφής και ανάγνωσης αλλά ο ψηφιακός γραμματισμός σχετίζεται όχι μόνο με την ικανότητα χρήσης ψηφιακών μέσων, αλλά και με πιο προηγμένες δεξιότητες. Για την απόκτηση του ψηφιακού γραμματισμού είναι γενικά αποδεκτό ότι επιβάλλεται η αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών.

1.3.3 Οι στόχοι του σχολείου του 21^{ου} αιώνα

Η εκπαίδευση δεν μπορεί να ανταποκριθεί στον ρόλο της όταν είναι αποκομμένη από την κοινωνική πραγματικότητα και τις προκλήσεις της εποχής. Οι στόχοι του σχολείου του 21^{ου} αιώνα διαφέρουν αρκετά από τον 20^ο αιώνα. Η νέα κουλτούρα δημιουργεί αλλαγές στην απασχόληση, στη σύνδεση πτυχίου και εύρεσης εργασίας, και σε αυξημένες απαιτήσεις γνώσεων και δεξιοτήτων. Έννοιες όπως δια βίου μάθηση, εξ αποστάσεως εκπαίδευση και ψηφιακή μάθηση είναι αρκετά διαδεδομένες στην εποχή μας (Τζιμογιάννης, 2017).

Οι στόχοι που είναι απαραίτητο να υλοποιηθούν είναι η ποιοτική γενική παιδεία, η κατάκτηση των μαθησιακών δεξιοτήτων και οι κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες. Η γενική παιδεία είναι στην ουσία η βασική παιδεία που πρέπει να έχει

κατακτήσει κάθε μαθητής αποφοιτώντας από το σχολείο του. Στην ουσία πρόκειται για γενικές γνώσεις σε όλες τις θεματικές ενότητες Γλώσσα, Μαθηματικά, Φυσική, Ιστορία. Σε αυτές τις θεματικές ενότητες που είναι πολύ σημαντικές πρέπει να προστεθούν και πιο επίκαιρες θεματικές ενότητες όπως η Αγωγή Υγείας, η Περιβαλλοντική Αγωγή, ο Πολιτισμικός Γραμματισμός, η Παγκόσμια Κοινωνία. Εξέχουσα θέση στα μαθήματα αυτά θα πρέπει να έχει ο Ψηφιακός Γραμματισμός που αναφερθήκαμε στα παραπάνω.

Ύστερα οι μαθησιακές δεξιότητες θα πρέπει να αλλάξουν μορφή. Κατακτώντας την βασική γνώση θα πρέπει να εμβαθύνουμε και να εφαρμόσουμε την μεταγνώση. Με την μεταγνώση αποκτάμε διερευνητικές δραστηριότητες, δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων και δημιουργική ικανότητα. Μια πολύ σημαντική δεξιότητα που αποκτάμε είναι η αυτορύθμιση με την οποία το άτομο καθορίζει και ελέγχει την μαθησιακή του πορεία.

Τελευταίος προσδοκώμενος στόχος είναι οι κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες. Οι τελευταίες δηλώνουν την ικανότητα κάποιου να αλληλεπιδρά αποτελεσματικά με το περιβάλλον και να επιτυγχάνει κοινωνικούς στόχους. Να εμπλέκεται σε πολύπλοκες διαπροσωπικές σχέσεις και να αναπτύσσει ειδικές δεξιότητες όπως, φιλικές σχέσεις με τους γύρω του, αποδοχή, συμπάθεια, ενσυναίσθηση. Η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων επιτρέπει στο παιδί την ομαλή προσαρμογή στην ομαδική ζωή της τάξης και την ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων με τους γύρω του (Τζιμογιάννης, 2018).

1.3.4 Η εκπαιδευτική μονάδα που ακολουθεί την αλλαγή

Οι ραγδαίες εξελίξεις με τις οποίες έρχεται αντιμέτωπο ένα σχολείο σήμερα είναι πολλές και είναι επιτακτική ανάγκη να τις ακολουθήσει όχι μόνο ο διευθυντής της σχολικής μονάδας αλλά και το υπόλοιπο εκπαιδευτικό προσωπικό, οι μαθητές που απαρτίζουν το σχολείο και η κοινωνία. Η κάθε ομάδα από αυτές που αναφέρθηκαν έχει τα δικά της ενδιαφέροντα όσον αφορά τους στόχους της όμως η βελτίωση της αποτελεσματικότητας ενός σχολικού οργανισμού αποτελεί κοινό στόχο για όλους.

Οι λόγοι για τους οποίους συναντάμε αλλαγές των δεδομένων κατά καιρούς στο εκπαιδευτικό σύστημα σύμφωνα με την Μπρίνια (2008) είναι η παγκοσμιοποίηση,

η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας, η έμφαση στην μαθητοκεντρική διάσταση της εκπαίδευσης και την ικανοποίηση των αναγκών των μαθητών της κοινωνίας, η αλλαγή του ρόλου του διευθυντή (προσέγγιση στην ηγεσία), η επανοργάνωση, η σύνδεση με το κοινωνικό περιβάλλον- κοινωνική ευθύνη της εκπαιδευτικής μονάδας, συνεχή βελτίωση ποιότητας εκπαιδευτικού συστήματος.

Το σχολείο οφείλει να προσαρμοστεί στη νέα αυτή κατάσταση και να δράσει προς αυτή την κατεύθυνση. Πρώτα από όλα θεωρείται αναγκαίο να υπάρχει διαρκής εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού που απαρτίζει την σχολική μονάδα. Αυτό επιτυγχάνεται με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ενδοσχολική και μη , κάτι που έχει εν μέρει κατακτηθεί τα τελευταία χρόνια καθώς πολλοί εκπαιδευτικοί διαθέτουν μεταπτυχιακά πάνω σε εκπαιδευτικά αντικείμενα, επιμόρφωση σε διοικητικά και εκπαιδευτικά θέματα, καθώς και επιμόρφωση στις νέες τεχνολογίες με την χορήγηση πιστοποιητικού επιπέδου Α και Β.

Η αυτονομία της σχολικής μονάδας είναι ένα άλλο θέμα το οποίο χρειάζεται η σχολική μονάδα, ο εξοπλισμός των σχολείων με υλικοτεχνικό εξοπλισμό απαραίτητος για την εφαρμογή αλλαγών και καινοτομιών σε ένα σχολείο, η οικονομική ενίσχυση από το κράτος, η αλλαγή της σχολικής κουλτούρας, το θετικό κλίμα στην σχολική μονάδα, το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία, η καλή συνεργασία με τους γονείς, η δικτύωση του σχολείου μέσα από διάφορες δράσεις.

Ο Fullan (1999) θεωρεί ότι η επιτυχία των αλλαγών στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς συνδέεται με τον μετασχηματισμό τους σε οργανισμούς που μαθαίνουν και καθορίζονται από τον επανασχεδιασμό του χώρου εργασίας , την ανάληψη των ευθυνών από όλους τους εκπαιδευτικούς, την συλλογική δέσμευση στις αλλαγές και την δημιουργία μιας ομάδας εκπαιδευτικών που θα εργάζονται συστηματικά προς αυτή την κατεύθυνση (Μπρίνια , 2008)

Την τελική ευθύνη και τον καθοριστικό ρόλο όμως σε κάθε σχολική μεταρρύθμιση και αλλαγή που πρέπει να εφαρμοστεί την έχει ο άνθρωπος που διοικεί, ο διευθυντής της σχολικής μονάδας. Αν ο διευθυντής έχει όραμα, τότε μπορεί να λειτουργήσει ως ο κύριος μοχλός στην υλοποίηση αλλαγών και καινοτομιών, θα δημιουργήσει το κατάλληλο σχολικό κλίμα και τις κατάλληλες συνθήκες με όλους τους εμπλεκόμενους , θα θέσει στόχους και θα έχει αποτελεσματικότητα στο έργο του. Στο σύγχρονο περιβάλλον εάν δεν εφαρμόσεις διοίκηση αλλαγών τρία πράγματα μπορούν να συμβούν:

- Είτε η σχολική μονάδα που ηγείσαι να λειτουργεί αναχρονιστικά.

- Είτε η σχολική μονάδα να προσαρμόζεται στο περιβάλλον και να μένει στάσιμη.
- Είτε η σχολική μονάδα να κατευθύνει τις εξελίξεις και να ηγείται των αλλαγών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Το Σύγχρονο Σχολείο σήμερα

2.1.1 Σύγχρονο σχολείο και αγορά εργασίας

Είναι πλέον γνωστό ότι η αγορά εργασίας με την εκπαίδευση δεν έχουν την συνάφεια που θα θέλαμε και έτσι η αναντιστοιχία αυτή έχει θέσει τον προβληματισμό σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή εκπαιδευτική και επιχειρηματική κοινότητα. Είναι το κυριότερο θέμα συζήτησης του Φόρουμ Πανεπιστημίων-Επιχειρήσεων, που εγκαινιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2008. Οι επιχειρήσεις που μετέχουν δηλώνουν χάσμα μεταξύ των δεξιοτήτων των αποφοίτων της εκπαίδευσης και των προσόντων που απαιτούνται στην αγορά. Οι συμμετέχοντες στο Φόρουμ αναγνωρίζουν την ανάγκη για ολοκληρωτική αλλαγή των προγραμμάτων σπουδών εκπαίδευσης προκειμένου να ενισχυθεί η απασχολησιμότητα των νέων (Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής της ΓΣΕΕ, 2017)

Επιπλέον, οι αλλαγές στην οικονομία και την αγορά εργασίας που προκαλούνται από την παγκοσμιοποίηση και τη διεθνοποίηση αποτελούν σημαντική κινητήρια δύναμη για την ανάγκη δεξιοτήτων του 21ου αιώνα. Διάφοροι οργανισμοί, συμπεριλαμβανομένων των εταιρικών σχέσεων και των κοινοπραξιών, έχουν καθορίσει και επικυρώσει τα βασικά πλαίσια ικανοτήτων / δεξιοτήτων χρησιμοποιώντας διαφορετικές προσεγγίσεις, έμφαση και ορολογίες.

Το σχολείο οφείλει πλέον, υπό την κυριαρχία της παγκόσμιας αγοράς, να διαμορφώσει στους μαθητές του δεξιότητες/ικανότητες παγκόσμια αποδεκτές, που, στο όνομα της σύγχρονης ευρωπαϊκής δημοκρατίας, δε θα αμφισβητούν τη φύση και τη λειτουργία αυτής της αγοράς. Μια και αυτή η παγκόσμια αγορά βασίζεται στη γνώση πρέπει ν' αλλάξουν καταρχήν στο σχολείο οι στόχοι του , νέα αναλυτικά προγράμματα και διδακτικά βιβλία, εισαγωγή και διάδοση νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφορίας, νέες μέθοδοι διδασκαλίας και αξιολόγησης, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Το ανθρώπινο κεφάλαιο είναι μία έννοια ευρέως διαδεδομένη στην εποχή μας και αναφέρεται σύμφωνα με το σχολικό εγχειρίδιο ΑΟΘ (Λιανός κ.α., 2000) στο

σύνολο των γνώσεων και ικανοτήτων που αποκτά ο άνθρωπος μέσα από την μόρφωση και την εμπειρία του. Σε άλλη άποψη είναι το σύνολο της σοφίας, των γνώσεων, των δεξιοτήτων, των ταλέντων, των εμπνεύσεων που οδηγούν σε καινοτομίες και καθιστούν δυνατή την επίτευξη υψηλών στόχων (Ψαχαρόπουλος, 1999).

Είναι πλέον αδιαμφισβήτητο ότι τα άτομα με την περισσότερη εκπαίδευση κατέχουν καλύτερες θέσεις στην αγορά εργασίας, καλύτερες μισθολογικές απολαβές, επαγγελματική καταξίωση, ποιότητα απασχόλησης και άλλα πολλά πλεονεκτήματα. Έχει όμως διαπιστωθεί ότι αυτή η σχέση δεν είναι πλήρως αποδεδειγμένη καθώς τα άτομα που θα γνωρίσουν την επαγγελματική επιτυχία που προαναφέραμε διακατέχονται από πολλές άλλες δεξιότητες, κοινωνικές και μαθησιακές, και σε συνδυασμό με τις γνωστικές ικανότητες φτάνουν στο επίπεδο επιτυχίας αυτό.

2.1.2 Το Πρόγραμμα Σπουδών

Τα Προγράμματα σπουδών άραγε συμβαδίζουν με τις ανάγκες του σχολείου σήμερα; Ένας από τους στόχους του σχολείου του 21^{ου} αιώνα είναι τα προγράμματα σπουδών να είναι ανοικτά και ευέλικτα στην στοχοθεσία και στο περιεχόμενό τους. Η ύπαρξη προγραμμάτων σπουδών αποτελεί παράδοση στα εκπαιδευτικά συστήματα και πηγάζει από την ανάγκη να οριοθετηθεί ο χώρος στον οποίο επιτελείται η εκπαιδευτική διαδικασία.

Με την παραδοσιακή του έννοια πρέπει να περιλαμβάνει τους γενικούς στόχους και σκοπούς του κάθε μαθήματος, την διδακτέα ύλη και την χρονική διάρκεια στην οποία θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί. Πλέον τα προγράμματα σπουδών αναφέρουν ότι σαφέστατα οι εκπαιδευτικοί στόχοι θα πρέπει να ικανοποιούνται αλλά έρχεται να προσθέσει σε αυτούς και τις ειδικές γνώσεις και δεξιότητες που σήμερα είναι πάρα πολύ σημαντικές.

Ένας από τους σημαντικούς παράγοντες που επηρέασαν την κατάρτιση του προγράμματος σπουδών ήταν ο Dewey και οι συνεργάτες του οι οποίοι υποστήριξαν ότι το σχολείο δεν πρέπει μόνο να προετοιμάζει τους μαθητές για τον αυριανό εργασιακό και κοινωνικό χώρο αλλά θα πρέπει και το ίδιο το σχολείο να παρέχει στους μαθητές αυτό το περιβάλλον. Να είναι δηλαδή το σχολείο ένας χώρος αληθινής κοινωνικής ζωής. Το σημαντικό πρόβλημα λοιπόν είναι ότι τα παιδιά εκπαιδεύονται

για μια κοινωνία που υπάρχει τώρα και όχι για αυτή που θα συναντήσουν στην πραγματική ζωή αργότερα (Κωτσίκης, 2007)

Είναι αναγκαίο πλέον η διεπιστημονική ενσωμάτωση των δεξιοτήτων στα προγράμματα σπουδών με τρόπο που να υποστηρίζεται το περιεχόμενο των σχολικών μαθημάτων, αλλά και να αποκτώνται ευρύτερες δεξιότητες. Τέλος, μπορεί να επιλεγεί η εισαγωγή ενός νέου προγράμματος σπουδών, το οποίο μετασχηματίζει την παραδοσιακή δομή των σχολικών μαθημάτων και μετατρέπει τα σχολεία σε οργανισμούς μάθησης (Voogt et al., 2013). Όποια προσέγγιση κι αν επιλεγεί, η ένταξη των δεξιοτήτων του 21ου αιώνα στην εκπαίδευση αποτελεί εκπαιδευτική προτεραιότητα διεθνώς.

Εκείνο που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες είναι να χρησιμοποιείται το Curriculum δηλαδή ένα είδος προγράμματος σπουδών που περιλαμβάνει όλα όσα απαιτούνται στο νέο σχολείο. Είναι ένας πλήρης οδηγός διδασκαλίας στον οποίο περιέχεται η διδακτέα ύλη με τους γενικούς σκοπούς αλλά και ο τρόπος αξιολόγησης των μαθητών, η μέθοδος και τα μέσα διδασκαλίας (Κωτσίκης, 2007). Το 2016 τα προγράμματα σπουδών στην Ελλάδα είχαν το ίδιο περίπου περιεχόμενο όπου διευθυντές και εκπαιδευτικοί μπορούσαν αναλυτικά να διαβάσουν τις οδηγίες και να προχωρήσουν στην εφαρμογή του.

Γεννιέται όμως το ερώτημα πόσο εύκολα θα μπορούσε να συμβεί αυτό καθώς η κατάρτιση των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα είναι ένα θέμα που δεν έχει βρει την λύση του. Για να εκσυγχρονίσεις ένα σχολείο θα πρέπει να ξεκινήσεις από τον κορμό του και ο κορμός είναι οι εκπαιδευτικοί. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών παρόλη την μεγάλη κουβέντα που γίνεται γύρω από αυτή σε όλη την εκπαιδευτική κοινότητα δεν κατέχει ακόμη την θέση της ενώ θα έπρεπε να είναι συνεχής και υποχρεωτική σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες.

2.1.3 Το εκπαιδευτικό σύστημα και η αναγκαιότητα της εκπαίδευσης

Ένα εκπαιδευτικό σύστημα για να θεωρείται υγιές θα πρέπει να τηρεί ορισμένες απαραίτητες προϋποθέσεις. Πρώτα από όλα θα πρέπει να είναι συνυφασμένο με τις σύγχρονες μορφωτικές ανάγκες του κόσμου και με τους αναπτυξιακούς στόχους της χώρας. Έπειτα θα πρέπει να υπακούει στην τάση της εποχής και στις προσδοκίες που έχει η νέα γενιά σχετικά με την εργασία και το

επαγγελματικό μέλλον τους. Τέλος θα πρέπει να συνυπάρχει με τις αξίες της υπάρχουσας κοινωνίας και να παρέχει ίσιες ευκαιρίες σε όλους (Πέτρου,2004).

Επιπλέον η εκπαιδευτική πολιτική που πρέπει να ασκείται δεν πρέπει να είναι συγκεντρωτική και θα πρέπει να επιτρέπει στο σχολείο να διατηρεί την αυτονομία του και να αναπτύσσει την δική του κουλτούρα και ταυτότητα. Η κεντρική πολιτική στην εκπαίδευση τις περισσότερες φορές αναπαράγει την στασιμότητα, την έλλειψη αυτενέργειας και την αυτοπεριθωριοποίηση του εκπαιδευτικού συστήματος (Φωτόπουλος , 2012).

Η Φουντοπούλου (2011) αναφέρει ότι το σύγχρονο σχολείο αλλάζει τον ρόλο του μαθητή και του δάσκαλου, η διδασκαλία είναι πλέον μαθητοκεντρική, σημαντική προσέγγιση θεωρεί την διαθεματικότητα, μία ολιστική θεώρηση της γνώσης, η οποία επιτρέπει στο μαθητή να διαμορφώνει προσωπική άποψη για θέματα σχετικά με ζητήματα της καθημερινής ζωής αλλά και θέματα ειδικού γνωστικού περιεχομένου.

Κάθε εκπαιδευτικό σύστημα λοιπόν ανήκει στην εποχή του και έχει τα δικά του ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία εξαρτώνται από την τεχνολογική εξέλιξη, από τις κατακτήσεις της επιστήμης, από τα κοινωνικά ρεύματα, από τις πολιτικές ιδεολογίες. Άρα συμπεραίνουμε ότι όχι μόνο δεν μένει στάσιμο αλλά κινδυνεύει να κριθεί ανίκανο και ανεπαρκές αν δεν ακολουθήσει τις εξελίξεις που καλούμαστε σε κάθε εποχή να υπακούσουμε. Πρέπει λοιπόν να ανανεώνεται , να εκσυγχρονίζεται, να ακολουθεί πιστά τις αλλαγές, να προσπαθεί για το καλύτερο αποτέλεσμα.

Σε κάθε σχολική μονάδα η εκπαιδευτική πολιτική που ασκείται θα πρέπει να είναι ακόλουθο της τάσης της εποχής και να προσαρμόζεται από την ανθρώπινη ζωή και όχι η εκπαιδευτική πολιτική να προσαρμόζει την ανθρώπινη ζωή. Δεν μπορούμε να επιβάλλουμε στους ανθρώπους να ξεκινούν συνεχώς από την ίδια αφετηρία, να μαθαίνουν τα ίδια πράγματα, με τον ίδιο τρόπο, με τον ίδιο ρυθμό. Ο σύγχρονος εργασιακός χώρος επιβάλλει νέα πρότυπα, νέες ανάγκες σε θέσεις εργασίας, νέες δεξιότητες και ικανότητες. Η εκπαιδευτική πολιτική πλέον επιβάλλει τη δια βίου μάθηση και θέλει τον αυριανό πολίτη να επιμορφώνεται και να καταρτίζεται διαρκώς, να ξεφεύγει από τα επαγγελματικά και κοινωνικά του αδιέξοδα (Πέτρου 2004).

2.2 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο σύγχρονο περιβάλλον

2.2.1 Από την κοινωνία της γνώσης στην κοινωνία της πληροφορίας

Στην συνάντηση των ευρωπαϊκών χωρών στην Λισαβόνα το 2000 συζητήθηκαν και αναγνωρίστηκαν οι προκλήσεις της κοινωνίας και της οικονομίας της γνώσης. Έτσι τέθηκαν οι στόχοι το 2010 η Ευρώπη να αποτελεί την πιο δυναμική και ανταγωνιστική οικονομία στον κόσμο βασισμένη στην παιδεία της και στην ανάπτυξη της νέας γνώσης προσαρμοσμένης στα δεδομένα του 21^{ου} αιώνα (Παπαδιαμαντάκη, 2016).

Αυτό που προκύπτει είναι ότι οι αυριανοί πολίτες πρέπει να διαθέτουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις ώστε να είναι σε θέση να συμμετέχουν πλήρως και να συμβάλλουν στην κοινωνία της γνώσης. Αυτή η ανάγκη αποδίδεται κυρίως στις αλλαγές στην κοινωνία και πιο συγκεκριμένα στην ταχεία ανάπτυξη της τεχνολογίας και τον αντίκτυπό της στον τρόπο με τον οποίο ζουν, εργάζονται και μαθαίνουν οι άνθρωποι. Ενώ στη βιομηχανική κοινωνία το επίκεντρο της εκπαίδευσης ήταν να συμβάλλει στην ανάπτυξη των πραγματικών και διαδικαστικών γνώσεων, στην κοινωνία της πληροφορίας ή της γνώσης η ανάπτυξη της εννοιολογικής και μεταγνωστικής γνώσης θεωρείται όλο και περισσότερο σημαντική (Unesco, 2015)

Τα περισσότερα πλαίσια φαίνεται να συγκλίνουν σε ένα κοινό σύνολο δεξιοτήτων ή ικανοτήτων του 21ου αιώνα, και συγκεκριμένα: συνεργασία, επικοινωνία, τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) και κοινωνικές και πολιτιστικές ικανότητες. Τα περισσότερα πλαίσια αναφέρουν επίσης τη δημιουργικότητα, την κριτική σκέψη και την επίλυση προβλημάτων. Στα διάφορα πλαίσια αναγνωρίζεται ότι οι ΤΠΕ βρίσκονται στον πυρήνα των δεξιοτήτων του 21ου αιώνα. Από την κοινωνία της γνώσης πλέον ζούμε στην κοινωνία της πληροφορίας, τα νέα περιβάλλοντα μάθησης είναι περισσότερο συμμετοχικά, αλληλεπιδραστικά, συνεργατικά και κοινωνικά σε σχέση με το παρελθόν (Τζιμογιάννης, 2017).

Στα πλαίσια αυτά η ανάπτυξη των επικοινωνιών, του διαδικτύου και της τεχνολογίας, συρρίκνωσε τον κόσμο, κατήργησε τις αποστάσεις, και δημιούργησε μια κοινή παγκόσμια πόλη. (Ηλιάδης Ν, στο Αγγελίδης, Μαυροειδής, 2004). Συγκεκριμένα, οι ΤΠΕ θεωρούνται ως (α) ένα επιχείρημα για την ανάγκη δεξιοτήτων

του 21ου αιώνα και (β) ένα εργαλείο που μπορεί να υποστηρίξει την απόκτηση και αξιολόγηση αυτών των δεξιοτήτων. Επιπλέον, η ταχεία ανάπτυξη των ΤΠΕ απαιτεί ένα εντελώς νέο σύνολο ικανοτήτων που σχετίζονται με τις ΤΠΕ και την τεχνολογική παιδεία (Unesco,2015).

Η κοινωνία της γνώσης έχει ως απαίτηση υψηλά επίπεδα ικανοτήτων , νέα επαγγέλματα, νέες μορφές οργάνωσης εργασίας άρα χρειάζεται και νέες προτεραιότητες, μεταβολή στους εκπαιδευτικούς στόχους, στις στρατηγικές διδασκαλίας και μάθησης. Η απόκτηση μιας καλής θέσης εργασίας φέρνει μεταβολές στην εκπαίδευση με τη δια βίου εκπαίδευση να έχει κερδίσει έδαφος καθώς τα άτομα σήμερα προσπαθούν να επιτύχουν τους επαγγελματικούς και κοινωνικούς τους στόχους (Τζιμογιάννης,2017). Σε μια έρευνα των Levy & Murnane το 2004 αναφέρεται ότι έχουν υποβαθμιστεί αρκετά οι ικανότητες που σχετίζονται με εργασίες ρουτίνας ενώ έχουν κερδίσει έδαφος οι ικανότητες που συνδέονται με την ψηφιακή εποχή για την πετυχημένη επαγγελματική ζωή των ανθρώπων.

2.2.2 Η δια βίου μάθηση

Η δια βίου μάθηση αποτελεί μία από τις βασικές πολιτικές του Οργανισμού οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) καθώς τα τελευταία χρόνια αποτελεί κυρίαρχο αντικείμενο συζήτησης. Η δια βίου μάθηση ξεκινά από την προσχολική ηλικία και επεκτείνεται στην κοινωνία αργότερα στο Πανεπιστήμιο, στον χώρο εργασίας, στον χώρο της κοινωνίας γενικά. Ο ΟΟΣΑ προσπαθεί τα τελευταία χρόνια μέσω δράσεων που διοργανώνει να θεσμοθετήσει την δια βίου μάθηση και παρέχει για τον λόγο αυτό οικονομική ενίσχυση προκειμένου να υλοποιηθούν αυτές οι δράσεις (Αγγελίδης , Μαυροειδής 2004).

Οι προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα εκτός από τον ΟΟΣΑ έχουν αντιμετωπιστεί από μεγάλους διεθνείς οργανισμούς όπως η Unesco και η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα από συνέδρια, διακηρύξεις και πολλά προγράμματα. Τα προγράμματα αυτά αποτυπώνουν τον τρόπο με τον οποίο ο αυριανός πολίτης αποκτά πολλαπλές δεξιότητες, απαραίτητες στον αυριανό εργασιακό του βίο και τονίζουν πόσο σημαντική είναι για την οικονομική, τεχνολογική και κοινωνική ανάπτυξη της κάθε χώρας.

Η έκθεση της UNESCO το 2002 προέκυψε από τις εργασίες της Επιτροπής η οποία είχε ως βασική δυσκολία τη μεγάλη διαφοροποίηση των εκπαιδευτικών

καταστάσεων, αντιλήψεων και τρόπων οργάνωσης ανά τον κόσμο. Η έκθεση διεθνούς επιτροπής για την εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα αναφέρεται στην δια βίου εκπαίδευση και δηλώνει ότι δεν πρέπει να διαχωρίζεται η μάθηση και ότι είναι ενιαία, δεν υπάρχει αρχική και διαρκής. Η άλλη διάσταση που αναφέρει είναι ότι στην κοινωνία της μάθησης όλοι έχουν το δικαίωμα της εκπαίδευσης χωρίς περιορισμούς έτσι ώστε όλοι να έχουν την ευκαιρία να μάθουν και να αξιοποιήσουν το δυναμικό τους (Αγγελίδης, Μαυροειδής, 2004). Παρακάτω παρατίθεται η πρόταση της επιτροπής της Unesco για την εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα.

Πίνακας 2. Πρόταση Επιτροπής Unesco για την Εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα

Πίνακας: Πρόταση της Επιτροπής της UNESCO για την Εκπαίδευση του 21ου Αιώνα	
Μοντέλο ανάπτυξης 21^{ου} αιώνα	
Στόχος ανάπτυξης:	Ανθρώπινη ευημερία, ανθρώπινη ανάπτυξη
Διαστάσεις ανάπτυξης:	Ηθική, Πολιτισμική, Οικολογική (πέραν των άλλων διαστάσεων)
Μέσον και στόχος ανάπτυξης:	Εκπαίδευση
Στόχοι εκπαίδευσης:	Καλλιέργεια της ικανότητας να ελέγχει ο άνθρωπος την ανάπτυξή του, ώστε να τον καταστήσει ικανό να πάρει την τύχη στα χέρια του Συνεισφορά στην κοινωνική πρόοδο
Διαβατήριο ζωής:	Αυτοσυνειδησία, Συλλογικότητα, Υπευθυνότητα, Πρωτοβουλία, Συνεργασία, Αυτοαπασχόληση
Αξίες:	Προμήθεια τροφίμων, Δικαίωμα στο νερό, Μόρφωση, Δικαιοσύνη, Ισότητα, Δημοκρατική συμμετοχή, Βελτίωση συνθηκών ζωής μελλοντικών γενεών, Σεβασμός στο περιβάλλον
Χαρακτηριστικά νέου τύπου εκπαίδευσης:	Δυναμική και προσαρμοστική, Ικανοποιεί το αίσθημα δικαιοσύνης, Σέβεται το ανθρώπινο και φυσικό περιβάλλον, Σέβεται την ποικιλία των παραδόσεων και της κουλτούρας, Ενεργοποιεί το δυναμικό του σύγχρονου αλλά και του αυριανού ανθρώπου, Ενθαρρύνει την πρωτοβουλία, την ομαδική εργασία, τη συνεργασία και την καλλιέργεια του επιχειρηματικού πνεύματος, αλλά και της αυτοαπασχόλησης, Επιδιώκει τη δημιουργία νέων δραστηριοτήτων
Ζητούμενο της κοινωνίας:	Δημιουργία νέων δραστηριοτήτων Εξάλειψη της ανεργίας που οφείλεται στην τεχνολογική ανάπτυξη

2.2.3 Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών

Η ανάγκη για επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών εμφανίστηκε γύρω στο 1980. οι ραγδαίες εξελίξεις της εκπαίδευσης και της παιδαγωγικής επιστήμης και η ανάπτυξη της τεχνολογίας είναι οι αιτίες της σύγχρονης ανάγκης για διαρκή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών έτσι ώστε το έργο τους να είναι αποτελεσματικό. Η ανάπτυξη των εκπαιδευτικών πραγματοποιείται με την επιμόρφωση, θέλοντας να διευρύνει το γνωστικό του πεδίο, να διαμορφώσει πεποιθήσεις και αξίες, να εξελίξει την ταυτότητα του και να εξελίσει την προσωπική του επαγγελματική πορεία (Παπαναούμ , 2014).

Η επαγγελματική ανάπτυξη είναι συνεχής, καθώς πρέπει οι φορείς της εκπαίδευσης να παρακολουθούν τις εξελίξεις για να μπορούν να ανταποκριθούν στον ρόλο και στο έργο τους. Η επιμόρφωση θεωρείται αποτελεσματική όταν αποκομίζουν μαθησιακά οφέλη οι εκπαιδευτικοί, βελτιώνουν τις εκπαιδευτικές πρακτικές τους και μακροπρόθεσμα ενισχύει την αυτονομία τους κατά την διαδικασία της μάθησης (Παπαναούμ , 2014).

Η επιμόρφωση που μπορούν να επιλέξουν οι εκπαιδευτικοί την σημερινή εποχή έχει πολλές μορφές. Μπορεί να είναι ενδοσχολική και να απευθύνεται κατευθείαν στους εκπαιδευτικούς ενός σχολείου. Έχει ως σκοπό να επιμορφώσει όλους τους εκπαιδευτικούς του σχολείου ανάλογα τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του συγκεκριμένου σχολείου. Αυτή η μορφή έχει πολλά πλεονεκτήματα και για την σχολική μονάδα καθώς δημιουργεί μια ομάδα καταρτισμένων εκπαιδευτικών, κλίμα συνεργασίας, το σχολείο γίνεται αυτόνομο και δίνεται η δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να σχεδιαστούν δράσεις - έρευνες σχετικές με το θέμα που ανέλυσαν (Τσάφος, 2014).

Επίσης τα επιμορφωτικά προγράμματα μπορεί να έχουν συμμετοχικό και αναστοχαστικό προσανατολισμό και μπορούν να υλοποιηθούν είτε στο σχολείο, είτε σε συνεργασία με πανεπιστημιακά ιδρύματα, είτε σε επιμορφωτικά κέντρα (Τσάφος, 2014). Στα πανεπιστημιακά ιδρύματα γίνονται τα τελευταία χρόνια πολλά μεταπτυχιακά προγράμματα στα οποία συμμετέχουν αρκετοί εκπαιδευτικοί προσδοκώντας αφενός την εξασφάλιση της ιεραρχικής θέσης τους μέσω της μοριοδότησης και αφετέρου της επαγγελματικής τους ανάπτυξης.

Τέλος η επιμόρφωση μπορεί να είναι εξ αποστάσεως με την μορφή της σύγχρονης ή της ασύγχρονης μάθησης. Στην σύγχρονη εξ αποστάσεως επιμόρφωση η διδασκαλία πραγματοποιείται σε πραγματικό χρόνο με τον διδάσκοντα, με άμεση αλληλεπίδραση και των δύο συμμετεχόντων. Ενώ στην ασύγχρονη ο εκπαιδευόμενος μπορεί να μπει στην ηλεκτρονική πλατφόρμα που υπάρχει για τον σκοπό αυτό και λέγεται συνήθως e-class οποιαδήποτε στιγμή θελήσει και να επεξεργαστεί το υλικό της πλατφόρμας όπως του ζητείται.

Εν κατακλείδι η αρχική επαγγελματική κατάρτιση που διαθέτει ένας εκπαιδευτικός θα πρέπει να ανανεώνεται και να ανατροφοδοτείται συνεχώς αν θέλουμε να μιλάμε για σύγχρονη μάθηση και σύγχρονο σχολείο. Ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιείται εξαρτάται από τον ίδιο τον εκπαιδευόμενο στην προσπάθεια του να αποκτήσει επαγγελματικές γνώσεις και δεξιότητες ευρύτερου χαρακτήρα. Το σημαντικότερο είναι να υπάρχει η επαγγελματική κινητικότητα, το ενδιαφέρον του εκπαιδευτικού για την επαγγελματική ανέλιξη του, την εξέλιξη της προσωπικότητας του και κατ' επέκταση των μαθητών του.

2.3 Σύγχρονο σχολείο και ηλεκτρονική μάθηση

2.3.1 Οι νέες τεχνολογίες

Μιλώντας για διδασκαλία στον 21^ο αιώνα θα πρέπει να γίνει αναφορά σε έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες για την ανάπτυξη ενός σύγχρονου σχολείου στις νέες τεχνολογίες. Με την αξιοποίηση αυτών των σύγχρονων εργαλείων μάθησης, οι μαθητές μπορούν ακόμη και από απομακρυσμένες περιοχές να επικοινωνήσουν, να ανταλλάξουν απόψεις, να δημιουργήσουν, να συνεργαστούν και το σημαντικότερο να διδαχθούν από απόσταση. Οι ΤΠΕ είναι ένα εργαλείο μάθησης που συνδέεται άρρηκτα με την αγορά εργασίας και τις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής (Στυλιανίδης,2007).

Οι ΤΠΕ για να καταφέρουν να εισέλθουν στην εκπαίδευση χρειάζεται η διαμόρφωση ενός σύγχρονου ανοικτού προγράμματος σπουδών που θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της εποχής αλλά και θα ενταχθούν σε καθημερινή βάση στην διδασκαλία των παιδιών. Οι εκπαιδευτικοί στόχοι του σχολείου του 21^{ου} αιώνα συνδέονται ξεκάθαρα με την εφαρμογή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση καθώς η ένταξη τους στην μάθηση έχει πολλές διαστάσεις. Οι επικρατέστερες διαστάσεις των

ΤΠΕ είναι η τεχνολογική διάσταση, η γνωστική διάσταση, η επίλυση προβλημάτων και η ψηφιακή κουλτούρα. Μέσα από τις διαστάσεις αυτές το άτομο καλλιεργεί τις βασικές δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα την συνεργασία, την κριτική ικανότητα, την δημιουργικότητα, την δημιουργικότητα και την επικοινωνία (Τζιμογιάννης, 2018)

Η μάθηση αλλάζει μορφή και από δασκαλοκεντρική γίνεται μαθητοκεντρική και ο παραδοσιακός τρόπος διδασκαλίας θα πρέπει να συμβαδίσει με τις τρέχουσες πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις. Οι μαθητές δείχνουν ενθουσιασμό απέναντι στην εφαρμογή της τεχνολογίας και διάθεση να διδαχθούν αυτό το εργαλείο έκφρασης και επικοινωνίας. Όμως οι εκπαιδευτικοί, τα σχολεία, τα ανώτατα ιδρύματα αποδέχονται με αργούς ρυθμούς τη νέα αυτή πραγματικότητα και όχι πάντα με τον σωστό στρατηγικό σχεδιασμό (Τζιμογιάννης, 2018).

Για τον λόγο αυτό η γνωριμία των μαθητών με τις νέες τεχνολογίες περιορίζεται στην ψυχαγωγική πλευρά τους και όχι στην εκπαιδευτική διάστασή της. Οι εκπαιδευτικοί δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι θεωρούν ότι γνωρίζοντας τρεις βασικές γνώσεις ότι μπορούν να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά τους υπολογιστές στο έργο τους. Στην πραγματικότητα όμως θα πρέπει οι ίδιοι να γίνουν γνώστες των δεξιοτήτων που μας παρέχει η τεχνολογία για να μπορέσουν να τις διδάξουν με τον σωστό τρόπο. Επίσης τα προγράμματα σπουδών θα έπρεπε να παρέχουν την ευελιξία στον εκπαιδευτικό και να ευνοούν την ένταξη των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία (Τζιμογιάννης, 2018).

Έρχονται οι προβληματισμοί να τεθούν αν οι ΤΠΕ και το σύγχρονο σχολείο είναι μια τάση εποχής, είναι μια κοινωνική πίεση που ασκείται τελευταία στα σχολεία, ή να θα καταργήσουν τον δάσκαλο και το βιβλίο. Οι ΤΠΕ όμως είναι κάτι πολύ περισσότερο από μια τάση εποχής καθώς βελτιώνουν το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα, δημιουργούν κίνητρο για μάθηση (ελκυστικά για τα παιδιά), φέρνουν αλλαγές στις μεθόδους επίλυσης, οργάνωσης και αλλάζουν γενικά την κουλτούρα της σχολικής κοινότητας (Τζιμογιάννης, 2018).

Οι ΤΠΕ θα διαδραματίσουν κρίσιμο και καθοριστικό ρόλο όσον αφορά την μετεξέλιξη του σχολείου (Στυλιανίδης, 2007). Η προώθηση των νέων τεχνολογιών και των καινοτομιών στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποτελεί βασική συνιστώσα των σύγχρονων εκπαιδευτικών συστημάτων. Εμείς θέλουμε να δούμε τον ρόλο του διευθυντή της σχολικής μονάδας κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων δράσεων.

2.3.2 Η ηλεκτρονική μάθηση και οι δυσκολίες

Η ηλεκτρονική μάθηση περιλαμβάνει τη μάθηση σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, τόσο της τυπικής όσο και της μη-τυπικής, στα οποία αξιοποιείται ένα δίκτυο πληροφόρησης, δηλαδή το Διαδίκτυο για την παράδοση μαθημάτων, την αλληλεπίδραση, την αξιολόγηση, και συνεπώς τη διευκόλυνση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι δυνατότητες της ηλεκτρονικής μάθησης είναι πολλές όπως ευελιξία, διεύρυνση πρόσβασης, ενεργός συμμετοχή, αλληλεπίδραση, αναστοχασμός, διατήρηση ιστορικού, ομαδική εργασία, ευχρηστία-εξοικείωση, ανοικτή μάθηση και αλλαγές ρόλων και σχέσεων (Τζιμογιάννης,2017).

Παρότι έρευνες έχουν δείξει ότι και στην Πρωτοβάθμια και στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, αναγνωρίζεται από τους εκπαιδευτικούς η μεγάλη χρησιμότητα της ηλεκτρονικής μάθησης στη διδακτική πράξη και είναι θετικοί απέναντι στην επιμόρφωση, εντούτοις όμως, είναι κριτικοί κι επιφυλακτικοί απέναντι στη συστηματική χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία (Τζιμογιάννης, Κόμης,2006) και είναι πολύ αργοί στην προσαρμογή τους στη χρήση των ΤΠΕ μέσα στην τάξη .

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν είναι αρχικά η εμμονή τους στην κουλτούρα της παραδοσιακής διδασκαλίας, η έλλειψη εξοικείωσης τους με τα προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης, η έλλειψη χρόνου προετοιμασίας της διδασκαλίας η οποία είναι αρκετά χρονοβόρα, η αδυναμία ηλεκτρονικής επικοινωνίας και παρακολούθησης των μαθητών λόγω πάλι έλλειψης χρόνου. Επίσης ο καθημερινός φόρτος εργασίας των εκπαιδευτικών δεν τους επιτρέπει να αναπτύξουν την κατάλληλη τεχνογνωσία για να μπορούν να ανταπεξέλθουν σε τεχνικά και οργανωτικά προβλήματα. Τέλος οι εκπαιδευτικοί δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι για να αναπτύξουν δραστηριότητες αλληλεπιδραστικής και συνεργατικής μάθησης (Τζιμογιάννης, 2017).

Βέβαια οι δυσκολίες δεν εντοπίζονται μόνο από την πλευρά των εκπαιδευτικών. Καθοριστικός είναι και ο ρόλος των διευθυντών των σχολικών μονάδων ο οποίος πρέπει να είναι ενθαρρυντικός, καθοδηγητικός, συμβουλευτικός , ενισχυτικός. Από την άλλη χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια και από τους μαθητές για να προσαρμοστούν στη νέα αυτή πραγματικότητα και να απαρνηθούν την παραδοσιακή διδασκαλία που είχαν μάθει μέχρι τώρα. Και τέλος υπάρχουν και

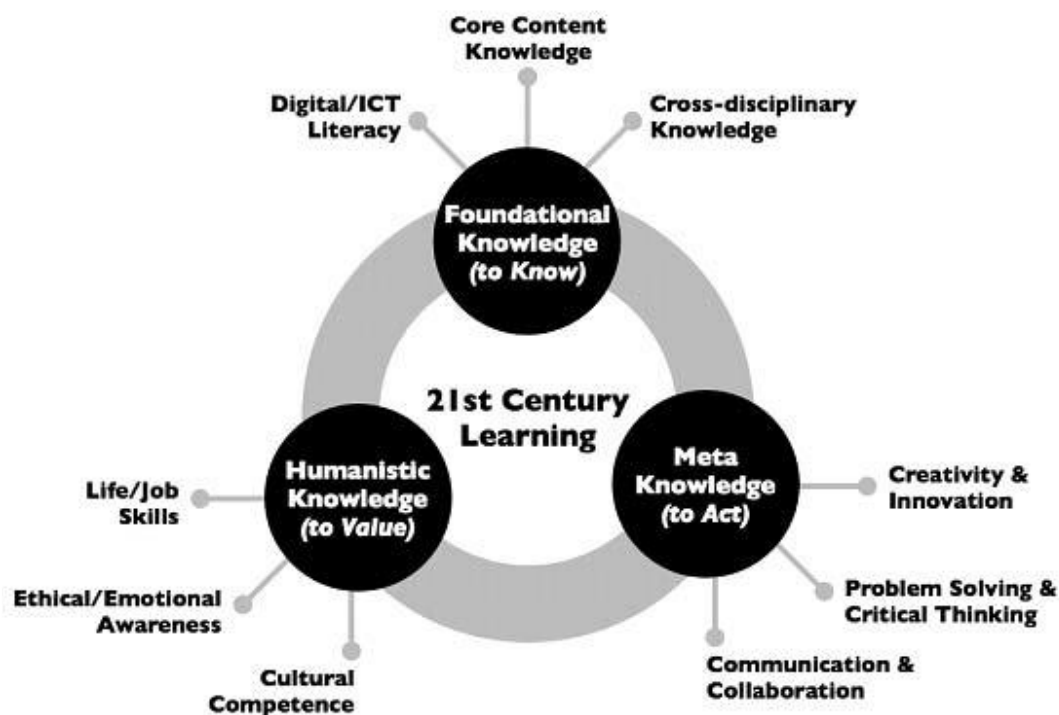
κάποιοι εξωτερικοί παράγοντες όπως τεχνολογικό υλικό, εργαστήριο πληροφορικής και άλλα (Τζιμογιάννης, 2017).

2.4 Σύγχρονο σχολείο και απόψεις

Έχουν αναπτυχθεί διάφορες θεωρίες σχετικά με τις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα, άλλοι ερευνητές θεωρούν τα 4cs ως επικρατέστερη άλλοι θεωρούν ότι είναι επτά. Μία πρόσφατη το 2011 έρευνα των Mishra και Kereluik θέλησε διασαφηνίσει τι είναι η εκμάθηση του 21ου αιώνα. Θεωρούν ότι υπάρχουν τρεις σημαντικές κατηγορίες δεξιοτήτων που πρέπει να κατακτηθούν στον 21^ο αιώνα.

Οι Kereluik et al. (2013), σε μια κριτική επισκόπηση της βιβλιογραφίας για τη γνώση του 21ου αιώνα και την σημασία του για τους εκπαιδευτικούς, Εντόπισαν κοινά θέματα και τομείς γνώσης σε 15 εκθέσεις, βιβλία και άρθρα που περιγράφουν τα είδη γνώσεων που είναι σημαντικές για την επιτυχία του 21ου αιώνα. Τα πλαίσια συγκλίνουν σε τρεις τύπους γνώσης, απαραίτητες για τον 21^ο αιώνα: θεμελιακή, μετά-γνώση και ανθρωπιστική. Το παρακάτω σχήμα δείχνει την απεικόνιση των συγγραφέων σχετικά με τους τρεις τύπους γνώσεων και τις υποκατηγορίες τους.

‘Ποια είναι η εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα; Είναι μια εκπαίδευση τολμηρή, γεμάτη προκλήσεις, ευέλικτη δημιουργική σύνθετη. Απευθύνεται σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο κόσμο γεμάτο με νέους προβληματισμούς αλλά και νέες δυνατότητες’ (Kereluik et al., 2013)

Εικόνα 1: Σύνθεση 15 διαφορετικών πλαισίων μάθησης 21ου αιώνα (Kereluik et al., 2013)

Η κατηγορία θεμελιώδης γνώση σύμφωνα πάντα με τους συγγραφείς αποτελείται από τις υποκατηγορίες διεπιστημονική γνώση, βασική γνώση περιεχομένου και ψηφιακό αλφαριθμητισμό. Η μεταγνώση αποτελείται από τις υποκατηγορίες δημιουργικότητα και καινοτομία, επίλυση προβλημάτων και κριτική σκέψη, επικοινωνία και συνεργασία. Και τέλος η ανθρωπιστική γνώση αποτελείται από τις δεξιότητες για τη ζωή και την εργασία, την ηθική συναισθηματική συνειδητοποίηση και την πολιτιστική ικανότητα και επάρκεια.

Η μεταγνώση είναι η ικανότητα εφαρμογής γνώσεων σε νέες αυθεντικές καταστάσεις χωρίς να υπάρχει η ανάγκη καθοδήγησης από κάποιον ειδικό. Στην ουσία η θεωρία αυτή αναφέρεται στο “Knowing about thinking” που σημαίνει μαθαίνω να σκέφτομαι, είμαι ικανός να επεξεργάζομαι πληροφορίες, έχω επίγνωση των γνώσεων μου. Η μεταγνωστική επίγνωση καθιστά το άτομο αυτόνομο στη σκέψη και στη δράση και το εφοδιάζει με δεξιότητες όπως στοχασμός, αξιολόγηση γνώσεων, κατασκευή σχεδίου δράσης, έλεγχος αποτελεσμάτων, ανατροφοδότηση. Πολλοί ερευνητές την θέτουν ως την βασικότερη δεξιότητα του 21^{ου} αιώνα.

Υπάρχει ένα μεγάλο χάσμα μεταξύ των αιώνων που έχουν περάσει και εκείνο που συμπεραίνεται είναι ότι οι εκπαιδευτικές απαιτήσεις αυτού του νέου αιώνα απαιτούν νέους τρόπους σκέψης, διδασκαλίας και μάθησης. Ορισμένοι συγγραφείς δηλώνουν ότι η σχολική φοίτηση πρέπει να αναμορφωθεί ριζικά για να τονίσει σημαντικότερες γνωστικές δεξιότητες, όπως η κριτική σκέψη, η δημιουργική επίλυση προβλημάτων, η περιέργεια και η προσαρμοστικότητα (P21, 2011).

Παράλληλα με αυτό υπάρχουν άτομα και ομάδες που προσφέρουν μια σειρά προτάσεων για τις "δεξιότητες του 21ου αιώνα". Αυτές οι συστάσεις προκύπτουν από εκπαιδευτικούς όπως ο Howard Gardner, λαϊκοί συγγραφείς όπως ο Daniel Pink, οργανώσεις όπως η εταιρική σχέση για τον 21ο αιώνα της μάθησης ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (P21, 2011).

Καθώς η φράση Δεξιότητες του 21ου Αιώνα διαχέεται στην εκπαιδευτική κοινότητα, δεν είναι σαφές τι ακριβώς σημαίνει αυτή η φράση. Κάποια έννοια, οι δεξιότητες του 21ου αιώνα είναι ένας όρος που όλοι πιστεύουμε ότι καταλαβαίνουμε και παρόλα αυτά είναι δύσκολο να ορίσουμε σαφώς. Πώς διαφέρουν τα πλαίσια του 21ου αιώνα από τους πρωταρχικούς στόχους της εκπαίδευσης όπως είχε υιοθετηθεί στο παρελθόν; Οι επικριτές αυτού του νέου λόγου προσανατολισμού του 21ου αιώνα υποστηρίζουν ότι αυτή η έμφαση στον νέο αιώνα είναι απλώς χρονοτριβή αλλά και η ενασχόληση με το θέμα αυτό, ή μια εσφαλμένη πεποίθηση ότι μια νέα κατάσταση είναι ανώτερη από όλες τις προηγούμενες (Wikipedia, 2010). Σύμφωνα με αυτή την παραδοχή, οι εκπαιδευτικοί μας στόχοι δεν είναι όλοι διαφορετικοί από τους στόχους των προηγούμενων γενεών.

Ο 21ος αιώνας είναι εντελώς διαφορετικός από τον 20ό αιώνα στις δυνατότητες που χρειάζονται οι άνθρωποι για την εργασία τους αναφέρει ο Dede (2010). Οι δεξιότητες του 21ου αιώνα είναι διαφορετικές κυρίως λόγω της ραγδαίας εξέλιξης τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών. Για παράδειγμα, οι τύποι εργασίας που γίνονται από τους ανθρώπους - σε αντίθεση με τα είδη εργασίας που εκτελούνται από μηχανές - μεταβάλλονται συνεχώς καθώς οι υπολογιστές και οι τηλεπικοινωνίες επεκτείνουν τις ικανότητές τους για την εκπλήρωση των ανθρώπινων καθηκόντων. Η παγκοσμιοποίηση και η διεθνοποίηση των εθνικών οικονομιών, καθώς και η ταχεία ανάπτυξη πληροφοριών και τεχνολογίες επικοινωνιών (ΤΠΕ), μεταμορφώνουν συνεχώς τον τρόπο με τον οποίο ζούμε, εργασία και μάθηση (Anderson, 2008).

Πίνακας 3. Χαρτογράφηση των πλαισίων δεξιοτήτων του 21ου αιώνα

Δεξιότητες	P21/ ορισμός δεξιότητας	NRC/ ορισμός δεξιότητας	ATC 21/ ορισμός δεξιότητας
Κριτική σκέψη	Μάθηση και καινοτομία – κριτική σκέψη	Γνωστική - κριτική σκέψη	Τρόποι σκέψης - κριτική σκέψη, επίλυση προβλημάτων και λήψη αποφάσεων
Συνεργασία	Μάθηση και καινοτομία - επικοινωνία και συνεργασία	Διαπροσωπικές - πολύπλοκες επικοινωνίες, κοινωνικές δεξιότητες, ομαδική εργασία	Τρόποι εργασίας - επικοινωνίας και συνεργασίας
Δημιουργικότητα	Μάθηση και καινοτομία - δημιουργικότητα και καινοτομία	Γνωστική- μη τυπική επίλυση προβλημάτων	Τρόποι σκέψης - δημιουργικότητα και καινοτομία
Κίνητρο	Ικανότητες ζωής και σταδιοδρομίας - πρωτοβουλία, ευελιξία	Εσωτερική ανάπτυξη - αυτο-ανάπτυξη, προσαρμοστικότητα	Ζώντας στον κόσμο προσαρμοστικότητα, ευελιξία, αυτοδιάθεση
Μεταγνώση	Δυνατότητες ζωής και σταδιοδρομίας - αυτοδιάθεση, παραγωγικότητα	Διαπροσωπική - αυτοδιαχείριση, αυτορρύθμιση	Τρόποι σκέψης - μεταγνώση ή μάθηση για μάθηση

Στο άρθρο της Kaufman (2014) αναφέρονται 21 δεξιότητες οι οποίες είναι απαραίτητες στον 21^ο αιώνα. Με έμφαση στο TFCS (The push for 21st century skills) αναφέρει ότι τα σχολεία μπορούν να προσφέρουν ένα περιβάλλον που εμπνέει, παρακινεί, και προωθεί τη δημιουργικότητα ενώ ταυτόχρονα ενθαρρύνει τους μαθητές να αγκαλιάσουν το μέλλον τους. Και καταλήγει ότι αν οι μαθητές εγκαταλείψουν με αυτές τις 21 δεξιότητες ,τότε το σχολείο σίγουρα έχει κάνει τη δουλειά του.

Η Lay (2012) στο άρθρο της συνθέτει ερευνητικά στοιχεία σχετικά με τις δεξιότητες του 21ου αιώνα και επικεντρώνεται στις πέντε σημαντικότερες, την κριτική σκέψη, την δημιουργικότητα, την συνεργασία, την μετά-γνώση και το κίνητρο. Στη συνέχεια, συνοψίζει τα ευρήματα σε ένα πίνακα μετά από επισκόπηση που

πραγματοποίησε στην επιστήμη της εκπαιδευτικής και στην επιστήμη της ψυχολογίας για να ανακαλύψει ότι αυτές οι δεξιότητες αλληλοσυνδέονται με περίπλοκο τρόπο. Σύμφωνα με το άρθρο ο πίνακας των σημαντικότερων δεξιοτήτων του 21^{ου} αιώνα είναι ο πίνακας 3.

Αυτή η σύνδεση σύμφωνα με την συγγραφέα διαφορετικών επιστημονικών προσεγγίσεων είναι μια αποδοτική και έγκυρη στρατηγική καθώς ο συνδυασμός πολλών και διαφορετικών πτυχών των δεξιοτήτων οδηγούν στη μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα στα άτομα.

Κεφάλαιο 3 Βιβλιογραφική Επισκόπηση

3.1 Εισαγωγή των πλαισίων

Παρά το πλαίσιο του 21ου αιώνα που υποστηρίζεται με τους νέους τύπους γνώσεων, λίγα έχουν στην πραγματικότητα αλλάξει στην εκπαίδευση τον νέο αιώνα. Οι σημερινοί μαθητές γεννήθηκαν την εποχή που η ζωή των ανθρώπων κατακλύζεται από την τεχνολογία και έτσι αναρωτιόμαστε τι χαρακτηρίζει την εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα. Την εκπαίδευση αναφέρουν οι συγγραφείς την χαρακτηρίζει η τόλμη, η ευελιξία, οι νέες προκλήσεις και η περιπλοκότητα (Kereluik et al., 2013).

Προκειμένου να διεξαχθεί μια έρευνα οποιασδήποτε κλίμακας είναι απαραίτητο να διεξαχθεί μια μελέτη των απόψεων και των πληροφοριών που υπάρχουν στην διεθνή βιβλιογραφία για αυτήν. Σε μια μικρής εμβέλειας κλίμακας έρευνα σαν και την δική μας, δεν απαιτείται να είναι μια πλήρης καταγραφή των ερευνών, αλλά θα ακολουθήσει μια μελέτη σε ένα σημαντικό κομμάτι της. Για να διεξάγουμε την μελέτη μας χρησιμοποιήσαμε την μηχανή αναζήτησης Google, το Google scholar, το Research Gate, το Heal Link και το Eric Education Resources Information Centre, τα οποία αποτελούν εκπαιδευτικές ιστοσελίδες με δημοσιευμένες έρευνες, άρθρα, βιβλία από την διεθνή και την ελληνική βιβλιογραφία.

Εντοπίσαμε δεκαεφτά διαφορετικές έρευνες που επιδιώκουν να προσδιορίσουν τα είδη γνώσεων που απαιτούνται για την επιτυχία του 21ου αιώνα, αντιλήψεις διευθυντών- ηγετών και εκπαιδευτικών σχετικά με το νέο σχολείο, τις δεξιότητες που πρέπει να καλλιεργηθούν και ποιες από αυτές είναι οι σημαντικότερες, ποιος ο ρόλος της τεχνολογίας στο νέο σχολείο. Οι έρευνες αυτές είναι όλες πρόσφατες και συγκεκριμένα την τελευταία εξαετία, άλλες είναι ποιοτικές άλλες ποσοτικές και μερικές εφαρμόζουν καινοτόμα ερευνητικά εργαλεία προκειμένου να υπάρξουν σαφέστερα ευρήματα.

3.2 Οι θετική συσχέτιση ηγεσίας και νέου σχολείου – αντιλήψεις εκπαιδευτικών

Αδιαμφισβήτητα υπάρχει θετική σύγκλιση στην περίπτωση του σχολείου του 21^{ου} αιώνα και της σχολικής ηγεσίας. Στην έρευνα των Sang et al. (2017) προκύπτει

ότι για να αποκτήσουν δεξιότητες οι μαθητές του 21^{ου} θα πρέπει οι εκπαιδευτικοί οι σημερινοί να γνωρίζουν τι απαιτείται αυτή τη νέα εποχή από τους νέους και τους μελλοντικά εργαζόμενους. Γνωρίζοντας πλέον τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες στην έρευνα αυτή δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο βάσει των δεξιοτήτων αυτών και το συμπέρασμα ήταν ότι οι εκπαιδευτικοί στις απαντήσεις τους παρουσίασαν αντιφάσεις. Από τη μια αποδέχονται τις νέες δεξιότητες και από την άλλη αδυνατούν να τις εφαρμόσουν .

Στην έρευνα των O’Neala et al. (2017) τα αποτελέσματα έδειξαν ότι, παρόλο που οι δάσκαλοι βλέπουν την αξία της τεχνολογίας για τη διδασκαλία και τη μάθηση, απαιτούν περισσότερη καθοδήγηση σχετικά με το τι είναι οι δεξιότητες του 21ου αιώνα και τον τρόπο αποτελεσματικής ενσωμάτωσης της τεχνολογίας στην διδασκαλία τους. Οι Thannimalai, Raman (2018) στην μελέτη τους που πραγματοποίησαν σε διευθυντές έδειξαν ότι υπάρχει μια σημαντική σχέση μεταξύ της τεχνολογικής γνώσης των Διευθυντών και της τεχνολογική γνώσης των εκπαιδευτικών. Επιπλέον, η επαγγελματική ανάπτυξη έχει σημαντική επίδραση στη σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών.

3.3 Προσαρμογή στις αλλαγές

Τα ευρήματα της έρευνας Barak (2016) ανέφεραν τέσσερα χαρακτηριστικά για τη διδασκαλία και τη μάθηση στον 21ο αιώνα. Πρώτα απ’ όλα άμεση προσαρμογή των εκπαιδευτικών στις αλλαγές και προσαρμογή σε καταστάσεις, έπειτα συνεργασία και επικοινωνία σε αποκεντρωμένα περιβάλλοντα, δημιουργία δεδομένων και διαχείριση πληροφοριών, και τέλος καθιέρωση του ελέγχου με την ενθάρρυνση της εξερεύνησης.

Στην έρευνα του Peng et al. (2014) οι απόψεις των εκπαιδευτικών δηλώνουν ότι τα εμπόδια εντοπίστηκαν στην ποιότητα της διδασκαλίας γιατί επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τις πιέσεις που οφείλονται στα μεταβαλλόμενα κοινωνικά πρότυπα και τις απαιτήσεις της εκτεταμένης μεταρρύθμισης του προγράμματος σπουδών, η οποία υπογράμμισε τις εντάσεις μεταξύ της παραδοσιακής διδασκαλίας και της νεότερης για την ανάπτυξη και τη δια βίου μάθηση.

3.4 Οι δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα

Οι Mishra et al. (2017) βασίζουν την μελέτη τους σε μια προγενέστερη μελέτη που έγινε από τους Kerluick et al. (2013) η οποία ανέφερε ως σημαντικότερες δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα την θεμελιώδη γνώση, την μετά- γνώση και την ανθρωπιστική γνώση. Η έρευνα τους μελετά ποια γνώση θεωρείται σημαντικότερη που έγινε σε εκπαιδευτικούς είχε ως αποτέλεσμα να απαντήσουν οι ερωτηθέντες ότι σημαντικότερη όλων είναι η μετά-γνώση και μετά οι ψηφιακές ικανότητες. Επειδή είναι γνωστό από προγενέστερη αναφορά μας ότι η μετά-γνώση περιλαμβάνει τις δεξιότητες , δημιουργικότητα/καινοτομία, επίλυση προβλημάτων/κριτική σκέψη, επικοινωνία/ συνεργασία, αναφέρουν οι συγγραφείς ότι τα γνωστά 4cs εξακολουθούν να είναι σημαντικότερα για τους εκπαιδευτικούς στον 21^ο αιώνα.

Έπειτα η έρευνα των Tuzlukova et al. (2018) έδειξε ότι οι εκπαιδευτικοί αντιλαμβάνονται τη σημασία της χρήσης δεξιοτήτων κριτικής σκέψης στη διδασκαλία τους, όμως δεν έχουν υποστήριξη στην εφαρμογή τους. Τόσο σε θεσμικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο επαγγελματικής εξέλιξης, υπάρχουν περιθώρια για βελτίωση όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται η ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση και η επαγγελματική ανάπτυξη για τους εκπαιδευτικούς ώστε να ενισχύσουν επαρκώς τη γνώση και την κατανόηση της ουσιαστικής αντίληψης της κριτικής σκέψης και να την ενσωματώσουν σε αίθουσες διδασκαλίας.

Η έρευνα των Laar et al. (2017) έδειξε μέσω της βιβλιογραφικής επισκόπησης που πραγματοποίησαν ότι οι δεξιότητες του 21ου αιώνα είναι ευρύτερες από τις ψηφιακές δεξιότητες. Επιπλέον, σε αντίθεση με τις ψηφιακές δεξιότητες, τον 21ο αιώνα οι δεξιότητες δεν υποστηρίζονται απαραίτητα από τις ΤΠΕ. Ακόμη δηλώνουν ότι υπάρχουν επτά ακόμη βασικές δεξιότητες: τεχνικές, διαχείριση πληροφοριών, επικοινωνία, συνεργασία, δημιουργικότητα, κριτική σκέψη και επίλυση προβλημάτων. Επίσης εντοπίστηκαν πέντε συναφείς δεξιότητες: ηθική συνειδητοποίηση, πολιτιστική συνείδηση, ευελιξία, αυτοδιάθεση και δια βίου μάθηση.

3.5 Αποτελεσματικότητα εκπαιδευτικών

Στην έρευνα Sang et al. (2017) γίνεται μέτρηση της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών, για να εξεταστεί σε ποιες πτυχές είναι ο εκπαιδευτικός

αποτελεσματικός και αν διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα. Στο άρθρο της Heissenberger (2017) οι μετασχηματιστικοί διευθυντές δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την μέτρηση της αποτελεσματικότητας στο έργο τους και έτσι εξαρχής θέτουν την στρατηγική, τον στόχο και τον σκοπό τους.

Στο ερευνητικό άρθρο των Chai et al. (2017) κατασκευάστηκε ένα εργαλείο έρευνας για να αξιολογηθούν οι σχέσεις μεταξύ των πεποιθήσεων των εκπαιδευτικών που προσφέρονται για μια νέα κουλτούρα μάθησης και τη σχολική μάθηση με τις ικανότητες σχεδιασμού τους και τους σχετικούς παράγοντες του TPACK. Το συμπέρασμα ήταν ότι οι πεποιθήσεις των εκπαιδευτικών για την εκμάθηση και τις ικανότητες σχεδιασμού τους αλλάζουν μαζί με το TPACK (Technological pedagogical content knowledge) τους.

Οι Valtonen et al. (2017) ανέπτυξαν ένα ερωτηματολόγιο TPACK βασισμένο στις δεξιότητες του εικοστού πρώτου αιώνα. Το συμπέρασμα που βγήκε μετά από συγκέντρωση των δεδομένων μέσω του ερωτηματολογίου TPACK-21 έδειξε ότι οι τεχνολογικές γνώσεις βασίζονται στις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα. Υποθέτουμε ότι οι γνώσεις που σχετίζονται με τη δομή και την ανάπτυξη του TPACK των εκπαιδευτικών που βασίζονται στις δεξιότητες του εικοστού πρώτου και ότι κατακτώντας αυτές ο εκπαιδευτικός επιμορφώνεται και αναπτύσσεται επαγγελματικά.

Άλλη μια έρευνα που εστιάζει και θεωρεί σημαντική την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών στον 21ο αιώνα είναι των Tondeur et al. (2017). Η έρευνα αυτή σχεδίασε ένα εργαλείο δεξιοτήτων το οποίο θα βοηθήσει εκπαιδευτικούς να χρησιμοποιούν τεχνολογικές γνώσεις και στην διδασκαλία τους (ICTC-ID), αλλά και να βοηθούν τους μαθητές τους να αποκτήσουν οικειότητα με τα ψηφιακά μέσα (ICTC-PU).

3.6 Η τεχνολογική συνεισφορά

Στην έρευνα της Barak (2016) τα ευρήματα έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν προωθούν όσο θα έπρεπε την εκπαιδευτική πρακτική που βασίζεται στις μεταρρυθμίσεις μέσω του περιβάλλοντος web 2.0, ή των Wikis, ή των ιστολόγιων, και άλλων όπως τα κοινωνικά δίκτυα ή άλλα τεχνολογικά περιβάλλοντα.

Στην έρευνα των Viering, Lai. (2012) αναλύονται μέσω της βιβλιογραφικής επισκόπησης κάθε δεξιότητα του 21^{ου} αιώνα ξεχωριστά και εγείρει ορισμένες ανησυχίες όσον αφορά την εφαρμογή τους με αποτελεσματικό και οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Ωστόσο, η έρευνα καταλήγει ότι οι καινοτόμες προσεγγίσεις στη διοίκηση και την αξιολόγηση που βασίζονται σε νέες τεχνολογίες μπορεί να αποτελέσουν βιώσιμα μέσα για την υπέρβαση αυτών των εμποδίων.

Στο άρθρο των Romero et al. (2015) εξετάζεται κατά πόσο τα Serious Games (SG) βοηθούν τους μαθητές στην ανάπτυξη δεξιοτήτων. Αυτό που διαπιστώθηκε είναι ότι υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ του ανταγωνισμού και του στόχου, χαρακτηριστικά για την ανάπτυξη συνεργατικών και κοινωνικών δεξιοτήτων. Επίσης ένα άλλο συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι τα SG ως εκπαιδευτικά εργαλεία βοηθούν τους εκπαιδευόμενους να προετοιμαστούν για τη σύγχρονη ζωή, συμμετέχοντας σε παιχνίδια που απαιτούν και συμβάλλουν στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων του 21ου αιώνα.

3.7 Ο ρόλος του ηγέτη- διευθυντή

Στο άρθρο της Heissenberger (2017) αναλύονται ο μετασχηματιστικός ηγέτης και ο λιγότερο μετασχηματιστικός ηγέτης. Το συμπέρασμα της έρευνας μας δείχνει ότι ο μετασχηματιστικός ηγέτης ενδιαφέρεται πάρα πολύ για την εφαρμογή καινοτομιών στο σχολείο του, θεωρούν πολύ σημαντικό τον ρόλο του μέντορα και ενδιαφέρονται για την μέτρηση της αποτελεσματικότητας στο έργο τους. Ο διευθυντής σύμφωνα πάντα με τον ίδιο συγγραφέα οφείλει να έχει όραμα, σαφή στρατηγική και να καταφέρει να πείσει τους εμπλεκόμενους να το ενστερνιστούν.

Επίσης στο άρθρο των Raman et al. (2014) ερευνήθηκαν οι απόψεις των διευθυντών σχετικά με την χρήση της τεχνολογίας και την επιρροή που ασκούν οι διευθυντές στην χρήση της τεχνολογίας. Διαπιστώθηκε ότι οι διευθυντές έχουν γίνει υπόδειγμα στους καθηγητές στην καθημερινή πρακτική καθώς συμμετέχουν στον σχεδιασμό και στην προετοιμασία του στρατηγικού σχεδιασμού των σχολείων στον τομέα της τεχνολογίας. Αυτή η στρατηγική θα πρέπει να ευθυγραμμιστεί με τα υπόλοιπα σχολεία καθώς οι βασικές τεχνολογικές γνώσεις και δεξιότητες που εξετάστηκαν είναι πολύτιμη επένδυση για την ανάπτυξη του σχολείου και της κοινωνίας γενικότερα.

Η έρευνα της Brown (2018) σε πρότυπα σχολεία στην Καλιφόρνια τα οποία χρησιμοποιούν τις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα στην διδασκαλία με πολύ αποτελεσματικό τρόπο έδειξε ότι όταν ένα σχολείο είναι αποτελεσματικό αυτό αποτελεί πλεονέκτημα για όλη την κοινωνία. Επίσης αυτό που διαπιστώθηκε είναι ότι η ηγεσία προωθεί μια κουλτούρα έρευνας και καινοτομίας και ότι σε αυτή οφείλεται η αποτελεσματικότητα των σχολείων αυτών.

Η έρευνα των Fisher, Waller (2013) πραγματοποιήθηκε και σε διευθυντές και σε εκπαιδευτικούς για να διαπιστωθεί η σχέση μεταξύ ηγεσίας- εκπαιδευτικών και τεχνολογικών δεξιοτήτων. Υπάρχουν διαφορές μεταξύ των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών και των διευθυντών σχετικά με την σημαντικότητα της ενσωμάτωσης της τεχνολογίας στην διδασκαλία, αλλά και την αναγκαιότητα της πρόσβασης στην επαγγελματική ανάπτυξη.

3.8 Προτάσεις για το μέλλον

Το συμπέρασμα ήταν ότι επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών και οι δραστηριότητες που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν στην διδασκαλία τους ύστερα από την απόκτηση της, αποτελεί ισχυρή βάση για την πορεία της μάθησης προς τον 21ο αιώνα. Βέβαια σημαντικό ρόλο καταλήγει η έρευνα Sang et al. (2017) παίζουν και οι συνθήκες που διευκολύνουν τους εκπαιδευτικούς στο έργο τους όπως οι υποδομές, η χρήση της τεχνολογίας και τα απαραίτητα μέσα για αυτή και μια καλή σχολική ηγεσία και πολιτική μέσα στο σχολείο.

3.9 Οικονομικές δυσκολίες

Στην έρευνα των Peng et al. (2014) υπήρξαν κοινές ανησυχίες με διάφορες διαρθρωτικές και χρηματοοικονομικές ανισότητες, τόσο σε διαφορετικές περιοχές όσο και μεταξύ αστικών και αγροτικών σχολείων, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε διαφορετικούς μαθητές εμπειρία, έλλειψη εξειδικευμένων εκπαιδευτικών, και την έλλειψη ευκαιριών για μελλοντικούς εργαζόμενους και υψηλής ποιότητας ανάπτυξη.

3.10 Σημεία σύγκλισης των ερευνών

Οι έρευνες που πραγματοποιήθηκαν σε διευθυντές σχολείων συγκλίνουν στην κοινή άποψη ότι ένας διευθυντής οφείλει να λειτουργεί αποτελεσματικά, να αναπτύσσει δεξιότητες και ικανότητες σχετικές με τον 21^ο αιώνα, να ακολουθεί τις τεχνολογικές εξελίξεις και να μην ξεχνά πόσο σημαντική είναι ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός. Οι αλλαγές όταν εφαρμόζονται και όταν ακολουθούνται από τα σχολεία οδηγούν όλο το σχολικό σύστημα σε ανάπτυξη, σε βελτιώσεις και σε διαρκείς επιτυχίες.

Οι δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα είναι κυρίως η συνεργασία, η κριτική σκέψη, η επικοινωνία, η δημιουργικότητα- καινοτομία και τέλος οι ψηφιακές ικανότητες. Όταν ακολουθούνται από τον διευθυντή του σχολείου τότε αυτός αποτελεί το λαμπρό παράδειγμα και για τους εκπαιδευτικούς. Είναι σίγουρα θετική η σχέση μεταξύ ηγέτη- εκπαιδευτικών- δεξιοτήτων μάθησης και ψηφιακών δεξιοτήτων. Ο ηγέτης οφείλει να προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα και στην τάση της νέας εποχής καθώς πρέπει να προετοιμάσει τον αυριανό πολίτη, τον πολίτη του μέλλοντος.

Όλες οι βαθμίδες της εκπαίδευσης που μελετήθηκαν στις παρακάτω έρευνες (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια) θεωρούν σημαντική την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Εμπόδια στην δια βίου μάθηση των εκπαιδευτικών αποτελούν οι οικονομικές δυσκολίες καθώς η επιμόρφωση μπορεί να είναι δαπανηρή καθώς και η απόσταση των εκπαιδευτικών που είναι σε απομακρυσμένες περιοχές όπως ημιαστικά και αγροτικά σχολεία.

Ο παρακάτω πίνακας που σχηματίσαμε αποτελεί μια μικρή παρουσίαση των ερευνητικών άρθρων που χρησιμοποιήσαμε. Τα ερευνητικά αυτά άρθρα εντοπίστηκαν στην πλατφόρμα του μαθήματος ΤΠΕ και Πολιτικές Εκπαιδευτικού σχεδιασμού, στην μηχανή αναζήτησης 'google scholar' και στην επιστημονική σελίδα 'research gate'. Ο πίνακας αποτελείται από τις στήλες έρευνα, αντικείμενο μελέτης (ερευνητικός σκοπός ή ερωτήματα, μεθοδολογία και κύρια ευρήματα).

Πίνακας 4. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της κριτικής επισκόπησης των ερευνών

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης (Ερευνητικός σκοπός ή ερωτήματα)	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
1. Sang et al. (2018)	1. Ποιες οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με το πλαίσιο TP21CLC (ικανότητες του 21 ^{ου} αιώνα); (2) Σε ποιο βαθμό σχετίζεται το TP21CLC με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά; (3) Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στις πραγματικές και τις προσδοκώμενες αντιλήψεις των δασκάλων του γυμνασίου; (4) Γίνεται ουσιαστική χρήση των ΤΠΕ και κατά πόσο σχετίζεται αυτή η ικανότητα με τις υπόλοιπες;	Οι συμμετέχοντες ήταν 340 καθηγητές γυμνασίου στην Κίνα (61,7% γυναίκες) που απάντησαν οικειοθελώς στο ερωτηματολόγιο TP21CLC.	Ποσοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων για να εξερευνηθούν οι αντιλήψεις των δασκάλων σχετικά με τις δεξιότητες του 21ου αιώνα. Για να εξερευνηθεί το TP21CLC, και οι αντιλήψεις του δάσκαλου του 21 ^{ου} αιώνα αναπτύχθηκε το ερωτηματολόγιο για την ικανότητα μάθησης. Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε 35 στοιχεία και έξι κλίμακες. Τα δεδομένα συγκεντρώθηκαν σε πέντε δημόσια σχολεία σε διάφορες πόλεις όπου υπάρχει εξοπλισμός ΤΠΕ έχει καθιερωθεί στα σχολεία.	Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπήρχε ένα σαφές χάσμα μεταξύ της πραγματικής και της προτιμώμενης αντίληψης της μάθησης του 21ου αιώνα. Επιπλέον, οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για ουσιαστική χρήση των (ΤΠΕ) έδειξαν σημαντικές και θετικές συσχετίσεις με τις άλλες ικανότητες του TP21CLC.
2. Barak (2016)	1. Ποιες είναι οι κύριες τεχνολογικές μέθοδοι που εφαρμόζουν οι διδάσκοντες στα ιδρύματα εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών; 2. Ποιες είναι οι σημαντικές δεξιότητες για τη διδασκαλία και τη μάθηση που πρέπει να καλλιεργηθούν στα σύγχρονα προγράμματα εκπαίδευσης από τους εκπαιδευτικούς των εκπαιδευτικών; 3. Τι χαρακτηρίζει ένα παιδαγωγικό πλαίσιο που βασίζεται στην ενσωμάτωση του κοινωνικού κονστрукτιβισμού και των τεχνολογιών του cloud;	Οι συμμετέχοντες ήταν 63 εκπαιδευτές εκπαιδευτικών και 52 καθηγητές Πανεπιστημίου διαφόρων ειδικοτήτων. Η έρευνα κατέγραφε δημογραφικά χαρακτηριστικά και γνώσεις ΤΠΕ. Διήρκησε 14 εβδομάδες.	Ποσοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων για να εξερευνηθούν οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τις δεξιότητες του 21ου αιώνα	1. Οι εκπαιδευτικοί των εκπαιδευτικών περιμένουν από τους σπουδαστές τους, να χρησιμοποιούν τις προηγμένες τεχνολογίες ως μέρος της μάθησης και από την άλλη πλευρά, οι ίδιοι δεν παρέχουν παραδείγματα για αυτή την εκπαίδευση 2. Η μελέτη κατέληξε σε τέσσερις κατευθυντήριες γραμμές για αποτελεσματική διδασκαλία: α) προσαρμογή στις συχνές αλλαγές (β) τη συνεργασία και την επικοινωνία σε όλα τα περιβάλλοντα, γ) τη δημιουργία δεδομένων και τη διαχείριση πληροφοριών, και (δ) τον έλεγχο με την ενθάρρυνση της εξερεύνησης.

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης (Ερευνητικός σκοπός ή ερωτήματα)	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
3.Lai et al.(2012)	1.Πώς οι ερευνητές ορίζουν τις δεξιότητες του 21 ^{ου} αιώνα; 2.Πώς σχετίζονται αυτές οι δεξιότητες θεωρητικά και εμπειρικά; 3.Πώς οι ερευνητές μετρούν παραδοσιακά αυτές τις δεξιότητες;	Βασίζεται σε περίπου 150 μελέτες, με 25 έως 44 μελέτες που υποστηρίζουν καθεμία από τις ξεχωριστές δεξιότητες που ερευνήσαμε (δηλαδή, κριτική σκέψη, δημιουργικότητα, μεταγνώση κλπ.). Για καθεμία από αυτές τις δεξιότητες, γράφεται μια ξεχωριστή βιβλιογραφική ανασκόπηση που επικεντρώθηκε στην απάντηση στις ερευνητικές ερωτήσεις. Τα ευρήματα της έρευνας κατατάχθηκαν σε πέντε ανασκοπήσεις.	Ποιοτική έρευνα μέσω βιβλιογραφικής επισκόπησης με τεχνικές δειγματοληψίας "χιονοστιβάδας", όπου κατασχέσαμε τα τμήματα αναφοράς των σχετικών μελετών για τον εντοπισμό επιπλέον, σχετικών μελετών.	Η έρευνα σχετικά με την αξιολόγηση δεξιοτήτων του 21ου αιώνα εγείρει ορισμένες ανησυχίες όσον αφορά τη σκοπιμότητα της εφαρμογής της. Οι αξιολογήσεις των δεξιοτήτων πρέπει να γίνουν με αποτελεσματικό και οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Ωστόσο, η έρευνα καταλήγει ότι οι καινοτόμες προσεγγίσεις στη διοίκηση και την αξιολόγηση που βασίζονται σε νέες τεχνολογίες μπορεί να αποτελέσουν μέσα για την υπέρβαση αυτών των εμποδίων.
4. Heissenber ger et al. (2017)	1. Πώς οι διευθυντές του δημοτικού σχολείου βλέπουν την καινοτομία στα σχολεία τους; 2. Πώς υποστηρίζουν την καινοτομία στα σχολεία τους; 3. Ποιες είναι οι ομοιότητες και οι διαφορές μεταξύ των μετασχηματιστικών ηγετών και των μη μετασχηματιστικών ηγετών αναφορικά με την καινοτομία στα σχολεία τους.	Πενήντα συμμετέχοντες έλαβαν το online ερωτηματολόγιο Multifactor Leadership Questionnaire (MLQ, Avolio & Bass, 1995) και 38 συμμετέχοντες ολοκλήρωσαν και το επέστρεψαν, ποσοστό συμμετοχής 76%.	Η τρέχουσα έρευνα χρησιμοποίησε ποιοτική μεθοδολογία για να διερευνήσει τις αντιλήψεις των αυστριακών αρχών σχετικά με την καινοτομία στα σχολεία τους. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να ολοκληρώσουν μια έρευνα και στη συνέχεια αξιολογήθηκαν οι ηγετικές τους μορφές.	Οι μετασχηματιστικοί ηγέτες τείνουν να δίνουν έμφαση στην ανάπτυξη ενός οράματος. Οι λιγότερο μετασχηματιστικοί ηγέτες εξέφρασαν περισσότερες ανησυχίες για την καινοτομία και μίλησαν για τη σημασία που έχουν οι μέντορες στη διαχείριση της διαδικασίας. Αν λάβουμε υπόψη τα ηγετικά στυλ των διευθυντών των σχολείων, στο σωστό σχολικό πλαίσιο, συμπεραίνουμε ότι καλλιεργώντας αυτά τα στυλ οι ηγέτες μπορούν να είναι πιο αποτελεσματικοί στις καινοτόμες εκπαιδευτικές πρακτικές τους.
5.Mishra et al. (2017)	Αυτή η μελέτη προσπαθεί να καταλάβει πώς η σύνθεση της μάθησης του 21ου αιώνα (όπως αναπτύχθηκε από τους Kereluik et al., 2013) συγκρίνεται με το πώς σκέφτονται οι πραγματικοί εκπαιδευτικοί για τη μάθηση του 21ου αιώνα. Είναι ταυτισμένη με την ισορροπημένη προσέγγιση 3 x 3 που έχει τεθεί από τους Kereluik et al. ή προσανατολίζονται περισσότερο προς τη στερεοτυπική αντίληψη των 4 Cs;	Συνολικά 738 συμμετέχοντες ξεκίνησαν την έρευνα, εκ των οποίων 518 απάντησαν σε όλες τις ερωτήσεις της έρευνας, με ποσοστό ολοκλήρωσης μόλις πάνω από 70%.	Η έρευνα ήταν ποιοτική και ποσοτική. Πραγματοποιήθηκε προσέγγιση ανάμεικτων μεθόδων στη συλλογή και ανάλυση δεδομένων. Ύστερα μια ηλεκτρονική έρευνα με στόχο τους εκπαιδευτικούς.	Οι ερωτηθέντες μας υποδεικνύουν ότι από την άποψη των γενικών κατηγοριών, η μετά-γνώση ήταν πιο σημαντική στη μάθηση του 21ου αιώνα, από ότι η ανθρωπιστική γνώση ή κάποια άλλη. Η μετά-γνώση είχε τον υψηλότερο μέσο όρο όταν συγκρίνονταν με τις τρεις κύριες κατηγορίες και υποκατηγορίες (δημιουργικότητα/καινοτομία, επίλυση προβλημάτων/κριτική σκέψη, επικοινωνία/συνεργασία) ήταν τα τρία υψηλότερα σε όλες τις εννέα κατηγορίες. Η επόμενη υψηλότερη τιμή τοποθετήθηκε στις ανθρωπιστικές γνώσεις

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης (Ερευνητικός σκοπός ή ερωτήματα)	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
6. O Neal et al. (2017)	1. Οι πρακτικές ενσωμάτωσης της τεχνολογίας των εκπαιδευτικών ενθαρρύνουν την ανάπτυξη δεξιοτήτων του 21ου αιώνα; 2. Τι πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί για το ρόλο της τεχνολογίας στη διδασκαλία και τη μάθηση; 3. Τι δεξιότητες που σχετίζονται με την πληροφορική πρέπει να διαθέτουν τώρα και στο μέλλον; 4. Ποιοι είναι οι λόγοι που πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί ότι εμποδίζουν την ενσωμάτωση της τεχνολογίας.	Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από το (ICAC) που ήταν ένα πενταετές πρόγραμμα που υλοποιήθηκε σε μια μεγάλη αστική σχολική συνοικία στις νοτιοανατολικές Ηνωμένες Πολιτείες κυρίως αφρικανική αμερικανική. Υπήρξαν εννέα συμμετέχοντες Το δείγμα ήταν 78% γυναίκες το 100% αφροαμερικάνες.	Η παρούσα ποιοτική μελέτη διερευνά τις πεποιθήσεις των εκπαιδευτικών οι οποίοι καθοδηγούνται από δύο μέλη του προσωπικού της ICAC: Ο Ένας έκανε ερωτήσεις και διευκόλυνε τη συζήτηση. ο άλλος υποβοηθούσε τη συζήτηση των συμμετεχόντων. Χρησιμοποιήθηκε ένα δομημένο πρόγραμμα συνεντεύξεων.	Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι, παρόλο που οι δάσκαλοι βλέπουν την αξία της τεχνολογίας για τη διδασκαλία και τη μάθηση, απαιτούν περισσότερη καθοδήγηση σχετικά με το τι είναι οι δεξιότητες του 21ου αιώνα και τον τρόπο αποτελεσματικής ενσωμάτωσης της τεχνολογίας στην διδασκαλία τους.
7. Peng et al. (2014)	Το παρόν άρθρο επικεντρώνεται στο έργο των εκπαιδευτικών γυμνασίου σε τρεις αντιπροσωπευτικές περιοχές τοπικής αυτοδιοίκησης της ηπειρωτικής Κίνας. Εξετάζει πτυχές της εργασίας των εκπαιδευτικών σε μια ταχέως αναπτυσσόμενη οικονομία, η οποία τονίζει έναν σαφή σύνδεσμο μεταξύ ατομικής και εθνικής ανάπτυξης.	Πάρθηκαν συνεντεύξεις σε πάνω από 90 ενδιαφερόμενους που συλλέχθηκαν στο πλαίσιο της έρευνας που χρηματοδοτείται από το ESRC / DfID που εξέταζε τις της ποιότητα της εκπαίδευσης όπως βιώνουν οι βασικοί ενδιαφερόμενοι. Επιπλέον, συμμετείχαν οικειοθελώς τέσσερις εθνικοί φορείς χάραξης πολιτικής, εννέα τοπικοί φορείς χάραξης πολιτικής (τρεις από κάθε περιοχή) και δύο υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής από άλλες τοπικές αρχές.	Πρόκειται για ποιοτική έρευνα με συνεντεύξεις. Οι μεμονωμένες συνεντεύξεις και ομάδες εστίασης, οι οποίες αφορούσαν πάνω από 90 ενδιαφερόμενους, διήρκεσαν 1 ώρα και γυρίστηκαν ταινίες. Τα στοιχεία της συνέντευξης συνοψίζονται σε 13 αναφορές όπου αναδύονται θέματα σχετικά με τα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης..	Τα εμπόδια που εντοπίστηκαν επηρεάζουν την παροχή αγαθών, 1.η ποιότητα της διδασκαλίας επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τις πιέσεις που οφείλονται στα μεταβαλλόμενα κοινωνικά πρότυπα. 2.Παρατήρησε τις εντάσεις μεταξύ της παραδοσιακής διδασκαλίας και της νεότερης για την ανάπτυξη και τη δια βίου μάθηση. 3.Επιπλέον, υπήρξαν κοινές ανησυχίες με διάφορες διαρθρωτικές και χρηματοοικονομικές ανισότητες, τόσο σε διαφορετικές περιοχές όσο και μεταξύ αστικών και αγροτικών σχολείων, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε διαφορετικούς μαθητές εμπειρία, έλλειψη εξειδικευμένων εκπαιδευτικών, και την έλλειψη ευκαιριών για επαγγελματίες υψηλής ποιότητας ανάπτυξη.
8 Raman et al.(2014)	Σκοπός της μελέτης είναι να εξετάσει τη χρήση της τεχνολογίας στα σχολεία της Μαλαισίας και την επιρροή που ασκεί ο διευθυντής στην χρήση τεχνολογιών στην διδασκαλία.	Ο πληθυσμός της μελέτης αυτής αποτελείται από 183 διευθυντές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 520 καθηγητές στην πολιτεία Kedah του Μαλαισία.	Η μελέτη ήταν ποσοτική και χρησιμοποιήθηκαν δύο μέσα έρευνας, η έρευνα PTLA για την εκτίμηση της ηγεσίας της τεχνολογίας & βασίζεται στην μέτρηση ανεξάρτητης μεταβλητής, Δεύτερον, ένα TTU για τη μέτρηση της χρήσης της τεχνολογίας των εκπαιδευτικών στα σχολεία. Η σχέση μεταξύ PTLA και TTU μετρήθηκε χρησιμοποιώντας μια απλή ανάλυση γραμμικής παλινδρόμησης.	Οι διευθυντές έχουν γίνει υπόδειγμα στους καθηγητές στην καθημερινή πρακτική καθώς συμμετέχουν στον σχεδιασμό και στην προετοιμασία του στρατηγικού σχεδιασμού των σχολείων στον τομέα της τεχνολογίας. Αυτή η στρατηγική θα πρέπει να ευθυγραμμιστεί με το εθνικό, το κρατικό και το περιφερειακό τεχνολογικό πρόγραμμα. Το ανθρώπινο κεφάλαιο είναι ένα από τα πιο πολύτιμα περιουσιακά στοιχεία σε ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον . Οι βασικές τεχνολογικές γνώσεις και δεξιότητες που εξετάστηκαν είναι πολύτιμη επένδυση για την ανάπτυξη του σχολείου.

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης (Ερευνητικός σκοπός ή ερωτήματα)	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
9. Romero et al. (2015)	<p>Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τι ακριβώς εννοούμε με δεξιότητες του 21ου αιώνα; • Υπάρχουν στοιχεία ότι τα SG (serious games) χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη δεξιοτήτων του 21ου αιώνα; (αν) • Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του παιχνιδιού που υποστηρίζουν την ανάπτυξη δεξιοτήτων του 21ου αιώνα; (πως) 	<p>Για να απαντήσουμε στην πρώτη ερώτηση, παρουσιάζουμε τη φύση και τον τύπο των δεξιοτήτων του 21ου αιώνα και τις βασικές δεξιότητες ακολούθως. Για να απαντήσουμε στη δεύτερη ερώτηση, διεξάγουμε ανασκόπηση βιβλιογραφίας του SG και παρέχουμε αποδείξεις για τη χρήση του για την ανάπτυξη τουλάχιστον μιας από τις βασικές δεξιότητες. Η ανάλυση του SG που προσδιορίστηκε στη βιβλιογραφία για να υποστηρίξει τις δεξιότητες του 21ου αιώνα.</p>	<p>Ποιοτική έρευνα με βιβλιογραφική επισκόπηση</p>	<p>Μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ του ανταγωνισμού και του στόχου, χαρακτηριστικά για την ανάπτυξη συνεργατικών και κοινωνικών δεξιοτήτων. Επίσης ένα άλλο συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι τα SG ως εκπαιδευτικά εργαλεία βοηθούν τους εκπαιδευόμενους να προετοιμαστούν για τη σύγχρονη ζωή, συμμετέχοντας σε παιχνίδια που απαιτούν και συμβάλλουν στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων του 21ου αιώνα.</p>
10. Thannimal ai, Raman (2018)	<p>1. Να μετρηθεί το επίπεδο της τεχνολογικής ηγεσίας όσον αφορά τα πρότυπα NETS-A. 2. Να μετρηθεί η τεχνολογική ενσωμάτωση των εκπαιδευτικών στις αίθουσες διδασκαλίας 3. Να μετρηθεί η σχέση μεταξύ τεχνολογίας ηγεσίας και ενσωμάτωσης της τεχνολογίας των εκπαιδευτικών στην διδασκαλία.</p>	<p>Διεξήχθη συστηματική τυχαία δειγματοληψία και επιλέξε 90 διευθυντές και 645 εκπαιδευτικούς από τα εθνικά δευτεροβάθμια σχολεία στο Kedah σε αυτή τη συγχρονική έρευνα.</p>	<p>Αυτή η ποσοτική μελέτη χρησιμοποίησε το σχέδιο της διατομεακής έρευνας η οποία είναι μια περιγραφική μέθοδος έρευνας. Αυτή η διερευνητική μελέτη διεξήχθη σε τυχαία επιλεγμένα δείγματα με σκοπό τη δοκιμή της τεχνολογίας ηγετικό μοντέλο και ενσωμάτωση της τεχνολογίας σε ένα μεγάλο και κανονικοποιημένο πληθυσμό.</p>	<p>Η μελέτη έδειξε ότι υπάρχει μια σημαντική σχέση μεταξύ της Τεχνολογικής γνώσης των Διευθυντών και της Τεχνολογική γνώσης των εκπαιδευτικών. Επιπλέον, η Επαγγελματική Ανάπτυξη έχει σημαντική επίδραση στη σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών.</p>
11. Chai et al. (2017)	<p>(1) Μπορεί το ερωτηματολόγιο της έρευνας να αξιολογεί τις πεποιθήσεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τη νέα κουλτούρα μάθησης (BNCL), τις πεποιθήσεις για την υπάρχουσα μάθηση στο σχολείο (BSBL), τις πρακτικές σχεδιασμού μαθήματος (LDP) και τις διατάξεις σχεδίασης (DD) να επικυρωθεί με τους συμμετέχοντες; (2) Πώς αλλάζουν οι μετρούμενες μεταβλητές αφού οι συμμετέχοντες συμμετέχουν σε ένα μάθημα που δίνει έμφαση στη μάθηση από το σχεδιασμό; (3) Ποιοι είναι οι σημαντικότεροι προγνωστικοί δείκτες TPACK πριν και μετά τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών;</p>	<p>Οι προσκεκλημένοι συμμετέχοντες (N = 223) προέρχονταν από την πρόσληψη καθηγητών προσχολικής εκπαίδευσης που είχαν εγγραφεί στο μεταπτυχιακό δίπλωμα σε εκπαιδευτικά μαθήματα και διδάσκονταν από τους συγγραφείς. Είχαν ολοκληρώσει τα βασικά τους πτυχία. Υπήρχαν 165 γυναίκες εκπαιδευτικοί και η μέση ηλικία τους ήταν 24,2 έτη (SD = 4,09).</p>	<p>Το μέσο έρευνας προσαρμόστηκε από διάφορες πηγές. Πρώτον, τα στοιχεία της έρευνας για τις τεχνολογικές γνώσεις (WTK), τη γνώση περιεχομένου (CK), τις παιδαγωγικές γνώσεις (PK) και τα αντικείμενα TPACK προσαρμόστηκαν από ένα προηγούμενος επαληθευμένο όργανο TPACK. Δεύτερον, τα στοιχεία LDP και DD προσαρμόστηκαν από τη μελέτη των Tan και Kim (2015). Τέλος, δημιουργήθηκαν στοιχεία για την αξιολόγηση των καθηγητών BNCL και BSB για τη μελέτη αυτή με βάση τη βιβλιογραφία που εξετάστηκε. Τα στοιχεία βαθμολογήθηκαν σε μια κλίμακα Likert των 7 σημείων (1 για έντονα διαφωνούν με 7 συμφωνούν έντονα).</p>	<p>Σε αυτή τη ΜΕΛΕΤΗ, κατασκευάσαμε ένα εργαλείο έρευνας για να αξιολογήσουμε και να διερευνήσουμε τις σχέσεις μεταξύ των πεποιθήσεων των εκπαιδευτικών που προσφέρονται για μια νέα κουλτούρα μάθησης και της υπάρχουσας σχολικής μάθησης, τις ικανότητες σχεδιασμού τους και τους σχετικούς παράγοντες του TPACK. Το συμπέρασμα ήταν ότι οι πεποιθήσεις των εκπαιδευτικών για την εκμάθηση και τις ικανότητες σχεδιασμού τους αλλάζουν μαζί με το TPACK (Technological pedagogical content knowledge) τους.</p>

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης (Ερευνητικός σκοπός ή ερωτήματα)	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
12. Tondeur et al. (2017)	Ο κύριος στόχος αυτής της μελέτης είναι η ανάπτυξη ενός μέσου αυτοελέγχου για τη μέτρηση των δεξιοτήτων ΤΠΕ των στην εκπαίδευση. Το πλαίσιο δεξιοτήτων ICT-CF σχεδιάστηκε γύρω από τρεις σημαντικούς τομείς στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού: (1) εκπαιδευτικά και παιδαγωγικά καθήκοντα, (2) επαγγελματική ανάπτυξη και (3) το σχολείο σε ευρύτερο πλαίσιο. ICT-CF: Πλαίσιο ικανοτήτων ΤΠΕ ΤΤIs: Ιδρύματα κατάρτισης εκπαιδευτικών Δεξιότητες ΤΠΕ Χρήση Μαθητών: ICTC-PU) Ικανότητα ΤΠΕ Εκπαιδευτική σχεδίαση: ICTC-ID).	Όλοι οι συμμετέχοντες έλαβαν μια πρόσκληση μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για να συμπληρώσουν την έρευνα, η οποία ήταν εντελώς εθελοντική. Στο τέλος, 931 δάσκαλοι και καθηγητές του περασμένου έτους (72,4% γυναίκες και 27,6% άνδρες) ολοκλήρωσαν το ερωτηματολόγιο ηλεκτρονικά ανώνυμα.	Η έρευνα δημιουργήθηκε σε ξεχωριστές φάσεις και ήταν ποσοτική με την διανομή ερωτηματολογίων. Στην πρώτη φάση, η ανάλυση του ICT-CF συνέβαλε στον καθορισμό των ερωτηματολογίων. Στο επόμενο βήμα, 15 (π.χ. καθηγητές, καθηγητές εκπαιδευτικών, συντονιστές ΤΠΕ και ερευνητές) αξιολόγησε την πρώτη έκδοση των ερωτηματολογίων. Μετά την αναθεώρηση η Expertise NetWork στην Ένωση Πανεπιστημίων Γάνδης (ENW AUGent) ανέπτυξε ένα πλαίσιο δεξιοτήτων ΤΠΕ (ICT-CF) για εκπαιδευτικούς που είναι εφαρμόσιμοι και προσαρμόσιμοι για τα ΤΤIs (ENW AUGent, 2013). Ένα υπο-δείγμα χρησιμοποιήθηκε για μια ανάλυση διερευνητικού παράγοντα, και ένα δεύτερο για την επαλήθευση της δομής προσδιορισμένου παράγοντα μέσω ανάλυσης επιβεβαιωτικού παράγοντα.	Οι εμπειρικές ενδείξεις έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται ότι δεν έχουν εμπειρία στην ένταξη ΤΠΕ αποτελεσματικά στις αίθουσες διδασκαλίας τους. Για να αντιμετωπιστεί αυτό το θέμα, οι ερευνητές εξετάζουν διάφορες εναλλακτικές λύσεις που μπορούν να επιλύσουν μια σειρά θεμάτων που σχετίζονται με την ανάπτυξη των ικανοτήτων ΤΠΕ των διδασκόντων στο χώρο της εκπαίδευσης. Η τρέχουσα μελέτη στοχεύει να συμβάλει στην κατανόηση αυτών των ικανοτήτων παρέχοντας ένα εμπειρικά δοκιμασμένο όργανο μέτρησης αυτών. Τα αποτελέσματα αποκάλυψαν ότι οι δάσκαλοι απέκτησαν δύο τύπους δεξιοτήτων ΤΠΕ: (1) την ικανότητα χρήσης ΤΠΕ για την εκπαίδευση στις ικανότητες μάθησης των μαθητών στη χρήση των ΤΠΕ (ICTC-PU) και (2) τη δυνατότητα διαχείρισης ΤΠΕ για δικούς τους διδακτικούς σκοπούς (ICTC-ID).
13. Tuzlukova et al. (2018)	Οι απόψεις των δασκάλων της αγγλικής γλώσσας σχετικά με τις δεξιότητες κριτικής σκέψης και τη χρήση τους στην τάξη ερευνήθηκαν χρησιμοποιώντας μια ποσοτική προσέγγιση. Τα δεδομένα χρησιμοποιούνται για να διερευνηθεί η αποτελεσματικότητα της κατάρτισης των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και επίλυσης προβλημάτων στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο Ομάν.	Η μελέτη κάλυψε δείγμα 293 εκπαιδευτικών από διαφορετικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο Σουλτανάτο του Ομάν. Η πλειονότητα των ερωτηθέντων (81%) ήταν μη Ομάν. Το φύλο καλύφθηκε σχεδόν εξίσου σε 51% άνδρες και 49% σε γυναίκες. Οι ηλικιακές ομάδες έχουν ως εξής: 45,5% ηλικίας από 36 έως 50 ετών. 31,7% ηλικίας άνω των 50 ετών και 23% από 21 έως 35 ετών.	Μοιράστηκε ερωτηματολόγιο δια ζώσης και εξ αποστάσεως. Το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο διεξήχθη στην πλατφόρμα wiggio.com. Η έρευνα ήταν ποσοτική.	Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης αποδεικνύουν ότι οι εκπαιδευτικοί αντιλαμβάνονται τη σημασία της χρήσης δεξιοτήτων κριτικής σκέψης στη διδασκαλία τους, όμως δεν μπορούν να τα εφαρμόσουν. Τόσο σε θεσμικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο επαγγελματικής εξέλιξης, υπάρχουν περιθώρια για βελτίωση όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται η ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση και η επαγγελματική ανάπτυξη για τους εκπαιδευτικούς ώστε να ενισχύσουν επαρκώς τη γνώση και την κατανόηση της ουσιαστικής αντίληψης της κριτικής σκέψης και να την ενσωματώσουν σε αίθουσες διδασκαλίας.
14. Valtonen et al. (2017)	Ο σκοπός αυτού του άρθρου είναι (1) να παρουσιάσει το πλαίσιο TRACK και να περιγράψει τις προκλήσεις που σχετίζονται με τα διαθέσιμα όργανα μέτρησης TRACK, (2) να εξετάσει καλύτερα τις δεξιότητες του εικοστού πρώτου αιώνα με εμπειρικά στοιχεία.	Οι συμμετέχοντες περιελάμβαναν 267 εκπαιδευτικούς πρώτου έτους από τρία πανεπιστήμια στη Φινλανδία. Όλοι οι συμμετέχοντες τελικά θα αποφοιτήσουν ως πιστοποιημένοι εκπαιδευτικοί στην τάξη.	Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε χρησιμοποιώντας ένα online ερωτηματολόγιο TRACK-21. Το ερωτηματολόγιο TRACK-21 επικυρώνεται χρησιμοποιώντας ανάλυση επιβεβαιωτικού παράγοντα (CFA). Τα αποτελέσματα παρέχουν ένα μοντέλο CFA έξι συντελεστών που ευθυγραμμίζεται με το θεωρητικό πλαίσιο TRACK.	Αναπτύξαμε ένα ερωτηματολόγιο TRACK βασισμένο στις δεξιότητες του εικοστού πρώτου αιώνα. Αυτό το άρθρο παρέχει επίσης ορισμένες ιδέες για τη φύση των TRACK των εκπαιδευτικών, για μελλοντική έρευνα. Υποθέτουμε ότι οι γνώσεις που σχετίζονται με την ανάπτυξη των εκπαιδευτικών βασίζονται στις δεξιότητες του 21ου αιώνα αποτελούν ένα σημαντικό σημείο εκκίνησης για την υποστήριξη της εκπαίδευσης και την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης (Ερευνητικός σκοπός ή ερωτήματα)	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
15. Laar et al. (2017)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξετάσει το σχέση μεταξύ δεξιοτήτων του 21ου αιώνα και ψηφιακών δεξιοτήτων • Να παρέχει ένα πλαίσιο ψηφιακού περιεχομένου του 21ου αιώνα δεξιότητες με εννοιολογικές διαστάσεις και βασικά επιχειρησιακά στοιχεία που απευθύνονται στον εκπαιδευτικό. 	Συνολικά, εξετάστηκαν 1592 διαφορετικά άρθρα από τα οποία συναντήθηκαν 75 άρθρα σύμφωνα τα προκαθορισμένα κριτήρια ένταξης	Η έρευνα ήταν ποιοτική καθώς έγινε συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση για τη σύνταξη της σχετικής επιστημονικής βιβλιογραφίας με τις ψηφιακές δεξιότητες του 21ου αιώνα.	Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι δεξιότητες του 21ου αιώνα είναι ευρύτερες από τις ψηφιακές δεξιότητες ο κατάλογος των αναφερόμενων δεξιοτήτων είναι πολύ πιο εκτεταμένος. Επιπλέον, σε αντίθεση με τις ψηφιακές δεξιότητες, τον 21ο αιώνα οι δεξιότητες δεν υποστηρίζονται απαραίτητα από τις ΤΠΕ. Εντοπίσαμε επτά βασικές δεξιότητες: τεχνικές, διαχείριση πληροφοριών, επικοινωνία, συνεργασία, δημιουργικότητα, κριτική σκέψη και επίλυση προβλημάτων. Επίσης εντοπίστηκαν πέντε συναφείς δεξιότητες: ηθική συνειδητοποίηση, πολιτιστική συνείδηση, ευελιξία, αυτοδιάθεση και τη δια βίου μάθηση.
16. Brown (2018)	Σκοπός αυτής της φαινομενολογικής μελέτης είναι να προσδιορίσει και να περιγράψει καλύτερα πρακτικές που σχετίζονται με την ανάπτυξη δεξιοτήτων του 21ου αιώνα σε δύο δημοτικά σχολεία έξω από την Καλιφόρνια που έχουν αναγνωριστεί ως πρότυπα από την εταιρική σχέση για τη μάθηση του 21ου αιώνα (P21).	Αυτή η ποιοτική φαινομενολογική μελέτη επεδίωξε να ερευνηθεί και να κατανοήσουν τις εμπειρίες εκείνων που σχετίζονται με παραδειγματικά σχολεία, δηλαδή καθηγητές, προσωπικό και γονείς σε αυτά τα ελίτ δημοτικά σχολεία, όπως το στοιχειώδες επίπεδο που θέτει τις βάσεις για τη μάθηση του 21ου αιώνα.	Η έρευνα ήταν ποιοτική και πραγματοποιήθηκε μέσω συνεντεύξεων. Οι εκπαιδευτικοί, το προσωπικό, και οι γονείς σε αυτά τα δύο σχολεία, επιλέχθηκαν τυχαία για συνεντεύξεις ομάδων εστίασης. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν, αναλύθηκαν και τριγωνίστηκαν μεταξύ δεδομένων συνεντεύξεων, παρατηρήσεων και αναθεώρηση των αντικειμένων.	Πέντε ευρήματα αναδείχθηκαν σημαντικά. Πρώτον, οι μαθησιακές πρακτικές σχεδιάζονται για να είναι ενσωματωμένες σε ολόκληρο τον οργανισμό. Δεύτερον, η εστίαση στην ανάπτυξη οργανισμού είναι χρήσιμη και για τις δύο ομάδες: φοιτητές και καθηγητές. Τρίτον, τα οφέλη υπάρχουν σε όλη τη σχολική κοινότητα. Τέταρτον, οι μαθησιακές εμπειρίες επεκτείνονται στον κόσμο πέρα από τα τείχη της τάξης. Τελικά, η ηγεσία προωθεί μια κουλτούρα έρευνας και καινοτομίας.
17. Fisher, Waller (2013)	Πρώτον, η μελέτη εξέτασε αν υπήρχε ανάμειξη των διευθυντών του σχολείου και των εκπαιδευτικών σχετικά με τις ικανότητες των εκπαιδευτικών να ενσωματώσουν αποτελεσματικά την τεχνολογία στην τάξη. Δεύτερον, η μελέτη επεδίωκε να προσδιορίσει εάν υπήρχε σχέση μεταξύ της καθοδήγησης των εκπαιδευτικών τεχνολογιών και της αποτελεσματικής χρήσης της τεχνολογίας στην διδασκαλία τους.	Συνολικά συμμετείχαν 328 διευθυντές και 303.950 εκπαιδευτικοί στην μελέτη. Μια επανειλημμένη δράση MANOVA διεξήχθη για να εξετάσει τις διαφορές μεταξύ των αντιλήψεων των δασκάλων και των διευθυντών σχετικά με τους εκπαιδευτικούς, ικανότητες ενσωμάτωσης της τεχνολογίας και της πρόσβασης στην επαγγελματική ανάπτυξη.	Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτής της μελέτης, χρησιμοποιήθηκε μια ποσοτική μέθοδος με αρχικά δεδομένα που ελήφθησαν από την Texas Education Agency (TEA) μέσω ανοικτής αίτησης καταγραφής.	Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης έδειξαν ότι υπάρχει διαφορά μεταξύ των αντιλήψεων των διευθυντών και των εκπαιδευτικών σχετικά με τις τεχνολογικές ικανότητες που πρέπει να διαθέτουν και την επιμόρφωση τους την τεχνολογική. Επιπροσθέτως, όταν υπάρχουν οι βασικές ικανότητες τεχνολογίας-ηγεσίας ενισχύουν την θετική στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στην τεχνολογία και στην επαγγελματική επιμόρφωση.

Εξαιτίας του περιορισμένου αριθμού ερευνών στο πεδίο του σύγχρονου σχολείου σε συνάρτηση με τον διευθυντή της σχολικής μονάδας, ακόμα, είναι πολλά τα προς διερεύνηση ζητήματα. Παρόλο που στις έρευνες αναφέρονται αρκετές προσεγγίσεις πρακτικών, προτάσεων επίλυσης δεν υπάρχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο, που να περιλαμβάνει την ουσιαστική εμπλοκή των διευθυντών.

Είναι επιτακτική ανάγκη, λοιπόν, να αναζητηθούν εκείνοι οι παράγοντες που θα οδηγήσουν στον εκσυγχρονισμό των σχολείων, καθώς θα πρέπει να ακολουθήσει τις εξελίξεις που συμβαίνουν στο κοινωνικό σύνολο, τις τεχνολογικές εξελίξεις, τις αλλαγές στην εργασία. Ζώντας στο κατώφλι του 21ου αιώνα και στην κοινωνία της πληροφορίας και της επικοινωνίας, πρέπει να διερευνηθούν οι τρόποι με τους οποίους η εκπαίδευση και οι επικεφαλές της θα δράσουν καθοριστικά για την μετεξέλιξη του σχολείου.

Επιπλέον, η επισκόπηση της βιβλιογραφίας έως και σήμερα υποδεικνύει την ανάγκη για περισσότερα δεδομένα όσον αφορά τα προσωπικά και μακροπρόθεσμα οφέλη του σύγχρονου σχολείου ή τα πιθανά μειονεκτήματα. Στην Ελλάδα το σύγχρονο σχολείο δεν έχει υιοθετηθεί σε ευρεία κλίμακα και η υλοποίηση και η έρευνα του βρίσκεται ακόμη σε πρώιμο στάδιο. Όμως η ανάλυση της και η έρευνα της στο εξωτερικό αλλά και η αναγνώριση της από τους νέους εκπαιδευτικούς και από τα καινούρια προγράμματα σπουδών ωθεί την ανάγκη για περεταίρω έρευνα.

3.11 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να μελετήσει τις απόψεις και τις στάσεις των διευθυντών-διευθυντριών των Γυμνασίων του Ν. Κορίνθιας σχετικά με το Σύγχρονο σχολείο, ποιες αλλαγές έχουν υλοποιηθεί σε σχέση με το παρελθόν, την σύνδεση του σχολείου με το σύγχρονο εργασιακό περιβάλλον, τις δεξιότητες/ ικανότητες που πρέπει να καλλιεργούνται στους μαθητές σήμερα. Επιπλέον ζητείται από τους διευθυντές να ιεραρχήσουν τις δεξιότητες αυτές ανάλογα την σημαντικότητα τους και να μιλήσουν για την ψηφιακή επάρκεια των παιδιών σήμερα.

Τέλος συζητάμε για τις πολιτικές αλλαγών που πραγματοποιούνται σε κάθε σχολείο και ποιος ο ρόλος του διευθυντή απέναντι σε αυτές. Οι διευθυντές παραθέτουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στις σχολικές μονάδες που

υπηρετούν, ονοματίζουν διάφορες πρωτοβουλίες που έχουν πραγματοποιήσει και τέλος καταθέτουν τις προτάσεις τους έτσι ώστε στο μέλλον το Σύγχρονο σχολείο να γίνει περισσότερο εφικτό.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που εξειδικεύουν τον ερευνητικό σκοπό της έρευνας είναι τα εξής:

1. Ποιες οι απόψεις των διευθυντών σχετικά με το σύγχρονο σχολείο; Ποιοι είναι κατά την γνώμη τους οι στόχοι του;
2. Ποιες είναι δεξιότητες που πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές ;
3. Υπάρχουν αλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί σε σχέση με το παρελθόν και το παραδοσιακό σχολείο;
4. Ποιος ο ρόλος της εκπαιδευτικής ηγεσίας και ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν;

Κεφάλαιο 4 Μεθοδολογία της έρευνας

Στην προσπάθεια μας να κατανοήσουμε το σύγχρονο σχολείο σήμερα σε σχέση με τον διευθυντή – ηγέτη της σχολικής μονάδας πραγματοποιήσαμε μια έρευνα σε διευθυντές Γυμνασίου.

4.1 Μεθοδολογία και τύπος διεξαγωγής

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε επιλέξαμε να είναι ποιοτική με την μορφή ημιδομημένων συνεντεύξεων με μαγνητοφώνηση σε σχολεία της Β/θμιας εκπαίδευσης στο νομό Κορινθίας. Η έρευνα διεξήχθη από τον Δεκέμβριο του 2018 έως τον Φεβρουάριο του 2019 στα γραφεία των διευθυντών του σχολείου μετά το πέρας του σχολικού ωραρίου ή σε κάποιο κενό που είχε προκύψει κατά την διάρκεια του σχολικού ωραρίου.

Ο τύπος και ο χρόνος της συνέντευξης συναποφασίστηκε με τους συμμετέχοντες ύστερα από τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε στην οποία εξηγήθηκε εξ αρχής ποιος είναι ο σκοπός της συνέντευξης και ζητήθηκε η βοήθεια τους στην διεξαγωγή της έρευνας με την συμφωνία ότι θα τηρηθεί η ανωνυμία και το απόρρητο τόσο του ονόματος τους όσο και του σχολείου που υπηρετούν. Η συνομιλία μας αυτή έγινε για τρεις λόγους:

- για λόγους δεοντολογίας
- για λόγους που αφορούν στην ποιότητα των πληροφοριών
- για λόγους που αφορούν στα κίνητρα των εργαζομένων (Altrichter et al., 2001).

4.2 Πληθυσμός δείγματος

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν με 10 διευθυντές Γυμνασίου και φροντίσαμε να υπάρχει ανομοιομορφία στα σχολεία τόσο σε σχέση με τον αριθμό των μαθητών που διαθέτει κάθε σχολείο όσο και ως προς την γεωγραφική κατανομή των σχολείων. Η επιλογή μας αυτή θεωρήσαμε ότι θα βοηθήσει αρκετά στην έρευνα μας καθώς τα αστικά σχολεία με τα ημιαστικά σχολεία παρουσιάζουν αρκετές διαφορές τόσο ως προς την κουλτούρα του σχολείου όσο και ως προς τον αριθμό των

μαθητών. Τα ημιαστικά σχολεία είναι γενικά αποδεκτό ότι παρουσιάζουν και αρκετές ελλείψεις ως προς τον υλικοτεχνικό εξοπλισμό κάτι που θα διαπιστώσουμε και αργότερα.

4.3 Το εργαλείο συλλογής δεδομένων

Η συνέντευξη ήταν το ερευνητικό εργαλείο που επιλέξαμε ως πιο κατάλληλο με μαγνητοφώνηση των διευθυντών και έπειτα ακριβή απομαγνητοφώνηση των λεγόμενων τους έτσι ώστε να αποκωδικοποιήσουμε τα δεδομένα μας. Προτού γίνει η μαγνητοφώνηση ζητήθηκε η άδεια των ερωτώμενων και όλοι συμφώνησαν καθώς η λύση αυτή θα οδηγούσε όπως και οδήγησε στην αυθεντική καταγραφή των συνομιλιών, στην καλύτερη συγκέντρωση του ερευνητή στις ερωταποκρίσεις και στην εξοικονόμηση χρόνου.

Χωρίσαμε σε κατηγορίες τα σημαντικότερα δεδομένα της συνέντευξης και ύστερα σε άξονες οι οποίοι ακολουθούνται από τις κατάλληλες λέξεις φράσεις του κειμένου της συνέντευξης. Προκείμενου να φτιαχτούν οι άξονες και οι κατηγορίες τους, διαβάσαμε προσεκτικά κάθε συνέντευξη και υπογραμμίσαμε τις βασικές λέξεις ή φράσεις κλειδιά που σχετίζονται με τα ερευνητικά μας ερωτήματα και ύστερα με πλαγιότιτλο γράψαμε τον κωδικό της κάθε λέξης/φράσης.

Η μέθοδος που χρησιμοποιήσαμε ήταν η επαγωγική δηλαδή ανακαλύψαμε κατηγορίες που προέκυψαν ενώ εξετάζαμε τα δεδομένα της συνέντευξης ανεξάρτητα από τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαμε θέσει αρχικά. Η διαδικασία της κωδικοποίησης έγινε αμέσως μετά το πέρας των συνεντεύξεων έτσι ώστε τα δεδομένα να είναι ακόμη νωπά στην μνήμη και η εμπειρία του συμβάντος πρόσφατη (Altrichter et al.,2001).

Για την απλούστευση της ανάλυσης μας αλλά και για την τήρηση της ανωνυμίας των συνεντευξιαζόμενων στην συνέχεια θα τους ονομάσουμε Δ1, Δ2, Δ3, Δ4, Δ5, Δ6, Δ7, Δ8, Δ9 και Δ10. Η συντόμευση Δ είναι το αρχικό γράμμα από την λέξη διευθυντής και το μέγεθος του δείγματος είναι δέκα και η αρίθμηση που δόθηκε είναι με την σειρά με την οποία πραγματοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις..

Κεφάλαιο 5 Ανάλυση αποτελεσμάτων

5.1 Αποτελέσματα ανάλυσης

Στο παρόν κεφάλαιο πραγματοποιείται ανάλυση του περιεχομένου των συνεντεύξεων σε συνδυασμό με τους άξονες που δημιουργήσαμε βάσει των ευρημάτων. Αναλύσαμε και διασταυρώσαμε τις απόψεις, τις αντιλήψεις και τις εμπειρίες των διευθυντών του Γυμνασίου με τους οποίους πραγματοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις. Τα δεδομένα συμπυκνώθηκαν, ώστε να είναι δυνατή η εξαγωγή συμπερασμάτων από τις θεματικές ενότητες που δημιουργήθηκαν, έπειτα ενώθηκαν σε ευρύτερες κατηγορίες, ώστε να υπόκεινται σε καλύτερη σύγκριση και ερμηνεία (Creswell, 2007). Οι άξονες είναι τέσσερις:

- Σύγχρονο σχολείο
- Παραδοσιακό σχολείο
- Ο ρόλος της εκπαιδευτικής ηγεσίας

Ανάπτυξη του σχολείου του 21ου αιώνα

Στην ανάλυση των απόψεων των διευθυντών παρατίθενται αποσπάσματα, ανά μέλος, σύμφωνα με την κωδικοποίηση που ακολουθήθηκε των αξόνων, των παραγόντων και των δεικτών. Στις συνεντεύξεις συμμετείχαν τα μέλη: Δ1, Δ2, Δ3, Δ4, Δ5, Δ6, Δ7, Δ8, Δ9, Δ10.

5.1.1 Το Σύγχρονο σχολείο

5.1.1.1 Το Σχολείο 21ου αιώνα

Στον πρώτο κύκλο των ερωτήσεων θελήσαμε να ανιχνευτεί κατά πόσο οι διευθυντές είναι ενημερωμένοι και εξοικειωμένοι σχετικά με τον όρο σύγχρονο σχολείο. Αρχικά καταγράψαμε τον ορισμό και τον ρόλο του σύγχρονου σχολείου όπως ακριβώς τον αντιλαμβάνονται οι ίδιοι.

- **Ρόλος σύγχρονου σχολείου**

Δ3: Το σχολείο του 21^{ου} αιώνα , είναι ανοικτό σχολείο , ανοικτό στην κοινωνία και η εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα έχει φύγει από την αυθεντία του δασκάλου και βάζει τον μαθητή στην διαδικασία της αναζήτησης

Δ4: Το ξέρω, το ακούω, το συναντάω στα έγγραφα στις επιμορφώσεις που κάνω σίγουρα είναι στοιχείο του Νέου Λόγου, η εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα, τώρα τι σημαίνει αυτό;

Δ5: Λαμβάνει μέριμνα και για την κοινωνικοποίηση των παιδιών , για την κοινωνική τους και επαγγελματική τους ανάπτυξη , για την ενίσχυση του ψυχικού τους κόσμου, για την αποκατάσταση των μαθησιακών δυσκολιών που ίσως αντιμετωπίσει και κυρίως για την υποστήριξη παιδιών με προβληματικό οικογενειακό κοινωνικό περιβάλλον .

Δ8: Πιστεύω πως η στροφή στην εκπαίδευση είναι πλέον προς το να καλλιεργεί περισσότερο δεξιότητες και ικανότητες και λιγότερο αναπτύσσει, στρέφεται προς τα εκεί στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών στην ολιστική διάσταση της.

Δ9: Το σύγχρονο σχολείο έχει ως προορισμό την ένταξη των μαθητών στην κοινωνία, την διαμόρφωση της προσωπικότητας, και συμπεριφορών που αρμόζουν στην κοινωνική πραγματικότητα, τουλάχιστον στο γυμνάσιο και παράλληλα η καλλιέργεια των γνώσεων και δεξιοτήτων με την προοπτική να προχωρήσουν οι μαθητές σε ανώτερες και ανώτατες σχολές

Δ10: Προτεραιότητες του Σύγχρονου σχολείου είναι να εκπαιδεύσει τους μαθητές όχι μόνο στις βασικές γνώσεις αλλά και γενικότερα πώς να ανταπεξέρχονται στη ζωή τους, πώς να μπορούν να ενσωματωθούν στο κοινωνικό σύνολο. Μέσα από την γνώση αλλά κυρίως μέσα με τις παιδαγωγικές σύγχρονες αντιλήψεις που υπάρχουν

- **Στόχοι σχολείου σήμερα**

Πρωτεύων ρόλος στο νέο σχολείο είναι η παροχή των γνώσεων να έχει άμεση σύνδεση με την αγορά εργασίας, στην ουσία να προετοιμάζει τον αυριανό πολίτη, τον αυριανό εργαζόμενο με δεξιότητες και ικανότητες που είναι καινοτόμες και ανταποκρίνονται στην σημερινή πραγματικότητα.

Δ7: Το σύγχρονο σχολείο έχει ως σκοπό κατά την άποψη μου να συμπεριλάβει στην βασική εκπαίδευση που είναι το γυμνάσιο και βεβαίως δίνει τα κίνητρα για να συνεχίσουν τα παιδιά στο Λύκειο ή στο ΕΠΑΛ , θέλει να συμπεριλάβει τα παιδιά κάτι που δεν συνέβαινε παλιότερα

Δ8: άλλα αντικείμενα όπως είναι η πολιτισμική του καλλιέργεια, η κουλτούρα όπως είναι η αθλητική του παιδεία όπως είναι η πληροφόρηση του και η συνεργασία με άλλου φορείς εκπαίδευσης, κοινωνικούς φορείς, επιστημονικούς φορείς.

Δ9: το σχολείο ο δεύτερος πυλώνας του που είναι η ένταξη των μαθητών στην κοινωνία είναι πιο ανοικτό πιο ευέλικτο και εντάσσει στους κόλπους του όλα τα παιδιά στηριζόμενος πάνω στην υποχρεωτική εκπαίδευση που δεν είναι μόνο η παροχή γνώσεων.

- **Επαγγελματική κατάρτιση**

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ειδικότερα το Γυμνάσιο που αποτέλεσε και πεδίο της έρευνας μας είναι κομβικό σημείο για την επαγγελματική πορεία του μαθητή καθώς θα αρχίζει να ξεκαθαρίζει ποιες είναι οι κλίσεις του και τι θα μπορούσε να επιλέξει να κάνει στο μέλλον του.

Δ1: Είναι κομβικό το σημείο γιατί τώρα το παιδί μπορεί να πάρει και αποφάσεις , πολλές φορές καθοριστικές , μου αρέσει αυτό το μάθημα , αυτή η δραστηριότητα, είμαι καλός στο να κάνω αυτό

Δ5: Υπάρχουν παιδιά τα οποία υστερούν στις επιδόσεις τους αλλά με διάφορες παρεμβάσεις ή με την συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες μπορεί να δοθεί η δυνατότητα σε ένα παιδί να καλλιεργήσει τις κλίσεις του πχ ζωγραφική, τέχνες.

Δ9: η γνώση είναι απλό εφόδιο που πρέπει οπωσδήποτε ο καθένας να έχει για να μπορέσει να ανταποκριθεί στο σύγχρονο εργασιακό περιβάλλον που σε αλλοτινές εποχές δεν ήταν απαραίτητο εφόδιο για την άσκηση κάποιου επαγγέλματος χειρωνακτικού ή οποιοδήποτε άλλου.

- **Νέες τεχνολογίες**

Ο ρόλος των νέων τεχνολογιών αναφέρεται ως πολύ σημαντικός στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Δ1: το λεγόμενο ψηφιακό σχολείο, είναι νομίζω το σχολείο του παρόντος και του μέλλοντος.

Δ8: ....ο αιώνας μας, έχει μπει σαν αιώνας όπου η ψηφιακή εκπαίδευση η ψηφιακή πρόσβαση είναι εκ των ουκ άνευ απαραίτητη σε όλες τις δραστηριότητες και τις ενέργειες μας. Είναι αυτός που υποκαθιστά την εγκυκλοπαίδεια, την πληροφορία μέσα από το γραμμένο βιβλίο πλέον και που θα ικανοποιήσει τον μαθητή, καθότι από την πρώτη μέρα εντάσσεται στο κοινωνικό σύνολο σαν νήπιο μέχρι και την τελευταία μέρα που θα φύγει από το σχολείο πλέον μαθητής με το κινητό, με το τάμπλετ, με τον υπολογιστή, με την οθόνη.

- **Κοινωνία της πληροφορίας**

Η κοινωνία της πληροφορίας, ο ψηφιακός γραμματισμός, η νέα μορφή μάθησης δεν είναι διαδεδομένη εξίσου σε όλα τα σχολεία καθώς ορισμένοι διευθυντές οι οποίοι θεωρούνται και παραδοσιακοί.

Δ1: Ζούμε στην κοινωνία της πληροφορίας , πρέπει τα παιδιά να μπορούν να διαχειρίζονται τον όγκο των πληροφοριών με κριτική σκέψη και ως πομποί πληροφοριών να είναι επίσης προσεκτικοί να είναι ικανοί να μην παραπληροφορούνται . αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό διακύβευμα αυτή τη στιγμή στην εκπαίδευση δηλαδή να βοηθήσει το σχολείο τον μαθητή να κάνει σωστή διαχείριση της πληροφορίας

Δ8: Προσωπικά επειδή βρίσκομαι και στην δύση πλέον της καριέρας μου και έχω ζήσει στο σχολείο το παραδοσιακό του 20^{ου} αιώνα , μου είναι δύσκολο πολλές φορές αλλά και η ενημέρωση που έχω είναι ελλιπής για να κατανοήσω που θέλει να πάει αυτό το σχολείο του 21^{ου} αιώνα δηλαδή αυτή γενική κατεύθυνση του σχολείου η γενική αναφορά του 21^{ου} αιώνα ποια μορφή πρέπει να έχει.

Δ9: σήμερα ζούμε στην κοινωνία της πληροφορίας, η αξιολόγηση της πληροφορίας, ο τρόπος με τον οποίο τον ενσωματώνει ο καθένας στο δικό του αξιακό, μαθησιακό σύστημα είναι αναγκαίο αυτό να γίνει.

- **Επαγγελματικός προσανατολισμός**

Αρκετοί συμμετέχοντες τόνισαν την έλλειψη του μαθήματος του επαγγελματικού προσανατολισμού που διδασκόταν παλιότερα στο γυμνάσιο και πλέον έχει καταργηθεί. Τονίζουν την σημαντικότητα του καθώς η λανθασμένη ενημέρωση στην ηλικία αυτή είναι ανασταλτικός παράγοντας.

Δ1: Το Γυμνάσιο είναι το τελευταίο στάδιο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης των παιδιών που σημαίνει ότι μετά από αυτό τα παιδιά μπορεί να πάνε στο Γενικό λύκειο μπορεί όμως να πάνε και σε μια σχολή του ΟΑΕΔ / επαγγελματική εκπαίδευση επομένως το Γυμνάσιο πρέπει να ολοκληρώσει τις γενικές γνώσεις που πρέπει να πάρουν οι μαθητές.

Δ4: γνώση είναι και να στέκομαι σε μια ομάδα, να κάνω καλά μια δουλειά που μου αναθέτουν και να μάθω τελικά σε τι είμαι καλός και να μπορώ αυτό να το πάω παραπέρα.

Δ10: Επίσης θα έπρεπε να έχουμε το μάθημα του επαγγελματικού προσανατολισμού, δεν διδάσκεται πια δεν υπάρχει πια το μάθημα όπως παλιότερα , που δεν διδασκόταν και πάλι σωστά αλλά τουλάχιστον να ήξεραν τι να διαλέξουν φεύγοντας από εδώ

5.1.1.2 Γνώσεις 21ου αιώνα

- **Γνώσεις γενικής παιδείας**

Το σημαντικότερο εφόδιο όπως ανέφερε το μισό του δείγματός μας είναι οι γνώσεις γενικής παιδείας.

Δ5: επιτυγχάνεται στο Γυμνάσιο τα παιδιά αποκτούν γενικές γνώσεις κάτι που δεν γίνεται στο λύκειο γιατί εκεί τα παιδιά διδάσκονται τα μαθήματα που θα εξεταστούν στις πανελλαδικές

Δ3: Οι γνώσεις γενικής παιδείας εκ των πραγμάτων παρέχονται και πρέπει να παρέχονται γιατί αυτός είναι ο λόγος που ένα παιδί το βάζουμε σε μια τάξη και το

εγκλωβίζουμε....Γνώσεις γενικής παιδείας είναι οι γνώσεις που πρέπει να πάρει ο μαθητής μέσα από τα βιβλία του και την επαφή του με τον δάσκαλο,

Δ1: Οι γνώσεις γενικής παιδείας που είναι το ζητούμενο τόσα χρόνια στην εκπαίδευση και πολλές φορές αντιπαραβάλλονται με την εξειδίκευση που προωθεί το Σύγχρονο σχολείο . Περισσότερο είναι οι γνώσεις τις ξέρουμε Μαθηματικά, Φυσική, Επιστήμες. Οι γνώσεις αυτές θεωρούμε ότι πρέπει οπωσδήποτε τα παιδιά να τις πάρουν από το σχολείο

5.1.1.3 Δεξιότητες 21ου αιώνα

Αναφερόμενοι στις δεξιότητες που είναι απαραίτητες να καλλιεργηθούν στους μαθητές για τον 21^ο αιώνα εντοπίσαμε τους διευθυντές αρκετά ενημερωμένους με το θέμα αυτό. Οι πιο σημαντικές αναφορές μιλούν για την κριτική σκέψη, την επικοινωνία, την συνεργασία, την μετά-γνώση, την διαχείριση και αξιολόγηση πληροφορίας, δημιουργικότητα, καινοτομία και άλλες.

*Δ2:*Επικοινωνία- συνεργατικότητα- συλλογικότητα- διαχείριση προβλημάτων- προβλήματα επίδοσης- προβλήματα με τις πανελλήνιες εξετάσεις, αργότερα εύρεση εργασίας, γνώσεις, σωστή επιλογή , επαγγελματικός προσανατολισμός, επικοινωνία καθηγητών- μαθητών- γονέων, για να καταλάβει τι σημαίνει το παιδί ομάδα-δέχομαι- αποδέχομαι-κρίνω- συνεργάζομαι- δεν συνεργάζομαι- απορρίπτω- επιλέγω.

Δ4: Έχει αλλάξει η φύση της εκπαίδευσης , τι θεωρούμε εμείς απαραίτητο να πάρουν τα παιδιά, έχει μετατοπιστεί λίγο το κέντρο βάρους από απλές γνώσεις σε δεξιότητες και κοινωνικές δεξιότητες ή συναισθηματικές δεξιότητες.

Δ7: Υπάρχει ένα πεδίο που χρειάζεται προσπάθεια για να φτάσω μέχρι εκεί. Στα σημερινά σχολεία τα ελληνικά αναπτύσσονται δεξιότητες τέτοιου τύπου δηλαδή μαθαίνω γλώσσα αλλά δεξιότητα είναι η ορθογραφία, μαθαίνω την θεωρία στα Μαθηματικά αλλά η δεξιότητα είναι να επιλύω ασκήσεις.

- **Κριτική σκέψη**

Δ10: Τις μαθησιακές δεξιότητες θεωρώ πιο σημαντικές την κριτική σκέψη.

- **Διαχείριση πληροφορίας**

Δ7: Ο στόχος της εκπαίδευσης δεν είναι να αποκτήσουν τα παιδιά τις άπειρες γνώσεις οι οποίες πολλαπλασιάζονται με ένα καταπληκτικό ρυθμό , το επίκαιρο του Αριστοτέλη ‘ να μάθεις πώς να μαθαίνεις’ είναι το πολύ σημαντικό σε όλες τις φάσεις της εκπαίδευσης και σε όλες τις χρονικές περιόδους

- **Αξιολόγηση πληροφορίας**

Δ1: Οι γνώσεις αυτές θεωρούμε ότι πρέπει οπωσδήποτε τα παιδιά να τις πάρουν από το σχολείο και ασφαλώς το σχολείο πρέπει να δίνει πολλές φορές γνώσεις που τα παιδιά έχουν αποκτήσει καθώς έρχονται στο σχολείο από όλες τις πηγές ενημέρωσης στις οποίες έχουν πρόσβαση.

- **Σύνδεση σχολείου αγοράς εργασίας**

Δ2: Ο άλλος παράγοντας είναι της γνώσης της εξατομίκευσης της γνώσης και των ηθικολογιών για να ανταποκριθεί μετά το παιδί στην εύρεση της εργασίας και στην κοινωνία γενικότερα.

Δ5: σύνδεση της μάθησης με την πραγματικότητα, δεν πρέπει να περιοριζόμαστε μόνο στην θεωρία θα πρέπει αυτά τα οποία διδάσκουμε να τα εφαρμόζουν και στην πράξη.

- **Μετά-γνώση**

Δ1: .. άρα το σχολείο καλείται να τις οργανώσει πια, να τις μεταδώσει , να βοηθήσει τον μαθητή να τις εμπεδώσει, για να μπορέσει με όχημα αυτές τις γνώσεις να περάσει στις πιο ειδικές γνώσεις. Στο σημείο αυτό έρχεται ο δεύτερος άξονας ικανοτήτων δηλαδή ο μαθησιακός όπου το παιδί πρέπει να αναπτύξει την κριτική του σκέψη , την δημιουργικότητα του, την επικοινωνία του με τους άλλους, και τις δυνατότητες – δεξιότητες σε αυτό το πεδίο

Δ7: Στο πρόσφατο παρελθόν είχαμε κάποια μαθήματα που καλλιεργούσαν ερευνητικές δραστηριότητες που καταργήθηκαν , μορφή project συγκεκριμένα-συνεργασία, ερωτηματολόγιο, αξιολόγηση αποτελεσμάτων, συσχέτιση- άρα τα παιδιά αποκτούσαν αντίληψη σε αυτό που δημιουργούσαν ήταν το ζήτημα της μεταγνώσης.

- **Συσχέτιση περιεχομένου γνώσης**

Δ3: οι μαθησιακές ικανότητες είναι αυτό το οποίο θα εξελίξει θα ξεκινήσει από ένα επίπεδο και σιγά-σιγά με τα χρόνια όσο μεγαλώνουν οι τάξεις θα μπορέσει να εξελίξει την γνώση του πάνω σε ένα αντικείμενο.

Δ7: επίπεδο, υπάρχει μια διάσταση με το πρακτικό επίπεδο. Δηλαδή κατάλαβα το μάθημα των Μαθηματικών, αλλά μέχρι να φτάσω σε επίπεδο να επιλύω ασκήσεις...

- **Επικοινωνία ιδεών- συνεργασία**

Δ6: νέοι μέθοδοι διδασκαλίας (ομαδοσυνεργατικές) να καλλιεργούμε την συνεργατικότητα, την επικοινωνία.

Δ1: Δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας έχουμε τόσες δυνατότητες να επικοινωνούμε και δεν τις χρησιμοποιούμε. Τα παιδιά πρέπει να μάθουν να επικοινωνούν, να συνεργάζονται, θα πρέπει να έχουν μια θετική στάση προς τη ζωή όχι παθητική, να είναι δημιουργικά.

Δ4: Μια συγκεκριμένη δράση είναι μέσα από ένα περιβαλλοντικό πρόγραμμα που έχει σχέση με την φιλοζωία, τα παιδιά πήραν πρωτοβουλία και κάλεσαν στο σχολείο επιστήμονες ειδικούς, πήραν οι ίδιοι τον ρόλο του δημοσιογράφου, μάζεψαν υλικό οπότε στην ουσία εξασκήθηκαν και στον λόγο έμαθαν να συνεργάζονται με φορείς. Πώς να ζητήσουν από ένα φορέα για να έρθει στο σχολείο, τους πήραν συνέντευξη και τα παιδιά ανέβασαν άρθρο και στην ιστοσελίδα μας άρα μαθαίνουν να ανοίγονται, να χειρίζονται ην γλώσσα, να επικοινωνούν, να ξεπερνούν τα στενά όρια ενός σχολείου, να συνεργάζονται, πού βασικό και ήταν δική τους ιδέα, αυτενέργησαν.

- **Δημιουργικότητα**

Δ1: Να αναγνωρίσει τις κλίσεις, τις ιδιαιτερότητες του, τις δυνατότητες του, να χρησιμοποιήσει τα talέντα του και να δημιουργήσει.

Δ4: Αυτό που προσπαθούμε να κάνουμε και υπάρχει μια σύμπνοια είναι να προωθήσουμε την δημιουργικότητα και την συνεργασία των παιδιών.

- **Εφαρμογή γνώσεων για την επίλυση προβλημάτων**

Δ7: τις αναπτυγμένες χώρες όπως Σουηδία, Δανία εκεί αναπτύσσονται τα λεγόμενα soft skills τα οποία αφορούν την γνώση των θεσμών πως πρέπει να κινηθεί ο πολίτης σε ένα ζήτημα που έχει και γενικώς μαθαίνουν τις διαδικασίες της ηγεσίας, της δημοκρατίας της συμμετοχής, της συλλογικής δράσης

- **Καινοτομία**

Δ1: Οργανώνονται σε μαθητικές κοινότητες και πρέπει να αξιοποιεί το Γυμνάσιο τον θεσμό αυτό ώστε τα παιδιά να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να λύνουν προβλήματα εκπαιδευτικά αλλά και άλλα που προκύπτουν στην σχολική ζωή τους.

Δ5: Η εισαγωγή καινοτομιών είναι μια προτεραιότητα που έχει βάλει ως στόχο. Οι διευθυντές σήμερα προσπαθούν να διαμορφώσουν ένα πλαίσιο πολιτικής , κουλτούρας και καινοτομίας.

- **Σχεδιασμός-έρευνα**

Δ3: . Η συνεργασία ξεκινά από την στιγμή που θα γυρίσουμε στα θρανία και θα τα κάνουμε από δυάδες τετράδες. Τέσσερις μαθητές μαζί θα αρχίσουν να φτιάχνουν ένα συγκεκριμένο project.

5.1.1.4 Στάσεις και αξίες 21ου αιώνα

Οι κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες είναι ένα μεγάλο στοίχημα για τον εκπαιδευτικό γιατί αποτελεί ένα αρκετά δύσκολο έργο αφενός γιατί δεν είναι μάθημα, δεν είναι γνώση παρά είναι κουλτούρα ζωής και αφετέρου οι απόψεις των εκπαιδευτικών αρκετές φορές μπορεί να αντιπαραβάλλονται με της οικογένειας ή της κοινωνίας γενικότερα. Μιλάμε για ήθος, για δημοκρατία, για πολιτισμό, για διαπολιτισμικές αντιλήψεις, για δεοντολογία. Έννοιες άμεσα σχετιζόμενες με την ένταξη του ατόμου στην κοινωνία άρα εξαιρετικά σημαντικές.

Δ4:Το να μείνουμε σε πράγματα που ισχύουν 10 χρόνια πίσω είναι ουτοπικό και ανεδαφικό. Τώρα αν με ρωτάτε αν όλα αυτά που υπάρχουν στα χαρτιά , αν έχουν εφαρμοστεί, θα σας πω ότι είναι μια συνεχής διαδικασία είναι κάτι που μεταβάλλεται καθημερινά πολλές φορές υπάρχει μια υπερβολή δηλαδή οι στόχοι που θέτουν στα χαρτιά είναι πάρα πολύ ωραίοι

- **Δημοκρατικό ήθος/ δεοντολογία**

Δ1: Το Νέο σχολείο είναι ένα ζωντανό σχολείο , το παιδί πρέπει να κινείται , να συνεργάζεται , να δημιουργεί , να είναι πιο ελεύθερο. Αυτή είναι η δυσκολία του κοινωνικού συστήματος.

Δ9: Καταρχήν σεβασμός στους νόμους, υπακοή στους κανονισμούς, βάσει των οποίων λειτουργεί η κοινωνική ομάδα, η σχολική κοινότητα. Το σχολείο γνωρίζουμε ότι είναι μια μικρογραφία της κοινωνίας και επομένως πρέπει να εντάξει τους μαθητές μες στο κοινωνικό σύνολο έτσι ώστε να μπορούν στη συνέχεια να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της ευρύτερης κοινωνίας.

- **Αυτόνομη μάθηση**

Δ4: Πια ξέρουμε ότι ο κάθε μαθητής μαθαίνει διαφορετικά άρα λοιπόν και το σχολείο οφείλει να αντιμετωπίσει τον κάθε μαθητή ως μονάδα, να ανιχνεύσει τον τρόπο με τον οποίο μαθαίνει ο μαθητής και ανάλογα τις γνώσεις γενικής παιδείας που αναφέρθηκαν παραπάνω να τις μεταδώσει με τον τρόπο που μπορεί ο μαθητής να τις λάβει.

- **Αυτορρύθμιση μάθησης**

Δ1: Η στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στα παιδιά θα πρέπει να είναι στάση συμπαράστασης/ αρωγής πρέπει ο δάσκαλος να είναι βοηθός στο παιδί δεν θέλουμε τον δάσκαλο που θα δώσει έτοιμη την γνώση στο παιδί , αλλά τον δάσκαλο που θα του χτίσει την σκαλωσιά , να είναι δίπλα στο παιδί όχι πάνω στο παιδί , να συνεργαστεί μαζί του , να είναι συνοδοιπόρος του , να βοηθήσει το παιδί να πάει μπροστά.

Δ8: Οι συγκεκριμένες δεξιότητες του κάθε μαθητή θα έπρεπε να καλλιεργούνται και να βρίσκουν διέξοδο μέσα στην κοινωνία η οποία δυστυχώς μέχρι σήμερα ενώ θέτει και η πολιτεία το εκπαιδευτικό της σύστημα και το σχολείο του 21^{ου} αιώνα θέτει προτεραιότητα την καλλιέργεια των δεξιοτήτων, πρακτικά δεν έχει γίνει σχεδόν τίποτα.

- **Δια βίου μάθηση**

Δ8: Τώρα η ίδια η ζωή αποδεικνύει ότι σε όλη την φάση της ενεργούς ζωής του ανθρώπου, σε όλες τις φάσεις μαθαίνει, η μάθηση είναι δια βίου. Τώρα το τι μαθαίνει, πως το μαθαίνει, και με ποιο σκοπό το μαθαίνει είναι ένα άλλο θέμα και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μαθαίνοντας νέα πράγματα.

- **Διαπολιτισμικές αντιλήψεις**

Δ5: το πολυπολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο ζούμε πρέπει να μάθουμε να συνυπάρχουμε με τους διαφορετικούς ανθρώπους που έχουν την δική τους κουλτούρα.

Δ6: Πρέπει να δοθούν ίσες ευκαιρίες σε όλους τα σχολεία γίνονται συμπεριληπτικά εκεί βαδίζουμε τώρα , κανείς να μην μείνει έξω από την εκπαίδευση και να δίνουμε ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές. Εμείς εδώ είμαστε από τα προνομιούχα σχολεία διαθέτουμε και τμήμα ένταξης και τάξη υποδοχής ευάλωτων ομάδων .

Δ7: Ναι σίγουρα υπάρχουν είναι σημαντικά θέματα όπως είναι το θέμα της συμπερίληψης των παιδιών που έχουν ειδικά ζητήματα όπως π.χ. αυτισμός ή άλλες ειδικές διαταραχές τα οποία συμπεριλαμβάνονται στην κοινή τάξη του σχολείου. Αυτό είναι μια πρακτική των τελευταίων χρόνων η οποία είναι συγχρόνως και πρόκληση.

Δ9: Πιστεύω ότι καλλιεργεί την αποδοχή του άλλου με όλες τις διαφορές, ιδιότητες, ιδιομορφίες προσπαθεί να αμβλύνει όλα τα προβλήματα, εκείνα που προκαλούν δυσκολία στην κοινωνική ένταξη.

- **Δημοκρατικές αρχές**

Δ1: ένα σχολείο που θα εναρμονίζεται με τις αρχές της δημοκρατίας , της ελευθερίας, της αυτονομίας που θέλουμε να προωθήσουμε σήμερα. Και μην ξεχνάμε μιλάμε για πολίτη του κόσμου, της κοινωνίας , ε ας τον φτιάξουμε , ας τον φτιάξει το σχολείο αυτόν τον πολίτη.

- **Κοινωνικοποίηση**

Δ4: Ένα σχολείο όπου αποτελεί την υποχρεωτική εκπαίδευση αυτό που είπα και πριν στην ουσία πρέπει να προετοιμάσει τους μαθητές ώστε να είναι αυτόρκεις, να στηρίζονται στα πόδια τους, να μπορούν να αντιμετωπίσουν το περιβάλλον το εργασιακό όπου αλλάζει με ραγδαίους ρυθμούς, αυτό θεωρώ πως είναι πάρα πολύ σημαντικό

Δ7: Αντιθέτως τα παιδιά ωφελούνται , κοινωνικοποιούνται. Είναι μια πρόκληση τα παιδιά αυτά το ότι μπαίνουν, παρακολουθούν, κοινωνικοποιούνται μέσα στο χώρο του σχολείου από την άλλη όμως πλευρά δεν υπάρχουν κάποιες ρυθμίσεις για τα παιδιά τα οποία έχουν ιδιαίτερες επιδόσεις δηλαδή τα λεγόμενα χαρισματικά

Δ8: Και βέβαια η ανάπτυξη της κοινωνικότητας, των κοινωνικών δεξιοτήτων είναι ένα ζήτημα που θα κατοχυρώσει ή θα ικανοποιήσει και όχι τόσο τον δάσκαλο όσο και τον ίδιο τον μαθητή και τον νέο σε όλη του τη ζωή

- **Καλλιέργεια προσωπικότητας**

Δ4: στην πράξη υπάρχουν διαφορές εμείς καλούμαστε να δούμε τον μαθητή σαν μια ολότητα που δεν είναι μόνο να του μεταδώσουμε βασικές γνώσεις αλλά πρέπει να τον εντάξουμε και στην κοινωνία αποτελεσματικά, πρέπει να τον κοινωνικοποιήσουμε, πρέπει να ασχοληθούμε και με την συναισθηματική του εκπαίδευση και τον συναισθηματικό του κόσμο

Δ6: Δεν μένουμε μόνο στην γνώση διαμορφώνουμε χαρακτήρες, ολοκληρώνουμε προσωπικότητες, αναπτύσσονται οι δεξιότητες των μαθητών, τα talέντα των μαθητών αποκαλύπτονται και τα εξελίσσουμε όσο μπορούμε

Δ7: Δεν είναι μόνο θέμα γνώσεων, παρόλο που η γνώση τα γνωστικά αντικείμενα παίζουν σημαντικό ρόλο, σπουδαίο ρόλο, εντούτοις η ανάπτυξη όπως είπαν και πιο πριν της προσωπικότητας και της καλλιέργειας της προσωπικότητας των νέων.

Δ10: θα έπρεπε να έχουν περισσότερο αυτοεκτίμηση, να είναι περισσότερο αυτόνομα, επίσης κι αυτό μπορεί να τους παρέχει το σχολείο

- **Κουλτούρα μάθησης**

Δ7: Στόχος να υποστηρίζεται η προσωπικότητα του παιδιού μέσα από γνώσεις εμπειρίες, εκπαιδευτικές επισκέψεις, δράσεις ώστε να καταλάβει τον εαυτό του και να κάνει τα επόμενα βήματα

Δ7: το σχολείο μας δεν είναι οργανωμένο για να αποκτήσουν τα παιδιά δεξιότητες Πληροφορικής που θα μπορούν να είναι χρήσιμες στο επαγγελματικό περιβάλλον, γίνεται η προσπάθεια όμως όχι μόνο μέσα από την Πληροφορική αλλά κι απ τα άλλα μαθήματα, αλλά στο πλαίσιο που επιτρέπουν ο υποδομές του σχολείου και που ο ίδιος ο καθηγητής εν τέλει θέλει

5.1.1.5 Ψηφιακές ικανότητες

Οι νέες τεχνολογίες είναι μια κουλτούρα μάθησης η οποία έχει εισέλθει αρκετά χρόνια πριν στο σχολείο και σε όλα τα σχολεία πλέον από την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση υπάρχει ειδικότητα Πληροφορικής. Τα εποπτικά μέσα μπορεί να μην

είναι επαρκή , αλλά γίνεται προσπάθεια από φέτος στα σχολεία να αποκτήσουν ψηφιακή επάρκεια οι μαθητές ενδοσχολικά, να μάθουν να χρησιμοποιούν τα τεχνολογικά εργαλεία υπολογιστές, τάμπλετ αλλά και να φροντίζουν για την ασφαλή πρόσβαση τους στο διαδίκτυο.

Δ2: Οι ψηφιακές δεξιότητες υπάρχουν στο διπλανό σχολείο που έχει εξοπλιστεί με εποπτικό υλικό. Εγώ θεωρώ ότι οι ΤΠΕ δεν είναι και τόσο σημαντικές, όσο ο πολιτισμός, η κουλτούρα μέσα από την μουσική, οι δεξιότητες, η επικοινωνία, η συνεργασία.

Δ6: Χρειάζονται οι καινούριες τεχνολογίες να μπουν στα σχολεία ώστε η διδασκαλία να γίνεται με ένα τρόπο καινοτόμο, πρωτοποριακό γιατί σήμερα οι εποχές έχουν αλλάξει και οι μαθητές είναι τηλεθεατές, ζητούν τις νέες τεχνολογίες.

Δ9: το σχολείο μας κινείται στην διαδικασία για να συμμετάσχει σε ένα διαγωνισμό σε ένα διαγωνισμό ρομποτικής το οποίο φέτος ξεκινά.

- **Αναζήτηση και αξιολόγηση πληροφοριών**

Δ3: Ψηφιακή επάρκεια όταν λέμε να είναι σε θέση να ανταποκριθεί σε μια παρουσίαση, να ξεκινήσουμε από τα βασικά, να μπορέσει να αναζητήσει θέματα στο διαδίκτυο τα οποία και να ψάξει και να κρίνει ποια είναι τα σωστά και ποια τα λάθος.

Δ7: μια καθηγήτρια έβαζε θέματα κλειδιά στα παιδιά για να ψάξουν σε ομάδες και ξεδίπλωναν διάφορα θέματα και ζητήματα που αφορούσαν το θέμα αυτό δηλαδή η θέση της γυναίκας στην μινωική Κρήτη . Για να μελετήσουν έπρεπε να ψάξουν τι γινόταν με την θρησκεία και με το πολιτικό σύστημα , η κοινωνία οπότε με ένα θέμα κλειδί θα μπορούσε το παιδί μόνο του να ψάξει και να ανακαλύψει την γνώση.

Δ9: . Οι μαθητές χρειάζονται σήμερα να μπορούν να αξιολογούν τις πληροφορίες που έχουν από το διαδίκτυο γιατί σε αυτό τον βομβαρδισμό πληροφορίας οι μαθητές δέχονται άκριτα

- **Επεξεργασία πληροφοριών**

Δ3: . Πέρα από γνώσεις τις οποίες παρέχει θα επανέλθει πάλι στις δραστηριότητες που γίνονται εκτός σχολικού ωραρίου οι οποίες προωθούν την επικοινωνία του μαθητή με εξωτερικούς παράγοντες του σχολείου,, τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες και εκδρομές μέσα από το σχολείο και φυσικά δεν θα πρέπει να ξεχνάμε τις γνώσεις που

παρέχει τα βιβλία του σχολείου , οι χρήστες των Η/Υ , τα διαδραστικά μαθήματα τα οποία γίνονται μέσα στο σχολείο γιατί έχουμε και διαδραστικούς πίνακες.

Δ6: Όλοι οι άξονες είναι σημαντικοί , πρώτα οι γνώσεις. Είναι βασικές , η πληροφορία υπάρχει άφθονη μπορείς να την βρεις και στο διαδίκτυο αλλά εμείς πρέπει να βοηθήσουμε την πληροφορία οι μαθητές να την κάνουν γνώση.

Δ6: . Οι μαθητές ανταποκρίνονται , ήδη γνωρίζουν , στα εργαστήρια ετοιμάζουν μια παρουσίαση , γράφουν μόνοι του κείμενα, ή απαντούν σε ένα ψηφιακό ερωτηματολόγιο. Όλες αυτές οι δράσεις δεν είναι ατομικές είναι ομαδοσυνεργατικές.

- **Δημιουργία πληροφοριακού υλικού**

Δ1: Χρηματοδότηση στην παιδεία στην εκπαίδευση, πολλή μεγαλύτερη από αυτή που δίνεται τώρα ώστε να βελτιωθεί η υλικοτεχνική υποδομή, λέμε εργαστήριο πληροφορικής και τώρα πια θα μιλάμε για εργαστήριο ρομποτικής

Δ5: δίνουμε την δυνατότητα στα παιδιά να εμπλέκονται στην διαδικασία της μάθησης και σ αυτό βοηθά πολύ η χρήση νέων τεχνολογιών. Θα πρέπει να βοηθήσουμε τα παιδιά να ανακαλύψουν την γνώση

- **Εποπτικό υλικό**

Δ10: σύγχρονος τρόπος μάθησης μέσω των υπολογιστών , εργασίες στο διαδίκτυο δεν φαίνεται να αποδίδει γιατί ούτε το σχολείο είναι κατάλληλα εξοπλισμένο για να τα εφαρμόσει αυτά , δεν υπάρχουν υπολογιστές , προβολείς σε κάθε τάξη , διαδραστικοί πίνακες επομένως μένουμε μόνο στην θεωρία

- **Συμμετοχή σε κοινωνικά δίκτυα**

Δ3: . Η συνεργασία γίνεται στο σχολείο γιατί έχουμε φτιάξει e-class και συνεργάζονται οι μαθητές και μέσα από το διαδίκτυο, δεν είναι ανάγκη βέβαια ότι ψηφιακά θα αναπτυχθεί η συνεργασία.

- **Ψηφιακή επάρκεια**

Δ8: Η ψηφιακή επάρκεια.. χωλαίνουμε, ευτυχώς έχουμε και καθηγητή πληροφορικής και εγώ έχω κάποια γνώση.

Δ9: Υπάρχει προθυμία από την πλευρά των μαθητών, η πιστοποίηση σπουδών ενδιαφέρει τους μαθητές, αλλά η επιμόρφωση σχεδιάστηκε τόσο πρόχειρα , δεν ξέρω αν ήταν η προχειρότητα αλλά δεν λειτούργησε

- **Ασφάλεια στο διαδίκτυο**

Δ5: Αυτό που χρειάζεται να επιμείνει περισσότερο το σχολείο είναι η διαχείριση, ο χρόνος που διαθέτουν τα παιδιά στη χρήση ηλεκτρονικών μέσων. Τις περισσότερες φορές είναι ανεξέλεγκτος, ακούμε παράπονα από γονείς αλλά και μαρτυρίες των ίδιων των παιδιών

Δ8: Φυσικά δεν μπορείς να διδάξεις όχι δεν μπορείς να διδάξεις, να κινητοποιήσει τον μαθητή προς ένα ασφαλή τρόπο οδήγησης στο διαδίκτυο, δεν μπορείς να τον μάθεις πως ακριβώς θα χειριστείς τον υπολογιστή, το κινητό του, την ταμπλέτα του αν δεν τα έχει στο σχολείο.

Δ10: Ποια ψηφιακή επάρκεια; Δεν υπάρχει ψηφιακή επάρκεια, είναι αναλφάβητοι οι μαθητές στο κομμάτι αυτό, μόνο να παίζουν ξέρουν και για την πιστοποίηση που παίρνουν μέσα στο σχολείο δεν δήλωσαν οι μαθητές, αδιαφορούν για αυτό οι μαθητές γιατί νομίζουν ότι η ψηφιακή επάρκεια περιορίζεται στο να ξέρουν να χρησιμοποιούν facebook, instagram, περιορίζονται στην κοινωνική δικτύωση

- **Διδασκαλία για την σωστή χρήση του διαδικτύου**

Δ4: μπορούν να τις αξιοποιήσουν προς όφελος τους και προς όφελος των γνώσεων άρα ο ρόλος που καλείται να παίξει το σημερινό σχολείο είναι να βοηθήσει τα παιδιά αυτά που ήδη ξέρουν και χειρίζονται και να τους κατευθύνει προς άλλους δρόμους. Πως αυτό το εργαλείο που έχουν στα χέρια τους να το χρησιμοποιήσουν πια προς όφελος της γνώσης τους και της αυτάρκειας τους.

Δ9: τώρα όποια πληροφορία δέχεται από το διαδίκτυο πρέπει να μπορεί να την κρίνει, να την αξιολογεί ως προς την ορθότητα της.

Δ9: οι μαθητές μπορούν να χειριστούν άνετα ένα κινητό τηλέφωνο λίγοι όμως γνωρίζουν να δουλέψουν word και να διαμορφώσουν ένα κείμενο με συγκεκριμένες απαιτήσεις και με συγκεκριμένα κριτήρια.

Δ10: ...τα παιδιά η τεχνολογία τα έχει ουσιαστικά απορροφήσει.

5.1.2 Παραδοσιακό σχολείο

Το παραδοσιακό σχολείο δηλώνουν αρκετοί διευθυντές είναι εδώ, είναι παρόν, παρόλο που και ενημερώθηκαν, και αρκετοί εκπαιδευτικοί καταρτίστηκαν σχετικά, εντούτοις είναι μια πραγματικότητα που παραμένει. Ίσως να οφείλεται στο γεγονός

ότι ο μέσος όρος ηλικίας των μόνιμων εκπαιδευτικών είναι αρκετά μεγάλος, οι νέοι εκπαιδευτικοί είναι αναπληρωτές μοιράζονται και σε άλλα σχολεία, έχουν περιορισμένο ωράριο άρα η προσωρινή τους θέση αποτελεί μεγάλο μειονέκτημα.

Σε αρκετά μαθήματα ο τρόπος αξιολόγησης είναι ίδιος, η δάσκαλο- κεντρική διδασκαλία είναι παρούσα, ο τρόπος σκέψης των μαθητών καλλιεργείται με τρόπο συγκεκριμένο, στειωμένο, και εν τέλει ξεπερασμένο. Οι δυσκολίες εντοπίζονται περισσότερο στην επαρχία καθώς το μόνιμο προσωπικό είναι δύσκολο να βρεθεί. Αντιθέτως στα σχολεία στα μεγάλα αστικά κέντρα το σύγχρονο σχολείο εξελίσσεται, δυναμώνει, κερδίζει έδαφος μέρα με τη μέρα.

Δ4: Αν πάρετε κάποιες μελέτες στην πλατφόρμα του my school θα δείτε ότι η πλειονότητα των καθηγητών στη Ββάθμια εκπαίδευση το βλέπω εδώ και στο σχολείο είναι άνω των 48-50 ετών μέσος όρος ηλικίας, που σημαίνει ότι ο βασικός κορμός των εκπαιδευτικών είναι θα λέγαμε της παραδοσιακής σχολής

Δ9: 10, 20 χρόνια ή ίσως και περισσότερα αν πάρουμε το σχολείο των τελευταίων 2 δεκαετιών όσο υπηρετώ εγώ στην εκπαίδευση, σε σχέση με τα προηγούμενα σχολεία έχουν αλλάξει οι προτεραιότητες γιατί παλιότερα δινόταν περισσότερη βαρύτητα στην μετάδοση γνώσεων και υπήρχε μεγαλύτερος αποκλεισμός των μαθητών

5.1.2.1 Γνώσεις

- **Αναπαραγωγή γνώσεων**

Δ4: Το σχολείο έχει ανεπάρκειες παρόλο που υπάρχει καθηγητής πληροφορικής, σύγχρονοι υπολογιστές και άλλα μέσα βιντεοπροβολέας, πάλι διαπιστώνω όμως πως οι γνώσεις που καλείται ο καθηγητής πληροφορικής να παρέχει στα παιδιά είναι αρκετά ξεπερασμένες.

Δ4: Από εκεί και πέρα αυτό το αποτελεσματικά είναι μια άλλη λέξη δύσκολη για εμάς τους εκπαιδευτικούς τι σημαίνει αποτελεσματικά; Είναι να παρέχει το σχολείο μόνο τις γνώσεις μαθηματικά, Ανάγνωση κτλ Θεωρώ πως όχι αυτό είναι πάρα πολύ βασικό βέβαια όμως αυτό δεν αρκεί πια και το βλέπουμε και το ζούμε και το βιώνουμε

- **Αποστήθιση**

Δ9: Και για να ξεφύγουμε ενδεχομένως είναι μια εξελισσόμενη κατάσταση να ξεφύγουμε από την στείρα απομνημόνευση και μετάδοση γνώσεων και να μπούμε στην διαδικασία της κατάκτησης γνώσης μέσα από τις δεξιότητες που αναπτύσσει ο μαθητής.

Δ10: Τώρα τα βιβλία έχουν διορθωθεί σε σχέση με το παρελθόν αλλά και πάλι τα παιδιά έχουν συνηθίσει σε αυτή τη παπαγαλία που δεν νοούν να την ξεπεράσουν.

- **Μοναδικό μέσο διδασκαλίας το βιβλίο**

Δ5: ..μόνο το σχολικό βιβλίο δεν είναι το εργαλείο το μόνο που πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτικός για να παρέχει εκπαιδευτικό έργο, αλλαγή στην διδασκαλία από την παραδοσιακή – δασκαλοκεντρική στην μαθητοκεντρική

Δ7: . Το βιβλίο είναι ξεπερασμένο, τα παιδιά θέτουν προβληματισμό, κατεύθυνση πριν τα ψάξουν μόνα τους.

Δ9: η ύπαρξη ενός και μοναδικού βιβλίου τα προηγούμενα χρόνια που καθιστούσε την γνώση, ήταν θεόρατο το βιβλίο. Πολλές φορές στο σχολείο μα το λέει το βιβλίο.. Μια διαφορετική άποψη απορρίπτεται αμέσως γιατί δεν τη λέει το βιβλίο.

5.1.2.2 Δεξιότητες

- **Εξάσκηση στην επίλυση συμβατικών προβλημάτων**

Δ4: Υπάρχει αλλαγή τουλάχιστον σε θεωρητικό επίπεδο , οι προτεραιότητες του σχολείου έχουν αλλάξει σε σχέση με 10-20 χρόνια πριν και έχει περισσότερη σχέση με τους στόχους που καλείται ένα σχολείο πλέον να καλύψει, 10 χρόνια πριν τα πράγματα ήταν πιο απλά. Το σχολείο είχε μια προσέγγιση πιο συγκεκριμένη στο τι έπρεπε να μάθουν τα παιδιά και κυρίως αφορούσε το γνωστικό επίπεδο των παιδιών, ήταν καθορισμένοι οι στόχοι.

Δ7: δεν έχει τις δεξιότητες να σταθεί στο κοινωνικό περιβάλλον και να παλέψει μόνο του για την επιβίωση του , την επαγγελματική του καταξίωση, πιστεύω ότι υπάρχει μια αδυναμία εκεί.

- **Έλεγχος και κατεύθυνση δραστηριοτήτων**

Δ4: Η κουλτούρα δεν επιτυγχάνεται από τη μια μέρα στην άλλη , μπορεί να μην υπάρχει και η θέληση από του συναδέλφους οι οποίοι όμως έχουν αν αντιμετωπίσουν πάρα πολλά θέματα . είναι περίεργο δεν μπορούμε να απομονώσουμε, δεν μπορούμε να

θέτουμε στόχους, απλά και μόνο στα χαρτιά. Ειδικά η εκπαίδευση είναι ένας χώρος περίπλοκος

- **Πάγιος τρόπος αξιολόγησης**

Δ10: Δυστυχώς μας αναγκάζουν να είναι προτεραιότητα η κάλυψη της ύλης και τα διαγωνίσματα γιατί όταν σου λέει αυστηρά τόσα διαγωνίσματα τόσα τεστ να καλύψεις αυτή την ύλη και να θες να κάνεις κάτι άλλο σε κυνηγάει η ύλη. Και γενικά με τον θεσμό με τους συμβούλους, ο θεσμός των συμβούλων καταργήθηκε τώρα, το βασικό τους είναι να καλυφθεί η ύλη και ας μην έχουν οι μαθητές κατανοήσει κάτι.

5.1.2.3 Στάσεις και αξίες

Δ9: Το σχολείο μας πορεύεται προς τα εκεί, αλλά κοιτάζτε να δείτε τα κατάλοιπα του παρελθόντος δεν μας έχουν αφήσει ακόμη. Το παραδοσιακό σχολείο γιατί κουβαλάμε ακόμα προσωπικά βιώματα ή αλλαγές γίνονται κατά την διάρκεια της δουλειάς μας και είναι μια εξελισσόμενη θα έλεγα κατάσταση που όμως έχει απομακρυνθεί πολύ από το παρελθόν

- **Μάθηση κατευθυνόμενη χωρίς περιθώρια αυτορρύθμισης**

Δ4: Δεν μπορούμε ξαφνικά να λέμε ότι θεωρούμε κάτι καινούριο χωρίς να ξέρουν οι ίδιοι οι άνθρωποι πως θα το εφαρμόσουν, πως θα το πετύχουν και δεν είναι θέμα μόνο 2 γραμμών κατευθυντήριων θέλει αρκετό χρόνο να μπει μέσα σε αυτό το πράγμα, να καταλάβεις τι ζητάς και να το μεταδώσεις.

- **Παθητική στάση μαθητή-δέκτη**

Δ7: . Ο παραδοσιακός τρόπος διδασκαλίας γίνεται παρωχημένος σιγά-σιγά δηλαδή θα έπρεπε να υπάρχουν συνδυαστικές μέθοδοι και του παραδοσιακού μαθήματος αλλά και των σύγχρονων εργαλείων ώστε το παιδί να αισθάνεται ότι είναι σύγχρονο με την εποχή του και ότι μαθαίνει με ένα σύγχρονο τρόπο.

Δ9: ως επιμορφωτής κατευθύνω τους εκπαιδευτικούς προς τα εκεί αυτό είναι και το πνεύμα της επιμόρφωσης, η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην διδασκαλία με τρόπο κριτικό και μόνο όταν αυτές έχουν να προσφέρουν κάτι παραπάνω από την παραδοσιακή διδασκαλία

- **Δασκαλοκεντρική μάθηση**

Δ5: είναι δύσκολο ο εκπαιδευτικός θεωρείται ο βασιλιάς της τάξης, θέλει τον απόλυτο έλεγχο..

Δ8: Όσον αφορά τις γνώσεις ΓΠ σας είπα και πιο πριν ότι θεωρώ ότι ένας νέος άνθρωπος που βγαίνει στην κοινωνία δεν μπορεί να πορευτεί αν δεν έχει μια γενική αντίληψη των πραγμάτων και της εποχής του και της ιστορίας της ανθρωπότητας γενικότερα, δεν μπορεί να βγει στην κοινωνία σε σχέση με την μάθηση

5.1.3 Ο ρόλος της εκπαιδευτικής ηγεσίας

Στον τελευταίο κύκλο της συνέντευξης θελήσαμε να διερευνήσουμε τον ρόλο της ηγεσίας, το κυρίως θέμα της έρευνας μας και εντοπίσαμε τρεις κατηγορίες την παιδαγωγική ηγεσία, την ηγεσία που καλλιεργεί την κουλτούρα του σχολείου, την στρατηγική ηγεσία.

5.1.3.1 Παιδαγωγική ηγεσία

Αρκετοί έθεσαν τον προβληματισμό τους για τα προγράμματα σπουδών, θέλουμε ένα σύγχρονο σχολείο αλλά κυνηγάμε την ύλη και ξεπερασμένους στόχους, ο ρόλος του διευθυντή είναι περισσότερο διεκπεραιωτικός αλλά όταν καταφέρει να ξεπεράσει τις δυσκολίες τα αποτελέσματα που θα καταφέρει το σχολείο του είναι ευεργετικά για όλη την σχολική κοινότητα.

Το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία είναι ένα από τα σημαντικά επιτεύγματα των διευθυντών, η αλλαγή κουλτούρας στο σχολείο αλλά και άλλα πολλά.

- **Αντίληψη των αλλαγών του 21ου αιώνα**

Δ8: δεν έχουμε κάτι συγκεκριμένο πέρα από τις γενικές κατευθύνσεις του Υπουργείου Παιδείας και τις αναφορές στο σχολείο του 21ου αιώνα, στο συγκεκριμένο αλλά και γενικά δεν υπάρχει κάτι συγκεκριμένο που να μας οδηγεί προς αυτήν την κατεύθυνση.

- **Προγράμματα σπουδών**

Δ3: Οι δυσκολίες εντοπίζονται στο άγχος λόγω του ότι πρέπει να βγει μια συγκεκριμένη ύλη, να αναπτύξει τόσο όσο θα μπορούσε τα υπόλοιπα τα αναπτύσσει

μέχρι ενός βαθμού αλλά από ένα σημείο υπάρχει αυτό που λέμε κυνηγητό της ύλης, οι τάξεις είναι πολυάριθμες πλέον

Δ4: Το ΑΠ δεν ακολουθεί τους στόχους υπάρχουν στόχοι γενικοί για τον 21^ο αιώνα αλλά οι επιμέρους στόχοι μένουν ακόμα πίσω υπάρχει μια ανακολουθία σε αυτό το κομμάτι.

Δ6: Όλες οι αλλαγές είναι αντικείμενο προβληματισμού γιατί καλούμαστε να εφαρμόσουμε το καινούριο , εμείς είμαστε οι τελικοί αποδέκτες όλων των προσπαθειών και αγωνιζόμαστε για αυτό. Το ΑΠ προσαρμόζεται στα καινούρια δεδομένα όσο είναι εφικτό

Δ7: Δηλαδή μέσα από το ΑΠ δεν προβλέπονται αυτές οι συνδέσεις , με το τι συμβαίνει στην κοινωνία , ποια φαινόμενα παρατηρούνται που ανάγονται

- **Εκπαιδευτικός σχεδιασμός**

Δ5: Ο προγραμματισμός βοηθά να πετύχουμε τους στόχους μας , στην λειτουργία του σχολείου , διαμορφώνουμε σχέδια δράσης , ύστερα αξιολογούμε , αλλαγή σχεδίων όπου χρειαστεί και στο τέλος της χρονιάς αποτίμηση των αδυναμιών . την επόμενη χρονιά θα διαμορφωθεί ένα πιο αποτελεσματικό πλαίσιο

5.1.3.2 Σχολική κουλτούρα

Δ4: Εδώ μιλάμε για την σχολική κουλτούρα, αντιλαμβανόμαστε όλοι ότι πρέπει να αλλάξουμε, κι εγώ στην πράξη ως διευθύντρια πιέζω αρκετά

Δ6: Όλα έγιναν με ιδιωτική πρωτοβουλία , άρα αν θέλω ένα σύγχρονο σχολείο θέτω το όραμα, τους στόχους, βραχυπρόθεσμους και μεσοπρόθεσμους και προχωράμε.

- **Ταυτότητα σχολικής μονάδας**

Σε ορισμένα σχολεία η εκπαιδευτική πολιτική που ασκείται από τον διευθυντή είναι αρκετά πρωτοποριακή για τα δεδομένα μιας επαρχίας, καθώς η προσωπικότητα ενός ηγέτη για να φτάσει την ανάπτυξη ενός σχολείου σε τέτοιο βαθμό δηλώνει ευφυΐα, οραματισμό, δυναμισμό.

Δ2: Οι διευθυντές όμως βάζουν στόχους, υπάρχουν όμως δυσκολίες γιατί οι καθηγητές του σχολείου είναι από την Αθήνα από την Πάτρα από το Άργος πχ θέλω να ανεβάσω τις επιδόσεις των μαθητών ή θέλω να κάνω εκδηλώσεις δράσεις του σχολείου προς την κοινωνία. Όλα αυτά προϋποθέτουν χρόνο, διάθεση και πρόσβαση εύκολη ,

ανέφικτο! Οι στόχοι του διευθυντή προσαρμόζονται ανάλογα το υλικό που έχει, τις ιδιαιτερότητες του κάθε σχολείου και των διδασκόντων και κατά πόσο οι στόχοι είναι εφικτοί

Δ7: Το Γυμνάσιο είναι μια βαθμίδα της εκπαίδευσης που θα στηρίζει την προσωπικότητα του παιδιού τόσο από πλευράς κοινωνικοποίησης όσο και να αντιληφθούν τις δυνάμεις τους, τις ικανότητες τους, τα ιδιαίτερα ταλέντα τους πάνω στα οποία θα πατήσουν για να κάνουν τα επόμενα βήματα δηλαδή το γυμνάσιο θα έπρεπε να είχε ένα ευρύτερο ρόλο.

Δ9: Πέρσι επισκεφθήκαμε το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο στην Ολλανδία και παρακολούθησαμε διάφορα ερευνητικά προγράμματα όπως δημιουργία συστημάτων για ανθρώπους με κινητικά προβλήματα. Είχαμε δει ένα πρόγραμμα κατασκευής πλοίου που κινείται με ηλιακή ενέργεια. Αυτά είναι projects που επιχορηγούν επιχειρήσεις για την ανάπτυξη της νέας τεχνολογίας και πιστεύουμε ανοίγει ορίζοντες στους μαθητές για τις μετέπειτα σπουδές του και την επιλογή του τομέα σπουδών και του τόπου σπουδών.

- **Ενίσχυση- ενθάρρυνση εκπαιδευτικών**

Μια πολύ σημαντική δεξιότητα του διευθυντή είναι η καλή επικοινωνιακή σχέση με τους εκπαιδευτικούς, η παρότρυνση του σε κάθε βήμα, η παιδαγωγική στήριξη όταν χρειαστεί.

Δ5: Επίσης στο κοινωνικό κομμάτι πρέπει το σχολείο να το επισκέπτονται ειδικοί γιατί οι εκπαιδευτικοί δεν είναι γνώστες όλων των θεμάτων, όπως καταχρήσεις παιδιών, ασφάλεια στη χρήση διαδικτύου

Δ9: Διευκολύνω , παροτρύνω και στις συζητήσεις προβάλλω τα θετικά αυτής της νέας μορφής διδασκαλίας αλλά κάποια στιγμή θέλω να κάνω μια προβολή πρέπει ο συνάδερφος να κουβαλήσει τον προβολέα, να γίνει τεχνικός αν υπάρχει πρόβλημα που δεν έχουν τις γνώσεις να το κάνουν, δεν υπάρχει η στήριξη.

- **Επιμόρφωση εκπαιδευτικών**

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις είναι επιτακτική ανάγκη πλέον στην εκπαιδευτική κοινότητα. Ενδεικτικά προγράμματα επιμόρφωσης με μεγάλη ζήτηση είναι η αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, η διαχείριση προβλημάτων σχολικής τάξης, η σχολική ψυχολογία, η διαπολιτισμική εκπαίδευση, η ειδική αγωγή και η διοίκηση και εκπαιδευτική πολιτική.

Δ4: . Η επιμόρφωση για μένα είναι το νούμερο ένα για να μπορέσει κάποιος να εφαρμόσει κάτι πρέπει να το ξέρει, οι περισσότεροι καθηγητές δεν είναι επιμορφωμένοι. Η επιμόρφωση είναι ένα κομμάτι που έχει αφεθεί λίγο στο αν θέλουν οι καθηγητές , αν μπορούν δεν έχει μπει μέσα στην κουλτούρα μας. Οι καθηγητές εδώ είναι κυρίως μόνιμοι το σχολείο είναι στελεχωμένο.

Δ5: Υπάρχουν προγράμματα αλλά πρέπει κι εμείς να καταγράψουμε τις ανάγκες μας οι οποίες διαφοροποιούνται και να αναπτυχθεί από το υπουργείο Παιδείας ένα πλαίσιο επιμόρφωσης εκτός ωραρίου , ενδοσχολικά ή σε τοπικό επίπεδο , να μην γίνονται δράσεις μόνο στα μεγάλα αστικά κέντρα, η εξ αποστάσεως προγράμματα.

Δ6: Για αυτό οι εκπαιδευτικοί πρέπει να επιμορφώνονται , να αναπτύσσουν τον επαγγελματισμό τους, με νέες μεθόδους διδασκαλίας. Η Πολιτεία πρέπει να συμβάλλει στην επιμόρφωση των συναδέλφων

- **Προώθηση αλλαγών**

Δ4: Εφαρμόζονται διάφορες καινοτόμες δράσεις που μας έρχονται από την δευτεροβάθμια, συνεργαζόμαστε με σχολεία της περιφέρειας ώστε τα παιδιά να βγαίνουν τα παιδιά από το σχολείο, να μαθαίνουν να συνεργάζονται να πάρουν τα πράγματα στα χέρια τους.

Δ6: νέο τρόπο διδασκαλίας, καινοτόμες εκπαιδευτικές διαδικασίες, το πετύχαμε και συνεχίζουμε την προσπάθεια. Δυσκολίες υπάρχουν πολλές είναι θέμα χρηματοδότησης. Εμείς καταφύγαμε στις χορηγίες, διευθυντής και γονείς σε όλες τις επιχειρήσεις και όλες ανταποκρίθηκαν θετικά.

Δ10: Στο σχολείο μας υπάρχει πολιτική αλλαγών γιατί στο σχολείο μας καταφέραμε να κάνουμε τάξη καθηγητών έχουν όλοι πρόσβαση στο διαδίκτυο, υπάρχουν βιντεοπροβολείς, λαπτοπ και προσπαθούμε πολύ να ενισχύσουμε το σχολείο προς αυτή την κατεύθυνση.

- **Θετικό κλίμα**

Δ7: Είναι κατάκτηση αυτού του σχολείου όσον αφορά την διαχείριση των παιδαγωγικών ζητημάτων δηλ. δουλεύουμε πάρα πολύ τα θέματα σε συλλογικό επίπεδο για το πώς θα έπρεπε να διαχειριστούμε θέματα τα οποία είναι σημαντικά σοβαρά και μπορεί να έχουν επιπτώσεις στο παιδί ή σε κάποια άλλα παιδιά

5.1.3.3 Εκπαιδευτική πολιτική σχολείου

Η εκπαιδευτική πολιτική του σχολείου πρέπει να εστιάζει στην αλλαγή, στην καινοτομία αλλά και να παντρεύει κάποιες παραδοσιακές δομές και συμπεριφορές, τότε το σχολείο θα οδηγηθεί σε αποτελεσματικότητα και επιτυχία.

Δ3: Το σχολείο το συγκεκριμένο ανταποκρίνεται πάρα πολύ από άποψη ΤΠΕ, έχουμε καθηγητές επιμορφωμένους πάνω σε αυτό είναι πειραματικό το σχολείο μας με αποτέλεσμα αν χρησιμοποιούμε διάφορους τρόπους πέρα τον δασκαλοκεντρικό

Δ7: Βεβαίως δημιουργεί τις δυσκολίες του το πολυπολιτισμικό σχολείο αλλά η εμπειρία μας είναι ότι σε αυτή την πολιτική κατεύθυνση τα παιδιά τα οποία έχουν περάσει από εδώ σαφώς έχουν επωφεληθεί.

- **Σχέση σχολείου- γονέων**

Η οικογένεια και το σχολείο είναι δύο συστήματα που, το καθένα με τον τρόπο του, ασκούν μεγάλη επίδραση πάνω στην ψυχοπαιδαγωγική ανάπτυξη του παιδιού. Πολλοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν ότι ένα εκπαιδευτικό σύστημα έχει τα καλύτερα αποτελέσματα όταν οι γονείς και το σχολείο συνεργάζονται.

Δ4: Φτιάξαμε σχολικές βιβλιοθήκες που έχουμε βάλει και τους γονείς μέσα άρα η προσπάθεια του σχολείου, αυτού είναι να λειτουργήσει σαν ένα κύτταρο της τοπικής κοινωνίας

Δ5: Ένα από τα προγράμματα δράσης φέτος είναι η ανάπτυξη συνεργασιών με τους γονείς σε όλα τα επίπεδα. Ενεργοποιήσαμε τον σύλλογο Γονέων και κηδεμόνων, γίνονται τακτικά συναντήσεις με γονείς, συχνή επικοινωνία με το κέντρο συμβουλευτικής Υποστήριξης

Δ8: Δεν υπάρχει Σύλλογος γονέων εδώ γιατί έτσι όπως έχει διαμορφωθεί το πλαίσιο το νομικό, ο Σύλλογος πρέπει να είναι νομικό πρόσωπο που να έχει μόνιμη κατοικία, διεύθυνση, ΑΦΜ, ισολογισμό, απολογισμό, αυτά δεν τα θέλουν οι γονείς να μπλέξουν σε μια γραφειοκρατία, με εφορίες κτλ.

- **Δικτύωση σχολείου (ευρωπαϊκά προγράμματα)**

Είναι κοινά παραδεκτό ότι οι νέες τεχνολογίες συμβάλλουν ή υποστηρίζουν αρκετά τη δημιουργία συνθηκών για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και τη δικτύωση της σχολικής μονάδας και των εκπαιδευτικών μέσα στην εκπαιδευτική κοινότητα.

Δ1: Πραγματοποιούνται συνεργασίες με ιδρύματα όπως Λαμπράκη, Νιάρχος, δραστηριότητες στον χώρο μας και ανταλλαγές με άλλα σχολεία του εξωτερικού, e-twinning και προσπαθούμε να πετυχαίνουμε τα παιδιά μας να είναι στον 21^ο αιώνα.

Δ5: Να συμμετέχουν τα παιδιά σε δράσεις, σε σχολικά προγράμματα, εκπονούμε προγράμματα για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, προγράμματα με το ΕΠΑΛ τα ΚΕΚ στον Ισθμο.

Δ7: Υπάρχουν πλαίσια , υπάρχει η θεματική εβδομάδα που κατά τη εβδομάδα αυτή γίνονται κάποια πράγματα για να αποκτούν στάσεις απέναντι σε κάποια θέματα , της ισοτιμίας των 2 φύλων ,ή στο θέμα της προστασίας της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος ή στάσεις πάνω στην κυκλοφοριακή αγωγή , με τις ημέρες βίας , αειφορίας, έχει την δυνατότητα το σχολείο να κάνει κάποιες δράσεις που βοηθούν τα παιδιά να αποκτούν στάσεις σε κάποια σημαντικά ζητήματα.

Δ7: Υπάρχουν δυνατότητες πρωτοβουλιών και έχουν αξιοποιηθεί αλλά είναι σε τέτοιο πλαίσιο, είχαμε κάνει μια συνεργασία με το μουσικό γυμνάσιο και πήγαμε στην Σκάλα του Μιλάνο και παρακολουθήσαμε εκεί μια παράσταση. Επίσης στην Κωνσταντινούπολη επισκεφτήκαμε ένα πρόγραμμα για την Αγία Σοφία και είδαν στην πραγματικότητα κάποια θέματα.

Δ9: Εκπαιδευτικές επισκέψεις εντός και εκτός της Ελλάδας έχουμε αδερφοποιήσεις με σχολεία του εξωτερικού με ένα σχολείο της Γερμανίας το επισκεπτόμαστε κάθε χρόνο. Έρχονται αυτοί μια βδομάδα εδώ και φιλοξενούνται από οικογένειες μαθητών και οι μαθητές μας φιλοξενούνται για μια βδομάδα στην Γερμανία. Δεν είναι Erasmus e-twinning είναι πρόγραμμα αδερφοποίησης με έξοδα των μαθητών.

- **Άνοιγμα σχολείου στην κοινωνία**

Δ3: Βασικά πρέπει να ανοιχτεί το σχολείο στην κοινωνία, τα παλιά χρόνια το σχολείο περιοριζόταν στον σχολικό χώρο τώρα και το υπουργείο ωθεί στο να ανοιχτεί το σχολείο στην κοινωνία προκειμένου τα παιδιά να έχουν μια καλή μετάβαση από το Γυμνάσιο στο Λύκειο και μετά στην κοινωνία αυτό μας ενδιαφέρει.

Δ5: Επίσης να δημιουργήσουμε ένα σχολείο ανοικτό στην κοινωνία, επικοινωνία με φορείς με προγραμματισμό επισκέψεων , συμμετοχή των παιδιών σε σχολικές δραστηριότητες που τους δίνουν την δυνατότητα να αναπτύξουν κι άλλες ικανότητες.

- **Ανάπτυξη τεχνολογικών υποδομών**

Δ6: Έχουμε εξοπλίσει όλες τις αίθουσες με προβολείς με Wi-Fi , με εργαστήρια πληροφορικής κάτι που δεν υπήρχε στο σχολείο πριν 1,5 χρόνο. Τεχνολογικά πλέον το σχολείο είναι σε καλό επίπεδο.

Δ7: Είμαστε 16 τμήματα και οι ελλείψεις μας για ένα μέσο ελληνικό σχολείο είναι καλά αλλά ως προς το ιδεατό πλαίσιο που κάθε καθηγητής θα είχε την αίθουσα του, τον εξοπλισμό του , τα αρχεία του, δεν θα χρειάζεται να μετακινήσει τα μέσα.

Δ8: Το σχολείο διαθέτει εργαστήριο πληροφορικής παρόλο που από την πρώτη μέρα που ήρθα εδώ πριν από 8 περίπου χρόνια έχω υποβάλλει συνεχή αιτήματα για τον ψηφιακό εξοπλισμό του σχολείου όπως με διαδραστικούς πίνακες σε αίθουσες διδασκαλίας , με προμήθεια φορητών υπολογιστών για την διδασκαλία στις αίθουσες προβολείς και τηλεοράσεις αλλά δεν έχει γίνει απολύτως τίποτα.

- **Ηγέτης- διευθυντής, στρατηγική ηγεσία**

Δ4:Γίνονται προσπάθειες από όλους τους συναδέλφους να χρησιμοποιηθούν τα ψηφιακά μέσα στην διδασκαλία. Ομολογώ πως η ανταπόκριση είναι πολύ καλή.

Δ5: Ο διευθυντής έχει πολύπλευρο ρόλο είναι εκπαιδευτής, επόπτης, συντονιστής, καθοδηγητής, οργανωτής.

Δ6: Ο διευθυντής δεν πρέπει να είναι απλός διαχειριστής αλλά θα πρέπει να είναι ηγέτης. Είναι ηγέτης της σχολικής μονάδας στα διοικητικά υπεύθυνος αλλά και έχει και την παιδαγωγική ευθύνη . Βάζει το όραμα και το μοιράζεται με τους συναδέλφους κι έτσι προχωράει , πάνω απ όλα το όραμα, οι στόχοι , οι προτεραιότητες και το έχουμε πετύχει σε μεγάλο βαθμό σε αυτό το σχολείο.

Δ9: θα έλεγα ότι ο ρόλος του διευθυντή του σχολείου είναι περισσότερο διεκπεραιωτικός, συντονιστικός αλλά μέσα σε ένα πλέγμα νόμων και διατάξεων που δεν του αφήνει πολλά περιθώρια όχι μόνο σε αυτόν αλλά και στον σύλλογο σε πρωτοβουλίες άλλων συναδέλφων. Θεωρώ ότι εγώ βρίσκομαι στην διάρκεια της προσπάθειας.

Δ10: Έχω πολύ καλή σχέση με τους εκπαιδευτικούς δεν θεωρώ ότι είμαι ηγέτης, όχι δεν είμαι το όραμα τους έχουμε μια καλή συνεργασία δεν έχουμε προστριβές σαν συνάδερφοι αλλιώς δεν μπορείς να πετύχεις κάτι πραγματικά αν δεν συμπεριφερθείς έτσι, υπάρχει επικοινωνία, σεβασμός, εμπιστοσύνη.

5.1.3.4 Παραδοσιακή διοίκηση σχολείου

Η παραδοσιακή διοίκηση και το παραδοσιακό σχολείο όπως έδειξε η έρευνα μας πηγάζει από την παραδοσιακή κοινωνία. Το παραδοσιακό μοντέλο μάθησης είχε εστιάσει κυρίως, στον εντοπισμό των γνωστικών ανεπαρκειών του μαθητή και ο δάσκαλος από την άλλη είχε θεωρηθεί αποκλειστικός φορέας και διαβιβαστής της γνώσης και κατά συνέπεια ο μαθητής περιοριζόταν σε παθητικό δέκτη. Όλα αυτά με την σύμφωνη γνώμη του γονέα πολλές φορές και μιας κλειστής στερεοτυπικής και συντηρητικής κοινωνίας.

- **Τυπική μάθηση και αξιολόγηση**

Δ1: τα διαγωνίσματα και οι Πανελλήνιες εξετάσεις , τα οδηγούμε στην παπαγαλία . Δυστυχώς τα νέα προγράμματα ευαγγελίζονται την κριτική αντιμετώπιση της ύλης είναι ασφυκτικά. Πρέπει να αλλάξει ο τρόπος αξιολόγησης των παιδιών.

Δ4: Αν οι ίδιοι οι καθηγητές δεν νιώσουν ασφαλείς στο πώς να εφαρμόσουν μια αλλαγή, όταν δεν έχουν επιμορφωθεί σωστά και τις περισσότερες φορές καθόλου. Δεν μπορούν να ακολουθήσουν αυτές τις αλλαγές που σε θεωρητικό επίπεδο, είναι πάρα πολύ ωραίες αλλά στην πράξη δεν εφαρμόζονται, άρα ναι υπάρχει ένας διχασμός και όλοι οι καθηγητές αναγκάζονται να ακολουθούν την ύλη.

- **Ποσοτική αναπαραγωγή γνώσεων**

Δ1: . Θέλουν να βλέπουν τα παιδιά μέσα σε μια τάξη όπως θα την βίωναν οι ίδιοι πριν από 20 χρόνια. Τα παιδιά να βλέπει το ένα την πλάτη του άλλου να είναι σε μια τάξη με 25-27 παιδιά , να μην μιλάνε να μην συνεργάζονται.

- **Φόβος για το καινούριο, το καινοτόμο**

Δ1:Υπάρχει και η απαίτηση των γονέων να είναι τα παιδιά μαντρωμένα, δεμένα και στρατιωτάκια πειθήνια. Μιλάμε για μια ριζική αναδιάρθρωση της κοινωνίας.

Δ4: διευθύντρια δεν έχει αλλάξει η κουλτούρα θέλει αρκετό χρόνο να αλλάξει. Η κουλτούρα στους εκπαιδευτικούς και το βλέπουμε και στους μαθητές ακόμη οι οποίοι έρχονται και κάθε φορά που πάμε να τους κάνουμε κάτι καινούριο με βάση αυτά τα καινούρια δεδομένα, αντιμετωπίζουμε με μια επιφυλακτικότητα θεωρώ λοιπόν ότι είναι αρκετά δύσκολο να πετύχουμε αυτούς του στόχους.

Δ8: Οι νέοι εκπαιδευτικοί έρχονται πιο κατατοπισμένοι στο θέμα των νέων τεχνολογιών και νέων αντιλήψεων, όμως αλέθονται μέσα σε ένα μύλο όπου το παλιό με το νέο όχι μόνο δεν συγκρούονται αλλά το παλιό ακόμα υπερτερεί και αλέθει και τους νέους κι έτσι όπως είναι διαμορφωμένη η εκπαίδευση τα προγράμματα, οι εξετάσεις, η ύλη, δεν μπορούν να προχωρήσουν στο νέο σχολείο.

- **Παραδοσιακή κοινωνία- παραδοσιακή διδασκαλία**

Δ5: Είμαστε ένα σχολείο σε αγροτική κοινωνία , με μικρό αριθμό μαθητών που είναι πλεονέκτημα, μπορούμε να δουλέψουμε καλύτερα με ολιγομελή τμήματα, μακριά από τα αστικά κέντρα , υπάρχει βέβαια συντηρητισμός.

Δ7: την διαδικασία του Λυκείου, τι συμβαίνει στο Λύκειο και μέσω ποιων εξετάσεων εισάγεται στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σήμερα το ζήτημα αυτό δημιουργεί στα παιδιά ανασφάλεια, αβεβαιότητα, άγχος στην οικογένεια.

Δ8: Υπάρχει πάρα πολύ συντηρητισμός στην κοινωνία εδώ δυσκολευόμαστε κι εμείς οι ίδιοι πολλές φορές μας κοιτάζουν οι παλαιοί σαν αιρετικούς , πράγματι δυσκολευόμαστε, ακόμα έχουμε θέμα με απλά ζητήματα όπως να μιλήσεις σε μια γιορτή, έχουμε θέμα με αυτή την κοινωνία. Πρέπει να προσέξεις τι θα πεις ποιοι είναι απέναντι σου σε πολλά πράγματα.

5.1.4 Ανάπτυξη του σχολείου του 21^{ου} αιώνα

Τα εμπόδια για την πραγματοποίηση του σύγχρονου σχολείου εντοπίζονται στα προγράμματα σπουδών, στην έλλειψη αυτονομίας της σχολικής μονάδας, στην ανεπάρκεια των τεχνολογικών υποδομών, στην αδυναμία επιμόρφωσης, στην οικονομική κρίση.

5.1.4.1 Δυσκολίες προώθησης

- **Αλλαγές στα ΠΣ (ευελιξία)**

Δ2: Να υπάρχει ένα πρόγραμμα σπουδών που να ενισχύονται οι δεξιότητες μαθησιακές- κοινωνικές, το περιβάλλον να συμβάλλει και το πρόγραμμα σπουδών και στην επικοινωνία με τους καθηγητές τους γονείς και την τοπική κοινωνία.

Δ7: Στα προγράμματα σπουδών υπάρχουν προβλήματα, είναι όλα προσαρμοσμένα σε σχολεία παρελθόντων περιόδων θέλει δουλειά αυτό.

Δ8: υπάρχει τόσο πλούσιο υλικό που αν θελήσεις να το παρουσιάσεις σε κάποια ενότητα, ο χρόνος που υπάρχει το 2ωρο την εβδομάδα δεν επαρκεί και υπάρχει μια πληθώρα ύλης που πρέπει να βγάλεις χωρίς να λαμβάνει υπόψη πως πρέπει να γίνει σύμφωνα με τις νέες αντιλήψεις, δεν μπορείς να παρουσιάσεις τόσα πολλά πράγματα.

- **Αυτονομία σχολικής μονάδας**

Δ4: ..για μένα πολύ σημαντικό θα ήταν να αποκτήσει μια αυτενέργεια μεγαλύτερη να μπορούμε να αποφασίσουμε εμείς τι μπορούμε, τι είμαστε έτοιμοι να εφαρμόσουμε από αυτά που μας δίνονται.

Δ5: Η πρόταση μου είναι περισσότερη αυτονομία της σχολικής μονάδας, περισσότερη ευελιξία στις αποφάσεις.

Δ7: όμως το εκπαιδευτικό σύστημα που έχουμε είναι πάρα πολύ συγκεντρωτικό, δεν αφήνει πολλά περιθώρια αυτονομίας στο να επιλέξει το σχολείο τι θα ήθελε να κάνει.

Δ9: Εάν δεν εκλείπει ο κεντρικός σχεδιασμός και δεν δοθεί μεγαλύτερη ελευθερία στο σχολείο, δεν είναι ίδιες οι ανάγκες ενός αστικού σχολείου και ενός σχολείου της επαρχίας. Όμως λειτουργεί ενιαία.

- **Προσωρινό προσωπικό/ αναπληρωτές**

Δ5: Επίσης οι εκπαιδευτικοί εδώ μοιράζονται και σε άλλα σχολεία κι έτσι δεν μπορούμε να πετύχουμε σε μεγάλο βαθμό την κουλτούρα συνεργασίας, όλοι έχουν διάθεση προσφοράς, αλλά χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια επιμονή – υπομονή για να πείσουμε για τα νεωτερικά σχολεία.

Δ8: υπόλοιποι 7 είναι μετακινούμενοι είτε για λίγες ώρες είτε για λίγες μέρες, ένας καθηγητής που έρχεται εδώ για 2-3 χρόνια θα μεταλαμπαδεύσει στα παιδιά τις γνώσεις, έρχεται να καλύψει ένα ωράριο και όχι να προσφέρει ένα έργο διαρκείας και οργανωμένα σε ένα μαθητικό σύνολο δηλαδή υπάρχουν τέτοια προβλήματα πρακτικά που ουσιαστικά κολοβώνουν την όλη πορεία, την όλη προσπάθεια στο σχολείο του 21ου αιώνα. Την προσπάθεια αυτή ενημέρωσης οι πραγματικές ανάγκες και οι δυσκολίες την καθιστούν ανάπηρη.

- **Έλλειψη τεχνολογικών υποδομών (Η/Υ, φορητών, προβολέων)**

Δ1: . Τα εργαστήρια που έχουμε είναι ξεπερασμένα, μιλάμε για internet στο σχολείο, εποπτικά μέσα, βίντεο-προβολέα, αυτά πάλι είναι ξεπερασμένα . Χρειαζόμαστε

γρήγορο ιντερνέτ πρόσβαση σε αυτό, χρειάζονται τα παιδιά να έχουν τάμπλετ, να μπούμε στον κόσμο του ψηφιακού σχολείου και να μπούμε πραγματικά.

Δ10: ..πώς να τα κάνεις όλα αυτά όταν τα σχολεία δεν έχουν κατάλληλες υποδομές.

- **Έλλειψη-δυσκολίες επιμόρφωσης**

Δ4: Αυτό βέβαια έχει περάσει πάνω από δεκαετία για να μπορέσουν οι καθηγητές να εξοικειωθούν με το να χρησιμοποιήσω τον προζέκτορα . όταν μπήκαν οι διαδραστικοί στην διδασκαλία δεν έγινε η κατάλληλη επιμόρφωση που σημαίνει ότι το εργαλείο ατόνησε.

Δ8: Όχι μόνο ενημέρωση αλλά και μόρφωση όχι επιμόρφωση πάνω σε αυτό, να δημιουργηθεί ολόκληρο σύστημα που θα ενημερώνει ή και θα συνεργαστεί με τον εκπαιδευτικό κόσμο για να καταλάβουν όλοι τι θέλει αυτό τα καινούριο σχολείο. Σε θολά νερά κολυμπάμε και ψαρεύουμε όλοι δεν έχουμε κάτι ξεκάθαρο.

Δ9: Εάν θέλουμε ο εκπαιδευτικός να είναι για τα πάντα θα έπρεπε να είχε και την ανάλογη επιμόρφωση δεν μπορεί με την εμπειρία και μόνο να αντιμετωπίσει τα πάντα μέσα στο σχολείο γιατί κάποια στιγμή αποκαρδιώνεται και αποφεύγει δεν είμαι ειδικός, δεν παίρνουν την ευθύνη. Οι εκπαιδευτικοί που από μόνοι τους έχουν μεριμνήσει για την κατάρτιση τους το κάνουν από μεράκι, προσωπική διάθεση για πρωτοβουλίες, θέλει να το εφαρμόσει υπάρχουν τέτοιοι εκπαιδευτικοί στο σχολείο μας και στην πληροφορική και στην φυσική σε ορισμένα φιλολογικά υπάρχουν συνάδερφοι με ανοικτό μυαλό.

- **Έλλειψη ρυθμίσεων από το κράτος στα νέα δεδομένα**

Δ4: Από αυτά που μας έρχονται απέξω ως πολιτικές αλλαγών ως δράσεις, τα επίσημα έγγραφα θα έπρεπε να είναι μοιρασμένα έτσι ώστε και πιο κατανοητά και σε πιο μικρά βήματα , να νιώθουμε κι εμείς ότι μπορούμε να τα εφαρμόσουμε.

Δ7: . Πιστεύω όμως ότι θα έπρεπε το κράτος να βρίσκεται σε μια κατάσταση εγρήγορσης να παρακολουθεί τις μεταβολές , να παίρνει αν είναι δυνατόν τα απαραίτητα μέτρα. Θεωρώ τώρα ότι λείπουν οι ρυθμίσεις από την Β΄βάθμια εκπαίδευση και όσον αφορά ότι σας είπα όλες αυτές τις κατηγορίες μαθητών που θέλουν μια ιδιαίτερη στήριξη.

- **Διευθυντής συντονιστής, διεκπεραιωτής (περιορισμένο ρόλο)**

Δ4: Σαφέστατα και ορίζονται οι στόχοι από την αρχή κάθε χρονιάς και ο ρόλος ο δικός μου είναι βασικός εμείς ως διευθυντές είμαστε οι μεσάζοντες ανάμεσα στο Υπουργείο και στους καθηγητές με βάση τις οδηγίες που έχουμε και που έχω να έχουν τεθεί.

- **Οικονομική κρίση**

Δ7: Μέχρι τώρα έχει κυριαρχήσει η παγκοσμιοποίηση στο διεθνές περιβάλλον στην ουσία δεν άφησε άθικτη καμιά ελληνική οικογένεια και όσον αφορά την οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι οικογένειες όσο και την αλλαγή της νοοτροπίας και στο θέμα της εκπαίδευσης και στο θέμα της εργασίας, αλλάζει μορφές.

Δ8: Ένας παράγοντας είναι οικονομικός δεν μπορούν να ασφυκτιούν τα σχολεία με το αν θα έχουν πετρέλαιο για να ζεστάνουν τους μαθητές αν θα έχουν ένα ή δύο υπολογιστές δεν μπορούμε να ζητάμε λαγούς και πετραχήλια.

Δ10: Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια δεν υπάρχει και ιδιαίτερη διάθεση, λάθος κατά την γνώμη μου από τους εκπαιδευτικούς και ακούμε συχνά την φράση όσο πληρώνομαι τόσο θα κάνω, υπάρχει γενικά αυτή η οικονομική δυσχέρεια έχει επηρεάσει κι εδώ ακούγεται πολύ

- **Εγκατάλειψη πολιτείας σε επαρχιακά σχολεία**

Δ8: Δεν έχει γίνει κάτι που να μην είναι αποσπασματικό, τοπικό κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Δ8: Η πρώτη μου αξιολόγηση είναι ότι θα ήταν ευχής έργον να υπάρχει και στους 3 αυτούς άξονες η κατάλληλη οργάνωση, μεθόδευση και πραγμάτωση αλλά δυστυχώς ιδιαίτερα τα μικρά σχολεία τα επαρχιακά με τις δυσκολίες της πρόσβασης σε μηχανισμούς, σε βιβλιοθήκες, χώρους εργασίας κ.α. δεν είναι ορατό δεν φαίνεται, δεν είναι εύκολο να γίνει

Δ8: Και μέσα από όλους τους εκπαιδευτικούς χωρίς ουσιαστική βοήθεια από οποιοδήποτε άλλο φορέα ακόμα και από τους σχολικούς συμβούλους για λόγους καθαρά έξω από τις ευθύνες τους δεν φαίνε οι άνθρωποι. Εδώ σύμβουλος έχει να πατήσει 2 χρόνια, σπανίως λοιπόν και έτσι όπως διαμορφώνεται το πλαίσιο των σχολικών συμβούλων που έχουν είτε την παιδαγωγική ευθύνη και την ευθύνη

καθοδήγησης, ενημέρωσης και βοήθειας πάνω στο αντικείμενο αυτό της καλλιέργειας και της γνωριμίας με το Νέο σχολείο.

Δ10: πως θα το κάνεις και ειδικά σε αυτά τα επαρχιακά σχολεία είναι πολύ πιο δύσκολο γιατί τα παιδιά είναι πιο μακριά από την γνώση εκτός σχολείου.

- **Αλλαγή πρώτα στην κεντρική πολιτική (ανώτερα κλιμάκια εκπαίδευσης)**

Δ8: Πρέπει να αλλάξουν πολλά πράγματα αλλά τουλάχιστον πρέπει να καταλάβουν πρώτα οι διοικούντες τι είναι αυτό το σχολείο μπορεί να λειτουργήσει με βάση τα παλιά πατήματα; Μπορεί να λειτουργήσει το Νέο Σχολείο με την ύλη; Με τις εξετάσεις, με τις Πανελλαδικές

5.1.4.2 Προτάσεις

- **Καλύτερη συνεργασία με γονείς**

Δ3: Γενικά υπάρχει η νοοτροπία στην Ββάθμια εκπαίδευση ότι τα παιδιά μεγάλωσαν και δεν μας χρειάζονται άλλο και οι καθηγητές τους είναι υπεύθυνοι για εκεί και εμείς εδώ. Δεν είναι όπως το δημοτικό που συμμετέχει έχουμε έναν πολύ ενεργό σύλλογο που πραγματικά προσπαθεί πάρα πολύ να εντάξει κι άλλους γονείς. Θα έρθουν εδώ όταν τους καλέσουμε οι γονείς κάθε χρόνο, θα έρθουν τις τρίτες που είναι μέρα γονέα αλλά συνήθως έρχονται όταν δουν μια βαθμολογία που δεν τους άρεσε, θέλουμε λίγη εκπαίδευση ακόμα γιατί και οι γονείς είναι πάρα πολύ φορτισμένοι με τα δικά τους.

- **Μείωση γραφειοκρατικού φόρτου για τον διευθυντή**

Δ1: Λιγότερη γραφειοκρατία, ότι πάμε να κάνουμε , όποια αλλαγή γίνεται συνοδεύεται και από μια απίστευτη γραφειοκρατία ξεχνάμε ότι έχουμε ηλεκτρονική διακυβέρνηση και αφήνουμε ένα διευθυντή ή ένα υποδιευθυντή και τον εκπαιδευτικό έρμαιο της γραφειοκρατίας απαραίτητα.

Δ4: γιατί τα τελευταία χρόνια ο εκπαιδευτικός έχει φορτιστεί με πολλές αρμοδιότητες που λίγο τον βγάζουν από τον στόχο του. Θέλοντας στην προσπάθεια του το κράτος να μην χάσει το τρένο και να μπει το νέο σχολείο στα νέα δεδομένα νιώθω εγώ σαν διευθύντρια και σαν καθηγήτρια γιατί έχω και τις δύο ιδιότητες ότι απλά μας δίνουν χωρίς να μας πάρουν κάτι από πάνω μας.

Δ9: Για να καλέσουμε αυτή την στιγμή κάποιον εδώ να εισέλθει στον χώρο του σχολείου πρέπει να πάρουμε άδεια από το Υπουργείο Παιδείας έναν ειδικό να κάνει μια ομιλία. Η διαδικασία όλη αυτή είναι τροχοπέδη.

- **Οικονομική ενίσχυση**

Δ2: Δυσκολίες έχουμε στα οικονομικά, ο Σύλλογος γονέων δεν βοηθά είναι επιθετικοί με το κράτος και με τον δήμο, οι γονείς είναι θυμωμένοι με το κράτος

Δ6: Πρέπει να διατεθούν χρήματα στην παιδεία .

- **Ενδοσχολική επιμόρφωση**

Δ4: Στην ενδοσχολική επιμόρφωση ίνονται προσπάθειες από όλους τους συναδέλφους να χρησιμοποιηθούν τα ψηφιακά μέσα στην διδασκαλία. Ομολογώ πως η ανταπόκριση είναι πολύ καλή. Όταν μπήκαν οι διαδραστικοί στην διδασκαλία δεν έγινε η κατάλληλη επιμόρφωση που σημαίνει ότι το εργαλείο ατόνησε.

5.2 Σύνοψη αποτελεσμάτων

Η εκπαίδευση στην Ελλάδα δείχνει να μην έχει προσαρμοστεί ακόμα στα διεθνή πρότυπα και στη σύγχρονη τάση που επικρατεί παγκοσμίως στην παιδεία σήμερα. Αν και το δείγμα μας ήταν μικρό είναι ικανό να δείξει την εικόνα που γενικότερα επικρατεί. Θεωρητικά οι περισσότεροι διευθυντές είναι σύμφωνοι και έχουν την θέληση να υλοποιήσουν καινοτόμα σχέδια και προτάσεις αλλά δεν διαθέτουν την τεχνογνωσία , την εμπειρία και την στήριξη από την πολιτεία.

Οι βασικοί άξονες που εντοπίσαμε στην έρευνα μας παριστάνονται στον Πίνακα 4. Κάθε άξονας διαθέτει την υποκατηγορία παράγοντες η οποία επεξηγεί και συνθέτει τον βασικό άξονα. Η τελευταία κατηγορία δείκτες δείχνει και τα ευρήματα που προέκυψαν από τα λεγόμενα των συμμετεχόντων.

Πίνακας 5. Άξονες συνεντεύξεων

Άξονες	Παράγοντες	Δείκτες
Σύγχρονο σχολείο	Σχολείο 21ου αιώνα	<ul style="list-style-type: none"> • Ρόλος σύγχρονου σχολείου • Στόχοι σχολείου σήμερα • Επαγγελματική κατάρτιση • Νέες τεχνολογίες • Κοινωνία της πληροφορίας • Επαγγελματικός προσανατολισμός
	Γνώσεις 21ου αιώνα	<ul style="list-style-type: none"> • Γνώσεις γενικής παιδείας
	Δεξιότητες 21ου αιώνα	<ul style="list-style-type: none"> • Κριτική σκέψη • Διαχείριση πληροφορίας • Αξιολόγηση πληροφορίας • Σύνδεση σχολείου αγοράς εργασίας • Μετά-γνώση • Συσχέτιση περιεχομένου γνώσης • Επικοινωνία ιδεών-συνεργασία • Δημιουργικότητα • Εφαρμογή γνώσεων για την επίλυση προβλημάτων • Καινοτομία • Σχεδιασμός-έρευνα
	Στάσεις και αξίες 21ου αιώνα	<ul style="list-style-type: none"> • Δημοκρατικό ήθος/ δεοντολογία • Αυτόνομη μάθηση • Αυτορρύθμιση μάθησης • Δια βίου μάθηση • Διαπολιτισμικές αντιλήψεις • Δημοκρατικές αρχές • Κοινωνικοποίηση • Καλλιέργεια προσωπικότητας • Κουλτούρα μάθησης
	Ψηφιακές ικανότητες	<ul style="list-style-type: none"> • Αναζήτηση και αξιολόγηση πληροφοριών • Επεξεργασία πληροφοριών • Δημιουργία πληροφοριακού υλικού • Συμμετοχή σε κοινωνικά δίκτυα • Ψηφιακή επάρκεια • Εποπτικό υλικό • Ασφάλεια στο διαδίκτυο • Διδασκαλία για την σωστή χρήση του διαδικτύου

Άξονες	Παράγοντες	Δείκτες
Παραδοσιακό σχολείο	Γνώσεις	<ul style="list-style-type: none"> • Αναπαραγωγή γνώσεων, • Αποστήθιση • Μοναδικό μέσο διδασκαλίας το βιβλίο
	Δεξιότητες	<ul style="list-style-type: none"> • Εξάσκηση στην επίλυση συμβατικών προβλημάτων • Έλεγχος και κατεύθυνση δραστηριοτήτων • Πάγιος τρόπος αξιολόγησης
	Στάσεις και αξίες	<ul style="list-style-type: none"> • Μάθηση κατευθυνόμενη χωρίς περιθώρια αυτορρύθμισης • Παθητική στάση μαθητή-δέκτη • Δασκαλοκεντρική μάθηση
Ο ρόλος της εκπαιδευτικής ηγεσίας	Παιδαγωγική ηγεσία	<ul style="list-style-type: none"> • Αντίληψη των αλλαγών του 21ου αιώνα • Προγράμματα σπουδών • Εκπαιδευτικός σχεδιασμός
	Σχολική κουλτούρα	<ul style="list-style-type: none"> • Ταυτότητα σχολικής μονάδας • Ενίσχυση- ενθάρρυνση εκπαιδευτικών • Επimόρφωση εκπαιδευτικών • Προώθηση αλλαγών • Θετικό κλίμα
	Εκπαιδευτική πολιτική σχολείου	<ul style="list-style-type: none"> • Σχέση σχολείου- γονέων • Δικτύωση σχολείου (ευρωπαϊκά προγράμματα) • Άνοιγμα σχολείου στην κοινωνία • Ανάπτυξη τεχνολογικών υποδομών • Ηγέτης- διευθυντής, στρατηγική ηγεσία
	Παραδοσιακή διοίκηση σχολείου	<ul style="list-style-type: none"> • Τυπική μάθηση και αξιολόγηση • Ποσοτική αναπαραγωγή γνώσεων • Φόβος για το καινούριο, το καινοτόμο • Παραδοσιακή κοινωνία- παραδοσιακή διδασκαλία

Αξονες	Παράγοντες	Δείκτες
<p>Ανάπτυξη του σχολείου του 21^{ου} αιώνα</p>	<p>Δυσκολίες προώθησης</p>	<p>Αλλαγές στα ΠΣ (ευελιξία)</p> <p>Αυτονομία σχολικής μονάδας</p> <p>Προσωρινό προσωπικό/ αναπληρωτές</p> <p>Έλλειψη τεχνολογικών υποδομών (H/Y, φορητών, προβολέων)</p> <p>Έλλειψη-δυσκολίες επιμόρφωσης</p> <p>Έλλειψη ρυθμίσεων από το κράτος στα νέα δεδομένα</p> <p>Διευθυντής συντονιστής, διεκπεραιωτής (περιορισμένο ρόλο)</p> <p>Οικονομική κρίση Εγκατάλειψη πολιτείας σε επαρχιακά σχολεία</p> <p>Αλλαγή πρώτα στην κεντρική πολιτική (ανώτερα κλιμάκια εκπαίδευσης)</p>
	<p>Προτάσεις</p>	<p>Καλύτερη συνεργασία με γονείς</p> <p>Μείωση γραφειοκρατικού φόρτου για τον διευθυντή</p> <p>Οικονομική ενίσχυση</p> <p>Ενδοσχολική επιμόρφωση</p>

Κεφάλαιο 6 Συμπεράσματα

6.1 Συμπεράσματα έρευνας

6.1.1 Οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την έννοια του σύγχρονου σχολείου

Ως προς το πρώτο ερευνητικό ερώτημα δηλαδή τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με το σύγχρονο σχολείο τα ευρήματα που προέκυψαν σχετίζονται με τον ρόλο του σύγχρονου σχολείου, τους στόχους του σχολείου σήμερα, την επαγγελματική κατάρτιση, τις νέες τεχνολογίες, την κοινωνία της πληροφορίας και τον επαγγελματικό προσανατολισμό. Ο ρόλος του σύγχρονου σχολείου από όσα προκύπτουν είναι να καλλιεργεί στους μαθητές εκτός από την βασική γνώση και δεξιότητες οι οποίες θα τους είναι απαραίτητες για την μετέπειτα ζωή τους. Πρόκειται για ένα σχολείο που διαμορφώνει σύνθετες προσωπικότητες, φροντίζει για τις κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες του ατόμου και στρέφεται προς την ολιστική ανάπτυξη του ατόμου.

Ο ρόλος του σύγχρονου σχολείου συναντήθηκε στην έρευνα των O Neal et al. (2017) όπου αρχικά αναζητούσαν αν οι τεχνολογικές πρακτικές των εκπαιδευτικών ενθαρρύνουν την ανάπτυξη δεξιοτήτων του 21ου αιώνα, ύστερα τι πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί για το ρόλο της τεχνολογίας στη διδασκαλία και τη μάθηση, τι δεξιότητες που σχετίζονται με την πληροφορική πρέπει να διαθέτουν τώρα και στο μέλλον και τέλος για ποιους λόγους οι εκπαιδευτικοί εμποδίζουν την ενσωμάτωση της τεχνολογίας. Τα ευρήματα έδειξαν ότι αναγνωρίζουν την αξία της τεχνολογίας αλλά χρειάζονται περισσότερη καθοδήγηση όσον αφορά το σχολείο του 21^{ου} αιώνα και τις δεξιότητες που πρέπει να καλλιεργηθούν στο νέο αυτό αιώνα.

Η επαγγελματική κατάρτιση και ο σωστός επαγγελματικός προσανατολισμός αποτελεί στόχο στον 21^ο αιώνα παρόλα αυτά δεν αναφέρθηκε σχεδόν από κανένα διευθυντή σχολείου ως κάτι που έχει κατακτηθεί στο σχολείο του. Αναγνωρίζουν μεν ότι η σύνδεση του σχολείου με την αγορά εργασίας είναι ένας θεμιτός στόχος στην σύγχρονη πραγματικότητα δίχως όμως να αναφέρονται στο ότι έχει επιτευχθεί η υλοποίησή του. Το νέο σχολείο εντάσσει τις νέες τεχνολογίες στην διδασκαλία, το νέο σχολείο σύμφωνα με τους διευθυντές είναι το ψηφιακό σχολείο που υποκαθιστά

την εγκυκλοπαίδεια, την πληροφορία μέσα από το γραμμένο βιβλίο. Από την κοινωνία της γνώσης περάσαμε στην κοινωνία της πληροφορίας,

Σε μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο Ινστιτούτο Ερευνών Εκπαίδευσης στο Σεούλ της Κορέας το 2018 σε εκπαιδευτικούς δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο με βάση τις καινούριες δεξιότητες που απαιτούνται στον 21^ο αιώνα το TP21CLC. Τα αποτελέσματα της έρευνας των Sang et al. (2018) έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν θετική στάση απέναντι στις νέες δεξιότητες και στην τεχνολογία αλλά υπάρχει μεγάλο χάσμα ανάμεσα σε αυτά που προσδοκούν και σε αυτά που πραγματοποιούνται μέσα στην τάξη.

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα αναζητά ποιες δεξιότητες πρέπει να καλλιεργούνται σήμερα. Από τα ευρήματα των συνεντεύξεων μας αναλύθηκαν οι γνωστικές δεξιότητες που πρέπει να καλλιεργούνται στους μαθητές, οι μαθησιακές δεξιότητες και οι κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες. Από τις μαθησιακές δεξιότητες αναφέρθηκαν κυρίως η κριτική σκέψη, διαχείριση πληροφορίας, αξιολόγηση πληροφορίας, μετά-γνώση, συσχέτιση περιεχομένου γνώσης, επικοινωνία ιδεών-συνεργασία, δημιουργικότητα, και άλλες. Από τις κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες να αναφέρθηκαν απόψεις σχετικά με την δια βίου μάθηση, την δημοκρατική αντίληψη, τις διαπολιτισμικές αντιλήψεις, την σχολική κουλτούρα.

Για τις μαθησιακές δεξιότητες έχουν μιλήσει αρκετοί ερευνητές κατά καιρούς. Η Barak (2016) σε μια έρευνα που πραγματοποίησε σε καθηγητές πανεπιστημίου και σε εκπαιδευτές εκπαιδευτικών διαπιστώθηκε ότι η εκπαίδευση θα πρέπει να προσαρμόζεται στις αλλαγές, η συνεργασία και η επικοινωνία είναι εξαιρετικά σημαντική για τους εκπαιδευτικούς, η δημιουργία πληροφοριακού υλικού και η διαχείριση του, αυτά τα βασικά εφόδια πρέπει να έχει κάθε εκπαιδευτικός εάν θέλει να προωθήσει τις ικανότητες και δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα στην τάξη του. Πρέπει πρώτα ο ίδιος ο εκπαιδευτικός να κατέχει τα εφόδια έτσι ώστε να καλλιεργήσει τα εφόδια αυτά αποτελεσματικά στους μαθητές του.

Σε μια άλλη έρευνα των Mishra & Mehta (2017) το ζητούμενο ήταν να ιεραρχηθούν οι δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα και οι συμμετέχοντες ήταν εκπαιδευτικοί. Σύμφωνα με παλιότερη θεωρητική προσέγγιση είχαν κατηγοριοποιηθεί οι έρευνες σε τρεις άξονες την ανθρωπιστική γνώση, την θεμελιακή γνώση και την μετά-γνώση. Τα ευρήματα απέδειξαν ότι οι συμμετέχοντες θεωρούν σημαντικότερη την μετά-γνώση δηλαδή την δημιουργικότητα, την κριτική σκέψη και την επικοινωνία.

Το σύνολο των διευθυντών μίλησαν για τις ψηφιακές δεξιότητες και την σημαντικότητα τους στο σχολείο σήμερα. Στην έρευνα των Romero et al. (2015) αναλύθηκε η εκπαιδευτική αξία των SG (serious games) όπου διαπιστώθηκε ότι αναπτύσσουν συνεργατικές και κοινωνικές δεξιότητες, δεξιότητες έκφρασης καθώς και τεχνολογικές δεξιότητες. Σύμφωνα με τα ευρήματα πάντα της έρευνας οι εκπαιδευόμενοι με αυτά τα εκπαιδευτικά παιχνίδια προετοιμάζονται για την σύγχρονη ζωή και αναπτύσσουν τις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα.

Η δημιουργία πληροφοριακού υλικού ήταν μια από τις ψηφιακές δεξιότητες που αναφέρθηκε από τους συμμετέχοντες, την οποία την συναντάμε και στην έρευνα των Ching et al. (2017). Οι συγγραφείς δημιουργούν ένα εργαλείο έρευνας για να διερευνήσουν τι σημαίνει για τους εκπαιδευτικούς η νέα κουλτούρα μάθησης αλλά και ποιες δεξιότητες χρειάζεται οι ίδιοι να κατέχουν το νέο αυτό αιώνα, ποιο πρέπει να είναι το TPACK (τεχνολογική γνώση) τους.

Άλλη μια έρευνα των Laar et al. (2017) έδειξε ότι μια σύγκριση ανάμεσα στις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα και στις ψηφιακές δεξιότητες ανέδειξε τις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα ως σημαντικότερες στη σχολική κοινότητα σήμερα θέτοντας ως πιο βασικές την διαχείριση πληροφοριών, την επικοινωνία, τη συνεργασία, την δημιουργικότητα, την κριτική σκέψη και την επίλυση προβλημάτων, δια βίου μάθηση και άλλες. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην αξιοποίηση των ΤΠΕ κρίνεται καθοριστική για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών (Τζιμογιάννης, Κόμης 2004).

6.1.2 Από το παραδοσιακό στο σύγχρονο σχολείο

Η διαμάχη του παραδοσιακού σχολείου με το σύγχρονο είναι σίγουρα μια πραγματικότητα. Πολλοί διευθυντές εξέφρασαν τις ανησυχίες τους σχετικά με την εφαρμογή των νέων εκπαιδευτικών μέτρων. Από τη μια υπάρχουν οι εκπαιδευτικοί που είναι επιμορφωμένοι σε διάφορες θεματικές αλλά δυσκολεύονται να τις εφαρμόσουν διότι είναι ανεπαρκής ο τεχνολογικός εξοπλισμός στα σχολεία τους και οι οικονομικές δυσκολίες αρκετά μεγάλες, αλλά και μέσος όρος ηλικίας των μόνιμων εκπαιδευτικών άνω των 50. Έτσι προτιμούν να ακολουθήσουν τη σίγουρη οδό που τους παρέχει το βιβλίο, η παραδοσιακή διάταξη της τάξης, το κυνηγητό της ύλης, η δασκαλοκεντρική μάθηση.

Πολλές παραδοχές θεωρούν ότι οι δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα πάντα εντάσσονταν στην διδασκαλία όπως στο άρθρο των Lay (2012) αναφέρει ότι προϋπήρχαν και η κριτική σκέψη και η συνεργατικότητα, όμως θα πρέπει να αξιολογηθούν έτσι ώστε να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητά τους και να χρησιμοποιηθούν με ένα πιο καινοτόμο τρόπο και να προσφέρουν τόσο στην διοίκηση του σχολείου και στην διδασκαλία. Αναφέρουν επίσης ότι οι νέες τεχνολογίες δεν έχουν χρησιμοποιηθεί όσο θα αναμενόταν.

Σε μια πρόσφατη έρευνα οι Tondeur et al. (2017) που έγινε στο Βέλγιο ανέφεραν ότι οι εκπαιδευτικοί, δυσκολεύονταν να εφαρμόσουν τις ΤΠΕ στην διδασκαλία του και ότι δεν διέθεταν την εμπειρία και την τεχνική υποστήριξη για να γίνει αυτό. Οι ερευνητές στη συνέχεια κατασκεύασαν ένα καινοτόμο τρόπο έτσι ώστε να μετρήσουν τις δυσκολίες και μέσα από βρήκαν τις λύσεις για να βελτιώσουν τις γνωστικές και τεχνολογικές δεξιότητες των εκπαιδευτικών.

6.1.3 Ο ρόλος της εκπαιδευτικής ηγεσίας

Η ηγεσία αδιαμφισβήτητα παίζει τον κυρίαρχο ρόλο στην εξέλιξη και ανάπτυξη ενός σχολείου, η ηγεσία είναι υπεύθυνη για την διαμόρφωση μιας καινοτομίας, της σχολικής κουλτούρας στις σχολικές μονάδες, και κυρίως για την παιδαγωγική ηγεσία και οφείλουν να είναι υπόδειγμα προς τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς και προς τους μαθητές. Στην έρευνα των Raman et al. (2014) αναφέρεται πως οι διευθυντές αποτελούν πρότυπο συμπεριφοράς για τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό της διδασκαλίας με έμφαση στα τεχνολογικά μέσα.

Οι μετασχηματιστικοί ηγέτες, όπως διαπιστώθηκε και στο δείγμα μας, οργανώνουν διάφορες δράσεις προκειμένου να δικτυωθεί το σχολείο στην κοινωνία, να εφαρμοστούν οι καινοτομικές δράσεις. Στο άρθρο των Heissenberger et al. (2017) οι μετασχηματιστικοί ηγέτες είναι περισσότερο αποτελεσματικοί ενώ οι παραδοσιακοί ωθούν το σχολείο στην αβεβαιότητα και στον μαρασμό. Και η Brown (2018) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ένας ικανός εκπαιδευτικός ηγέτης μπορεί να αλλάξει στο σχολείο την κουλτούρα, το όραμα του, να θέσει από τα θεμέλια την αποτελεσματική λειτουργία του.

6.1.4 Οι δυσκολίες των διευθυντών και οι προτάσεις

Ως προς το τελευταίο ερευνητικό ερώτημα οι δυσκολίες εφαρμογής η συζήτηση δείχνει κατά κοινή ομολογία την έλλειψη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών αναφορικά με το σχολείο του 21ου αιώνα και το συναντήσαμε και στις έρευνες της βιβλιογραφικής επισκόπησης των Peng et al. (2014), Tuzlukova et al. (2018), Valtonen et al. (2017), Fisher, Waller (2013), Thannimalai, Raman (2018). Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών είναι ένα ζητούμενο καθώς η συνεισφορά της στην σχολική μονάδα είναι πράγματι θεμελιώδης. Η σταδιοδρομία των εκπαιδευτικών δεν πρέπει να σταματά να εξελίσσεται γιατί αυτό κατ' επέκταση επηρεάζει αρνητικά την σχολική μονάδα και δυσκολεύει το έργο όλων. Η ενσωμάτωση όλων των γνώσεων, που αποκομίζονται από την επιμόρφωση στην διδασκαλία είναι ένα άλλο στοιχείο που τίθεται από τους ερευνητές.

Αυτά που προτείνουν οι διευθυντές είναι αυτονομία σχολικής μονάδας, κρατική μέριμνα, βελτίωση επιμόρφωσης, μείωση γραφειοκρατίας, καλή σχέση σχολείου οικογένειας. Οι Peng et al. (2014) αναφέρουν ότι στρατηγικός σχεδιασμός των διευθυντών είναι το σχολείο να ευθυγραμμιστεί με το κρατικό, το περιφερειακό και τεχνολογικό πρόγραμμα και ότι η ανάπτυξη του σχολείου είναι μια σημαντική επένδυση για το μέλλον.

Άλλες δυσκολίες που συναντήσαμε στην έρευνα μας αλλά δεν υπήρξαν στην βιβλιογραφική επισκόπηση που πραγματοποιήσαμε είναι η έλλειψη μόνιμου εκπαιδευτικού προσωπικού στην Ελλάδα. Τα τελευταία είκοσι χρόνια η κάλυψη των κενών θέσεων στα σχολεία με προσωρινό προσωπικό, πολλές φορές μετακινούμενο σε δύο ή σε τρία σχολεία και κάθε χρόνο σε άλλη περιοχή, νομό, έχει δημιουργήσει χαώδη προβλήματα στην εκπαίδευση. Τα σχολεία, το διδακτικό προσωπικό, οι μαθητές βρίσκονται σε μια διαρκώς μεταβαλλόμενη κατάσταση η οποία καθυστερεί την εξέλιξη και την ανάπτυξη της σχολικής μονάδας.

Επίσης ένας άλλος ανασταλτικός παράγοντας που διαπιστώσαμε ότι επικρατεί στα σχολεία είναι η γραφειοκρατία και ο υπερβολικός φόρτος εργασίας στους διευθυντές των σχολείων. Ένας οργανισμός για να μπορέσει να στραφεί ξεκάθαρα προς τους στόχους που έχει να εκπληρώσει, να εντοπίσει τα λάθη, την ανάγκη παρέμβασης, την αποτελεσματική αξιοποίηση του χρόνου καθώς και την ανάγκη του για αλλαγή θα πρέπει να είναι απαλλαγμένος από περιττές και χρονοβόρες δραστηριότητες (Πασιάρδης, 2015).

6.2 Περιορισμοί της έρευνας

Ένας από τους βασικούς περιορισμούς της έρευνας ήταν αρχικά το είδος της έρευνας, καθώς στην ποιοτική έρευνα τα αποτελέσματα δεν μας επιτρέπουν να γενικεύσουμε αλλά προσπαθήσαμε να εμβαθύνουμε σε κάποιες ιδιαίτερες πτυχές του ερευνητικού θέματος. Ακόμα θα μπορούσαμε να ερευνήσουμε ταυτόχρονα και τις απόψεις των εκπαιδευτικών πάνω σε παρόμοια ζητήματα και να διασταυρώσουμε τις απόψεις τους. Επειδή όμως το χρονικό περιθώριο ήταν περιορισμένο εστίασαμε στις απόψεις των διευθυντών για να μπορέσουμε να αναλύσουμε επαρκώς τα ευρήματα.

Επιπλέον οι αποστάσεις και η γεωγραφική έκταση του πεδίου της έρευνας μας ήταν ένα σημαντικό εμπόδιο καθώς οι αποστάσεις ανάμεσα στους συμμετέχοντες ήταν μεγάλες. Ανάμεσα στα σχολεία που επισκεφτήκαμε υπήρχαν και ορεινά σχολεία σε δύσβατες περιοχές. Για τον λόγο αυτό η διαδικασία των συνεντεύξεων ολοκληρώθηκε μετά από περίπου ένα μήνα από την έναρξη της.

Τα ευρήματα μας ενδεχομένως να έχουν υποστεί αλλαγές γιατί στο διάστημα που μεσολάβησε από την διαδικασία των συνεντεύξεων έως και της συγγραφής της εργασίας μπορεί να έχουν αλλάξει η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ή η πολιτική των διευθυντών. Έτσι θέτουμε τα ευρήματα μας με την επιφύλαξη ότι οι συνθήκες παραμένουν ίδιες.

Στο τελευταίο κεφάλαιο πραγματοποιήθηκε διασταύρωση των απόψεων και των ευρημάτων της έρευνας μας με διεθνείς έρευνες που συλλέξαμε για την βιβλιογραφική επισκόπηση που έγινε σε προηγούμενο κεφάλαιο. Έτσι αποτιμάται η αξιοπιστία της έρευνας μας καθώς πολλά από τα αποτελέσματα μας συσχετίζονται με άλλων ερευνών (Bell, 1993).

6.3 Προτάσεις για πρακτική εφαρμογή

Αν και οι τεχνολογίες της πληροφορίας είναι πλέον ευρέως διαθέσιμες στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης φαίνεται ότι δεν έχουν ενσωματωθεί όσο θα αναμενόταν στην διδασκαλία των μαθημάτων. Ένας σημαντικός παράγοντας είναι να δοθεί η δέουσα προσοχή από τον σχολικό διευθυντή καθώς εκείνος που ηγείται σε ένα οργανισμό πρέπει να αναλαμβάνει να κινεί τα νήματα, να λειτουργεί ως κύριος μοχλός στις αλλαγές που παρουσιάζονται.

Η προτεραιότητα στην εκπαίδευση από τις κυβερνήσεις και την κοινωνία κρίνεται απολύτως απαραίτητη. Μόνο μέσω της εκπαίδευσης μπορούμε να αναπτύξουμε γνώσεις και δεξιότητες ζωτικής σημασίας για την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ανάπτυξη και την πολιτική ζωτικότητα. Και το πιο σημαντικό, για την επιτυχία των παιδιών που θα είναι μας μελλοντικές γενιές (OECD, 2008).

Σε πολλές χώρες οι σχολικοί ηγέτες έχουν πλέον περισσότερη αυτονομία, αλλά συνδυάζεται με υπευθυνότητα, όραμα και δημιουργικότητα. Δεν πρέπει μόνο να προετοιμάσουν όλους τους μαθητές τους να συμμετάσχουν με επιτυχία στη νέα παγκόσμια οικονομία και κοινωνία. Πρέπει να αναλάβουν ολοένα και περισσότερες ευθύνες για να βοηθήσουν στην ανάπτυξη άλλων σχολείων, των τοπικών κοινοτήτων τους και άλλων δημόσιων υπηρεσιών. Αυτό σημαίνει ότι οι ηγέτες των σχολείων πρέπει να γίνουν ηγέτες ολόκληρων εκπαιδευτικών συστημάτων (OECD, 2008).

Η τεχνολογική πρόοδος έχει οδηγήσει την επαγγελματική κατάρτιση σε άλλα μονοπάτια, οι θέσεις εργασίας που υπάρχουν και διατίθενται δεν υπήρχαν 10 χρόνια πριν, αυτό σημαίνει ότι ο αυριανός πολίτης θα πρέπει να εκπαιδευτεί για την σταδιοδρομία του, χωρίς να μπορεί να την προβλέψει (Dede, 2011). Η δια βίου μάθηση θα πρέπει με την σειρά της να εξασφαλίζει την προστιθέμενη αξία στους εκπαιδευόμενους έτσι ώστε να ανταπεξέρχονται με αποτελεσματικότητα στην αυριανή εργασία τους (Ηλιάδης, 2004).

Σε ολόκληρο τον κόσμο, ο 21ος αιώνας βλέπει ταχείες οικονομικές, τεχνολογικές και κοινωνικές αλλαγές. Αυτό σημαίνει ότι οι σημερινοί μαθητές αντιμετωπίζουν σήμερα πολύ διαφορετικές προκλήσεις από τους παλαιότερους με αποτέλεσμα να μεταβάλλεται θεμελιωδώς ο ρόλος των σχολείων και των ηγετών των σχολείων και των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν. Η οικονομική κρίση έχει ωθήσει τις χώρες σε οικονομική, κοινωνική, πολιτική δυσχέρεια, το σχολείο οφείλει να αποτελέσει τον κύριο πυλώνα ανάκαμψης και αναδιάρθρωσης ξεφεύγοντας από τα παλιά πρότυπα (Τζιμογιάννης, 2015).

Η υποχρηματοδότηση της παιδείας τα τελευταία χρόνια και η μείωση των δημοσίων δαπανών είναι έννοιες που επίσης αναφέρθηκαν καθώς η εφαρμογή ενός σύγχρονου σχολείου συνοδεύεται από τον κατάλληλο τεχνολογικό εξοπλισμό και τις κατάλληλες υποδομές. Τα προγράμματα σπουδών θα πρέπει να αναφέρονται σε εφικτούς στόχους δίνοντας την ευελιξία στον εκπαιδευτικό να σχεδιάσει τη διδακτική του δράση με δημιουργική φαντασία και να υπηρετήσει μια ευρύτερη διδακτική στοχοθεσία.

6.4 Επίλογος

Από την ανάλυση που προηγήθηκε συνεπάγεται ότι για τους περισσότερους διευθυντές σχολικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης η γνώση σχετικά με το σύγχρονο σχολείο, δεξιότητες 21^{ου} αιώνα, κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες δεν είναι σαφής και με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως και δεν είναι προτεραιότητα για τους σχεδιασμούς τους. Οι προκλήσεις στο διεθνές περιβάλλον και οι ρυθμοί μεταβολής και ανάπτυξης επιβάλλουν νέα δεδομένα στην εκπαίδευση και πρέπει να ακολουθηθούν. Με γνώμονα την εφαρμογή μιας στρατηγικής ηγεσίας που θα εφαρμόσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο αλλά και την διαμόρφωση μιας διοικητικής κουλτούρας σε κάθε σχολική μονάδα ελπίζουμε το εκπαιδευτικό σύστημα να ανταπεξέλθει στο νέο σχολείο και στις απαιτήσεις του 21^{ου} αιώνα.

Αναφορές

- Αγγελίδης, Π., Μαυροειδής, Γ., (2004) Εισαγωγή. Στο Αγγελίδης,Π., Μαυροειδής, Γ., (επιμ.) Εκπαιδευτικές καινοτομίες για το σχολείο του μέλλοντος. Αθήνα: Δαρδανός Γιώργος.
- Altrichter, H.,Posch P., Bridget, S. (2001) Οι εκπαιδευτικοί ερευνούν το έργο τους. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Anderson, R. (2008) Implications of the information and knowledge society for education. In J. Voogt & G. Knezek (Eds.). International handbook of information technology in primary and secondary education (pp. 5–22). New York. NY: Springer.
- Barak, M. (2016) Science Teacher Education in the Twenty-First Century:a Pedagogical Framework for Technology-Integrated Social ConstructivismThe Journal of Science Education and Technology. 23(1), 1–14. DOI 10.1007/s11165-015-9501-y .
- Bell, J. (1993) Μεθοδολογικός σχεδιασμός παιδαγωγικής και κοινωνικής έρευνας. Αθήνα: Gutenberg.
- Bennis, W. (1991) Managing the Dream: Leadership in the 21st Century. The Antioch Review. 49(1), 22-28.
- Brown, S. (2018) "Best Practices in 21st Century Learning Environments: A Study of Two P21 Exemplar Schools". Dissertations. 184. Retrieved May 2,2019, from https://digitalcommons.brandman.edu/edd_dissertations/184.
- Ching Sing Chai, Lynde Tan, Feng Deng, Joyce Hwee Ling Koh (2017). Examining pre-service teachers’ design capacities for web-based 21st century new culture of learning, Australasian Journal of Educational Technology DOI: <https://doi.org/10.14742/ajet.3013> .
- Creswell, J. (2007) Qualitative Inquiry & Research Design.Choosing Among Five Approaches. United States of America: Sage Publications.
- Dede, C. (2009) Comparing Frameworks for “21st Century Skills”, Harvard Graduate School of Education. Retrieved May 9,2019, from [http://sttechnology.pbworks.com/f/Dede_\(2010\)_Comparing%20Frameworks%20for%2021st%20Century%20Skills.pdf](http://sttechnology.pbworks.com/f/Dede_(2010)_Comparing%20Frameworks%20for%2021st%20Century%20Skills.pdf).
- Fisher, D.,Waller, R. (2013) The 21st Century Principal: A Study of Technology Leadership and Technology Integration in Texas K-12 Schools. THE GLOBAL eLEARNING JOURNAL VOLUME 2, NUMBER 4.
- Heissenberger, P., Heilbronner, N., (2017) The influence of primary school principals’ leadership styles on leadership practices. Global Education Review, 4 (4), 86-101.

- Ηλιάδης, Ν. (2014) Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση την αυγή του 21^{ου} αιώνα. Στο Αγγελίδης, Π., Μαυροειδής, Γ., (επιμ.) Εκπαιδευτικές καινοτομίες για το σχολείο του μέλλοντος. Αθήνα: Δαρδανός Γιώργος.
- Κατσαρός, Ι. (2007) Οργάνωση & Διοίκηση της Εκπαίδευσης. Αθήνα, Ιστοσελίδα ΥΠΕΠΘ.
- Kaufman, K. (2013) 21 Ways to 21st Century Skills: Why Students Need Them and Ideas for Practical Implementation, Kappa Delta Pi Record, 49:2, 78-83, DOI: 10.1080/00228958.2013.786594.
- Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής της ΓΣΕΕ, (2017) Τα βασικά μεγέθη της εκπαίδευσης . Retrieved May 9, 2019, from (https://www.kanep-gsee.gr/wp-content/uploads/2018/05/ETEKTH_2017-28.pdf).
- Kereluik, K., Mishra, P., Fahnoe, C., Terry, L. (2013) What knowledge is of most worth: Teacher knowledge for 21st century learning, Journal of Digital Learning in Teacher Education, 29(4), 127–140.
- Κωτσίκη, Β. (2007) Εκπαιδευτική Διοίκηση & Πολιτική. Αθήνα: Έλλην.
- Laar van Ester , Alexander J.A.M. van Deursen , Jan A.G.M. van Dijk , Jos de Haan (2015) The relation between 21st-century skills and digital skills: A systematic literature review, Computers in Human Behavior <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2017.03.010>.
- Lai, E., Viering, M. (2012) Assessing 21st Century Skills: Integrating Research Findings. National Council on Measurement in Education Vancouver, B.C.
- Levy, Murnane, J. (2004) The New Division of Labor. How Computers Are Creating the Next Job Market Frank . Princeton University Press.
- Λιανός, Θ., Παπαβασιλείου, Α., Χατζηανδρέου, Α. (2000) Αρχές οικονομικής Θεωρίας. Αθήνα : Διόφαντος.
- MacBeath, J. (2003) The Alphabet Soup of Leadership. Leadership for Learning, THE CAMBRIDGE NETWORK.
- Μπαγάκης, Γ. και MacBeath, J. (επιμ) (2008) Η ηγεσία που διευκολύνει τη μάθηση. Αθήνα: Λιβάνης
- Μπουραντάς, Δ. (1999) Αρχές Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων και Υπηρεσιών. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Μπουραντάς, Δ. (2002) Μάνατζμεντ. Αθήνα: Μπένου.
- Μπουραντάς, Δ. (2005) Ηγεσία ο δρόμος της διαρκούς επιτυχίας. Αθήνα: Κριτική.
- Μπρίνια, Β. (2008) Management εκπαιδευτικών μονάδων & εκπαίδευσης. Αθήνα : Σταμούλης.

- Νούτσος, Χ. (2004) Κοινωνία της Γνώσης και εκπαιδευτικές αλλαγές. Retrieved May 19,2019, from <http://edu.pep.uoi.gr/cnoutsos/koinonia.htm>.
- OECD (2008) Improving School Leadership EXECUTIVE SUMMARIES Improving School Leadership. Volume 1: Policy and Practice: Retrieved May 18,2019, from <http://www.oecd.org/education/school/40545479.pdf>.
- OECD (2008) Improving School Leadership. VOLUME 2: CASE STUDIES ON SYSTEM LEADERSHIP. Retrieved May 18,2019, from <http://www.oecd.org/education/school/44375122.pdf>.
- O'Neal, L., Gibson, P. , Cotton, S. (2017) Elementary School Teachers' Beliefs about the Role of Technology in 21st-Century Teaching and Learning, Computers in the Schools, 34:3, 192-206, DOI: 10.1080/07380569.2017.1347443.
- Παπαδιαμαντάκη, Γ. (2016) Το Πανεπιστήμιο και οι Πολιτικές για την κοινωνία της γνώσης. Αθήνα : Αυτοέκδοση.
- Παπαναούμ, Ζ., (2014) Υποστηρίζοντας την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών: αρχές και πρακτικές επιμόρφωσης. Στο Παπαναούμ, Ζ., Λιακοπούλου, Μ. (επιμ.) Υποστηρίζοντας την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Αθήνα:Υ.ΠΑΙ.Θ.
- Πασιάρδης, Π. (2015) Διαχείριση αλλαγής, σχολική αποτελεσματικότητα και στρατηγικός σχεδιασμός. Τόμος 1, Αθήνα: Έλλην.
- Πασιάρδης, Π. (2015) Διαχείριση αλλαγής, σχολική αποτελεσματικότητα και στρατηγικός σχεδιασμός, Τόμος 2. Αθήνα: Έλλην.
- Peng, W-J., McNess, E. M., Thomas, S. M., Wu, X. R., Zhang, C., Li, J. Z. & Tian, H. S. (2014) Emerging perceptions of teacher quality and teacher development in China. International Journal of Educational Development, 34, pp. 77-89. DOI:10.1016/j.ijedudev.2013.04.005.<http://dx.doi.org/10.1016/j.ijedudev.2009.03.002>
- Πέτρου, Α. (2004) Τα εκπαιδευτικά συστήματα και ο τρόπος που θα γίνουν αυτό που δεν είναι σήμερα. Στο Αγγελίδης, Π., Μαυροειδής, Γ., (επιμ.) Εκπαιδευτικές καινοτομίες για το σχολείο του μέλλοντος. Αθήνα: Γιώργος Δαρδανός.
- Punya Mishra & Rohit Mehta (2017) What We Educators Get Wrong About 21st-Century Learning: Results of a Survey, Journal of Digital Learning in Teacher Education, 33:1, 6-19, DOI: 10.1080/21532974.2016.1242392.
- P21 (2003) A report and Mile Guide for the 21st century skills. Retrieved May 29,2019, from <http://www.battelleforkids.org/networks/p21>

- P21 (2007) Framework for 21st century learning. Retrieved May 29,2019, from http://www.p21.org/documents/P21_Framework_Definitions.pdf
- P21 (2019) Framework for 21st Century Learning A unified vision for learning to ensure student success in a world where change is constant and learning never stops, . Retrieved May 29,2019, from file:///C:/Users/SONY%20VAIO/Downloads/P21_Framework_Brief.pdf
- Raman, A., Don, Y., Kasim, A. L. (2014) The Relationship between Principals' Technology Leadership and Teachers' Technology Use in Malaysian Secondary Schools. Canadian Center of Science and Education, URL: <http://dx.doi.org/10.5539/ass.v10n18p30>
- Ράπτης, Ν. ,Βιτσιλάκη, Χ. (2007) Ηγεσία και διοίκηση εκπαιδευτικών μονάδων. Αθήνα: Οίκος αδερφών Κυριακίδη α.ε..
- Romero, M., Usart, M., Ott, M. (2015) Can Serious Games Contribute to Developing and Sustaining 21st Century Skills? Universite' Laval, Que'bec, Canada, DOI: 10.1177/1555412014548919
- Σαΐτης, Χ., Σαΐτη, Α. (2012) Ο Διευθυντής στο σύγχρονο σχολείο. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Σαΐτης, Χ., Σαΐτη, Α (2012) Οργάνωση & Διοίκηση της εκπαίδευσης. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Sang, G., Liang, C., Chai, C.S., Dong, Y., Tsai, C. (2018) Teachers' actual and preferred perceptions of twenty-first century learning competencies: a Chinese perspective. Asia Pacific Education Review ,19:307–317 <https://doi.org/10.1007/s12564-018-9522-0>
- Schleicher, A. (2012), Ed., Preparing Teachers and Developing School Leaders for the 21st Century: Lessons from around the World. OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264xxxxxx-en>
- Thannimalai, R., Raman, A. (2018) The influence of principals' technology leadership and professional development on teachers' technology integration in secondary schools. Malaysian Journal of Learning and Instruction: Vol. 15 (No. 1) June 2018: 203-228.
- Στυλιανίδης, Μ. (2007) Το σχολείο του μέλλοντος. Αθήνα: Γρηγόρη.
- The Economist Intelligence Unit Limited (2015) ,Driving the skills agenda: Preparing students for the future. An Economist Intelligence Unit report, sponsored by Google.
- Tondeur, J., Aesaert, K., Pynoo, B., Braak, J., Fraeyman, N., Erstad, O. (2017) Developing a validated instrument to measure preservice teachers' ICT competencies:

- Meeting the demands of the 21st century. *British Journal of Educational Technology* (2015) doi:10.1111/bjet.12380
- Τσάφος, Β. (2014) Συμμετοχικές και δυναμικές μορφές επιμόρφωσης: θεωρητική πλαισίωση και πρακτικοί προσανατολισμοί. Στο Παπαναούμ, Ζ., Λιακοπούλου, Μ. (επιμ.) Υποστηρίζοντας την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Αθήνα:Υ.ΠΑΙ.Θ.
- Tuzlukova, V., Busaidi, S., Burns, S., Bugon, G. (2018) Exploring teachers' perceptions of 21st century skills in teaching and learning in english language classrooms in oman's higher education institutions. *THE JOURNAL OF TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC AND ACADEMIC PURPOSES*, <https://doi.org/10.22190/JTESAP1801191T>.
- Τζιμογιάννης, Α., Κόμης, Β. (2004) Στάσεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδασκαλία τους. Στο Μ. Γρηγοριάδου (επιμ.), Πρακτικά 4ου Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή "Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση", Τόμος Α', 165-176, Αθήνα.
- Τζιμογιάννης, Α. (2015) Οι ΤΠΕ στο σχολείο του 21ου αιώνα: Από τα προγράμματα επιμόρφωσης στις κοινότητες μάθησης εκπαιδευτικών. Στο Μπαγάκης Γ. (επιμ.), Μεθοδολογία, πολιτικές, πρακτικές επιμόρφωσης και επαγγελματικής ανάπτυξης του εκπαιδευτικού που βασίζονται στο σχολείο (σελ. 116-126). Αθήνα: Γρηγόρη.
- Τζιμογιάννης, Α. (2017) Ηλεκτρονική Μάθηση, Θεωρητικές προσεγγίσεις. Αθήνα: Κριτική.
- Τζιμογιάννης, Α. (2018) Προετοιμασία των εκπαιδευτικών για την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, ΜΠΣ «Εκπαιδευτική Πολιτική και Διοίκηση». Σημειώσεις μαθήματος.
- Fullan, M. (1999) *Change Forces: The Sequel*. London: Taylor & Francis/Falmer. Retrieved May 20,2019, from [https://www.scirp.org/\(S\(351jmbntvnsjt1aadkposzje\)\)/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1207638](https://www.scirp.org/(S(351jmbntvnsjt1aadkposzje))/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1207638).
- Fullan, M. (2001) *Leading in a Culture of Change*. San Francisco: Jossey-Bass. Retrieved May 21,2019, from <https://www.csus.edu/indiv/j/jelinekd/edte%20227/fullanleadinginacultureofchange.pdf>.
- Φουντοπούλου, Μ.-Ζ. (2011) Αρχαία Ελληνικά και Νέο Σχολείο: αδυναμία σύγκλισης ή νέες προοπτικές; Στο: Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό του Μείζονος Προγράμματος

Επιμόρφωσης, τ. 2, ΠΕ02-Φιλολόγοι, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ανακτήθηκε την 20,Μαΐου ,2019 από

www.edivea.org/uploads/4/1/3/8/41385385/pe02.pdf.

Φωτόπουλος, Ν., (2004) Πολιτική Εξουσία, Εκπαίδευση και διοικητική κουλτούρα. Θεσμικές και έξω-θεσμικές παράμετροι στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής πολιτικής. Στο Καρακατσάνη, Δ., Παπαδιαμαντάκη, Γ. (επιμ.) Σύγχρονα θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής. Αναζητώντας το νέο σχολείο. Αθήνα: Επίκεντρο.

Unesco, (2015) Δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα. Retrieved May 29,2019, from

<http://www.ibe.unesco.org/en/glossary-curriculum-terminology/t/twenty-first-century-skills>).

Valtonen, T., Sointu, E., Kukkonen, J.,Kontkanen, S. , Lambert, M., Mäkitalo-Siegl K.(2017) TPACK updated to measure pre-service teachers' twenty-first century skills. Australasian Journal of Educational Technology, 2017, 33(3). DOI:<https://doi.org/10.14742/ajet.3518>.

Voogt, J., Erstad, O., Dede, C., Mishra, P. (2013) Challenges to learning and schooling in the digital networked world of the 21st century. Journal of computer assisted learning. doi: 10.1111/jcal.12029.

Warrick, T. (2014) Εκπαίδευση 21^{ου} αιώνα και ιθαγένεια 21^{ου} αιώνα. Retrieved May 20,2019, from <https://learningfirst.org/blog/21st-century-education-and-21st-century-citizenship>.

Wikipedia (2010) Δεξιότητες του 21ου αιώνα . Retrieved May 29,2019, from https://en.wikipedia.org/wiki/21st_century_skills.

Χριστοδούλου, Α. (2012) Αξίες της UNESCO στην εκπαίδευση του 21ου αιώνα. Στο Περράκη, Ν. (επιμ.) Το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Retrieved May 23,2019, from . http://nata.webpages.auth.gr/?page_id=186.

Ψαχαρόπουλος, Γ. (1999) Οικονομία της Εκπαίδευσης. Αθήνα : Παπαζήση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Ερωτηματολόγιο ημιδομημένης συνέντευξης

Στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος στο οποίο φοίτησα τον περασμένο χρόνο με θέμα Εκπαιδευτική Πολιτική & Διοίκηση ένα από τα θέματα που μας απασχόλησε και επέλεξα να ασχοληθώ ερευνητικά ήταν το σύγχρονο σχολείο και οι απόψεις του διευθυντή σχετικά με το θέμα αυτό.

Προφίλ Εκπαιδευτικού

- Φύλο :.....
- Ηλικία :.....
- Θέση υπηρεσίας (Γυμνάσιο, Λύκειο, ΤΕΕ, δημοτικό) :.....
- Διδακτική εμπειρία (εκπαίδευση) :.....
- Σύνολο ετών (διευθυντής) :.....
- Μεταπτυχιακές σπουδές :.....
- Επιμόρφωση :.....
- Αριθμός μαθητών :.....

Μέρος Α: Απόψεις για το σύγχρονο σχολείο-εκπαίδευση

1. Κατά τη γνώμη σας, ποιες είναι σήμερα οι **προτεραιότητες του σύγχρονου σχολείου**; Σε σχέση με το παρελθόν (π.χ. 10 ή 20 χρόνια πριν), υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στόχων ή προτεραιοτήτων της **βασικής εκπαίδευσης**, στις οποίες καλείται να απαντήσει ο/η εκπαιδευτικός.
2. Κατά τη γνώμη σας, τι πρέπει να παρέχει σήμερα το Γυμνάσιο (η βασική εκπαίδευση), ώστε **να προετοιμάσει αποτελεσματικά όλους τους μαθητές** για το μέλλον
  - Π.χ., την παραπέρα ζωή τους, την μελλοντική τους ένταξη στο σύγχρονο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον;
3. Τα παραπάνω αποτελέσματα (ανάλογα με τις τοποθετήσεις τους) είναι απλά ζήτημα γνώσεων που θα πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές; Υπάρχουν άλλοι **άξονες ανάπτυξης των μαθητών** που θεωρείτε εσείς σημαντικούς;
  - π.χ. ποιες δεξιότητες και στάσεις πρέπει να αναπτύξουν οι σημερινοί μαθητές;
4. Γνωρίζετε τους όρους **σχολείο του 21^{ου} αιώνα** και **εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα**; Τι θεωρείτε εσείς ότι σημαίνει ο όρος αυτός; Ποιο περιεχόμενο θα δίνατε εσείς στον όρο αυτό (πώς τον αντιλαμβάνεστε);
5. Έχει πράγματι διαφορετικά χαρακτηριστικά το σχολείο του 21^{ου} αιώνα σε σχέση με το παρελθόν ή ο όρος είναι απλά μια υπερβολή (σλόγκαν) της εποχής μας;

Μέρος Β: Σχολείο 21ου αιώνα

6. Πολλοί θεωρούν ότι το πλαίσιο του **σχολείου του 21^{ου} αιώνα** διαμορφώνεται από τρεις άξονες ικανοτήτων που πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές. Πως τις αξιολογείτε εσείς (**δώστε ενδεικτικό/ά παραδείγματα**);
  - **Γνώσεις γενικής παιδείας**
  - **Μαθησιακές ικανότητες**
  - **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες.**
7. Πως ιεραρχείτε εσείς τις παρακάτω **ικανότητες του 21^{ου} αιώνα** ως προς το βαθμό σημαντικότητά τους;
  - **Γνώσεις γενικής παιδείας:** π.χ. γλώσσα, μαθηματικά, φυσικές επιστήμες, ιστορία, ξένες γλώσσες κ.λπ.
  - **Μαθησιακές ικανότητες:** π.χ. κριτική σκέψη, επικοινωνία ιδεών, συνεργασία, δημιουργικότητα-καινοτομία
  - **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες:** π.χ. αυτόνομη μάθηση, αυτορρύθμιση της μάθησης, κουλτούρα δια-βίου μάθησης, πολιτισμική (και διαπολιτισμική) αντίληψη, δημοκρατικό ήθος, δεοντολογία.
8. Σε **ποιο βαθμό** το σημερινό σχολείο επιτυγχάνει τους παραπάνω στόχους; Σε ποιους άξονες ανταποκρίνεται καλύτερα; Ποιες είναι οι πιο σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις που έχετε εντοπίσει εσείς προσωπικά;
9. Στο πλαίσιο του σχολείου του 21^{ου} αιώνα, ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος της **ψηφιακής επάρκειας** των μαθητών; Ποιες ψηφιακές ικανότητες πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές και πώς ανταποκρίνεται σε αυτές το σημερινό σχολείο; (σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις).

Μέρος Γ: Ο ρόλος του διευθυντή

10. Υπάρχει στο σχολείο σας **πολιτική αλλαγών** στην εκπαιδευτική διαδικασία που να προωθούν νέους στόχους στην κατεύθυνση του σχολείου του 21ου αιώνα; (**δώστε ένα ενδεικτικό παράδειγμα**);
11. Κατά την άποψή σας, σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός μιας πολιτικής αλλαγών **αποτελεί προτεραιότητα και αντικείμενο προβληματισμού** για τους εκπαιδευτικούς, τόσο ευρύτερα όσο και στο σχολείο σας. (Σε ποιο βαθμό είναι κυρίαρχη η διαχειριστική αντίληψη στο πλαίσιο του παραδοσιακού σχολείου, π.χ. κάλυψη ύλης του βιβλίου, διαγωνίσματα κ.λπ.);
  - Που εντοπίζονται τα προβλήματα; Υποδομές, επιμόρφωση, Προγράμματα Σπουδών, αντιλήψεις-κουλτούρα, άλλο;
  - Ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά;
12. Κατά τη γνώμη σας, οι **εκπαιδευτικοί στο σχολείο** σας είναι έτοιμοι-κατάλληλα προετοιμασμένοι για να υποστηρίξουν τους στόχους του σχολείου του 21^{ου} αιώνα; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν;

13. Υπάρχουν **δυνατότητες πρωτοβουλιών από τον διευθυντή/ηγέτη της σχολικής μονάδας** στην κατεύθυνση της προώθησης νέων αντιλήψεων για το σύγχρονο σχολείο και τις προτεραιότητές του;
- Σε ποιο βαθμό το πετυχαίνετε στο σχολείο σας;
  - Ποιες δυσκολίες έχετε εντοπίσει ή αντιμετωπίζετε εσείς; Ενδεικτικές πρωτοβουλίες που έχετε αναλάβει;
14. Κατά τη γνώμη σας, ποιες **αλλαγές είναι επιτακτικές** να γίνουν στο ελληνικό σχολείο, ώστε να ανταποκριθεί στον σύγχρονο ρόλο του; Ποιες είναι οι προτάσεις σας;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Περιεχόμενο μετεγγραφής συνεντεύξεων

Διευθυντής Δ1

- Φύλο : Γυναίκα
- Ηλικία : 53
- Θέση υπηρεσίας : Γυμνάσιο
- Διδακτική εμπειρία (εκπαίδευση): 30 έτη
- Σύνολο ετών (διευθυντής): 4 έτη
- Μεταπτυχιακές σπουδές: Εκπαιδευτικά Προγράμματα & υλικό Πανεπιστήμιο Κορίνθου
- Επιμόρφωση: Νέες Τεχνολογίες, Ειδική Αγωγή, Διοίκηση σχολικών μονάδων κ.α.
- Αριθμός παιδιών: 150 παιδιά

Μέρος Α: Απόψεις για το σύγχρονο σχολείο-εκπαίδευση

1. Κατά τη γνώμη σας, ποιες είναι σήμερα οι **προτεραιότητες του σύγχρονου σχολείου**; Σε σχέση με το παρελθόν (π.χ. 10 ή 20 χρόνια πριν), υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στόχων ή προτεραιοτήτων της **βασικής εκπαίδευσης**, στις οποίες καλείται να απαντήσει ο/η εκπαιδευτικός.

Ζούμε στην κοινωνία της πληροφορίας , πρέπει τα παιδιά να μπορούν να διαχειρίζονται τον όγκο των πληροφοριών με κριτική σκέψη και ως πομποί πληροφοριών να είναι επίσης προσεκτικοί να είναι ικανοί να μην παραπληροφορούνται . αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό διακύβευμα αυτή τη στιγμή στην εκπαίδευση δηλαδή να βοηθήσει το σχολείο τον μαθητή να κάνει σωστή διαχείριση της πληροφορίας . συνάρτηση αυτού είναι να μπορεί το σχολείο να του παρέχει την πρόσβαση στα μέσα που παρέχουν/ δίνουν πληροφορίες δηλαδή το λεγόμενο ψηφιακό σχολείο, είναι νομίζω το σχολείο του παρόντος και του μέλλοντος.

2. Κατά τη γνώμη σας, τι πρέπει να παρέχει σήμερα το Γυμνάσιο (η βασική εκπαίδευση), ώστε να **προετοιμάσει αποτελεσματικά όλους τους μαθητές για το μέλλον**
  - Π.χ., την παραπέρα ζωή τους, την μελλοντική τους ένταξη στο σύγχρονο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον;

Το Γυμνάσιο είναι το τελευταίο στάδιο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης των παιδιών που σημαίνει ότι μετά από αυτό τα παιδιά μπορεί να πάνε στο Γενικό λύκειο μπορεί όμως να πάνε και σε μια σχολή του ΟΑΕΔ / επαγγελματική εκπαίδευση επομένως το Γυμνάσιο πρέπει να ολοκληρώσει τις γενικές γνώσεις που πρέπει να πάρουν οι μαθητές. Αυτές τις γνώσεις και δεξιότητες πρέπει να έχουν για να βγουν στην κοινωνία. Το πρόγραμμα σπουδών θα πρέπει να είναι εναρμονισμένο να μην υπάρχει δηλαδή χάσμα ανάμεσα σε αυτά που τα παιδιά μαθαίνουν στο δημοτικό και σε αυτά που καλούνται οι μαθητές να μάθουν στο γυμνάσιο . Και τα παιδιά αυτά να έχουν στήριξη από ψυχολόγο ο οποίος θα τα βοηθήσει σε αυτό το μεταβατικό στάδιο ειδικά στην Α Γυμνασίου , στήριξη επίσης σε όλη τη γυμνασιακή πορεία γιατί έχουμε να κάνουμε με εφήβους και τα προβλήματα είναι πολλά . Βρίσκονται σε μια ηλικία , μεταβολές στο σώμα τους έντονες. Η στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στα παιδιά θα πρέπει να είναι στάση συμπάραστασης/ αρωγής πρέπει ο δάσκαλος να είναι βοηθός στο παιδί δεν θέλουμε τον δάσκαλο που θα δώσει έτοιμη την γνώση στο παιδί , αλλά τον δάσκαλο που θα του χτίσει την σκαλωσιά , να είναι δίπλα στο παιδί όχι πάνω στο παιδί , να συνεργαστεί μαζί του , να είναι συνοδοιπόρος του , να βοηθήσει το παιδί να πάει μπροστά. Να αναγνωρίσει τις κλίσεις, τις ιδιαιτερότητες του, τις δυνατότητες του , να χρησιμοποιήσει τα ταλέντα του και να δημιουργήσει. Άρα το σχολείο πρέπει να είναι καινοτόμο , να στηρίζει καινοτόμες δράσεις , ανοικτό στην κοινωνία σε προγράμματα πολιτισμικά , σχέση με την τεχνολογία και το παιδί πρέπει να βρει τι θέλει, τι του αρέσει . Είναι κομβικό το σημείο γιατί τώρα το παιδί μπορεί να πάρει και αποφάσεις , πολλές φορές καθοριστικές , μου αρέσει αυτό το μάθημα , αυτή η δραστηριότητα, είμαι καλός στο να κάνω αυτό. Θα πρέπει το παιδί να το βοηθήσουμε να αποκτήσει αυτογνωσία , όσο μπορεί και το Γυμνάσιο είναι μια

καλή εποχή χρονικά. Οργανώνονται σε μαθητικές κοινότητες και πρέπει να αξιοποιεί το Γυμνάσιο τον θεσμό αυτό ώστε τα παιδιά να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να λύνουν προβλήματα εκπαιδευτικά αλλά και άλλα που προκύπτουν στην σχολική ζωή τους

3. Τα παραπάνω αποτελέσματα (ανάλογα με τις τοποθετήσεις τους) είναι απλά ζήτημα γνώσεων που θα πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές; Υπάρχουν άλλοι άξονες ανάπτυξης των μαθητών που θεωρείτε εσείς σημαντικούς;

- π.χ. ποιες δεξιότητες και στάσεις πρέπει να αναπτύξουν οι σημερινοί μαθητές;

Στην Ελλάδα αυτό που δίνουμε είναι κατάρτιση, δεν δίνουμε μόρφωση. Δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας έχουμε τόσες δυνατότητες να επικοινωνούμε και δεν τις χρησιμοποιούμε. Τα παιδιά πρέπει να μάθουν να επικοινωνούν, να συνεργάζονται, θα πρέπει να έχουν μια θετική στάση προς τη ζωή όχι παθητική, να είναι δημιουργικά. Μέσα από αυθεντική μάθηση να προχωρούν σε δημιουργικές δράσεις, το σχολείο μπορεί να το ωθήσει σε κάτι τέτοιο. Να είναι συνδεδεμένο το σχολείο με την κοινωνία ώστε και ο μαθητής να έχει μια στάση προς την κοινωνία του ατόμου, δούνα και λαβείν.

4. Γνωρίζετε τους όρους **σχολείο του 21^{ου} αιώνα και εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα**; Τι Ποιο θεωρείτε εσείς ότι σημαίνει ο όρος αυτός; Ποιο περιεχόμενο θα δίνατε εσείς στον όρο αυτό (πώς τον αντιλαμβάνεστε);

Συνήθως στην αλλαγή του αιώνα μιλάμε για ένα νέο σχολείο του σχολείου του 21^{ου} αιώνα. Τώρα ο όρος έρχεται να σημαίνει διαφορετικό από το παραδοσιακό σχολείο, από το σχολείο που μέχρι τώρα είχαμε, από τον 20^ο στον 21^ο αιώνα το σχολείο θα αλλάξει ξαφνικά σε 2 χρόνια.. Από το web1 περάσαμε στο web2 εν ριπή οφθαλμού και μέλλεται η συνέχεια. Το σχολείο λοιπόν αυτό έχει ένα περιεχόμενο σε γενικές γραμμές όπως το έθεσα ένα σχολείο με αλλαγές, καινοτομία, νέες μεθόδους διδασκαλίας και συμμετοχής των μαθητών, με βελτιωμένη υλικοτεχνική υποδομή και βελτιωμένη λειτουργία. Οι μαθητές σε αυτό το σχολείο να έχουν την δική τους ταυτότητα και τα δικά τους προϊόντα πλέον.

5. Έχει πράγματι διαφορετικά χαρακτηριστικά το σχολείο του 21^{ου} αιώνα σε σχέση με το παρελθόν ή ο όρος είναι απλά μια υπερβολή (σλόγκαν) της εποχής μας;

Γιατί όχι είναι πραγματικότητα.

Μέρος Β: Σχολείο 21ου αιώνα

6. Πολλοί θεωρούν ότι το πλαίσιο του **σχολείου του 21^{ου} αιώνα** διαμορφώνεται από τρεις άξονες ικανοτήτων που πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές. Πως τις αξιολογείτε εσείς (**δώστε ενδεικτικό/ά παραδείγματα**);

- **Γνώσεις γενικής παιδείας**
- **Μαθησιακές ικανότητες**
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες.**

Οι γνώσεις γενικής παιδείας που είναι το ζητούμενο τόσα χρόνια στην εκπαίδευση και πολλές φορές αντιπαράβλλονται με την εξειδίκευση που προωθεί το Σύγχρονο σχολείο. Περισσότερο είναι οι γνώσεις τις ξέρουμε Μαθηματικά, Φυσική, Επιστήμες. Οι γνώσεις αυτές θεωρούμε ότι πρέπει οπωσδήποτε τα παιδιά να τις πάρουν από το σχολείο και ασφαλώς το σχολείο πρέπει να δίνει πολλές φορές γνώσεις που τα παιδιά έχουν αποκτήσει καθώς έρχονται στο σχολείο από όλες τις πηγές ενημέρωσης στις οποίες έχουν πρόσβαση. Ο μαθητής σήμερα διαφέρει πάρα πολύ από τον μαθητή της προηγούμενης δεκαετίας, περιμένει να πάρει γνώσεις και να ανακαλύπτει ότι τις έχει Γεωγραφία, Ιστορία.. άρα το σχολείο καλείται να τις οργανώσει πια, να τις μεταδώσει, να βοηθήσει τον μαθητή να τις εμπειδώσει, για να μπορέσει με όχημα αυτές τις γνώσεις να περάσει στις πιο ειδικές γνώσεις. Στο σημείο αυτό έρχεται ο δεύτερος άξονας ικανοτήτων δηλαδή ο μαθησιακός όπου το παιδί πρέπει να αναπτύξει την κριτική του σκέψη, την δημιουργικότητα του, την επικοινωνία του με τους άλλους, και τις δυνατότητες – δεξιότητες σε αυτό το πεδίο. Είναι μια αντίληψη όχι μόνο κρίση, να καλλιεργηθεί πνευματικά θα έλεγα, να έχει αυτές τις ικανότητες ώστε με την βοήθεια τους να μπορέσει να αποκωδικοποιήσει τις γνώσεις που πριν θεωρήσαμε ως γενικές και να προχωρήσει και παραπέρα.

Βέβαια και ο τρίτος άξονας εξίσου σημαντικός οι κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες που έχουν να κάνουν πιο πολύ με μια αντίληψη σύγχρονης παιδαγωγικής , με μια κουλτούρα δια βίου μάθησης, αυτομόρφωσης , δημοκρατικού ήθους. Όλα τείνουν να καλλιεργούνται από το σύγχρονο σχολείο, το οποίο έρχεται να αξιοποιήσει τα δεδομένα και της σύγχρονης ψυχολογίας και των σύγχρονων παιδαγωγικών μεθόδων , μιλάμε πάρα πού για αυτά γίνεται μεγάλη κουβέντα, δεν είναι πανάκεια αυτά χρειάζεται ο συνδυασμός τους γιατί και τα αξιολογώ ως πολύ σημαντικά.

7. Πως ιεραρχείτε εσείς τις παρακάτω **ικανότητες του 21^{ου} αιώνα** ως προς το βαθμό σημαντικότητά τους;

- **Γνώσεις γενικής παιδείας:** π.χ. γλώσσα, μαθηματικά, φυσικές επιστήμες, ιστορία, ξένες γλώσσες κ.λπ.
- **Μαθησιακές ικανότητες:** π.χ. κριτική σκέψη, επικοινωνία ιδεών, συνεργασία, δημιουργικότητα-καινοτομία
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες:** π.χ. αυτόνομη μάθηση, αυτορρύθμιση της μάθησης, κουλτούρα δια-βίου μάθησης, πολιτισμική (και διαπολιτισμική) αντίληψη, δημοκρατικό ήθος, δεοντολογία.

Θα έβαζα τις κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες μπροστά , θα το έβαζα πρώτο γιατί από αυτό τα επόμενα θα πηγάζουν με ασφάλεια κατά την γνώμη μου και θα μπορέσουν να αξιοποιηθούν καλύτερα. Το παιδί πρέπει να πάρει εφόδια ώστε να μπορεί να αναγνωρίσει τα ενδιαφέροντα του , να αναγνωρίσει την θέση του, μέσα στο περιβάλλον σχολικό και κοινωνικό , να αναγνωρίσει πως αυτά τα ενδιαφέροντα θα τα κάνει εφόδια για μια καλύτερη λειτουργία για μια αποδοτική λειτουργία μέσα σε αυτό το περιβάλλον. Και βέβαια εφόδια για το μέλλον και νομίζω ότι αυτές οι κοινωνικές δεξιότητες στάσεις θα πρέπει να καλλιεργηθούν πρώτες. Μετά θα βάλω τις μαθησιακές ικανότητες όπου το παιδί θα μάθει πώς να μαθαίνει , πως θα συνυπάρχει με τους άλλους και όλα αυτά θέλουν κριτική σκέψη, θέλουν επικοινωνία ιδεών, θέλουν συνεργασία, δημιουργικότητα και στο τέλος θα βάλω τις γενικές γνώσεις

8. Σε ποιο βαθμό το σημερινό σχολείο επιτυγχάνει τους παραπάνω στόχους; Σε ποιους άξονες ανταποκρίνεται καλύτερα; Ποιες είναι οι πιο σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις που έχετε εντοπίσει εσείς προσωπικά;

Θέλω να πιστεύω πως ναι. Είμαστε ανοικτοί σε προγράμματα όπως τα παιδιά να κάνουν επιπλέον ώρες Πληροφορικής , ο στόχος χρησιμοθηρικός , να πάρουν την επάρκεια , αλλά εκμεταλλευόμενοι αυτό δίνουμε την δυνατότητα στα παιδιά να χρησιμοποιούν 3 ώρες παραπάνω το εργαστήρι της πληροφορικής . εξοπλίσαμε τις περισσότερες αίθουσες με βιντεοπροβολέα, λάπτοπ για το μάθημα τους , δίνουμε την ευκαιρία να ασχοληθούν με εξωσχολικές δραστηριότητες σε πάρα πολλά πεδία στον αθλητισμό , στο θέατρο , μουσική σκάκι, χειροτεχνία, κατασκευές , προγράμματα εξωσχολικών δραστηριοτήτων . σε συνεργασία με τον σύλλογο γονέων και κηδεμόνων , συνεργασίες με ιδρύματα όπως Λαμπράκη, Νιάρχος, δραστηριότητες στον χώρο μας και ανταλλαγές με άλλα σχολεία του εξωτερικού, e-twinning και προσπαθούμε να πετυχαίνουμε τα παιδιά μας να είναι στον 21^ο αιώνα. Όμως έχει πολύ μεγάλη σημασία τα πρόγραμμα σπουδών το οποίο δεν είναι εκσυγχρονισμένο αυτή τη στιγμή. Η γνώση που παρέχουμε στα παιδιά περιλαμβάνει πάρα πολλές πληροφορίες και σε πολλές περιπτώσεις πολύ εξειδικευμένη , είναι μεγάλος ο όγκος της ύλης , μετά αξιολογούμε τα παιδιά με τον τρόπο που τα αξιολογούσαμε πριν από 20- 30 χρόνια . και τα διαγωνίσματα και οι Πανελλήνιες εξετάσεις , τα οδηγούμε στην παπαγαλία . Δυστυχώς τα νέα προγράμματα ευαγγελίζονται την κριτική αντιμετώπιση της ύλης είναι ασφυκτικά. Πρέπει να αλλάξει ο τρόπος αξιολόγησης των παιδιών.

9. Στο πλαίσιο του σχολείου του 21^{ου} αιώνα, ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος της **ψηφιακής επάρκειας των μαθητών;** Ποιες ψηφιακές ικανότητες πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές και πώς ανταποκρίνεται σε αυτές το σημερινό σχολείο; (σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις).

Γίνεται η προσπάθεια να καλλιεργηθούν οι ψηφιακές δεξιότητες, οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται επιμόρφωση και μάλιστα συνεχή γιατί ένα μεγάλο λάθος στην Ελλάδα είναι να βλέπουν τον υπολογιστή και τον προβολέα ως εποπτικά μέσα μόνο. Δεν είναι όμως αυτή η χρήση τους, πρέπει να εκπαιδευτούν σε άλλες δυνατότητες χρήσης ώστε να μπορούν πραγματικά τα παιδιά να καλλιεργούν τις ψηφιακές τους ικανότητες.

Μέρος Γ: Ο ρόλος του διευθυντή

10. Υπάρχει στο σχολείο σας **πολιτική αλλαγών** στην εκπαιδευτική διαδικασία που να προωθούν νέους στόχους στην κατεύθυνση του σχολείου του 21ου αιώνα; (δώστε ένα ενδεικτικό παράδειγμα);

Τα τελευταία χρόνια ο διευθυντής έχει αναλάβει περισσότερες πρωτοβουλίες και οργανωτικές και διοικητικές επομένως η θέση του είναι πάρα πολύ σημαντική. Πρέπει να ανοίγει τον δρόμο πρέπει να αξιοποιεί τις ευκαιρίες που του δίνονται και να πηγαίνει το σχολείο μπροστά, νέες αρμοδιότητες, νέες προοπτικές. Ένα παράδειγμα όπως προανέφερα είναι οι συνεργασίες με ιδρύματα όπως Νιάρχος, οι δράσεις με άλλα σχολεία για καλό σκοπό, το σχολικό μουσείο, η έκθεση ζωγραφικής των παιδιών, η παρουσίαση όπερας των παιδιών σε συνεργασία με μουσικούς που ήρθαν από Αθήνα και δόθηκε και παράσταση, και άλλα πολλά.

11. Κατά την άποψή σας, σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός μιας πολιτικής αλλαγών **αποτελεί προτεραιότητα και αντικείμενο προβληματισμού** για τους εκπαιδευτικούς, τόσο ευρύτερα όσο και στο σχολείο σας. (Σε ποιο βαθμό είναι κυρίαρχη η διαχειριστική αντίληψη στο πλαίσιο του παραδοσιακού σχολείου, π.χ. κάλυψη ύλης του βιβλίου, διαγωνίσματα κ.λπ.);

- Που εντοπίζονται τα προβλήματα; Υποδομές, επιμόρφωση, Προγράμματα Σπουδών, αντιλήψεις-κουλτούρα, άλλο;
- Ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά;

Θέλω να πιστεύω πως είμαστε ανοιχτοί στις αλλαγές και ότι προς αυτή την κατεύθυνση κινούμαστε σαν σχολείο. Έχω και εικόνα τι συμβαίνει στα άλλα σχολεία. Τα περισσότερα σχολεία μοχθούν προς αυτή την κατεύθυνση παίρνουν καλές πρακτικές μας έχει βοηθήσει η κοινωνική δικτύωση, οι πλατφόρμες ανταλλαγής απόψεων οπότε μπορούμε να επικοινωνούμε, η δουλειά μας φαίνεται πια. Η τεχνολογία μας έχει δώσει άπειρες δυνατότητες να συνεργαζόμαστε από απόσταση με άλλα σχολεία. Σαφώς υπάρχουν δυσκολίες τα προβλήματα είναι και θέμα υποδομών και αντιλήψεις γενικότερα και της κοινωνίας και της ηγεσίας είναι και θέμα υποδομών και αντίληψης γενικότερα και της κοινωνίας και της ηγεσίας. Θέλουν να βλέπουν τα παιδιά μέσα σε μια τάξη όπως θα την βίωναν οι ίδιοι πριν από 20 χρόνια. Τα παιδιά να βλέπει το ένα την πλάτη του άλλου να είναι σε μια τάξη με 25-27 παιδιά, να μην μιλάνε να μην συνεργάζονται. Το νέο σχολείο είναι ένα τελείως διαφορετικό σχολείο από αυτό που φαντάζονται από αυτό που έχουν στο μυαλό τους, οι παλιότεροι. Το Νέο σχολείο είναι ένα ζωντανό σχολείο, το παιδί πρέπει να κινείται, να συνεργάζεται, να δημιουργεί, να είναι πιο ελεύθερο. Αυτή είναι η δυσκολία του κοινωνικού συστήματος. Υπάρχει και η απαίτηση των γονέων να είναι τα παιδιά μαντρωμένα, δεμένα και στρατιωτάκια πειθήνια. Μιλάμε για μια ριζική αναδιάρθρωση της κοινωνίας. Εμπόδια κοινωνικά, υποδομών, υποχρηματοδότηση της παιδείας, τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης, συνιστά και αυτή προς αυτή την κατεύθυνση. Όχι χρήματα για επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η ενδοσχολική επιμόρφωση πρέπει να είναι αναγκαία, συστηματική. Εμπόδιο είναι και η σύνδεση του σχολείου με τις εξετάσεις

12. Κατά τη γνώμη σας, οι **εκπαιδευτικοί στο σχολείο** σας είναι έτοιμοι-κατάλληλα προετοιμασμένοι για να υποστηρίξουν τους στόχους του σχολείου του 21^{ου} αιώνα; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν;

Το έργο των δασκάλων μέσα στην τάξη περιλαμβάνει και την μετάδοση γνώσεων, τη σχέση με τους μαθητές. Ως προς την μετάδοση των γνώσεων έχει πάντα την στήριξη μου είναι ένας επιστήμονας που έχει σπουδάσει το αντικείμενο του, τον εμπιστεύομαι αν συναντήσεις δυσκολίες, διευκολύνω την επικοινωνία του με τους μαθητές, με τον σχολικό σύμβουλο, στήνουμε ομάδες επιμόρφωσης, ενδοσχολικής για νεότερους καθηγητές ή για καθηγητές που θέλουν να φρεσκάρουν την γνώση τους. Αυτά όσον αφορά την γνώση, στην διαχείριση της τάξης μπορώ να παρέμβω αποτελεσματικά στο πλάι του εκπαιδευτικού στηρίζοντας τις πρωτοβουλίες του χωρίς να ασκώ μια πατεernalιστική πολιτική δηλαδή δεν είμαι αυτός που θα πάει να λύσει το πρόβλημα και να επιλύσει την σύγκρουση

13. Υπάρχουν **δυνατότητες πρωτοβουλιών από τον διευθυντή/ηγέτη της σχολικής μονάδας** στην κατεύθυνση της προώθησης νέων αντιλήψεων για το σύγχρονο σχολείο και τις προτεραιότητές του;

- Σε ποιο βαθμό το πετυχαίνετε στο σχολείο σας;

- Ποιες δυσκολίες έχετε εντοπίσει ή αντιμετωπίζετε εσείς; Ενδεικτικές πρωτοβουλίες που έχετε αναλάβει;

Ναι επηρεάζω ως ηγέτης το σχολείο μου. Ο ηγέτης είναι υπεύθυνος για την δημιουργία κλίματος , θετικού ανάμεσα στο σχολείο και στους γονείς , στο σχολείο και στα παιδιά , καθοριστικός ο ρόλος του ηγέτη. Πιστεύω ότι αυτό το πετυχαίνω σε μεγάλο βαθμό γιατί το σχολείο που σκέφτομαι είναι ένα σχολείο ανθρώπινο , δημοκρατικό, αποτελεσματικό και οι προϋποθέσεις ξεκινούν από το να νιώθει ο εργαζόμενος εδώ άνθρωπος και όχι γρανάτζι του συστήματος που είναι υποχρεωμένο να λέει πάντα ναι , να νιώθει ότι μπορεί να πάρει πρωτοβουλίες, ότι έχει γνώμη και εισακούγεται , το ίδιο ο μαθητής να έχει άποψη και το υποστηρίζω. Ο γονέας συνεργάζεται με το σχολείο όλα αυτά μέσα σε ένα κλίμα παιδαγωγικής ηρεμίας, ισορροπίας και συνεργασίας.

14. Κατά τη γνώμη σας, ποιες αλλαγές είναι επιτακτικές να γίνουν στο ελληνικό σχολείο, ώστε να ανταποκριθεί στον σύγχρονο ρόλο του; Ποιες είναι οι προτάσεις σας;

Χρηματοδότηση στην παιδεία στην εκπαίδευση, πολλή μεγαλύτερη από αυτή που δίνεται τώρα ώστε να βελτιωθεί η υλικοτεχνική υποδομή, λέμε εργαστήριο πληροφορικής και τώρα πια θα μιλάμε για εργαστήριο ρομποτικής. Τα εργαστήρια που έχουμε είναι ξεπερασμένα, μιλάμε για internet στο σχολείο, εποπτικά μέσα, βιντεοπροβολέα, αυτά πάλι είναι ξεπερασμένα . Χρειαζόμαστε γρήγορο internet πρόσβαση σε αυτό, χρειάζονται τα παιδιά να έχουν τάμπλετ, να μπορούμε στον κόσμο του ψηφιακού σχολείου και να μπορούμε πραγματικά. Λιγότερη γραφειοκρατία, ότι πάμε να κάνουμε , όποια αλλαγή γίνεται συνοδεύεται και από μια απίστευτη γραφειοκρατία ξεχνάμε ότι έχουμε ηλεκτρονική διακυβέρνηση και αφηνουμε ένα διευθυντή ή ένα υποδιευθυντή και τον εκπαιδευτικό έρμαιο της γραφειοκρατίας απαραίτητα. Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών απαραίτητη , να αναγνωριστούν οι εκπαιδευτικές ανάγκες οι νέες επιμορφωτικές ανάγκες και να δώσουμε στον εκπαιδευτικό και με ενδοσχολική επιμόρφωση και με εξ αποστάσεως επιμόρφωση να του δώσουμε τα εφόδια να μπορέσει να υποστηρίξει το νέο σχολείο. Απ την άλλη μεριά ένα σχολείο που θέλει αυτόνομους μαθητές πρέπει να έχει αρκετά περιθώρια αυτονομίας σαν σχολείο στην επιλογή των προγραμμάτων που θα εφαρμόσει πιο ευέλικτο αναλυτικό πρόγραμμα, πιο ευέλικτη αξιολόγηση των μαθητών, πιο πολλές αρμοδιότητες στον σύλλογο διδασκόντων ώστε να μπορεί ένα σχολείο να καλλιεργήσει τα ενδιαφέροντα των μαθητών του και να μπορέσει να κάνει να πατάνε στα πόδια τους , να νιώθουν ότι μπορούν να επικοινωνούν με τους καθηγητές τους σε ένα άλλο επίπεδο ένα σχολείο που θα αποδεσμευτεί από το ωράριο , υπάρχουν τέτοια σχολεία και στο εξωτερικό, με τέτοια προγράμματα σε πειραματικό στάδιο, και ένα σχολείο ου θα εναρμονίζεται με τις αρχές της δημοκρατίας , της ελευθερίας, της αυτονομίας που θέλουμε να προωθήσουμε σήμερα. Και μην ξεχνάμε μιλάμε για πολίτη του κόσμου, της κοινωνίας , ε ας τον φτιάξουμε , ας τον φτιάξει το σχολείο αυτόν τον πολίτη , μέσα σε ένα πλαίσιο φυσικά και ένα καθηγητή φυσικά με αρκετά περιθώρια αυτονομίας στην δράση του.

Ερωτηματολόγιο ημιδομημένης συνέντευξης

Στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος στο οποίο φοίτησα τον περασμένο χρόνο με θέμα Εκπαιδευτική Πολιτική & Διοίκηση ένα από τα θέματα που μας απασχόλησε και επέλεξα να ασχοληθώ ερευνητικά ήταν το σύγχρονο σχολείο και οι απόψεις του διευθυντή σχετικά με το θέμα αυτό.

Διευθυντής Δ2

Προφίλ Εκπαιδευτικού

- Φύλο: Γυναίκα
- Ηλικία: 48 ετών
- Θέση υπηρεσίας : Γυμνάσιο, Λύκειο
- Διδακτική εμπειρία (εκπαίδευση): 22 έτη
- Σύνολο ετών (διευθυντής): 4 έτη
- Μεταπτυχιακές σπουδές: Μουσικές Σπουδές
- Επιμόρφωση: αρκετά
- Παιδιά: 160 παιδιά

Μέρος Α: Απόψεις για το σύγχρονο σχολείο-εκπαίδευση

1. Κατά τη γνώμη σας, ποιες είναι σήμερα οι **προτεραιότητες του σύγχρονου σχολείου**; Σε σχέση με το παρελθόν (π.χ. 10 ή 20 χρόνια πριν), υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στόχων ή προτεραιοτήτων της **βασικής εκπαίδευσης**, στις οποίες καλείται να απαντήσει ο/η εκπαιδευτικός.

Το σύγχρονο σχολείο προτεραιότητα πρέπει να δώσει στο να εκπαιδεύσει και να διαμορφώσει υγιείς προσωπικότητες των μαθητών. Άρα μας ενδιαφέρει να υπάρχει σε ένα πλαίσιο φυσιολογικό με την έννοια να διαμορφωθούν χαρακτήρες για να ανταποκριθούν στη σύγχρονη κοινωνία γενικότερα. Ο άλλος παράγοντας είναι της γνώσης της εξατομίκευσης της γνώσης και των ηθικολογιών για να ανταποκριθεί μετά το παιδί στην εύρεση της εργασίας και στην κοινωνία γενικότερα.

2. Κατά τη γνώμη σας, τι πρέπει να παρέχει σήμερα το Γυμνάσιο (η βασική εκπαίδευση), ώστε να **προετοιμάσει αποτελεσματικά όλους τους μαθητές για το μέλλον**
  - Π.χ., την παραπέρα ζωή τους, την μελλοντική τους ένταξη στο σύγχρονο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον;

Σίγουρα δεν προετοιμάζονται σωστά για την ένταξη τους στο σύγχρονο εργασιακό κοινωνικό περιβάλλον. Το σχολείο θα ήθελε να βάλει αυτές τις βάσεις αλλά εμποδίζεται από άλλα πράγματα. Εξωτερικοί παράγοντες που εμποδίζουν και το σχολείο να αναπτυχθεί, εμποδίζονται κατά 40%.

3. Τα παραπάνω αποτελέσματα (ανάλογα με τις τοποθετήσεις τους) είναι απλά ζήτημα γνώσεων που θα πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές; Υπάρχουν άλλοι **άξονες ανάπτυξης των μαθητών** που θεωρείτε εσείς σημαντικούς;
  - π.χ. ποιες δεξιότητες και στάσεις πρέπει να αναπτύξουν οι σημερινοί μαθητές;

Επικοινωνία- συνεργατικότητα- συλλογικότητα- διαχείριση προβλημάτων- προβλήματα επίδοσης- προβλήματα με τις πανελλήνιες εξετάσεις, αργότερα εύρεση εργασίας, γνώσεις, σωστή επιλογή, επαγγελματικός προσανατολισμός, επικοινωνία καθηγητών- μαθητών- γονέων, για να καταλάβει τι σημαίνει το παιδί ομάδα-δέχομαι- αποδέχομαι-κρίνω- συνεργάζομαι- δεν συνεργάζομαι- απορρίπτω- επιλέγω.

4. Γνωρίζετε τους όρους **σχολείο του 21^{ου} αιώνα και εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα**; Τι Ποιο θεωρείτε εσείς ότι σημαίνει ο όρος αυτός; Ποιο περιεχόμενο θα δίνατε εσείς στον όρο αυτό (πώς τον αντιλαμβάνεστε);

Να συμβάλλει η κοινωνία να πάει μπροστά να εξελιχθεί μέσα σε ένα πλαίσιο πολιτισμικό, ανάπτυξης, κουλτούρας, εξειδίκευσης. Σχολείο- κοινωνία-πολιτισμός (σύνδεση μαθητών- κοινωνικού συνόλου)

5. Έχει πράγματι διαφορετικά χαρακτηριστικά το σχολείο του 21^{ου} αιώνα σε σχέση με το παρελθόν ή ο όρος είναι απλά μια υπερβολή (σλόγκαν) της εποχής μας;
Όχι δεν είναι υπερβολή υπάρχει αλλά δεν εφαρμόζεται ακόμη.

Μέρος Β: Σχολείο 21ου αιώνα

6. Πολλοί θεωρούν ότι το πλαίσιο του **σχολείου του 21^{ου} αιώνα** διαμορφώνεται από τρεις άξονες ικανοτήτων που πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές. Πως τις αξιολογείτε εσείς (**δώστε ενδεικτικό/ά παραδείγματα**);
- **Γνώσεις γενικής παιδείας**
  - **Μαθησιακές ικανότητες**
  - **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες.**

Όλα τα σχολεία πρέπει να προσφέρουν ένα είδος κριτικής σκέψης- επικοινωνίας – συνεργασίας- δημιουργικότητας σε μας ακόμα πιο αυξημένη σύνολα- χορωδίες- συλλογικότητα- κοινοί στόχοι. Η καινοτομία δεν υπάρχει βασίζεται σε κάποιον καθηγητή είναι δύσκολο να βρεθεί, δεν υπάρχει σχολείο με καινοτομία. Κάνουμε εράσμους εδώ και λίγα χρόνια, περιβαλλοντικά προγράμματα, το καινοτόμο σχολείο είναι ουτοπικό, δημιουργικό ναι.

7. Πως ιεραρχείτε εσείς τις παρακάτω **ικανότητες του 21^{ου} αιώνα** ως προς το βαθμό σημαντικότητά τους;
- **Γνώσεις γενικής παιδείας:** π.χ. γλώσσα, μαθηματικά, φυσικές επιστήμες, ιστορία, ξένες γλώσσες κ.λπ.
  - **Μαθησιακές ικανότητες:** π.χ. κριτική σκέψη, επικοινωνία ιδεών, συνεργασία, δημιουργικότητα-καινοτομία
  - **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες:** π.χ. αυτόνομη μάθηση, αυτορρύθμιση της μάθησης, κουλτούρα δια-βίου μάθησης, πολιτισμική (και διαπολιτισμική) αντίληψη, δημοκρατικό ήθος, δεοντολογία.

2-3-1

8. Σε ποιο βαθμό το σημερινό σχολείο επιτυγχάνει τους παραπάνω στόχους; Σε ποιους άξονες ανταποκρίνεται καλύτερα; Ποιες είναι οι πιο σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις που έχετε εντοπίσει εσείς προσωπικά;

Αν το κράτος βοηθά να τις καλλιεργήσουμε, δεν βοηθά οικονομικά, αν το κράτος βοηθά τα διάφορα μαθήματα, μουσικά, ατομικά και των συνόλων. Τώρα γίνεται μάθημα μέσω κινητών και βίντεο και ηχογράφηση και προγράμματα σπουδών και τεχνικές υποδομές ελλείψεις, και δράσεις δεν καταφέρνουμε να κάνουμε πολλές δυο- τρεις.

9. Στο πλαίσιο του σχολείου του 21^{ου} αιώνα, ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος της **ψηφιακής επάρκειας** των μαθητών; Ποιες ψηφιακές ικανότητες πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές και πώς ανταποκρίνεται σε αυτές το σημερινό σχολείο; (σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις).

Οι ψηφιακές δεξιότητες υπάρχουν στο διπλανό σχολείο που έχει εξοπλιστεί με εποπτικό υλικό. Εγώ θεωρώ ότι το ΤΠΕ δεν είναι και τόσο σημαντικό, όσο ο πολιτισμός, η κουλτούρα μέσα από την μουσική, οι δεξιότητες, η επικοινωνία, η συνεργασία. Για παράδειγμα για να συμμετέχω σε μια ορχήστρα πολλών ατόμων με εκδήλωση πρέπει να συνεργαστώ μέσα από τις τέχνες. Και εκτός των άλλων υπάρχουν προβλήματα γραμμής και γρήγορου δικτύου.

Μέρος Γ: Ο ρόλος του διευθυντή

10. Υπάρχει στο σχολείο σας **πολιτική αλλαγών** στην εκπαιδευτική διαδικασία που να προωθούν νέους στόχους στην κατεύθυνση του σχολείου του 21ου αιώνα; (**δώστε ένα ενδεικτικό παράδειγμα**);

Υπάρχουν πολλές δυσκολίες σε αυτό. Πρώτα ο δήμος δυσκολεύεται στα οικονομικά, όποτε εγώ ζητάω 2^ο υπολογιστή δεν γίνεται οπότε ψάχνουμε χορηγίες, τελευταία αγοράσαμε φωτοτυπικό. Οι διευθυντές

όμως βάζουν στόχους, υπάρχουν όμως δυσκολίες γιατί οι καθηγητές του σχολείου είναι από την Αθήνα από την Πάτρα από το Άργος πχ θέλω να ανεβάσω τις επιδόσεις των μαθητών ή θέλω να κάνω εκδηλώσεις δράσεις του σχολείου προς την κοινωνία. Όλα αυτά προϋποθέτουν χρόνο, διάθεση και προσπάθεια εύκολη, ανέφικτο! Άρα οι στόχοι του διευθυντή προσαρμόζονται ανάλογα το υλικό που έχει, τις ιδιαιτερότητες του κάθε σχολείου και των διδασκόντων και κατά πόσο οι στόχοι είναι εφικτοί π.χ. θέλω καλύτερες επιδόσεις στις πανελλήνιες για να το πετύχω αυτό θα πρέπει να έχω ντόπιους καθηγητές.

11. Κατά την άποψή σας, σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός μιας πολιτικής αλλαγών **αποτελεί προτεραιότητα και αντικείμενο προβληματισμού** για τους εκπαιδευτικούς, τόσο ευρύτερα όσο και στο σχολείο σας. (Σε ποιο βαθμό είναι κυρίαρχη η διαχειριστική αντίληψη στο πλαίσιο του παραδοσιακού σχολείου, π.χ. κάλυψη ύλης του βιβλίου, διαγωνίσματα κ.λπ.);

- Που εντοπίζονται τα προβλήματα; Υποδομές, επιμόρφωση, Προγράμματα Σπουδών, αντιλήψεις-κουλτούρα, άλλο;
- Ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά;

Να υπάρχει ένα πρόγραμμα σπουδών που να ενισχύονται οι δεξιότητες μαθησιακές- κοινωνικές, το περιβάλλον να συμβάλλει και το πρόγραμμα σπουδών και στην επικοινωνία με τους καθηγητές τους γονείς και την τοπική κοινωνία. Ένας τρόπος σύνδεσης όλων αυτών και των ομάδων χτίζει υγιείς προσωπικότητες.

12. Κατά τη γνώμη σας, οι **εκπαιδευτικοί στο σχολείο** σας είναι έτοιμοι-κατάλληλα προετοιμασμένοι για να υποστηρίξουν τους στόχους του σχολείου του 21^{ου} αιώνα; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν;

Το Υπουργείο πρέπει να υποχρεώσει τους καθηγητές να κάθονται περισσότερες ώρες στο σχολείο, παλιότερα το ωράριο συζητιόταν να αυξηθεί αλλά δεν έγινε (αύξηση του ωραρίου των καθηγητών), ο διευθυντής απογοητεύεται και κάνει τα απαραίτητα. Η σχέση με τους εκπαιδευτικούς είναι πολύ καλή. Ότι χρειάζεται η διεύθυνση υπάρχουν δυσκολίες χρόνου όταν θέλω να χρησιμοποιήσω το εργαστήριο πληροφορικής. Το ξέρετε ότι είμαστε το μοναδικό σχολείο που φτιάχνουμε το πρόγραμμα διδασκαλίας με βάση το πρόγραμμα γιατί υπάρχουν τα μουσικά μαθήματα.

13. Υπάρχουν **δυνατότητες πρωτοβουλιών από τον διευθυντή/ηγέτη της σχολικής μονάδας** στην κατεύθυνση της προώθησης νέων αντιλήψεων για το σύγχρονο σχολείο και τις προτεραιότητές του;

- Σε ποιο βαθμό το πετυχαίνετε στο σχολείο σας;
- Ποιες δυσκολίες έχετε εντοπίσει ή αντιμετωπίζετε εσείς; Ενδεικτικές πρωτοβουλίες που έχετε αναλάβει;

Ως ηγέτες, οι διευθυντές μπορούν να διαμορφώσουν, προσαρμόσουν το σχολείο κατά ένα ποσοστό μικρό, το υπόλοιπο όποιος κι αν είναι ο διευθυντής δεν μπορεί με τις δικές του ιδέες δεν μπορεί να κάνει παραπάνω πράγματα, δεν του επιτρέπεται. Ο διευθυντής θα ήθελε να έχουμε ΤΠΕ σε όλα τα μαθήματα. Υπολογιστές όμως δεν υπάρχουν και δεν υπάρχει και διαδίκτυο. Κι εμείς που είμαστε κοντά στην Κόρινθο είμαστε μακριά από το δίκτυο του ΟΤΕ και δεν μπορούμε να έχουμε 4 υπολογιστές ταυτόχρονα να δουλεύουν. Αν λειτουργεί το εργαστήριο πληροφορικής δεν μπορώ εγώ ταυτόχρονα να κάνω τα διοικητικά μου και κανένας άλλος καθηγητής.

14. Κατά τη γνώμη σας, ποιες **αλλαγές είναι επιτακτικές να γίνουν στο ελληνικό σχολείο, ώστε να ανταποκριθεί στον σύγχρονο ρόλο του**; Ποιες είναι οι προτάσεις σας;

Δυσκολίες έχουμε στα οικονομικά, ο Σύλλογος γονέων δεν βοηθά είναι επιθετικοί με το κράτος και με τον δήμο, οι γονείς είναι θυμωμένοι με το κράτος. Το Μουσικό σχολείο εδώ θα ήθελε το δικό του το κτίριο και οικονομική βοήθεια περισσότερη σε όλα τα σχολεία, αλλαγή στο ωράριο των καθηγητών, μικρή ευελιξία στο πρόγραμμα σπουδών, μεταφορά και σίτιση παιδιών σωστή.

Ερωτηματολόγιο ημιδομημένης συνέντευξης

Στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος στο οποίο φοίτησα τον περασμένο χρόνο με θέμα Εκπαιδευτική Πολιτική & Διοίκηση ένα από τα θέματα που μας απασχόλησε και επέλεξα να ασχοληθώ ερευνητικά ήταν το σύγχρονο σχολείο και οι απόψεις του διευθυντή σχετικά με το θέμα αυτό.

Διευθυντής Δ3

Προφίλ Εκπαιδευτικού

- Φύλο: Γυναίκα
- Ηλικία: 50 ετών
- Θέση υπηρεσίας : Γυμνάσιο
- Διδακτική εμπειρία (εκπαίδευση): 28-29 έτη
- Σύνολο ετών (διευθυντής): 6 έτη
- Μεταπτυχιακές σπουδές: Κοινωνική Πολιτική
- Επιμόρφωση: Υπολογιστές, Διοίκηση

Μέρος Α: Απόψεις για το σύγχρονο σχολείο-εκπαίδευση

1. Κατά τη γνώμη σας, ποιες είναι σήμερα οι **προτεραιότητες του σύγχρονου σχολείου**; Σε σχέση με το παρελθόν (π.χ. 10 ή 20 χρόνια πριν), υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στόχων ή προτεραιοτήτων της **βασικής εκπαίδευσης**, στις οποίες καλείται να απαντήσει ο/η εκπαιδευτικός.

Θα έλεγα ότι εστιάζει τώρα πια το σχολείο στην οντότητα του μαθητή θα του παρέχει τις γνώσεις που έχουν αλλάξει σε σχέση με 20 χρόνια πριν δίνει μεγάλη βάση πλέον στους υπολογιστές έχει εγκριθεί και ένα πρόγραμμα που γίνεται μετά την λήξη των μαθημάτων του σχολείου τα παιδιά μπορούν να δώσουν εξετάσεις για να πάρουν το χαρτί της πιστοποίησης. Δεν στελεχώθηκε σωστά δεν λειτούργησε σωστά, δεν λειτούργησε καλά φέτος αλλά θέλει και καλείται το παιδί ενεργό πολίτη με όλες αυτές τις δραστηριότητες που βάζει να γίνουν μέσα από τα βιβλία μας.

2. Κατά τη γνώμη σας, τι πρέπει να παρέχει σήμερα το Γυμνάσιο (η βασική εκπαίδευση), ώστε να **προετοιμάσει αποτελεσματικά όλους τους μαθητές για το μέλλον**
  - Π.χ., την παραπέρα ζωή τους, την μελλοντική τους ένταξη στο σύγχρονο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον;

Βασικά πρέπει να ανοιχτεί το σχολείο στην κοινωνία, τα παλιά χρόνια το σχολείο περιοριζόταν στον σχολικό χώρο τώρα και το υπουργείο ωθεί στο να ανοιχτεί το σχολείο στην κοινωνία προκειμένου τα παιδιά να έχουν μια καλή μετάβαση από το Γυμνάσιο στο Λύκειο και μετά στην κοινωνία αυτό μας ενδιαφέρει. Πέρα από γνώσεις τις οποίες παρέχει θα επανέλθει πάλι στις δραστηριότητες που γίνονται εκτός σχολικού ωραρίου οι οποίες προωθούν την επικοινωνία του μαθητή με εξωτερικούς παράγοντες του σχολείου, τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες και εκδρομές μέσα από το σχολείο και φυσικά δεν θα πρέπει να ξεχνάμε τις γνώσεις που παρέχει τα βιβλία του σχολείου, οι χρήστες των Η/Υ, τα διαδραστικά μαθήματα τα οποία γίνονται μέσα στο σχολείο γιατί έχουμε και διαδραστικούς πίνακες.

3. Τα παραπάνω αποτελέσματα (ανάλογα με τις τοποθετήσεις τους) είναι απλά ζήτημα γνώσεων που θα πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές; Υπάρχουν άλλοι **άξονες ανάπτυξης των μαθητών** που θεωρείτε εσείς σημαντικούς;
  - π.χ. ποιες δεξιότητες και στάσεις πρέπει να αναπτύξουν οι σημερινοί μαθητές;

Το παιδί πρέπει να μάθει να είναι μια ξεχωριστή οντότητα, να έχει αυτοσεβασμό που είναι πάρα πολύ σημαντικό και για αυτό παλεύουμε στο συγκεκριμένο σχολείο, να έχει σεβασμό στους άλλους να είναι αυτόνομο, αυτόνομο, αυτόνομο, ανοιχτό σε νέες ιδέες γιατί το σχολείο έχει μια τάση να κατευθύνει τον μαθητή και να είναι ο δάσκαλος, η αυθεντία και ο μαθητής να ρουφά μόνο από τον δάσκαλο. Τώρα προσπαθούμε να τον μάθουμε να ψάχνει μόνο του, να βρίσκει πράγματα και να είναι ανοιχτός σε νέες ιδέες.

4. Γνωρίζετε τους όρους **σχολείο του 21^{ου} αιώνα** και **εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα**; Τι Ποιο θεωρείτε εσείς ότι σημαίνει ο όρος αυτός; Ποιο περιεχόμενο θα δίνετε εσείς στον όρο αυτό (πώς τον αντιλαμβάνεστε);

Το σχολείο του 21^{ου} αιώνα , είναι ανοικτό σχολείο , ανοικτό στην κοινωνία και η εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα έχει φύγει από την αυθεντία του δασκάλου και βάζει τον μαθητή στην διαδικασία της αναζήτησης.

5. Έχει πράγματι διαφορετικά χαρακτηριστικά το σχολείο του 21^{ου} αιώνα σε σχέση με το παρελθόν ή ο όρος είναι απλά μια υπερβολή (σλόγκαν) της εποχής μας;

Όχι είναι πραγματικότητα.

Μέρος Β: Σχολείο 21ου αιώνα

6. Πολλοί θεωρούν ότι το πλαίσιο του **σχολείου του 21^{ου} αιώνα** διαμορφώνεται από τρεις άξονες ικανοτήτων που πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές. Πως τις αξιολογείτε εσείς (**δώστε ενδεικτικό/ά παραδείγματα**);

- **Γνώσεις γενικής παιδείας**
- **Μαθησιακές ικανότητες**
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες.**

Οι γνώσεις γενικής παιδείας εκ των πραγμάτων παρέχονται και πρέπει να παρέχονται γιατί αυτός είναι ο λόγος που ένα παιδί το βάζουμε σε μια τάξη και το εγκλωβίζουμε. Για μένα είναι και εγκλωβισμός αυτό το πράγμα προκειμένου να μπορέσει να αποκτήσει κάποιες γνώσεις που θα του είναι χρήσιμες στην μετέπειτα ζωή του. Μαθησιακές ικανότητες μέσα από το κοινωνικό σύνολο στο οποίο βρίσκεται ο μαθητής μέσα στην αίθουσα και μέσω του συναγωνισμού που υπάρχει μπορεί να αναπτύξει τις μαθησιακές του ικανότητες αλλά και τις κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες οι οποίες τελικά ..

Γνώσεις γενικής παιδείας είναι οι γνώσεις που πρέπει να πάρει ο μαθητής μέσα από τα βιβλία του και την επαφή του με τον δάσκαλο, οι μαθησιακές ικανότητες είναι αυτό το οποίο θα εξελίξει θα ξεκινήσει από ένα επίπεδο και σιγά-σιγά με τα χρόνια όσο μεγαλώνουν οι τάξεις θα μπορέσει να εξελίξει την γνώση του πάνω σε ένα αντικείμενο. Κοινωνικές στάσεις είναι η επαφή του με τους υπόλοιπους συμμαθητές του με τους εκπαιδευτικούς, με το προσωπικό κάθε σχολείου εφόσον υπάρχει γραμματέας και φύλακας με αποτέλεσμα να μάθει να συμπεριφέρεται απέναντι σε όλο αυτό το κοινωνικό σύνολο.

7. Πως ιεραρχείτε εσείς τις παρακάτω **ικανότητες του 21^{ου} αιώνα** ως προς το βαθμό σημαντικότητά τους;

- **Γνώσεις γενικής παιδείας:** π.χ. γλώσσα, μαθηματικά, φυσικές επιστήμες, ιστορία, ξένες γλώσσες κ.λπ.
- **Μαθησιακές ικανότητες:** π.χ. κριτική σκέψη, επικοινωνία ιδεών, συνεργασία, δημιουργικότητα-καινοτομία
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες:** π.χ. αυτόνομη μάθηση, αυτορρύθμιση της μάθησης, κουλτούρα δια-βίου μάθησης, πολιτισμική (και διαπολιτισμική) αντίληψη, δημοκρατικό ήθος, δεοντολογία.

Θα άφηνα τελευταίες τις γνώσεις γενικής παιδείας, θα έβαζα πρώτα τις μαθησιακές ικανότητες, η κριτική σκέψη είναι απαραίτητη σε κάθε άτομο για να έχει την αυτονομία του και μετά τις κοινωνικές στάσεις.

8. Σε ποιο βαθμό το σημερινό σχολείο επιτυγχάνει τους παραπάνω στόχους; Σε ποιους άξονες ανταποκρίνεται καλύτερα; Ποιες είναι οι πιο σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις που έχετε εντοπίσει εσείς προσωπικά;

Ανταποκρίνεται καλύτερα στις γνώσεις γενικής παιδείας, ακόμα δεν έχει καταφέρει να φτάσει στο ίδιο επίπεδο τις άλλες 2 ικανότητες. Οι δυσκολίες εντοπίζονται στο άγχος λόγω του ότι πρέπει να βγει μια συγκεκριμένη ύλη, να αναπτύξει τόσο όσο θα μπορούσε τα υπόλοιπα τα αναπτύσσει μέχρι ενός βαθμού αλλά από ένα σημείο υπάρχει αυτό που λέμε κυνηγητό της ύλης, οι τάξεις είναι πολυάριθμες πλέον. Έχουμε εδώ στο σχολείο 27αρια τμήματα με αποτέλεσμα να έχουμε ένα μεγάλο άνοιγμα, ψαλίδα της επίδοσης των μαθητών μέσα στο ίδιο τμήμα. Προσπαθώντας λοιπόν οι καθηγητές να συγκεράσουν δεν μπορεί να φέρει στο ίδιο επίπεδο την ανάπτυξη όλων των υπολοίπων.

9. Στο πλαίσιο του σχολείου του 21^{ου} αιώνα, ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος της **ψηφιακής επάρκειας** των μαθητών; Ποιες ψηφιακές ικανότητες πρέπει να αναπτύξουν οι

μαθητές και πώς ανταποκρίνεται σε αυτές το σημερινό σχολείο; (σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις).

Θεωρώ ότι οι μαθητές είναι περισσότερο ψηφιακά επαρκείς από ότι είμαστε εμείς, θεωρώ ότι είναι σε θέση να ανταποκριθούν σε οτιδήποτε τους ζητήσουμε σε καλύτερο επίπεδο από όλους εμάς που δεν έχουμε την ειδικότητα της Πληροφορικής. Το σχολείο το συγκεκριμένο ανταποκρίνεται πάρα πολύ από άποψη ΤΠΕ, έχουμε καθηγητές επιμορφωμένους πάνω σε αυτό είναι πειραματικό το σχολείο μας με αποτέλεσμα αν χρησιμοποιούμε διάφορους τρόπους πέρα τον δασκαλοκεντρικό.

Ψηφιακή επάρκεια όταν λέμε να είναι σε θέση να ανταποκριθεί σε μια παρουσίαση, να ξεκινήσουμε από τα βασικά, να μπορέσει να αναζητήσει θέματα στο διαδίκτυο τα οποία και να ψάξει και να κρίνει ποια είναι τα σωστά και ποια τα λάθος. Γιατί ξέρουμε τι κυκλοφορεί στο διαδίκτυο στο να μπορέσει να ανταποκριθεί σε μια παρουσίαση να μπορέσει να την φτιάξει και να την δείξει στους συμμαθητές του. Η συνεργασία γίνεται στο σχολείο γιατί έχουμε φτιάξει e-class και συνεργάζονται οι μαθητές και μέσα από το διαδίκτυο, δεν είναι ανάγκη βέβαια ότι ψηφιακά θα αναπτυχθεί η συνεργασία. Η συνεργασία ξεκινά από την στιγμή που θα γυρίσουμε στα θρανία και θα τα κάνουμε από δυάδες τετράδες. Τέσσερις μαθητές μαζί θα αρχίσουν να φτιάχνουν ένα συγκεκριμένο project. Οι ελλείψεις είναι βασικές γιατί μπορεί εμείς να έχουμε στο σχολείο τους διαδραστικούς πίνακες και να έχουμε και 5 laptop αλλά έχουμε 12 τμήματα και είναι 275 μαθήματα. Υπήρχε ένα πρόγραμμα παλιά στο υπουργείο που έδινε laptop στα παιδιά το οποίο ήταν αρκετά καλό, βέβαια δεν πρέπει να φύγουμε από το βιβλίο μας, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι καλή η ψηφιακή ανάπτυξη αλλά από την άλλη πρέπει να μάθουν να διαχειρίζονται και το βιβλίο τους. Να υπάρχει δηλαδή ένα μέτρο γιατί κάποια στιγμή πήγε να ξεφύγει το μέτρο.

Μέρος Γ: Ο ρόλος του διευθυντή

10. Υπάρχει στο σχολείο σας **πολιτική αλλαγών** στην εκπαιδευτική διαδικασία που να προωθούν νέους στόχους στην κατεύθυνση του σχολείου του 21ου αιώνα; (**δώστε ένα ενδεικτικό παράδειγμα**);

Ως προς την γενική παιδεία και τους διαδραστικούς πίνακες που διαθέτουμε το μάθημα γίνεται με ένα διαφορετικό τρόπο, όχι από όλους τους εκπαιδευτικούς, δεν μπορεί να γίνει αυτό γιατί οι εκπαιδευτικοί είναι από μια ηλικία και πάνω ειδικά στα Γυμνάσια και στα Λύκεια και κάποιοι δεν μπορούν να ανταποκριθούν σε αυτή τη νέα γνώση σε σχέση με τους πιο νέους από εμάς. Μέσος όρος ηλικίας εδώ είναι 50 και κάτι οπότε δεν έχουν εντυφίσει όλοι οι καθηγητές όσο κάποιοι άλλοι. Τα περισσότερα μαθήματα διδάσκονται με διαδραστικό τρόπο μόνο τα φιλολογικά εξαιρούνται, η Ιστορία μόνο διδάσκεται ψηφιακά. Στην πολιτική αλλαγών επειδή υπήρξαμε πειραματικό σχολείο με εφόδια παραπάνω από τα άλλα σχολεία ήταν ως προς την ανάπτυξη ομαδοσυνεργατικές εργασίες οι οποίες αναπτύχθηκαν ακόμα περισσότερο και ως προς τα προγράμματα τα οποία αναπτύχθηκαν πάρα πολύ προκειμένου να πετύχουμε την σύνδεση με την κοινωνία, το άνοιγμα του σχολείου σε απογευματινές ώρες για δραστηριότητες μέσα στο σχολείο και σαββατοκύριακα για προγράμματα τα οποία έρχονται εδώ

11. Κατά την άποψή σας, σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός μιας πολιτικής αλλαγών **αποτελεί προτεραιότητα** και **αντικείμενο προβληματισμού** για τους εκπαιδευτικούς, τόσο ευρύτερα όσο και στο σχολείο σας. (Σε ποιο βαθμό είναι κυρίαρχη η διαχειριστική αντίληψη στο πλαίσιο του παραδοσιακού σχολείου, π.χ. κάλυψη ύλης του βιβλίου, διαγωνίσματα κ.λπ.);

- Που εντοπίζονται τα προβλήματα; Υποδομές, επιμόρφωση, Προγράμματα Σπουδών, αντιλήψεις-κουλτούρα, άλλο;
- Ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά;

Εκ των πραγμάτων είναι γιατί είναι το σχολείο πρέπει να βγει η ύλη τα παιδιά όταν φύγουν από εδώ πρέπει να έχουν τις βασικές γνώσεις και λόγω της ψαλίδας όπως είπαμε πριν πάνε πίσω και κάποια άλλα πράγματα. Οι υποδομές χρειάζονται παραπάνω πράγματα τουλάχιστον σε ψηφιακό επίπεδο χρειάζονται πολύ περισσότερα πράγματα εμείς πχ σαν υποδομή δεν έχουμε κάνει μια αίθουσα που να μπορούν όλοι οι μαθητές να παρακολουθούν αυτά που έχουν κάνει οι άλλοι μαθητές δεν έχουμε αίθουσα εκδηλώσεων γυμναστήριο.

Οι καθηγητές μας σε αυτό το σχολείο επιμορφώνονται έχουν φύγει 5 διευθυντές από αυτό το σχολείο για άλλα σχολεία. Συνεχώς κάνουμε και ενδοσχολική επιμόρφωση σε διάφορα θέματα. Για τα ΠΣ θα μιλήσει ο καθένας μόνος του, η κάθε ειδικότητα, δεν μπορούμε να κρίνουμε, θα κρίνουμε και δεν θα είμαστε σωστοί . και η κουλτούρα του σχολείου θεωρώ ότι είναι κουλτούρα ενός ανοικτού σχολείου που έχει την επαφή με την κοινωνία που αναπτύσσεται συνεχώς.

12. Κατά τη γνώμη σας, οι εκπαιδευτικοί στο σχολείο σας είναι έτοιμοι-κατάλληλα προετοιμασμένοι για να υποστηρίξουν τους στόχους του σχολείου του 21^{ου} αιώνα; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν;

Είναι αρκετά προετοιμασμένοι πάντα υπολογίζοντας τις ηλικίες των εκπαιδευτικών. Η ηλικία φέρνει διάφορα πράγματα, φέρνει και υποχρεώσεις, εξωσχολικές, εκτός ωρών δουλειάς και δεν κατανοούμε με την ίδια ευκολία που κατανοεί ένας νεότερος ειδικά στους υπολογιστές. Πάντως εδώ εκπαιδεύονται συνεχώς και τώρα καθηγητές κάνουν β επίπεδο επιμόρφωση.

13. Υπάρχουν δυνατότητες πρωτοβουλιών από τον διευθυντή/ηγέτη της σχολικής μονάδας στην κατεύθυνση της προώθησης νέων αντιλήψεων για το σύγχρονο σχολείο και τις προτεραιότητές του;

- Σε ποιο βαθμό το πετυχαίνετε στο σχολείο σας;
- Ποιες δυσκολίες έχετε εντοπίσει ή αντιμετωπίζετε εσείς; Ενδεικτικές πρωτοβουλίες που έχετε αναλάβει;

Προσπαθούμε το σχολείο να ανοιχτεί να γίνονται δραστηριότητες εκτός από τα μαθήματα, επισκέψεις σε μέρη τα οποία κρίνουμε ότι θα δώσουν πολλά στα παιδιά. Να είναι σωστοί ακροατές και θεατές να μάθουν να σέβονται τους άλλους, τον εαυτό τους, πιστεύω ότι προχωράει καλά. Τώρα τι δυσκολίες έχουμε αντιμετωπίσει;

Οι δυσκολίες έρχονται σε πράγματα που ζητά το σχολείο και είναι διαφορετικά από τη νοοτροπία των γονέων. Υπάρχουν γονείς που θεωρούν ότι φωνάζοντας, χτυπώντας λύνονται οι διαφορές. Οι διαξιφισμοί το περνάμε και στο παιδί είναι ένα σημαντικό μέρος του σχολείου μας και η οικογένεια κάθε μαθητή και οι γονείς του κάπου πρέπει να αλλάξει η νοοτροπία . πως πρέπει να μάθει ότι εδώ το παιδί του έρχεται και δείχνει μη σεβασμό στους συμμαθητές του, θα πρέπει και ο ίδιος να το μεταφέρει. Έχουμε κάνει αρκετά βήματα σε αυτό το κομμάτι με την σχολή γονέων. Υπάρχει σύλλογος γονέων είναι ενεργός, οι γονείς είναι υπαρκτοί αλλά σε σχέση με αυτό που έπρεπε να ήταν θα πρέπει να βελτιωθούν κάποια πράγματα από άποψης συμμετοχής των γονέων. Γενικά υπάρχει η νοοτροπία στην Ββάθμια εκπαίδευση ότι τα παιδιά μεγάλωσαν και δεν μας χρειάζονται άλλο και οι καθηγητές τους είναι υπεύθυνοι για εκεί και εμείς εδώ. Δεν είναι όπως το δημοτικό που συμμετέχει έχουμε έναν πολύ ενεργό σύλλογο που πραγματικά προσπαθεί πάρα πολύ να εντάξει κι άλλους γονείς. Θα έρθουν εδώ όταν τους καλέσουμε οι γονείς κάθε χρόνο, θα έρθουν τις τρίτες που είναι μέρα γονέα αλλά συνήθως έρχονται όταν δουν μια βαθμολογία που δεν τους άρεσε, θέλουμε λίγη εκπαίδευση ακόμα γιατί και οι γονείς είναι πάρα πολύ φορτισμένοι με τα δικά τους. Θεωρώ όμως ότι έχουμε φτιάξει μια καλή συνεργασία.

Μια πρωτοβουλία που έχω αναλάβει είναι η ασφάλεια του σχολείου που έχουν αλλάξει πολλά πράγματα από τις δράσεις που γίνονται εκτός σχολείου δεν ξέρω τι να πω...

Πιο σημαντική είναι η ενδοσχολική επιμόρφωση που γίνεται των εκπαιδευτικών η οποία αφορά πχ σεμινάρια πώς να διαχειριζόμαστε όλα τα μέσα τα οποία έχουμε προκειμένου τα σύγχρονα προγράμματα να γίνονται πράξη. Εδώ επίσης η σχολή Γονέων η οποία γίνεται μια φορά κάθε μήνα. Φέρνουμε ψυχολόγους, ψυχιάτρους μαθήματα Α βοηθειών και θα κάνουμε και ενδοσχολική επιμόρφωση, διαιτολόγο.

14. Κατά τη γνώμη σας, ποιες αλλαγές είναι επιτακτικές να γίνουν στο ελληνικό σχολείο, ώστε να ανταποκριθεί στον σύγχρονο ρόλο του; Ποιες είναι οι προτάσεις σας;

Πρώτα από όλα κάθε σχολείο έπρεπε να είναι πλήρης σε υλικοτεχνική υποδομή. Μετά θα θέλαμε περισσότερη ελευθερία στον εκπαιδευτικό, ώστε να μπορεί να ελίσσεται περισσότερο από αυτό που μπορεί να κάνει να αποφασίζει μόνο του σύμφωνα με τις δικές του ανάγκες και των άλλων, άλλο το σχολείο το αστικό και άλλο το απομακρυσμένο σχολείο. Οπωσδήποτε ψυχολόγο, απαραίτητο αλλά σαν σχολείο χρειάζεται κάθε σχολείο αυτονομία για το πώς θα κινηθεί.

Ερωτηματολόγιο ημιδομημένης συνέντευξης

Στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος στο οποίο φοίτησα τον περασμένο χρόνο με θέμα Εκπαιδευτική Πολιτική & Διοίκηση ένα από τα θέματα που μας απασχόλησε και επέλεξα να ασχοληθώ ερευνητικά ήταν το σύγχρονο σχολείο και οι απόψεις του διευθυντή σχετικά με το θέμα αυτό.

Διευθυντής Δ4

Προφίλ Εκπαιδευτικού

- Φύλο: Γυναίκα
- Ηλικία: 45 ετών
- Θέση υπηρεσίας: Γυμνάσιο
- Διδακτική εμπειρία (εκπαίδευση): 23 χρόνια
- Σύνολο ετών (διευθυντής): 2 χρόνια
- Μεταπτυχιακές σπουδές: Κοινωνική Πολιτική
- Επιμόρφωση: Εκπαιδευτική Ψυχολογία
- Παιδιά: 36
- Αγγλική Φιλολογία

Μέρος Α: Απόψεις για το σύγχρονο σχολείο-εκπαίδευση

1. Κατά τη γνώμη σας, ποιες είναι σήμερα οι **προτεραιότητες του σύγχρονου σχολείου**; Σε σχέση με το παρελθόν (π.χ. 10 ή 20 χρόνια πριν), υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στόχων ή προτεραιοτήτων της **βασικής εκπαίδευσης**, στις οποίες καλείται να απαντήσει ο/η εκπαιδευτικός.

Υπάρχει αλλαγή τουλάχιστον σε θεωρητικό επίπεδο, οι προτεραιότητες του σχολείου έχουν αλλάξει σε σχέση με 10-20 χρόνια πριν και έχει περισσότερη σχέση με τους στόχους που καλείται ένα σχολείο πλέον να καλύψει, 10 χρόνια πριν τα πράγματα ήταν πιο απλά. Το σχολείο είχε μια προσέγγιση πιο συγκεκριμένη στο τι έπρεπε να μάθουν τα παιδιά και κυρίως αφορούσε το γνωστικό επίπεδο των παιδιών, ήταν καθορισμένοι οι στόχοι. Τα παιδιά έπρεπε να μάθουν συγκεκριμένα πράγματα. Τώρα έχει ανοιχτεί το σχολείο αρκετά κυρίως όσον αφορά την κοινωνική του σημασία και τον κοινωνικό του ρόλο. Σίγουρα τόσα χρόνια για να προσπαθήσει το άτομο να μπει στο κέντρο της εκπαίδευσης και κυρίως ο μαθητής και πια αντιμετωπίζεται ξαναλέω θεωρητικά, τουλάχιστον γιατί στην πράξη υπάρχουν διαφορές εμείς καλούμαστε να δούμε τον μαθητή σαν μια ολότητα που δεν είναι μόνο να του μεταδώσουμε βασικές γνώσεις αλλά πρέπει να τον εντάξουμε και στην κοινωνία αποτελεσματικά, πρέπει να τον κοινωνικοποιήσουμε, πρέπει να ασχοληθούμε και με την συναισθηματική του εκπαίδευση και τον συναισθηματικό του κόσμο. Σε γενικές γραμμές αυτό ότι το σχολείο καλείται να αντιμετωπίσει με κέντρο τον άνθρωπο, να αντιμετωπίζει με ολότητα τους μαθητές. Έχει αλλάξει αρκετά και αποφαίνεται και με τα νέα ΠΣ τις προτεραιότητες που θέτουν και φαίνεται από όλες αυτές τις καινούριες δράσεις που καλούμαστε να υλοποιήσουμε.

2. Κατά τη γνώμη σας, τι πρέπει να παρέχει σήμερα το Γυμνάσιο (η βασική εκπαίδευση), ώστε να προετοιμάσει αποτελεσματικά όλους τους μαθητές για το μέλλον

- Π.χ., την παραπέρα ζωή τους, την μελλοντική τους ένταξη στο σύγχρονο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον;

Πολλά. Κατ' αρχάς το 'όλους τους μαθητές' είναι μια μεγάλη κουβέντα από μόνη της διότι το Γυμνάσιο που είναι η βασική εκπαίδευση καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε ένα μεγάλο πρόβλημα που λέγεται σχολική διαρροή. Παλιότερα δεν το είχαμε τόσο έντονα. Άρα καλούμαστε να βοηθήσουμε τα παιδιά να μείνουν στην εκπαίδευση την βασική διότι είναι πολύ βασικό να έχουν ένα χαρτί στα χέρια τους αν και πια η βασική εκπαίδευση από μόνη της δεν φτάνει. Από εκεί και πέρα αυτό το αποτελεσματικά είναι μι άλλη λέξη δύσκολη για εμάς τους εκπαιδευτικούς τι σημαίνει αποτελεσματικά; Είναι να παρέχει το σχολείο μόνο τις γνώσεις μαθηματικά, Ανάγνωση κτλ Θεωρώ πως όχι αυτό είναι πάρα πολύ βασικό βέβαια όμως αυτό δεν αρκεί πια και το βλέπουμε και το ζούμε και το βιώνουμε. Ένα σχολείο όπου αποτελεί την υποχρεωτική εκπαίδευση αυτό που είπα και πριν στην ουσία πρέπει να προετοιμάσει τους μαθητές ώστε να είναι αυτάρκεις, να στηρίζονται στα πόδια τους, να μπορούν να

αντιμετωπίσουν το περιβάλλον το εργασιακό όπου αλλάζει με ραγδαίους ρυθμούς, αυτό θεωρώ πως είναι πάρα πολύ σημαντικό. Αν πάμε στα πρακτικά κομμάτια , βέβαια αυτό έρχεται και πιο μετά στην επόμενη βαθμίδα. Θεωρώ και στο Γυμνάσιο μαθαίνουν τα παιδιά να συνεργάζονται. Βασικό στοιχείο η συνεργασία, η ομαδικότητα, η κοινωνικοποίηση των παιδιών και η προσαρμογή.

3. Τα παραπάνω αποτελέσματα (ανάλογα με τις τοποθετήσεις τους) είναι απλά ζήτημα γνώσεων που θα πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές; Υπάρχουν άλλοι άξονες ανάπτυξης των μαθητών που θεωρείτε εσείς σημαντικούς;

- π.χ. ποιες δεξιότητες και στάσεις πρέπει να αναπτύξουν οι σημερινοί μαθητές;

Δεν μπορεί να είναι μόνο θέμα γνώσεων, οι δικές μας οι γνώσεις των εκπαιδευτικών έχουν πια αλλάξει οπότε έχει αλλάξει και η αντιμετώπιση προς τους μαθητές, παλιότερα το να είχε ένα παιδί δυσλεξία ήταν ταμπού, ήταν ένα παιδί που έμενε απέξω, τώρα η δυσλεξία αντιμετωπίζεται με συγκεκριμένες δράσεις. Σίγουρα το ζητούμενο είναι να αποκτήσουν γνώσεις τα παιδιά είναι απαραίτητο. Το θέμα είναι πότε, πως και τι είδους γνώσεις θα αποκτήσουν έχει μετατοπιστεί το θέμα γνώσεις γιατί γνώση μπορεί να είναι διαβάζω και ξέρω μαθηματικά όπως είπα πριν αλλά γνώση είναι και να στέκομαι σε μια ομάδα, να κάνω καλά μια δουλειά που μου αναθέτουν και να μάθω τελικά σε τι είμαι καλός και να μπορώ αυτό να το πάω παραπέρα.

4. Γνωρίζετε τους όρους **σχολείο του 21^{ου} αιώνα και εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα**; Τι Ποιο θεωρείτε εσείς ότι σημαίνει ο όρος αυτός; Ποιο περιεχόμενο θα δίνατε εσείς στον όρο αυτό (πώς τον αντιλαμβάνεστε);

Το ξέρω, το ακούω, το συναντάω στα έγγραφα στις επιμορφώσεις που κάνω σίγουρα είναι στοιχείο του Νέου Λόγου, η εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα, τώρα τι σημαίνει αυτό; Έχει αλλάξει η φύση της εκπαίδευσης , τι θεωρούμε εμείς απαραίτητο να πάρουν τα παιδιά, έχει μετατοπιστεί λίγο το κέντρο βάρους από απλές γνώσεις σε δεξιότητες και κοινωνικές δεξιότητες ή συναισθηματικές δεξιότητες.

5. Έχει πράγματι διαφορετικά χαρακτηριστικά το σχολείο του 21^{ου} αιώνα σε σχέση με το παρελθόν ή ο όρος είναι απλά μια υπερβολή (σλόγκαν) της εποχής μας;

Η αλήθεια είναι πάντα κάπου στην μέση, το είπα και στην αρχή θεωρητικά και εγώ από την θέση μου αν βομβαρδίζομαι συνέχεια με έγγραφα που αναφέρουν όλους αυτούς τους όρους είναι το ζητούμενο , δεν μπορεί να είναι διαφορετικά. Όλα τα πράγματα προχωράμε μπροστά. Το να μείνουμε σε πράγματα που ισχύουν 10 χρόνια πίσω είναι ουτοπικό και ανεδαφικό. Τώρα αν με ρωτάτε αν όλα αυτά που υπάρχουν στα χαρτιά , αν έχουν εφαρμοστεί, θα σας πω ότι είναι μια συνεχής διαδικασία είναι κάτι που μεταβάλλεται καθημερινά πολλές φορές υπάρχει μια υπερβολή δηλαδή οι στόχοι που θέτουν στα χαρτιά είναι πάρα πολύ ωραίοι αλλά να αυτοί δεν εφαρμόζονται και στην πράξη είναι ένα άλλο ζήτημα και συνήθως δεν μπορούν να εφαρμοστούν όπως ακριβώς τις παίρνουν στο θεωρητικό κομμάτι.

Μέρος Β: Σχολείο 21ου αιώνα

6. Πολλοί θεωρούν ότι το πλαίσιο του **σχολείου του 21^{ου} αιώνα** διαμορφώνεται από τρεις άξονες ικανοτήτων που πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές. Πως τις αξιολογείτε εσείς (**δώστε ενδεικτικό/ά παραδείγματα**);

- **Γνώσεις γενικής παιδείας**
- **Μαθησιακές ικανότητες**
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες.**

Όταν λέμε γνώσεις γενικής παιδείας εννοούμε βασικές γνώσεις Γλώσσα , Αριθμητική, Ανάγνωση, Ιστορία τα κυρίως πολύ βασικά πράγματα που χτίζουν στην ουσία τις περεταίρω γνώσεις του μαθητή. Μαθησιακές ικανότητες όπως εγώ το αντιλαμβάνομαι θεωρώ πως έχει σχέση με την λεγόμενη διαφοροποιημένη διδασκαλία έτσι το αντιλαμβάνομαι εγώ. Πια ξέρουμε ότι ο κάθε μαθητής μαθαίνει διαφορετικά άρα λοιπόν και το σχολείο οφείλει να αντιμετωπίσει τον κάθε μαθητή ως μονάδα, να ανιχνεύσει τον τρόπο με τον οποίο μαθαίνει ο μαθητής κα ανάλογα τις γνώσεις γενικής παιδείας που αναφέρθηκαν παραπάνω να τις μεταδώσει με τον τρόπο που μπορεί ο μαθητής να τις λάβει. Και οι κοινωνικές στάσεις είναι αυτό που είπα πριν πόσο καλά συνεργάζεται σε μια ομάδα, ένας μαθητής πως αντιλαμβάνεται την θέση του μέσα στην ομάδα και τον περίγυρο του. Πολύς λόγος γίνεται για την λεγόμενη ενσυναίσθηση στις μέρες μας πόσο καλά αντιλαμβάνεται τον δικό του συναισθηματικό

κόσμο και την θέση του στην μικρή κοινωνία που λέγεται σχολείο και πως μπορεί να διαχειριστεί τέτοιες καταστάσεις που δεν έχουν σχέση απαραίτητα με γνώσεις αλλά με τις σχέσεις του και τις αλληλεπιδράσεις με τους άλλους μαθητές, με τους δασκάλους, με τον κοινωνικό του περίγυρο.

7. Πως ιεραρχείτε εσείς τις παρακάτω **ικανότητες του 21^{ου} αιώνα** ως προς το βαθμό σημαντικότητά τους;

- **Γνώσεις γενικής παιδείας:** π.χ. γλώσσα, μαθηματικά, φυσικές επιστήμες, ιστορία, ξένες γλώσσες κ.λπ.
- **Μαθησιακές ικανότητες:** π.χ. κριτική σκέψη, επικοινωνία ιδεών, συνεργασία, δημιουργικότητα-καινοτομία
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες:** π.χ. αυτόνομη μάθηση, αυτορρύθμιση της μάθησης, κουλτούρα δια-βίου μάθησης, πολιτισμική (και διαπολιτισμική) αντίληψη, δημοκρατικό ήθος, δεοντολογία.

Δεν μπορώ να τις ιεραρχήσω η αλήθεια είναι, θεωρώ πως αλληλεπιδρούν είναι κομμάτι ενός συνόλου για μένα δεν ιεραρχούνται, δεν μπορείς να έχεις το ένα χωρίς το άλλο. Για να μπορείς να έχεις κριτική σκέψη πρέπει να μάθεις να εκφράζεσαι, για να μάθεις να εκφράζεσαι πρέπει να διδάχτεις την γλώσσα, τα μαθηματικά. Για να μπορέσεις να τα κάνεις αυτά και να σταθείς πια μέσα στο σύγχρονο περιβάλλον. Όπως είπαμε πια επειδή το κέντρο βάρους δεν είναι οι γνώσεις αλλά είναι οι κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες για να σταθείς σε ένα οποιοδήποτε περιβάλλον πρέπει να εξασκηθείς στην αυτόνομη μάθηση, να είσαι αυτόνομη οντότητα άρα για να γίνουν αυτά υπάρχει μια συνεργασία. Ταυτόχρονα κατά την γνώμη μου οι αρχές μάθησης είναι μάλλον οι τρόποι που μεταδίδουμε τις γνώσεις, διέπονται από όλα αυτά, δεν μπορούμε να έχουμε το ένα χωρίς το άλλο.

Το πιο σημαντικό είναι οι κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες ας ξεκινήσουμε εκεί γιατί στην ουσία είναι τα εφόδια για να μπορέσουν οι μαθητές να βγουν στο σύγχρονο κοινωνικό περιβάλλον, να σταθούν στα πόδια τους να πάρουν την ευθύνη και της μάθησης πια. Ότι δεν έχουν κάνει στην βασική εκπαίδευση, αυτό για μένα πάει μαζί με τις μαθησιακές ικανότητες για να μπορούν να το κάνουν αυτό, για να μπορούν να έχουν να εξασκηθούν στην αυτόνομη μάθηση πχ πρέπει να έχουν κριτική σκέψη. Για να μπορούν τα ίδια τα άτομα να αποκτήσουν αυτονομία, οπότε να αν θέλετε οπωσδήποτε μια ιεράρχηση κοινωνικές στάσεις- μαθησιακές δεξιότητες- Γνώσεις.

8. Σε ποιο βαθμό το σημερινό σχολείο επιτυγχάνει τους παραπάνω στόχους; Σε ποιους άξονες ανταποκρίνεται καλύτερα; Ποιες είναι οι πιο σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις που έχετε εντοπίσει εσείς προσωπικά;

Άλλη είναι η θεωρία και άλλη η πράξη θα θέλαμε σίγουρα το σχολείο να δίνει έμφαση και στις 3 αυτές ικανότητες όπως περιγράφονται δεν μπορώ να πω ότι το σχολείο το ελληνικό το σχολείο το σύγχρονο επιτυγχάνει με επιτυχία τους παραπάνω στόχους. Θεωρώ από την δική μου την εμπειρία και σαν καθηγήτρια αλλά και σαν διευθύντρια δεν έχει αλλάξει η κουλτούρα θέλει αρκετό χρόνο να αλλάξει. Η κουλτούρα στους εκπαιδευτικούς και το βλέπουμε και στους μαθητές ακόμη οι οποίοι έρχονται και κάθε φορά που πάμε να τους κάνουμε κάτι καινούριο με βάση αυτά τα καινούρια δεδομένα, αντιμετωπίζουμε με μια επιφυλακτικότητα θεωρώ λοιπόν ότι είναι αρκετά δύσκολο να πετύχουμε αυτούς του στόχους. Είναι κάτι που παίρνει πολύ καιρό είναι κάτι που θα έπρεπε να εφαρμοστεί από την πολύ βασική εκπαίδευση. Για μένα λοιπόν είναι θέμα αλλαγής, κουλτούρας. Η κουλτούρα δεν επιτυγχάνεται από τη μια μέρα στην άλλη, μπορεί να μην υπάρχει και η θέληση από του συναδέλφους οι οποίοι όμως έχουν αν αντιμετωπίσουν πάρα πολλά θέματα. είναι περίεργο δεν μπορούμε να απομονώνουμε, δεν μπορούμε να θέτουμε στόχους, απλά και μόνο στα χαρτιά. Ειδικά η εκπαίδευση είναι ένας χώρος περίπλοκος, για να πετύχουμε τέτοιους στόχους πρέπει να αλλάξουμε κουλτούρα να το πιστέψουν οι άνθρωποι που το εφαρμόζουν δηλαδή οι εκπαιδευτικοί και να μπορέσουν να το μεταδώσουν, να το καταλάβουν. Φανταστείτε ότι πια ο μέσος όρος των εκπαιδευτικών είναι στα 50 έτη, είναι μια γενιά που έχει εκπαιδευτεί σε κάτι διαφορετικό. Δεν μπορούμε ξαφνικά να λέμε ότι θεωρούμε κάτι καινούριο χωρίς να ξέρουν οι ίδιοι οι άνθρωποι πως θα το εφαρμόσουν, πως θα το πετύχουν και δεν είναι θέμα μόνο 2 γραμμών κατευθυντήριων θέλει αρκετό χρόνο να μπει μέσα σε αυτό το πράγμα, να καταλάβεις τι ζητάς και να το μεταδώσεις. Άρα θεωρώ πως θα υπάρχουν πάρα πολλές δυσκολίες για να πετύχει και για να έχουμε ένα αποτέλεσμα σε όλο αυτό.

Το δικό μας το σχολείο θεωρώ ότι δεν αποτελεί εξαίρεση ίσως και το γεγονός ότι είναι πολύ μικρό σχολείο έχει τα καλά του. Με την έννοια ότι εγώ σαν διευθύντρια μπορώ πιο άμεσα να μιλήσω με τους καθηγητές μου , να κάτσουμε να συζητήσουμε και είναι δεκτικοί γιατί είναι κυρίως νέοι άνθρωποι , γιατί είναι και απομακρυσμένο το σχολείο όμως έχει και τα κακά του. Γιατί είμαστε μόνοι μας, νιώθουμε μόνοι μας όπως βέβαια νιώθουν και οι καθηγητές σε ένα μεγάλο σχολείο που δεν έχει και τον απαραίτητο εξοπλισμό, δεν μπορεί εύκολα να εφαρμόσει πράγματα , άρα θεωρώ πως έχουμε τις ίδιες δυσκολίες όπως όλα τα σχολεία.

9. Στο πλαίσιο του σχολείου του 21^{ου} αιώνα, ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος της **ψηφιακής επάρκειας** των μαθητών; Ποιες ψηφιακές ικανότητες πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές και πώς ανταποκρίνεται σε αυτές το σημερινό σχολείο; (σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις).

Αυτό είναι ένα κομμάτι περίεργο γιατί οι μαθητές ανήκουν σε μια γενιά που είναι σαφώς πιο εξοικειωμένη με τα ψηφιακά μέσα σε σχέση με εμάς τους καθηγητές οπότε όσον αφορά την ψηφιακή επάρκεια θεωρώ πως οι μαθητές έρχονται σχετικά έτοιμοι. Το θέμα είναι ο ρόλος του σχολείου σε όλο αυτό όπως και σε όλα τα θέματα έχει σχέση με αυτό που είπαμε πριν για τις ικανότητες, πως οι γνώσεις αυτές που κουβαλάνε μαζί τους, μπορούν να τις αξιοποιήσουν προς όφελος τους και προς όφελος των γνώσεων άρα ο ρόλος που καλείται να παίξει το σημερινό σχολείο είναι να βοηθήσει τα παιδιά αυτά που ήδη ξέρουν και χειρίζονται και να τους κατευθύνει προς άλλους δρόμους. Πως αυτό το εργαλείο που έχουν στα χέρια τους να το χρησιμοποιήσουν πια προς όφελος της γνώσης τους και της ατμόσφαιρας τους. Ψηφιακά είναι αρκετά καταρτισμένα, τα παιδιά έρχονται καταρτισμένα παρόλο που θεωρείται μικρό το σχολείο μας απομακρυσμένο. Το σχολείο έχει ανεπάρκειες παρόλο που υπάρχει καθηγητής πληροφορικής, σύγχρονοι υπολογιστές και άλλα μέσα βιντεοπροβολέας, πάλι διαπιστώνω όμως πως οι γνώσεις που καλείται ο καθηγητής πληροφορικής να παρέχει στα παιδιά είναι αρκετά ξεπερασμένες. Το ΑΠ δεν ακολουθεί τους στόχους υπάρχουν στόχοι γενικοί για τον 21^ο αιώνα αλλά οι επιμέρους στόχοι μένουν ακόμα πίσω υπάρχει μια ανακολουθία σε αυτό το κομμάτι.

Μέρος Γ: Ο ρόλος του διευθυντή

10. Υπάρχει στο σχολείο σας **πολιτική αλλαγών** στην εκπαιδευτική διαδικασία που να προωθούν νέους στόχους στην κατεύθυνση του σχολείου του 21ου αιώνα; (**δώστε ένα ενδεικτικό παράδειγμα**);

Σαφέστατα και ορίζονται οι στόχοι από την αρχή κάθε χρονιάς και ο ρόλος ο δικός μου είναι βασικός εμείς ως διευθυντές είμαστε οι μεσάζοντες ανάμεσα στο Υπουργείο και στους καθηγητές με βάση τις οδηγίες που έχουμε και που έχω να έχουν τεθεί κάποιοι γενικοί στόχοι και μακροπρόθεσμοι και βραχυπρόθεσμοι ώστε να τα σπάσουμε σε κάποια κομμάτια και να κάνουμε κάποια πράγματα. Αυτό που προσπαθούμε να κάνουμε και υπάρχει μια σύμπτωση είναι να προωθήσουμε την δημιουργικότητα και την συνεργασία των παιδιών. Εφαρμόζονται διάφορες καινοτόμες δράσεις που μας έρχονται από την δευτεροβάθμια, συνεργαζόμαστε με σχολεία της περιφέρειας ώστε τα παιδιά να βγαίνουν τα παιδιά από το σχολείο, να μαθαίνουν να συνεργάζονται να πάρουν τα πράγματα στα χέρια τους. Έχουμε ομάδες εξωδιδασκτικές όπου εκεί τα παιδιά αυτενεργούν. Φτιάξαμε σχολικές βιβλιοθήκες που έχουμε βάλει και τους γονείς μέσα άρα η προσπάθεια του σχολείου, αυτού είναι να λειτουργήσει σαν ένα κύτταρο της τοπικής κοινωνίας. Τα παιδιά να αναλάβουν σε ένα μεγάλο μέρος , τον ρόλο του σε αυτό να κάνουν πράγματα πέρα από τις βασικές γνώσεις όπως λέτε. Μια συγκεκριμένη δράση είναι μέσα από ένα περιβαλλοντικό πρόγραμμα που έχει σχέση με την φιλοζωία, τα παιδιά πήραν πρωτοβουλία και κάλεσαν στο σχολείο επιστήμονες ειδικούς, πήραν οι ίδιοι τον ρόλο του δημοσιογράφου, μάζεψαν υλικό οπότε στην ουσία εξασκήθηκαν και στον λόγο έμαθαν να συνεργάζονται με φορείς. Πώς να ζητήσουν από ένα φορέα για να έρθει στο σχολείο, τους πήραν συνέντευξη και τα παιδιά ανέβασαν άρθρο και στην ιστοσελίδα μας άρα μαθαίνουν να ανοίγονται, να χειρίζονται την γλώσσα, να επικοινωνούν, να ξεπερνούν τα στενά όρια ενός σχολείου, να συνεργάζονται , πού βασικό και ήταν δική τους ιδέα, αυτενέργησαν.

11. Κατά την άποψή σας, σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός μιας πολιτικής αλλαγών **αποτελεί προτεραιότητα και αντικείμενο προβληματισμού** για τους εκπαιδευτικούς, τόσο ευρύτερα

όσο και στο σχολείο σας. (Σε ποιο βαθμό είναι κυρίαρχη η διαχειριστική αντίληψη στο πλαίσιο του παραδοσιακού σχολείου, π.χ. κάλυψη ύλης του βιβλίου, διαγωνίσματα κ.λπ.);

- Που εντοπίζονται τα προβλήματα; Υποδομές, επιμόρφωση, Προγράμματα Σπουδών, αντιλήψεις-κουλτούρα, άλλο;
- Ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά;

Εδώ μιλάμε για την σχολική κουλτούρα, αντιλαμβανόμαστε όλοι ότι πρέπει να αλλάξουμε, κι εγώ στην πράξη ως διευθύντρια πιέζω αρκετά, και οι καθηγητές πολλές φορές νιώθω ότι το θέλουν πολλές φορές νιώθουν ανεπαρκείς στον ρόλο τους, όμως εδώ αντιμετωπίζεται η ανακολουθία, ενώ από την μια υπάρχει η εντολή αλλαγής από την άλλη όμως τα ΑΠ δεν έχουν εναρμονιστεί με αυτή την αλλαγή επομένως οι καθηγητές βρίσκονται διχασμένοι. Θα ήθελαν να αλλάξουν το γεγονός όμως ότι οι περισσότεροι πιέζονται από την ύλη γιατί υπάρχει, τους αναγκάζει να δίνουν έμφαση στο να βγάλουν την ύλη. Αν οι ίδιοι οι καθηγητές δεν νιώσουν ασφαλείς στο πώς να εφαρμόσουν μια αλλαγή, όταν δεν έχουν επιμορφωθεί σωστά και τις περισσότερες φορές καθόλου. Δεν μπορούν να ακολουθήσουν αυτές τις αλλαγές που σε θεωρητικό επίπεδο, είναι πάρα πολύ ωραίες αλλά στην πράξη δεν εφαρμόζονται, άρα ναι υπάρχει ένας διχασμός και όλοι οι καθηγητές αναγκάζονται να ακολουθούν την ύλη. Σίγουρα είναι δεικτικοί να γίνουν κάποια πράγματα όμως τόσο ώστε να μην τους απειλούν και να μη νιώθουν οι ίδιοι ότι δεν μπορούν να τα βγάλω πέρα. Το σχολείο μας είναι μικρό, είναι τυχερό, έχει αίθουσες τα παιδιά έχουν την αίθουσα τους, υπάρχει αίθουσα πληροφορικής, υπάρχει μέχρι και εργαστήριο, βιβλιοθήκη όλα. Η επιμόρφωση για μένα είναι το νούμερο ένα για να μπορέσει κάποιος να εφαρμόσει κάτι πρέπει να το ξέρει, οι περισσότεροι καθηγητές δεν είναι επιμορφωμένοι. Η επιμόρφωση είναι ένα κομμάτι που έχει αφηθεί λίγο στο αν θέλουν οι καθηγητές, αν μπορούν δεν έχει μπει μέσα στην κουλτούρα μας. Οι καθηγητές εδώ είναι κυρίως μόνιμοι το σχολείο είναι στελεχωμένο. Στα ΠΣ υπάρχει ανακολουθία. Η κουλτούρα η σχολική από την πλευρά των μαθητών ένα μικρό σχολείο σε μια μικρή κοινωνία, φέρνουν μαζί του μια άλλη κουλτούρα κυρίως όμως είναι η κουλτούρα των εκπαιδευτικών, είναι αυτό που θα αλλάξει με την επιμόρφωση. Οι καθηγητές είναι μιας ηλικίας άνθρωποι αυτό έχουμε σπουδάσει αυτό εφαρμόζουμε, για να αλλάξει η κουλτούρα πρέπει να μάθουμε να επιμορφωθούμε σε κάτι άλλο. Το σχολείο μας έχει καταφέρει να ανοιχτεί στην τοπική κοινωνία η οποία είναι και δεκτική. Οι γονείς είναι δίπλα μας, μας βοηθάνε όπου χρειαστεί βέβαια σε πρακτικά κομμάτια γιατί ο ρόλος τους είναι άλλος, κλειστή αγροτική κοινωνία, το ίδιο και οι αντιλήψεις κατά πολύ μεγάλο μέρος.

Ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά;

Αυτό είναι το μεγάλο ερώτημα, αυτό που ένιωσα και ως καθηγήτρια και ως διευθύντρια, βομβαρδιζόμαστε οι εκπαιδευτικοί, δεν προλαβαίνουμε να αφομοιώσουμε τίποτα από αυτά που μας έρχονται έξωθεν, για μένα πολύ σημαντικό θα ήταν να αποκτήσει μια αυτενέργεια μεγαλύτερη να μπορούμε να αποφασίσουμε εμείς τι μπορούμε, τι είμαστε έτοιμοι να εφαρμόσουμε από αυτά που μας δίνονται. Από αυτά που μας έρχονται απέξω ως πολιτικές αλλαγών ως δράσεις, τα επίσημα έγγραφα θα έπρεπε να είναι μοιρασμένα έτσι ώστε και πιο κατανοητά και σε πιο μικρά βήματα, να νιώθουμε κι εμείς ότι μπορούμε να τα εφαρμόσουμε. Για μένα το μεγάλο πρόβλημα της αποθάρρυνσης είναι το ότι νιώθουμε ανεπαρκείς σε όλο αυτό το πλαίσιο νιώθουμε ότι δεν μπορούμε ότι είναι πάρα πολλά.

12. Κατά τη γνώμη σας, οι εκπαιδευτικοί στο σχολείο σας είναι έτοιμοι-κατάλληλα προετοιμασμένοι για να υποστηρίξουν τους στόχους του σχολείου του 21^{ου} αιώνα; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν;

Θα θέλαμε αλλά είναι πολλές οι αρμοδιότητες, νιώθουν κι αυτοί ότι μας επιβάλλονται πράγματα, λίγο μεγαλύτερη αυτονομία θα ήταν ανακουφιστική, ποιους από τους στόχους μπορούμε να πιάσουμε φέτος ή ποιοι μας ταιριάζουν. Τώρα υπάρχει ενοποίηση που δεν είναι καλή, άλλο ένα σχολείο σε ένα απομακρυσμένο αγροτικό χωριό και άλλο ένα αστικό σχολείο 300 παιδιών που έχει δικηγόρους, γιατρούς κ.α. Αυτονομία+ επιμόρφωση. Γίνονται προσπάθειες από όλους τους συναδέλφους να χρησιμοποιηθούν τα ψηφιακά μέσα στην διδασκαλία. Ομολογώ πως η ανταπόκριση είναι πολύ καλή. Αυτό βέβαια έχει περάσει πάνω από δεκαετία για να μπορέσουν οι καθηγητές να εξοικειωθούν με το να χρησιμοποιήσω τον προζέκτορα. όταν μπήκαν οι διαδραστικοί στην διδασκαλία δεν έγινε η κατάλληλη επιμόρφωση που σημαίνει ότι το εργαλείο ατόνισε. Άρα είναι δεκτικοί προσπαθούν αλλά πρέπει να το νιώθουν κίολας ότι τι ξέρουν.

13. Υπάρχουν **δυνατότητες πρωτοβουλιών από τον διευθυντή/ηγέτη της σχολικής μονάδας** στην κατεύθυνση της προώθησης νέων αντιλήψεων για το σύγχρονο σχολείο και τις προτεραιότητές του;

- Σε ποιο βαθμό το πετυχαίνετε στο σχολείο σας;
- Ποιες δυσκολίες έχετε εντοπίσει ή αντιμετωπίζετε εσείς; Ενδεικτικές πρωτοβουλίες που έχετε αναλάβει;

Από την μια είμαστε εμείς αυτοί που θα εφαρμόσουμε όλα αυτά τα νέα και θα τα μεταδώσουμε στους καθηγητές όμως από την άλλη εγώ τα παίρνω όλα έτοιμα αυτά που θέλουμε να κάνουμε είναι πολύ συγκεκριμένα. Οι οδηγίες βέβαια προσωπικά πάντα πιστεύω ότι υπάρχει περιθώριο ευελιξίας, όχι πολλές δυνατότητες πρωτοβουλιών. Ότι παίρνω, ότι δέχομαι από το υπουργείο παιδείας μέσα σε αυτό το πλαίσιο. Πρέπει να κινηθώ θα ήθελα να έχω μεγαλύτερη αυτονομία ξέροντας ότι αυτό το σχολείο έχει πολύ συγκεκριμένα χαρακτηριστικά άρα δεν μπορώ να εφαρμόσω όλα αυτά που μου ζητάνε ή δεν επιτρέπεται, δεν έχω πολλές δυνατότητες, να αυτενεργήσω.

14. Κατά τη γνώμη σας, ποιες **αλλαγές είναι επιτακτικές να γίνουν στο ελληνικό σχολείο, ώστε να ανταποκριθεί στον σύγχρονο ρόλο του;** Ποιες είναι οι προτάσεις σας;

Επιμόρφωση για μένα είναι η λέξη κλειδί όμως για να μπορέσει να γίνει αυτό γιατί είναι δύσκολο πρέπει να δούμε ποιος είναι ο ρόλος του καθηγητή, του εκπαιδευτικού γιατί τα τελευταία χρόνια ο εκπαιδευτικός έχει φορτιστεί με πολλές αρμοδιότητες που λίγο τον βγάζουν από τον στόχο του. Θέλοντας στην προσπάθεια του το κράτος να μην χάσει το τρένο και να μπει το νέο σχολείο στα νέα δεδομένα νιώθω εγώ σαν διευθύντρια και σαν καθηγήτρια γιατί έχω και τις δύο ιδιότητες ότι απλά μας δίνουν χωρίς να μας πάρουν κάτι από πάνω μας. Η' χωρίς την σωστή οργάνωση χωρίς να μπορούμε να τα ελέγξουμε καλύτερα, η επιμόρφωση για μένα είναι σημαντική για να νιώθουμε ασφαλείς. Γιατί ο εκπαιδευτικός τα τελευταία χρόνια δεν νιώθει ασφαλής γίνονται πολλές αλλαγές σε μικρό χρονικό διάστημα, θα ήθελα οι αλλαγές να αποφασίζονται σε βάθος χρόνου δηλαδή να ξέρω ότι όταν παίρνω μια καινούρια γραμμή αυτή θα εφαρμοστεί σε βάθος δεκαετίας. Όχι στο τέλος της χρονιάς να ζητάμε αποτελέσματα δεν γίνεται προσθέτει βάρος, άγχος, αποθάρρυνση και τελικά δεν γίνεται κάτι. Πρέπει το σχολείο να αλλάξει γιατί άλλαξαν τα δεδομένα γύρω μας και το σχολείο είναι αυτό που προετοιμάζει τη νέα γενιά, όχι μόνο γνώσεις και οι εκπαιδευτικοί πρέπει να νιώθουν προστατευμένοι.

Ερωτηματολόγιο ημιδομημένης συνέντευξης

Στο πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος στο οποίο φοίτησα τον περασμένο χρόνο με θέμα Εκπαιδευτική Πολιτική & Διοίκηση ένα από τα θέματα που μας απασχόλησε και επέλεξα να ασχοληθώ ερευνητικά ήταν το σύγχρονο σχολείο και οι απόψεις του διευθυντή σχετικά με το θέμα αυτό.

Διευθυντής Δ5

Προφίλ Εκπαιδευτικού

- Φύλο : Γυναίκα
- Ηλικία : 57
- Θέση υπηρεσίας (Γυμνάσιο)
- Διδακτική εμπειρία (εκπαίδευση): Νομικών Επιστημών
- Σύνολο ετών στην Εκπαίδευση : 31 έτη
- Μεταπτυχιακές σπουδές : ΕΑΠ Σπουδές στην Εκπαίδευση
- Επιμόρφωση: Πολλά σεμινάρια
- Έτη υπηρεσίας ως διευθυντής: 3 έτη

Διάρκεια Συνέντευξης: 34 λεπτά

Μέρος Α: Απόψεις για το σύγχρονο σχολείο-εκπαίδευση

1. Κατά τη γνώμη σας, ποιες είναι σήμερα οι **προτεραιότητες του σύγχρονου σχολείου**; Σε σχέση με το παρελθόν (π.χ. 10 ή 20 χρόνια πριν), υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στόχων ή προτεραιοτήτων της **βασικής εκπαίδευσης**, στις οποίες καλείται να απαντήσει ο/η εκπαιδευτικός.

Οποσδήποτε οι καιροί αλλάζουν και οι απαιτήσεις αυξάνονται τα προβλήματα πολλαπλασιάζονται, το σύγχρονο σχολείο εκτός από την μαθησιακή αποστολή να μεταδώσει στα παιδιά γνώσεις και δεξιότητες , ο ρόλος του είναι πολύπλοκος την σημερινή εποχή εκτός από εκπαιδευτικός είναι και παιδαγωγικός. Λαμβάνει μέριμνα και για την κοινωνικοποίηση των παιδιών , για την κοινωνική τους και επαγγελματική τους ανάπτυξη , για την ενίσχυση του ψυχικού τους κόσμου, για την αποκατάσταση των μαθησιακών δυσκολιών που ίσως αντιμετωπίσει και κυρίως για την υποστήριξη παιδιών με προβληματικό οικογενειακό κοινωνικό περιβάλλον .

2. Κατά τη γνώμη σας, τι πρέπει να παρέχει σήμερα το Γυμνάσιο (η βασική εκπαίδευση), ώστε να **προετοιμάσει αποτελεσματικά όλους τους μαθητές για το μέλλον**

- Π.χ., την παραπέρα ζωή τους, την μελλοντική τους ένταξη στο σύγχρονο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον;

Πρώτα από όλα την σύνδεση της μάθησης με την πραγματικότητα, δεν πρέπει να περιοριζόμαστε μόνο στην θεωρία θα πρέπει αυτά τα οποία διδάσκουμε να τα εφαρμόζουν και στην πράξη. Επίσης να δημιουργήσουμε ένα σχολείο ανοικτό στην κοινωνία, επικοινωνία με φορείς με προγραμματισμό επισκέψεων , συμμετοχή των παιδιών σε σχολικές δραστηριότητες που τους δίνουν την δυνατότητα να αναπτύξουν κι άλλες ικανότητες πέρα από αυτές που παρέχει μια σχολική αίθουσα, να ενημερωθούν για θέματα επαγγελματικής αποκατάστασης καθώς και τρόπους επίλυσης προβλημάτων της καθημερινότητας τους.

3. Τα παραπάνω αποτελέσματα (ανάλογα με τις τοποθετήσεις τους) είναι απλά ζήτημα γνώσεων που θα πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές; Υπάρχουν άλλοι **άξονες ανάπτυξης των μαθητών** που θεωρείτε εσείς σημαντικούς;

- π.χ. ποιες δεξιότητες και στάσεις πρέπει να αναπτύξουν οι σημερινοί μαθητές;

Οποσδήποτε υπάρχουν κι άλλοι άξονες. Υπάρχουν παιδιά τα οποία υστερούν στις επιδόσεις τους αλλά με διάφορες παρεμβάσεις ή με την συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες μπορεί να δοθεί η δυνατότητα σε ένα παιδί να καλλιεργήσει τις κλίσεις του πχ ζωγραφική, τέχνες. Να βρίσκει διεξόδους μέσα από το σχολείο να ανακαλύπτει τον χαρακτήρα του , την προσωπικότητα του.

4. Γνωρίζετε τους όρους **σχολείο του 21^{ου} αιώνα και εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα**; Τι Ποιο θεωρείτε εσείς ότι σημαίνει ο όρος αυτός; Ποιο περιεχόμενο θα δίνατε εσείς στον όρο αυτό (πώς τον αντιλαμβάνεστε);

Δεν έχω διαβάσει κάτι σχετικό. Και δεν υπάρχει κάτι οργανωμένο από την πλευρά μου. Θεωρώ ότι η επαγγελματική εξέλιξη κατάρτιση των μαθητών μέσα στο σχολείο είναι ένας άξονας που πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη σημασία. Ιδιαίτερα η επαγγελματική εκπαίδευση, η ένταξη των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία, η διαχείριση θεμάτων με πιο υπεύθυνο και εξειδικευμένο τρόπο με την υποστήριξη και δημιουργία δομών που έρχονται να μας βοηθήσουν στο έργο μας. Αυτή την στιγμή έχει αλλάξει το νομοθετικό πλαίσιο, έχει ενισχυθεί ο ρόλος του ΚΕΣΥ των συντονιστών έργου, για να μπορέσει το σχολείο να είναι πιο αποτελεσματικό. Η μόρφωση των εκπαιδευτικών είναι ένα πολύ μεγάλο κομμάτι. Υπάρχουν προγράμματα αλλά πρέπει κι εμείς να καταγράψουμε τις ανάγκες μας οι οποίες διαφοροποιούνται και να αναπτυχθεί από το υπουργείο Παιδείας ένα πλαίσιο επιμόρφωσης εκτός ωραρίου, ενδοσχολικά ή σε τοπικό επίπεδο, να μην γίνονται δράσεις μόνο στα μεγάλα αστικά κέντρα, η εξ αποστάσεως προγράμματα.

5. Έχει πράγματι διαφορετικά χαρακτηριστικά το σχολείο του 21^{ου} αιώνα σε σχέση με το παρελθόν ή ο όρος είναι απλά μια υπερβολή (σλόγκαν) της εποχής μας;

Έχει μια ουσία και μια αξία να συζητάμε για αυτό, άλλες ήταν οι απαιτήσεις στην εκπαίδευση τον προηγούμενο αιώνα, άλλαξε το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα πρέπει να λειτουργεί το σχολείο.

Μέρος Β: Σχολείο 21ου αιώνα

6. Πολλοί θεωρούν ότι το πλαίσιο του σχολείου του 21^{ου} αιώνα διαμορφώνεται από τρεις άξονες ικανοτήτων που πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές. Πως τις αξιολογείτε εσείς (δώστε ενδεικτικό/ά παραδείγματα);

- **Γνώσεις γενικής παιδείας**
- **Μαθησιακές ικανότητες**
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες.**

Ο 1^{ος} άξονας επιτυγχάνεται στο Γυμνάσιο τα παιδιά αποκτούν γενικές γνώσεις κάτι που δεν γίνεται στο λύκειο γιατί εκεί τα παιδιά διδάσκονται τα μαθήματα που θα εξεταστούν στις πανελλαδικές. Για τον 2^ο άξονα μόνο το σχολικό βιβλίο δεν είναι το εργαλείο το μόνο που πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτικός για να παρέχει εκπαιδευτικό έργο, αλλαγή στην διδασκαλία από την παραδοσιακή – δασκαλοκεντρική στην μαθητοκεντρική, δίνουμε την δυνατότητα στα παιδιά να εμπλέκονται στην διαδικασία της μάθησης και σ αυτό βοηθά πολύ η χρήση νέων τεχνολογιών. Θα πρέπει να βοηθήσουμε τα παιδιά να ανακαλύψουν την γνώση, και η εξοικείωση των εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ παίζει πολύ μεγάλο ρόλο οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αλλάξουμε αντίληψεις σε ότι αφορά την διδασκαλία, να συνεργαστούμε με συναδέλφους, α ανοίξουμε τις πόρτες μας να δημιουργηθεί μέσα από την συνεργασία πολλών ειδικοτήτων μια διαθεματική ενότητα. Αυτό είναι δύσκολο ο εκπαιδευτικός θεωρείται ο βασιλιάς της τάξης, θέλει τον απόλυτο έλεγχο. Οι ΤΠΕ δεν είναι κατά αποκλειστικότητα αυτοί που παράγουν έργο. Η παρουσία και η καθοδήγηση του δασκάλου είναι απαραίτητη και θα είναι για πολλά χρόνια. Επίσης στο κοινωνικό κομμάτι πρέπει το σχολείο να το επισκέπτονται ειδικοί γιατί οι εκπαιδευτικοί δεν είναι γνώστες όλων των θεμάτων, όπως καταχρήσεις παιδιών, ασφάλεια στη χρήση διαδικτύου. Και οι γονείς πρέπει να συνεργάζονται και να εμπιστεύονται τους εκπαιδευτικούς.

7. Πως ιεραρχείτε εσείς τις παρακάτω ικανότητες του 21^{ου} αιώνα ως προς το βαθμό σημαντικότητά τους;

- **Γνώσεις γενικής παιδείας:** π.χ. γλώσσα, μαθηματικά, φυσικές επιστήμες, ιστορία, ξένες γλώσσες κ.λπ.
- **Μαθησιακές ικανότητες:** π.χ. κριτική σκέψη, επικοινωνία ιδεών, συνεργασία, δημιουργικότητα-καινοτομία
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες:** π.χ. αυτόνομη μάθηση, αυτορρύθμιση της μάθησης, κουλτούρα δια-βίου μάθησης, πολιτισμική (και διαπολιτισμική) αντίληψη, δημοκρατικό ήθος, δεοντολογία.

Πρώτα μας ενδιαφέρει ο 1^{ος} άξονας ύστερα ο 2^{ος} και μετά ο 3^{ος}, αν ικανοποιηθεί ο 2^{ος} θα ικανοποιηθεί σίγουρα και ο 3^{ος} είναι αλληλένδετα το πολυπολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο ζούμε πρέπει να μάθουμε να συνυπάρχουμε με τους διαφορετικούς ανθρώπους που έχουν την δική τους κουλτούρα.

8. Σε ποιο βαθμό το σημερινό σχολείο επιτυγχάνει τους παραπάνω στόχους; Σε ποιους άξονες ανταποκρίνεται καλύτερα; Ποιες είναι οι πιο σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις που έχετε εντοπίσει εσείς προσωπικά;

Είμαστε ένα σχολείο σε αγροτική κοινωνία , με μικρό αριθμό μαθητών που είναι πλεονέκτημα, μπορούμε να δουλέψουμε καλύτερα με ολιγομελή τμήματα, μακριά από τα αστικά κέντρα , υπάρχει βέβαια συντηρητισμός. Επίσης οι εκπαιδευτικοί εδώ μοιράζονται και σε άλλα σχολεία κι έτσι δεν μπορούμε να πετύχουμε σε μεγάλο βαθμό την κουλτούρα συνεργασίας, όλοι έχουν διάθεση προσφοράς, αλλά χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια επιμονή – υπομονή για να πείσουμε για τα νεωτερικά σχολεία.

9. Στο πλαίσιο του σχολείου του 21^{ου} αιώνα, ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος της ψηφιακής επάρκειας των μαθητών; Ποιες ψηφιακές ικανότητες πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές και πώς ανταποκρίνεται σε αυτές το σημερινό σχολείο; (σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις).

Είμαστε σε καλό επίπεδο η Πληροφορική έχει γίνει μάθημα από το δημοτικό τα παιδιά έρχονται καταρτισμένα έχουν γνώση. Αυτό που χρειάζεται να επιμείνει περισσότερο το σχολείο είναι η διαχείριση, ο χρόνος που διαθέτουν τα παιδιά στη χρήση ηλεκτρονικών μέσων. Τις περισσότερες φορές είναι ανεξέλεγκτος, ακούμε παράπονα από γονείς αλλά και μαρτυρίες των ίδιων των παιδιών. Στο σχολείο προσπαθούμε να δείξουμε στα παιδιά πώς να χειρίζονται τα ηλεκτρονικά μέσα και πως θα πρέπει να τα εκμεταλλευτούν προς την ανακάλυψη της γνώσης. Φέτος καθιερώθηκε και ο θεσμός των δεξιοτήτων όπου τα παιδιά στο σχολείο αποκτούν πιστοποίηση αλλά δεν τα καταφέραμε εμείς ως σχολείο να ενταχούμε λόγω απόστασης από το αστικό κέντρο. (απροθυμία ωρομίσθιων να εργαστούν στην επαρχία).

Μέρος Γ: Ο ρόλος του διευθυντή

10. Υπάρχει στο σχολείο σας πολιτική αλλαγών στην εκπαιδευτική διαδικασία που να προωθούν νέους στόχους στην κατεύθυνση του σχολείου του 21ου αιώνα; (δώστε ένα ενδεικτικό παράδειγμα);

Οι στόχοι επικαιροποιούνται σε νέα δεδομένα, θέλουμε να δώσουμε ευκαιρίες στα παιδιά να μάθουν μέσα από καινούριες δεξιότητες. Να συμμετέχουν τα παιδιά σε δράσεις, σε σχολικά προγράμματα, εκπονούμε προγράμματα για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, προγράμματα με το ΕΠΑΛ τα ΚΕΚ στον Ισθμό.

11. Κατά την άποψή σας, σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός μιας πολιτικής αλλαγών αποτελεί προτεραιότητα και αντικείμενο προβληματισμού για τους εκπαιδευτικούς, τόσο ευρύτερα όσο και στο σχολείο σας. (Σε ποιο βαθμό είναι κυρίαρχη η διαχειριστική αντίληψη στο πλαίσιο του παραδοσιακού σχολείου, π.χ. κάλυψη ύλης του βιβλίου, διαγωνίσματα κ.λπ.);

- Που εντοπίζονται τα προβλήματα; Υποδομές, επιμόρφωση, Προγράμματα Σπουδών, αντιλήψεις-κουλτούρα, άλλο;
- Ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά;

Ο προγραμματισμός βοηθά να πετύχουμε τους στόχους μας , στην λειτουργία του σχολείου , διαμορφώνουμε σχέδια δράσης , ύστερα αξιολογούμε , αλλαγή σχεδίων όπου χρειαστεί και στο τέλος της χρονιάς αποτίμηση των αδυναμιών . την επόμενη χρονιά θα διαμορφωθεί ένα πιο αποτελεσματικό πλαίσιο. Προβλήματα όπως οι γονείς δεν γνωρίζουν πώς να βοηθήσουν τα παιδιά τους στο σπίτι. Ένα από τα προγράμματα δράσης φέτος είναι η ανάπτυξη συνεργασιών με τους γονείς σε όλα τα επίπεδα. Ενεργοποιήσαμε τον σύλλογο Γονέων και κηδεμόνων, γίνονται τακτικά συναντήσεις με γονείς, συχνή επικοινωνία με το κέντρο συμβουλευτικής Υποστήριξης, παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες οδηγούνται σε διαγνωστική αξιολόγηση. Οι υποδομές είναι σε πολύ καλή κατάσταση, όλες οι αίθουσες έχουν δίκτυο και διαδραστικό πίνακα, αναβαθμίσαμε το εργαστήρι πληροφορικής και φυσικών επιστημών, αίθουσα βιβλιοθήκης, δανειστική βιβλιοθήκη. Θα ήθελα τα Προγράμματα σπουδών να προωθούν την αυτονομία της σχολικής μονάδας και λιγότερο βομβαρδισμό γνώσεων.

12. Κατά τη γνώμη σας, οι εκπαιδευτικοί στο σχολείο σας είναι έτοιμοι-κατάλληλα προετοιμασμένοι για να υποστηρίξουν τους στόχους του σχολείου του 21^{ου} αιώνα; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν;

Οι εκπαιδευτικοί κάνουν φιλότιμη προσπάθεια για να είναι αποτελεσματικό το έργο τους, όμως μοιράζονται και σε άλλα σχολεία, είναι επί το πλείστον αναπληρωτές με το που εγκλιματίζονται φεύγουν, αλλά είναι πρόθυμοι, έχουν μεταπτυχιακές σπουδές, ευαισθητοποιημένοι, προσαρμοσμένοι στις ανάγκες της εποχής.

13. Υπάρχουν **δυνατότητες πρωτοβουλιών από τον διευθυντή/ηγέτη της σχολικής μονάδας** στην κατεύθυνση της προώθησης νέων αντιλήψεων για το σύγχρονο σχολείο και τις προτεραιότητές του;

- Σε ποιο βαθμό το πετυχαίνετε στο σχολείο σας;
- Ποιες δυσκολίες έχετε εντοπίσει ή αντιμετωπίζετε εσείς; Ενδεικτικές πρωτοβουλίες που έχετε αναλάβει;

Ο διευθυντής έχει πολύπλευρο ρόλο είναι εκπαιδευτής, επόπτης, συντονιστής, καθοδηγητής, οργανωτής. Η εισαγωγή καινοτομιών είναι μια προτεραιότητα που έχει βάλει ως στόχο. Οι διευθυντές σήμερα προσπαθούν να διαμορφώσουν ένα πλαίσιο πολιτικής, κουλτούρας + καινοτομίας. Η δυσκολία ότι χρειάζεται μόνιμο προσωπικό.

14. Κατά τη γνώμη σας, ποιες **αλλαγές είναι επιτακτικές** να γίνουν στο ελληνικό σχολείο, ώστε να ανταποκριθεί στον σύγχρονο ρόλο του; Ποιες είναι οι προτάσεις σας;

Περισσότερη αυτονομία της σχολικής μονάδας, περισσότερη ευελιξία στις αποφάσεις, συνεργασία μέσα στο σχολείο, το σχολείο μετά γίνεται κινητήρια δύναμη αποφασίζει, διαχειρίζεται καταστάσεις, δεσμεύεται. Γονείς σχολείο σε συνεργασία βοηθούν το παιδί να ξεπερνά το αδιέξοδο.

Ερωτηματολόγιο ημιδομημένης συνέντευξης

Στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος στο οποίο φοίτησα τον περασμένο χρόνο με θέμα Εκπαιδευτική Πολιτική & Διοίκηση ένα από τα θέματα που μας απασχόλησε και επέλεξα να ασχοληθώ ερευνητικά ήταν το σύγχρονο σχολείο και οι απόψεις του διευθυντή σχετικά με το θέμα αυτό.

Διευθυντής Δ6

Προφίλ Εκπαιδευτικού

- Φύλο άνδρας
- Ηλικία 58
- Θέση υπηρεσίας (Γυμνάσιο)
- Διδακτική εμπειρία (εκπαίδευση) Θεολόγος
- Σύνολο ετών (εκπαίδευση) 34 έτη
- Μεταπτυχιακές σπουδές όχι
- Επιμόρφωση πολλά
- Έτη υπηρεσίας ως διευθυντής 8 έτη
- Παιδιά: 165

Μέρος Α: Απόψεις για το σύγχρονο σχολείο-εκπαίδευση

1. Κατά τη γνώμη σας, ποιες είναι σήμερα οι **προτεραιότητες του σύγχρονου σχολείου**; Σε σχέση με το παρελθόν (π.χ. 10 ή 20 χρόνια πριν), υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στόχων ή προτεραιοτήτων της **βασικής εκπαίδευσης**, στις οποίες καλείται να απαντήσει ο/η εκπαιδευτικός.

Οι εποχές έχουν αλλάξει σήμερα τα σχολεία καλούνται να γίνουν συμπεριληπτικά σχολεία δηλαδή να εντάξουν όλους τους μαθητές στο εκπαιδευτικό πλαίσιο και να δίνουν ίσιες ευκαιρίες στα παιδιά. Χρειάζονται οι καινούριες τεχνολογίες να μπουν στα σχολεία ώστε η διδασκαλία να γίνεται με ένα τρόπο καινοτόμο, πρωτοποριακό γιατί σήμερα οι εποχές έχουν αλλάξει και οι μαθητές είναι τηλεθεατές, ζητούν τις νέες τεχνολογίες.

2. Κατά τη γνώμη σας, τι πρέπει να παρέχει σήμερα το Γυμνάσιο (η βασική εκπαίδευση), ώστε να **προετοιμάσει αποτελεσματικά όλους τους μαθητές για το μέλλον**

- Π.χ., την παραπέρα ζωή τους, την μελλοντική τους ένταξη στο σύγχρονο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον;

Το Γυμνάσιο παρέχει γενική παιδεία και τις γενικές γνώσεις ,διαμορφώνει χαρακτήρες ,ολοκληρώνει προσωπικότητες, πρέπει να υπάρχει μια ολιστική εκπαίδευση που να τείνει προς την παιδεία γενικά ειδικά στο Γυμνάσιο. Αποτελεί την βάση , προετοιμάζει τα παιδιά για το μέλλον . Για αυτό οι εκπαιδευτικοί πρέπει να επιμορφώνονται , να αναπτύξουν τον επαγγελματισμό τους, με νέες μεθόδους διδασκαλίας. Η Πολιτεία πρέπει να συμβάλλει στην επιμόρφωση των συναδέλφων.

3. Τα παραπάνω αποτελέσματα (ανάλογα με τις τοποθετήσεις τους) είναι απλά ζήτημα γνώσεων που θα πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές; Υπάρχουν **άλλοι άξονες ανάπτυξης των μαθητών** που θεωρείτε εσείς σημαντικούς;

- π.χ. ποιες δεξιότητες και στάσεις πρέπει να αναπτύξουν οι σημερινοί μαθητές;

Δεν μένουμε μόνο στην γνώση διαμορφώνουμε χαρακτήρες, ολοκληρώνουμε προσωπικότητες, αναπτύσσονται οι δεξιότητες των μαθητών, τα ταλέντα των μαθητών αποκαλύπτονται και τα εξελίσσουμε όσο μπορούμε.

4. Γνωρίζετε τους όρους **σχολείο του 21^{ου} αιώνα και εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα**; Τι Ποιο θεωρείτε εσείς ότι σημαίνει ο όρος αυτός; Ποιο περιεχόμενο θα δίνετε εσείς στον όρο αυτό (πώς τον αντιλαμβάνεστε);

Πρέπει να δοθούν ίσες ευκαιρίες σε όλους τα σχολεία γίνονται συμπεριληπτικά εκεί βαδίζουμε τώρα , κανείς να μην μείνει έξω από την εκπαίδευση και να δίνουμε ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές. Εμείς εδώ είμαστε από τα προνομιούχα σχολεία διαθέτουμε και τμήμα ένταξης και τάξη υποδοχής ευάλωτων ομάδων . υπάρχουν 2 μόνο τέτοια σχολεία στην Περιφέρεια του νομού μας, το άλλο βρίσκεται στο κιάτο το Εσπερινό. Αυτό προσπαθούμε έχουμε και ΕΔΕΑΥ επιτροπή με κοινωνικό λειτουργό και ψυχολόγο.

5. Έχει πράγματι διαφορετικά χαρακτηριστικά το σχολείο του 21^{ου} αιώνα σε σχέση με το παρελθόν ή ο όρος είναι απλά μια υπερβολή (σλόγκαν) της εποχής μας;

Έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά δεν είναι υπερβολή, έχουν αλλάξει τα πάντα για αυτό κι εμείς πρέπει να κατευθυνθούμε προς το Σύγχρονο σχολείο . Το καινούριο σχολείο , το καινοτόμο σχολείο, η χρήση των νέων τεχνολογιών , όλα αυτά για να ανταποκριθούμε στο κάλεσμα του 21^{ου} αιώνα.

Μέρος Β: Σχολείο 21ου αιώνα

6. Πολλοί θεωρούν ότι το πλαίσιο του **σχολείου του 21^{ου} αιώνα** διαμορφώνεται από τρεις άξονες ικανοτήτων που πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές. Πως τις αξιολογείτε εσείς (**δώστε ενδεικτικό/ά παραδείγματα**);

- **Γνώσεις γενικής παιδείας**
- **Μαθησιακές ικανότητες**
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες.**

Όλοι οι άξονες δεν μπορούν να υπάρξουν ο ένας χωρίς τον άλλο, πρέπει να το βλέπουμε ολιστικά το ζήτημα. Ο ένας βοηθά τον άλλο, πρώτα απ όλα η βάση των μαθημάτων , μετά οι δεξιότητες αλλά και οι κοινωνικές στάσεις . Αυτές είναι η διαφορετικότητα, ο σεβασμός, για να ολοκληρωθούν τα άτομα σε μια κοινωνία αυτή του 21^{ου} αιώνα.

7. Πως ιεραρχείτε εσείς τις παρακάτω **ικανότητες του 21^{ου} αιώνα** ως προς το βαθμό σημαντικότητά τους;

- **Γνώσεις γενικής παιδείας:** π.χ. γλώσσα, μαθηματικά, φυσικές επιστήμες, ιστορία, ξένες γλώσσες κ.λπ.
- **Μαθησιακές ικανότητες:** π.χ. κριτική σκέψη, επικοινωνία ιδεών, συνεργασία, δημιουργικότητα-καινοτομία
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες:** π.χ. αυτόνομη μάθηση, αυτορρύθμιση της μάθησης, κουλτούρα δια-βίου μάθησης, πολιτισμική (και διαπολιτισμική) αντίληψη, δημοκρατικό ήθος, δεοντολογία.

Όλοι οι άξονες είναι σημαντικοί , πρώτα οι γνώσεις. Είναι βασικές , η πληροφορία υπάρχει άφθονη μπορείς να την βρεις και στο διαδίκτυο αλλά εμείς πρέπει να βοηθήσουμε την πληροφορία οι μαθητές να την κάνουν γνώση. Επιπλέον οι δεξιότητες είναι πολύ σημαντικές π.χ. η κριτική σκέψη είναι μεγάλη ανάγκη να καλλιεργείται . νέοι μέθοδοι διδασκαλίας (ομαδοσυνεργατικές) να καλλιεργούμε την συνεργατικότητα, την επικοινωνία. Για την καινοτομία προσπαθούμε. Είναι να χρησιμοποιήσεις ΤΠΕ στο μάθημα σου , έχουμε εξοπλίσει όλες τις αίθουσες με προβολείς με Wi-Fi , με εργαστήρια πληροφορικής κάτι που δεν υπήρχε στο σχολείο πριν 1,5 χρόνο. Τεχνολογικά πλέον το σχολείο είναι σε καλό επίπεδο.

8. **Σε ποιο βαθμό** το σημερινό σχολείο επιτυγχάνει τους παραπάνω στόχους; Σε ποιους άξονες ανταποκρίνεται καλύτερα; Ποιες είναι οι πιο σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις που έχετε εντοπίσει εσείς προσωπικά;

Ανταποκρίνεται και στον άξονα γενικής παιδείας , και στις μαθησιακές δεξιότητες, η προσπάθεια πάντα εστιάζεται στην τεχνολογική εξέλιξη , στις νέες μορφές διδασκαλίας . οι συνάδερφοι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να μπορούν να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα και με την δική τους ατομική επιμόρφωση, αναπτύσσοντας τον επαγγελματισμό τους. Οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν επιμόρφωση η πολιτεί αδεν φροντίζει , θα πρέπει από μόνοι τους να αναπτύξουν τον επαγγελματισμό τους για να μπορούν να σταθούν στις συνθήκες των καιρών.

9. Στο πλαίσιο του σχολείου του 21^{ου} αιώνα, ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος της **ψηφιακής επάρκειας** των μαθητών; Ποιες ψηφιακές ικανότητες πρέπει να αναπτύξουν οι

μαθητές και πώς ανταποκρίνεται σε αυτές το σημερινό σχολείο; (σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις).

Ψηφιακή επάρκεια υπάρχει πια στους μαθητές- γεννιούνται πια έτσι οι μαθητές. Βέβαια κι εδώ γίνεται μεγάλη προσπάθεια και στο μάθημα της Πληροφορικής αλλά και σε κάθε μάθημα χρησιμοποιώντας ψηφιακά μέσα στην διαδικασία του μαθήματος . προσπαθούμε να υπάρχει ο ψηφιακός γραμματισμός και σ αυτό συμβάλλουν τα παιδιά με τις γνώσεις που έχουν η διαδικασία γίνεται ευκολότερη. Οι μαθητές ανταποκρίνονται , ήδη γνωρίζουν , στα εργαστήρια ετοιμάζουν μια παρουσίαση , γράφουν μόνοι του κείμενα, ή απαντούν σε ένα ψηφιακό ερωτηματολόγιο. Όλες αυτές οι δράσεις δεν είναι ατομικές είναι ομαδοσυνεργατικές.

Μέρος Γ: Ο ρόλος του διευθυντή

10. Υπάρχει στο σχολείο σας **πολιτική αλλαγών** στην εκπαιδευτική διαδικασία που να προωθούν νέους στόχους στην κατεύθυνση του σχολείου του 21ου αιώνα; (**δώστε ένα ενδεικτικό παράδειγμα**);

Αυτό που συζητάμε πάντοτε είναι το σχολείο μας να είναι συμπεριληπτικό για αυτό προσπαθήσαμε, δημιουργήσαμε την τάξη υποδοχής , το τμήμα ένταξης , τον ψυχολόγο, θέλουμε να προσφέρουμε ότι καλύτερο στους μαθητές μας.

11. Κατά την άποψή σας, σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός μιας πολιτικής αλλαγών **αποτελεί προτεραιότητα** και **αντικείμενο προβληματισμού** για τους εκπαιδευτικούς, τόσο ευρύτερα όσο και στο σχολείο σας. (Σε ποιο βαθμό είναι κυρίαρχη η διαχειριστική αντίληψη στο πλαίσιο του παραδοσιακού σχολείου, π.χ. κάλυψη ύλης του βιβλίου, διαγωνίσματα κ.λπ.);

- Που εντοπίζονται τα προβλήματα; Υποδομές, επιμόρφωση, Προγράμματα Σπουδών, αντιλήψεις-κουλτούρα, άλλο;
- Ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά;

Όλες οι αλλαγές είναι αντικείμενο προβληματισμού γιατί καλούμαστε να εφαρμόσουμε το καινούριο , εμείς είμαστε οι τελικοί αποδέκτες όλων των προσπαθειών και αγωνιζόμαστε για αυτό. Το ΑΠ προσαρμόζεται στα καινούρια δεδομένα όσο είναι εφικτό , το συζητάμε στις παιδαγωγικές συνεδριάσεις . οι υποδομές μας είναι αρκετά καλές ξεκινήσαμε από το μηδέν σε ένα χρόνο θα είμαστε εξαιρετικά καλά από τις 9 αίθουσες οι 6 έχουν προβολείς και περιμένουμε τον 10^ο. οι εκπαιδευτικοί την στιγμή που διαθέτουν τα εποπτικά μέσα ανταποκρίνονται κι αυτό με χαροποιεί , είναι ένα κίνητρο.

12. Κατά τη γνώμη σας, οι **εκπαιδευτικοί στο σχολείο** σας είναι έτοιμοι-κατάλληλα προετοιμασμένοι για να υποστηρίξουν τους στόχους του σχολείου του 21^{ου} αιώνα; Ποιες **δυσκολίες** αντιμετωπίζουν;

Ότι είναι εφικτό το συζητάμε αλλά και η πολιτεία οφείλει να προσαρμόσει το ΑΠ στα νέα δεδομένα. Οι γονείς είναι κοντά μας υπάρχει Σύλλογος ανταποκρίνονται πάντα στο κάλεσμά μας βοηθούν στην λειτουργία του σχολείου σε σημαντικό βαθμό και στον εξοπλισμό του σχολείου. Εμείς βάζουμε το όραμα (οι εκπαιδευτικοί) κι οι γονείς συμβάλλουν στην υλοποίηση, είμαστε πολύ ικανοποιημένοι με γονείς- τοπική κοινωνία. Προσπαθούμε το σχολείο μας να είναι ανοικτό σχολείο . ακόμη για τις εκδηλώσεις του οι γονείς ανοίγουν τα απογεύματα το σχολείο.

13. Υπάρχουν **δυνατότητες πρωτοβουλιών από τον διευθυντή/ηγέτη της σχολικής μονάδας** στην κατεύθυνση της προώθησης νέων αντιλήψεων για το σύγχρονο σχολείο και τις προτεραιότητές του;

- Σε ποιο βαθμό το πετυχαίνετε στο σχολείο σας;
- Ποιες δυσκολίες έχετε εντοπίσει ή αντιμετωπίζετε εσείς; Ενδεικτικές πρωτοβουλίες που έχετε αναλάβει;

Ο διευθυντής δεν πρέπει να είναι απλός διαχειριστής αλλά θα πρέπει να είναι ηγέτης. Είναι ηγέτης της σχολικής μονάδας στα διοικητικά υπεύθυνος αλλά και έχει και την παιδαγωγική ευθύνη . βάζει το όραμα και το μοιράζεται με τους συναδέλφους κι έτσι προχωράει , πάνω απ όλα το όραμα, οι στόχοι , οι προτεραιότητες και το έχουμε πετύχει σε μεγάλο βαθμό σε αυτό το σχολείο. Θέλουμε: α.συμπεριληπτική εκπαίδευση β.τεχνολογικό εξοπλισμό,

Που θα μας δώσει την δυνατότητα να έχουμε καλύτερα αποτελέσματα μαθησιακά και νέο τρόπο διδασκαλίας, καινοτόμες εκπαιδευτικές διαδικασίες, το πετύχαμε και συνεχίζουμε την προσπάθεια.

Δυσκολίες υπάρχουν πολλές είναι θέμα χρηματοδότησης. Εμείς καταφύγαμε στις χορηγίες, διευθυντής και γονείς σε όλες τις επιχειρήσεις και όλες ανταποκρίθηκαν θετικά. Όλα έγιναν με ιδιωτική πρωτοβουλία , άρα αν θέλω ένα σύγχρονο σχολείο θέτω το όραμα, τους στόχους, βραχυπρόθεσμους και μεσοπρόθεσμους και προχωράμε. Υπάρχει ομοφωνία με τους εκπαιδευτικούς , καλή επικοινωνία. Αποκτήσαμε μικροφωνική και άλλα πολλά.

14. Κατά τη γνώμη σας, ποιες **αλλαγές είναι επιτακτικές να γίνουν στο ελληνικό σχολείο, ώστε να ανταποκριθεί στον σύγχρονο ρόλο του; Ποιες είναι οι προτάσεις σας;**

Πρέπει να διατεθούν χρήματα στην παιδεία. Θέλουμε το σύγχρονο σχολείο , να εξοπλίσουν τα σχολεία με την σύγχρονη τεχνολογία για να μπορούμε κι εμείς οι εκπαιδευτικοί να προσφέρουμε με την σειρά μας στα παιδιά. Θα πρότεινα να κοιτάζουν τα αναλυτικά προγράμματα και την στόχευση αυτών, σε τι άραγε στοχεύουν;

Ερωτηματολόγιο ημιδομημένης συνέντευξης

Στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος στο οποίο φοίτησα τον περασμένο χρόνο με θέμα Εκπαιδευτική Πολιτική & Διοίκηση ένα από τα θέματα που μας απασχόλησε και επέλεξα να ασχοληθώ ερευνητικά ήταν το σύγχρονο σχολείο και οι απόψεις του διευθυντή σχετικά με το θέμα αυτό.

Διευθυντής Δ7

Προφίλ Εκπαιδευτικού

- Φύλο: Γυναίκα
- Ηλικία: 59 ετών
- Θέση υπηρεσίας (Γυμνάσιο, Λύκειο, ΤΕΕ, δημοτικό): Γυμνάσιο και Λύκειο
- Διδακτική εμπειρία (εκπαίδευση): 23 χρόνια
- Σύνολο ετών (διευθυντής): 8 έτη
- Μεταπτυχιακές σπουδές: ΜΠΣ και διδακτορικό
- Επιμόρφωση: Συμβουλευτικής, Επαγ. Προσανατολισμού
- Παιδιά: 350

Μέρος Α: Απόψεις για το σύγχρονο σχολείο-εκπαίδευση

1. Κατά τη γνώμη σας, ποιες είναι σήμερα οι **προτεραιότητες του σύγχρονου σχολείου**; Σε σχέση με το παρελθόν (π.χ. 10 ή 20 χρόνια πριν), υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στόχων ή προτεραιοτήτων της **βασικής εκπαίδευσης**, στις οποίες καλείται να απαντήσει ο/η εκπαιδευτικός.

Ναι σίγουρα υπάρχουν είναι σημαντικά θέματα όπως είναι το θέμα της συμπερίληψης των παιδιών που έχουν ειδικά ζητήματα όπως π.χ. αυτισμός ή άλλες ειδικές διαταραχές τα οποία συμπεριλαμβάνονται στην κοινή τάξη του σχολείου. Αυτό είναι μια πρακτική των τελευταίων χρόνων η οποία είναι συγχρόνως και πρόκληση. Βεβαίως δημιουργεί τις δυσκολίες της αλλά η εμπειρία μας είναι ότι σε αυτή την πολιτική κατεύθυνση τα παιδιά τα οποία έχουν περάσει από εδώ σαφώς έχουν επωφεληθεί. Αυτό είναι το ένα ζήτημα, το 2^ο η αλλαγή πολλών συστημάτων ειδικά όσον αφορά το θέμα των εισαγωγικών εξετάσεων. Παλιότερα ήταν πιο σταθερό το σύστημα ήξερε ένα παιδί την διαδικασία του Λυκείου, τι συμβαίνει στο Λύκειο και μέσω ποιων εξετάσεων εισάγεται στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σήμερα είναι αποκρυσταλλωμένο το ζήτημα αυτό δημιουργεί στα παιδιά ανασφάλεια, αβεβαιότητα, άγχος στην οικογένεια.

Και σε σχέση με το παρελθόν;

Το σύγχρονο σχολείο έχει ως σκοπό κατά την άποψη μου να συμπεριλάβει στην βασική εκπαίδευση που είναι το γυμνάσιο και βεβαίως δίνει τα κίνητρα για να συνεχίσουν τα παιδιά στο Λύκειο ή στο ΕΠΑΛ, θέλει να συμπεριλάβει τα παιδιά κάτι που δεν συνέβαινε παλιότερα. Τουλάχιστον απ την εποχή ην δική μου υπήρχαν οι εξετάσεις δηλαδή γινόταν μια επιλογή στα παιδιά που θα γράφονταν στο σχολείο, στο Γυμνάσιο με αποτέλεσμα τη σύνθεση της τάξης από πλευράς επιδόσεων, να μην υπάρχει η προς τα κάτω περίπτωση. Σήμερα την έχουμε κι αυτή μες στο σχολείο και προσπαθούμε να τη διαχειριστούμε.

Αποτελεί μειονέκτημα αυτό;

Αντιθέτως τα παιδιά ωφελούνται, κοινωνικοποιούνται. Είναι μια πρόκληση τα παιδιά αυτά το ότι μπαίνουν, παρακολουθούν, κοινωνικοποιούνται μέσα στο χώρο του σχολείου από την άλλη όμως πλευρά δεν υπάρχουν κάποιες ρυθμίσεις για τα παιδιά τα οποία έχουν ιδιαίτερες επιδόσεις δηλαδή τα λεγόμενα χαρισματικά παιδιά που θα μπορούσε στο ίδιο το σχολείο, δεν είμαι της άποψης ότι αυτό πρέπει να γίνεται σε άλλα σχολεία, κάποιες ώρες να καλύψουν τα παιδιά τις ανάγκες που έχουν. Η κατάταξη αλλοδαπών μαθητών (εδώ είναι 80) ενώ έχουν φοιτήσει στο δημοτικό έρχονται και δεν γνωρίζουν ούτε τα ελληνικά και γίνεται η κατάταξη τους με κριτήριο μόνο την τάξη που έχουν τελειώσει στην χώρα τους και αυτό δυσκολεύει την τάξη. Την ένταξη τους στο σχολείο από την άλλη την βλέπω θετικά αλλά έπρεπε να έχουν περάσει από τμήματα εκμάθησης της γλώσσας. επίσης να υποστηρίζονται (γιατί προέρχονται από άλλη κουλτούρα, θρησκεία, χώρα) αναγκάζονται να

παρακολουθούν σχολικές γιορτές θρησκευτικές . άρα θα πρέπει να στηρίζει τα παιδιά στο σχολείο, ιδιαίτερη μέριμνα.

2. **Κατά τη γνώμη σας, τι πρέπει να παρέχει σήμερα το Γυμνάσιο (η βασική εκπαίδευση), ώστε να προετοιμάσει αποτελεσματικά όλους τους μαθητές για το μέλλον**

- Π.χ., την παραπέρα ζωή τους, την μελλοντική τους ένταξη στο σύγχρονο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον;

Το Γυμνάσιο είναι μια βαθμίδα της εκπαίδευσης που θα στηρίζει την προσωπικότητα του παιδιού τόσο από πλευράς κοινωνικοποίησης όσο και να αντιληφθούν τις δυνάμεις τους, τις ικανότητες τους, τα ιδιαίτερα ταλέντα τους πάνω στα οποία θα πατήσουν για να κάνουν τα επόμενα βήματα δηλαδή το γυμνάσιο θα έπρεπε να είχε ένα ευρύτερο ρόλο. Στόχος να υποστηρίζεται η προσωπικότητα του παιδιού μέσα από γνώσεις εμπειρίες , εκπαιδευτικές επισκέψεις, δράσεις ώστε να καταλάβει τον εαυτό του και να κάνει τα επόμενα βήματα. Το λύκειο είναι μια άλλη βαθμίδα . Τα παιδιά έχουν συνειδητοποιήσει πως είναι τα πράγματα στην ελληνική πραγματικότητα , ο κύριος στόχος του λυκείου είναι οι εισαγωγικές εξετάσεις δηλαδή λίγα είναι τα παιδιά που απλώς τέλειωσαν το Λύκειο.

3. **Τα παραπάνω αποτελέσματα (ανάλογα με τις τοποθετήσεις τους) είναι απλά ζήτημα γνώσεων που θα πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές; Υπάρχουν άλλοι άξονες ανάπτυξης των μαθητών που θεωρείτε εσείς σημαντικούς;**

- π.χ. ποιες δεξιότητες και στάσεις πρέπει να αναπτύξουν οι σημερινοί μαθητές;

Ναι βεβαίως δεν αρκεί τα παιδιά να αντιλαμβάνονται κάτι μόνο σε θεωρητικό επίπεδο, υπάρχει μια διάσταση με το πρακτικό επίπεδο. Δηλαδή κατάλαβα το μάθημα των Μαθηματικών , αλλά μέχρι να φτάσω σε επίπεδο να επιλύω ασκήσεις... Υπάρχει ένα πεδίο που χρειάζεται προσπάθεια για να φτάσω μέχρι εκεί. Στα σημερινά σχολεία τα ελληνικά αναπτύσσονται δεξιότητες τέτοιου τύπου δηλαδή μαθαίνω γλώσσα αλλά δεξιότητα είναι η ορθογραφία, μαθαίνω την θεωρία στα Μαθηματικά αλλά η δεξιότητα είναι να επιλύω ασκήσεις. Βεβαίως υπάρχουν μαθήματα όπως τα Καλλιτεχνικά , η πληροφορική που καλλιεργούν δεξιότητες στους μαθητές όμως αν λάβουμε υπόψη μας και τα ευρωπαϊκά σχολεία τις αναπτυγμένες χώρες 'όπως Σουηδία, Δανία εκεί αναπτύσσονται τα λεγόμενα soft skills τα οποία αφορούν την γνώση των θεσμών πως πρέπει να κινηθεί ο πολίτης σε ένα ζήτημα που έχει και γενικώς μαθαίνουν τις διαδικασίες της ηγεσίας, της δημοκρατίας της συμμετοχής , της συλλογικής δράσης. Σ' αυτόν τον τομέα το ελληνικό σχολείο ενώ γίνεται προσπάθεια δεν βοηθά το ΑΠ στο να σκεφτούν τα παιδιά αυτές τις δεξιότητες οι οποίες την σημερινή εποχή είναι πάρα πολύ σημαντικές.

4. **Γνωρίζετε τους όρους σχολείο του 21^{ου} αιώνα και εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα; Τι Ποιο θεωρείτε εσείς ότι σημαίνει ο όρος αυτός; Ποιο περιεχόμενο θα δίνατε εσείς στον όρο αυτό (πώς τον αντιλαμβάνεστε);**

Μέχρι τώρα έχει κυριαρχήσει η παγκοσμιοποίηση στο διεθνές περιβάλλον στην ουσία δεν άφησε άθικτη καμιά ελληνική οικογένεια και όσον αφορά την οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι οικογένειες όσο και την αλλαγή της νοοτροπίας και στο θέμα της εκπαίδευσης και στο θέμα της εργασίας , αλλάζει μορφές. Αυτό το ευρύτερο περιβάλλον δεν είναι άσχετο με τους στόχους που θα έπρεπε να είχε η εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα. Ο στόχος της εκπαίδευσης δεν είναι να αποκτήσουν τα παιδιά τις άπειρες γνώσεις οι οποίες πολλαπλασιάζονται με ένα καταπληκτικό ρυθμό , το επίκαιρο του Αριστοτέλη ' να μάθεις πώς να μαθαίνεις' είναι το πολύ σημαντικό σε όλες τις φάσεις της εκπαίδευσης και σε όλες τις χρονικές περιόδους . Τώρα η εποχή μας χαρακτηρίζεται από τις ροές μεταναστών , πολλά άλλα φαινόμενα και του ελληνικού χώρου και του ευρύτερου χώρου τα οποία δεν μπορούν να αφήσουν την εκπαίδευση ανέγγιχτη. Από την άλλη οι αλλαγές είναι τόσο γρήγορες και βεβαίως μια χώρα θα έπρεπε να προσαρμόζεται και η εκπαίδευση της σε αυτές τις μεταβολές που νομίζω το να κάνει κανείς πρόβλεψη για τον 21^ο αιώνα δεν ξέρω αν έχει νόημα να την κάνει. Πιστεύω όμως ότι θα έπρεπε το κράτος να βρίσκεται σε μια κατάσταση εγρήγορσης να παρακολουθεί τις μεταβολές , να παίρνει αν είναι δυνατόν τα απαραίτητα μέτρα. Θεωρώ τώρα ότι λείπουν οι ρυθμίσεις από την Β'βάθμια εκπαίδευση και όσον αφορά ότι σας είπα όλες αυτές τις κατηγορίες μαθητών που θέλουν μια ιδιαίτερη στήριξη . τώρα προς τα πού πάμε η κατεύθυνση της εκπαίδευσης , άλλο παιδί κι άλλο εκπαίδευση , αυτή θα έπρεπε να περιλαμβάνει άλλα πράγματα όπως θέματα που έχουν σχέση με την περιβαλλοντική προστασία, με τις συμμετοχικές δράσεις.

5. Έχει πράγματι διαφορετικά χαρακτηριστικά το σχολείο του 21^{ου} αιώνα σε σχέση με το παρελθόν ή ο όρος είναι απλά μια υπερβολή (σλόγκαν) της εποχής μας;

Είναι μια ρευστή πραγματικότητα με πολλές εξωτερικές επιδράσεις στον χώρο της εκπαίδευσης που αυτές χρειάζονται διαχείριση (συνεχή) και θα έπρεπε η συλλογικότητα των ανθρώπων που δουλεύουν στην εκπαίδευση να έχει τη δυνατότητα να καταθέτει προτάσεις και να γίνεται μια επεξεργασία σε συλλογικό επίπεδο πριν φτάσουν κάποια πράγματα να γίνουν ρυθμίσεις που τώρα κυριαρχεί συνδικαλισμός, δηλαδή οι άνθρωποι που συνδικαλιζονται αλλά δεν εκφράζουν τις απόψεις των ανθρώπων που πραγματικά δουλεύουν στον χώρο της εκπαίδευσης.

Μέρος Β: Σχολείο 21ου αιώνα

6. Πολλοί θεωρούν ότι το πλαίσιο του **σχολείου του 21^{ου} αιώνα** διαμορφώνεται από τρεις άξονες ικανοτήτων που πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές. Πως τις αξιολογείτε εσείς (**δώστε ενδεικτικό/ά παραδείγματα**);

- **Γνώσεις γενικής παιδείας**
- **Μαθησιακές ικανότητες**
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες.**

Το παιδί σήμερα μπορεί να πατήσει στο Google και να βρει οποιαδήποτε πληροφορία βέβαια είτε ελεγχόμενη είτε όχι. Έχει την δυνατότητα το διαδίκτυο ως πηγή γνώσεων και πληροφοριών να το παρέχει, αλλά βέβαια με τον συνδυασμό των πληροφοριών μπορεί να εμβαθύνει και στην γνώση. Ο παραδοσιακός τρόπος διδασκαλίας γίνεται παρωχημένος σιγά-σιγά δηλαδή θα έπρεπε να υπάρχουν συνδυαστικές μέθοδοι και του παραδοσιακού μαθήματος αλλά και των σύγχρονων εργαλείων ώστε το παιδί να αισθάνεται ότι είναι σύγχρονο με την εποχή του και ότι μαθαίνει με ένα σύγχρονο τρόπο. Ο 2^{ος} άξονας σίγουρα χρειάζονται υποδομές για να μπορέσει να έχει επικοινωνία άμεσα από μια πλατφόρμα , wiki κτλ. Λείπουν χρειάζονται περισσότερες. Υπάρχουν πλαίσια , υπάρχει η θεματική εβδομάδα που κατά τη εβδομάδα αυτή γίνονται κάποια πράγματα για να αποκτούν στάσεις απέναντι σε κάποια θέματα , της ισοτιμίας των 2 φύλων ,ή στο θέμα της προστασίας της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος ή στάσεις πάνω στην κυκλοφοριακή αγωγή , με τις ημέρες βίας , αειφορίας, έχει την δυνατότητα το σχολείο να κάνει κάποιες δράσεις που βοηθούν τα παιδιά να αποκτούν στάσεις σε κάποια σημαντικά ζητήματα. Παρόλα αυτά το πλαίσιο αυτό δεν διευκολύνει πολύ.

Στο πρόσφατο παρελθόν είχαμε κάποια μαθήματα που καλλιεργούσαν ερευνητικές δραστηριότητες που καταργήθηκαν , μορφή project συγκεκριμένα- συνεργασία, ερωτηματολόγιο, αξιολόγηση αποτελεσμάτων, συσχέτιση- άρα τα παιδιά αποκτούσαν αντίληψη σε αυτό που δημιουργούσαν ήταν το ζήτημα της μεταγνώσης.

7. Πως ιεραρχείτε εσείς τις παρακάτω **ικανότητες του 21^{ου} αιώνα** ως προς το βαθμό σημαντικότητά τους;

- **Γνώσεις γενικής παιδείας:** π.χ. γλώσσα, μαθηματικά, φυσικές επιστήμες, ιστορία, ξένες γλώσσες κ.λπ.
- **Μαθησιακές ικανότητες:** π.χ. κριτική σκέψη, επικοινωνία ιδεών, συνεργασία, δημιουργικότητα-καινοτομία
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες:** π.χ. αυτόνομη μάθηση, αυτορρύθμιση της μάθησης, κουλτούρα δια-βίου μάθησης, πολιτισμική (και διαπολιτισμική) αντίληψη, δημοκρατικό ήθος, δεοντολογία.

Ο άξονας της γνώσης θέλει δουλειά και καλλιέργεια με την έννοια ότι να περάσεις στα παιδιά την αγάπη για την γνώση , το να δίνεις πάρα πολλές γνώσεις δεν έχει νόημα περισσότερη σημασία θα είχε να ωθήσεις τα παιδιά να ερευνήσουν και να ανακαλύψουν την γνώση καθώς και να ανακαλύψουν μόνα τους αυτή την μεταγνώση . Ο 2^{ος} είναι σημαντικότερος και ο3ος είναι σημαντικός πολύ και μπορεί να καλλιεργείται μέσα από όλα τα μαθήματα και από τον τρόπο που αναθέτουμε τις εργασίες και από τον τρόπο που συνεργάζονται και από τις πηγές της ιστορίας δηλαδή ο 3^{ος} άξονας δουλεύεται και είναι πολύ σημαντικός . Το βιβλίο είναι ξεπερασμένο, τα παιδιά θέτουν προβληματισμό, κατεύθυνση πριν τα ψάξουν μόνα τους. Π.χ. μια καθηγήτρια έβαζε θέματα κλειδιά στα παιδιά για να ψάξουν σε ομάδες και ξεδίπλωναν διάφορα θέματα και ζητήματα που αφορούσαν το θέμα αυτό δηλαδή η θέση της γυναίκας

στην μινωική Κρήτη . Για να μελετήσουν έπρεπε να ψάξουν τι γινόταν με την θρησκεία και με το πολιτικό σύστημα , η κοινωνία οπότε με ένα θέμα κλειδί θα μπορούσε το παιδί μόνο του να ψάξει και να ανακαλύψει την γνώση. Η διδασκαλία μέσα από το βιβλίο πλέον δεν αφήνει κάτι στο παιδί.

8. Σε ποιο βαθμό το σημερινό σχολείο επιτυγχάνει τους παραπάνω στόχους; Σε ποιους άξονες ανταποκρίνεται καλύτερα; Ποιες είναι οι πιο σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις που έχετε εντοπίσει εσείς προσωπικά;

Το σχολείο σήμερα κυρίως δουλεύει τον 1^ο άξονα βεβαίως και τον 3^ο άξονα , δουλεύονται τα ζητήματα αυτά, των κοινωνικών στάσεων της δημοκρατικότητας , της ισότητας των δύο φύλων , θεωρώ αδύναμο τον 2^ο άξονα την μεταγνώση και επίσης αδύνατη είναι και η σύνδεση του σχολείου με την πραγματικότητα δηλαδή με την κοινωνία ,τι συμβαίνει έξω δεν υπάρχει αυτός ο σύνδεσμος . Δηλαδή μέσα από το ΑΠ δεν προβλέπονται αυτές οι συνδέσεις , με το τι συμβαίνει στην κοινωνία , ποια φαινόμενα παρατηρούνται που ανάγονται

Δεν προβλέπεται στο ΑΠ ή δεν επιτυγχάνεται εδώ;

Εγώ θεωρώ και τα δύο., εκεί στερεί το σχολείο τελειώνοντας κάποιος την Γ Λυκείου μπορεί να έχει αποκτήσει τις δεξιότητες για να παρακολουθήσει ένα πανεπιστημιακό τμήμα ή ότι θέλει αλλά δεν έχει τις δεξιότητες να σταθεί στο κοινωνικό περιβάλλον και να παλέψει μόνο του για την επιβίωση του , την επαγγελματική του καταξίωση, πιστεύω ότι υπάρχει μια αδυναμία εκεί.

9. Στο πλαίσιο του σχολείου του 21^{ου} αιώνα, ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος της ψηφιακής επάρκειας των μαθητών; Ποιες ψηφιακές ικανότητες πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές και πώς ανταποκρίνεται σε αυτές το σημερινό σχολείο; (σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις).

Εμείς έχουμε το εργαστήρι Πληροφορικής αλλά ο χρόνος που διατίθεται σε κάθε τάξη είναι μία ώρα την εβδομάδα. Είναι πολύ μικρός ο χρόνος και επίσης ο υπολογιστής μοιράζεται σε 2 ή 3 άτομα. 350 παιδιά συνολικά υπάρχουν στο σχολείο. Υπάρχουν κι άλλοι δύο χώροι με υπολογιστές όπου εκεί γίνονται κάποιες εργασίες των παιδιών, κάποιες προβολές , δεν είναι επαρκή όμως , το σχολείο μας δεν είναι οργανωμένο για να αποκτήσουν τα παιδιά δεξιότητες Πληροφορικής που θα μπορούν να είναι χρήσιμες στο επαγγελματικό περιβάλλον , γίνεται η προσπάθεια όμως όχι μόνο μέσα από την Πληροφορική αλλά κι απ τα άλλα μαθήματα, αλλά στο πλαίσιο που επιτρέπουν ο υποδομές του σχολείου και που ο ίδιος ο καθηγητής εν τέλει θέλει να ασχοληθεί ή όχι . Δίκτυο υπάρχει σε κάθε αίθουσα, έχουμε διαδραστικούς πίνακες και προζέκτορες κανονικά όμως ο κάθε καθηγητής έπρεπε να είχε την αίθουσα του, με τον εξοπλισμό του και να προγραμματίζει σωστά το μάθημα του ενώ τώρα όποιος προλάβει θα πάρει το λαπτοπ...

Είμαστε 16 τμήματα και οι ελλείψεις μας για ένα μέσο ελληνικό σχολείο είναι καλά αλλά ως προς το ιδεατό πλαίσιο που κάθε καθηγητής θα είχε την αίθουσα του, τον εξοπλισμό του , τα αρχεία του, δεν θα χρειαζόταν να μετακινήσει τα μέσα.

Μέρος Γ: Ο ρόλος του διευθυντή

10. Υπάρχει στο σχολείο σας πολιτική αλλαγών στην εκπαιδευτική διαδικασία που να προωθούν νέους στόχους στην κατεύθυνση του σχολείου του 21ου αιώνα; (δώστε ένα ενδεικτικό παράδειγμα);

Δυστυχώς έχουμε ένα πολύ αξιόλογο προσωπικό, πολλοί συνάδερφοι έχουν μεταπτυχιακά, διδακτορικά, υπάρχει ένα δυναμικό που θα μπορούσε να προωθήσει δραστηριότητες και δράσεις στο πλαίσιο της κατεύθυνσης στον 21^ο αιώνα , όμως το εκπαιδευτικό σύστημα που έχουμε είναι πάρα πολύ συγκεντρωτικό , δεν αφήνει πολλά περιθώρια αυτονομίας στο να επιλέξει το σχολείο τι θα ήθελε να κάνει. Επίσης μην ξεχνάμε το λύκειο, η τελευταία τάξη έχει 5 ώρες μάθημα. Οι δράσεις σύμφωνα με το Α.Π. έχουν βγει τα τελευταία 2 χρόνια είναι δύσκολο να παρακαμφθεί το ΑΠ. Βέβαια γίνονται κάποιες επισκέψεις σε χώρους με εκπαιδευτικά προγράμματα βιβλιοθήκη Ναυπλίου κ.α. Κι εμείς εδώ έχουμε βιβλιοθήκη αλλά πολλές φορές τα βιβλία δεν επιστρέφονται.

11. Κατά την άποψή σας, σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός μιας πολιτικής αλλαγών αποτελεί προτεραιότητα και αντικείμενο προβληματισμού για τους εκπαιδευτικούς, τόσο ευρύτερα

όσο και στο σχολείο σας. (Σε ποιο βαθμό είναι κυρίαρχη η διαχειριστική αντίληψη στο πλαίσιο του παραδοσιακού σχολείου, π.χ. κάλυψη ύλης του βιβλίου, διαγωνίσματα κ.λπ.);

- Που εντοπίζονται τα προβλήματα; Υποδομές, επιμόρφωση, Προγράμματα Σπουδών, αντιλήψεις-κουλτούρα, άλλο;
- Ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά;

Οι σύγχρονοι εκπαιδευτικοί με ΜΠΣ ή όχι έχουν λίγο πολύ μπει στο πνεύμα του 21^{ου} αιώνα και καταλαβαίνουν ότι το βιβλίο δεν αρκεί όλοι κάνουν κάτι παραπάνω από αυτά που προβλέπονται . να ως προβληματισμός υπάρχει , η μάθηση στο βιβλίο και η σύνδεση της τάξης με την κοινωνία αρχίζει και γίνεται μια παρωχημένη διαδικασία. Σαφώς υπάρχει κάποια προτεραιότητα δεν θα έπρεπε να είναι η απόφαση μιας κυβέρνησης αλλά θα έπρεπε να υπάρχει μια πλατφόρμα όπου θα κατατεθούν , διασταυρωθούν οι απόψεις σχετικά με διάφορα ζητήματα από ους εκπαιδευτικούς. Έτσι ίσως προκύψει η κατεύθυνση που θέλουμε να δώσουμε στην χώρα μας συμφωνα με το διεθνές περιβάλλον.

Οι υποδομές αναφέρατε είναι ικανοποιητικές;

Ικανοποιητικές στο πλαίσιο που δουλεύει ένα μέσο σχολείο. Για το πώς θα δούλευε ιδεατά, όχι πως θα μπορούσε να δουλεύουμε σε ιδανικό επίπεδο δεν το συζητάμε.

Η επιμόρφωση;

Εγώ πιστεύω είναι σε πολύ ικανοποιητικό επίπεδο ειδικά ο σύλλογος αυτού του σχολείου έχει και το συνεργατικό πνεύμα , και το πνεύμα να προωθεί κάτι πιο καινούριο , να συζητάει , να προβληματίζεται και έχουμε κάνει και μια πολύ μεγάλη πρόοδο. Είναι κατάκτηση αυτού του σχολείου όσον αφορά την διαχείριση των παιδαγωγικών ζητημάτων δηλ. δουλεύουμε πάρα πολύ τα θέματα σε συλλογικό επίπεδο για το πώς θα έπρεπε να διαχειριστούμε θέματα τα οποία είναι σημαντικά σοβαρά και μπορεί να έχουν επιπτώσεις στο παιδί ή σε κάποια άλλα παιδιά . Πχ μέσω κάποιων συμπεριφορών σε αυτό πιστεύω έχουμε κατακτήσει την συλλογική διαχείριση δηλ να συζητιέται το θέμα , να τοποθετούνται προτάσεις να συνδυάζονται και να βγαίνει μια κοινά αποδεκτή λύση.

Στα προγράμματα σπουδών υπάρχουν προβλήματα;

Είναι όλα προσαρμοσμένα σε σχολεία παρελθόντων περιόδων θέλει δουλειά αυτό

Αντιλήψεις- κουλτούρα

Έχω μια πολύ καλή συνεργασία με την τοπική κοινωνία αντιλαμβάνεται κι αυτή τις δυσκολίες που έχει το δημόσιο σχολείο. Το πόσο δύσκολο είναι οι συνάδερφοι να διαχειριστούν τα τόσα πολλά ζητήματα που υπάρχουν σε μια τάξη , θα έλεγα ότι οι γονείς έχουν στηρίξει πολύ το σχολείο. Τα πρώτα χρόνια που ήρθα εδώ ως διευθύντρια υπήρχε μια τάση να μεταγράφουν τα παιδιά τους και να τα παίρνουν σε άλλα σχολεία του κέντρου που θεωρούνται ως ανώτερα. Έγινε μεγάλη προσπάθεια στο να υπάρχουν και επιτυχίες στις πανελλαδικές εξετάσεις, οι γονείς έχουν πια εμπιστευτεί το σχολείο και βασίζονται σε αυτό δεν έχουμε διαρροές, μεταγραφές παρά μόνο για λόγους που αφορούν την οικογένεια όταν αλλάζει ο τόπος κατοικίας.

12. Κατά τη γνώμη σας, οι εκπαιδευτικοί στο σχολείο σας είναι έτοιμοι-κατάλληλα προετοιμασμένοι για να υποστηρίξουν τους στόχους του σχολείου του 21^{ου} αιώνα; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν;

Εγώ πιστεύω ότι είναι, γιατί όπως σας είπα έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια, ΜΠΣ, έχουμε πολλούς συναδέλφους με ΤΠΕ και στο β επίπεδο δηλαδή έχουν την κουλτούρα. Είναι πολύ δύσκολο σε μια τάξη η οποία ξεκινά από το παιδί που δεν ξέρει να μιλήσει ελληνικά, δεν ξέρει τη γλώσσα δεν συμμετέχει μέχρι το παιδί που έχει τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και θέλει μια ιδιαίτερη στήριξη μέχρι τον άριστο μαθητή ο οποίος αισθάνεται μειώνεται μέσα στην τάξη και έχουμε το φαινόμενο πολλές φορές να θέλουν να αλλάζουν τμήμα. Ή ότι αισθάνονται ότι στο διπλανό τμήμα υπάρχουν περισσότεροι μαθητές με τους οποίους θα μπορούσε να γίνει ένα μάθημα σε ικανοποιητικό βαθμό. Στο πλαίσιο αυτό είναι κατόρθωμα αυτό που κάνουν οι συνάδερφοι , θεωρώ ότι υπάρχει μεγάλη συνέπεια , μεγάλη υπευθυνότητα στον ρόλο τους. Το ότι μπορούν και διαχειρίζονται τις τάξεις με τα προβλήματα, τα ιδιαίτερα των παιδιών με τρόπο ώστε να γίνεται αποδεκτός από την κ κοινωνία γιατί αλλιώς θα είχαμε αντιδράσεις από τους γονείς, από την κοινωνία κτλ. Οι γονείς σε ένα επίπεδο πάνω από 95% είναι ικανοποιημένοι , έχουν επικοινωνία με το σχολείο πολύ συχνή, ενημερώνουν για το αν το παιδί τους είναι άρρωστο σήμερα κτλ

13. Υπάρχουν **δυνατότητες πρωτοβουλιών από τον διευθυντή/ηγέτη της σχολικής μονάδας** στην κατεύθυνση της προώθησης νέων αντιλήψεων για το σύγχρονο σχολείο και τις προτεραιότητές του;

- Σε ποιο βαθμό το πετυχαίνετε στο σχολείο σας;
- Ποιες δυσκολίες έχετε εντοπίσει ή αντιμετωπίζετε εσείς; Ενδεικτικές πρωτοβουλίες που έχετε αναλάβει;

Υπάρχουν δυνατότητες πρωτοβουλιών και έχουν αξιοποιηθεί αλλά είναι σε τέτοιο πλαίσιο, είχαμε κάνει μια συνεργασία με το μουσικό γυμνάσιο και πήγαμε στην Σκάλα του Μιλάνο και παρακολουθήσαμε εκεί μια παράσταση. Επίσης στην Κωνσταντινούπολη επισκεφτήκαμε ένα πρόγραμμα για την Αγία Σοφία και είδαν στην πραγματικότητα κάποια θέματα, φωτογράφιζαν αλλά όταν δεν υπάρχει η δυνατότητα πάντα να ακολουθήσουν λόγω οικονομικών δυσκολιών. Επίσης μια θεατρική παράσταση που είναι πολύ σημαντικό τα παιδιά να μπαίνουν στο χώρο του θεάτρου γιατί αντικατοπτρίζει και τη ζωή σε προσωπικό επίπεδο και σε κοινωνικό επίπεδο, και πάλι το οικονομικό αντίτιμο είναι εμπόδιο. Δεν υπάρχει και η στήριξη η οικονομική από το κράτος, στην ουσία ο δήμος υποστηρίζει το σχολείο μόνο για τα λειτουργικά του έξοδα, ελάχιστοι γονείς δίνουν την εισφορά άρα δεν γίνεται να υλοποιηθούν πράγματα.

14. Κατά τη γνώμη σας, ποιες **αλλαγές είναι επιτακτικές να γίνουν στο ελληνικό σχολείο, ώστε να ανταποκριθεί στον σύγχρονο ρόλο του; Ποιες είναι οι προτάσεις σας;**

Αυτή την στιγμή λειτουργούμε με 7 αίθουσες λυόμενες στην αυλή του σχολείου. Έχουμε σοβαρό θέμα κτιριακό. Θεωρώ σημαντικό πως τα παιδιά πρέπει να είναι μαζί στον ίδιο χώρο και τα δυνατά και τα αδύναμα καθώς και τα παιδιά με ειδικές μαθησιακές όπως ο αυτισμός να υπάρχει μέριμνα πχ παράλληλη στήριξη.

Ερωτηματολόγιο ημιδομημένης συνέντευξης

Στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος στο οποίο φοίτησα τον περασμένο χρόνο με θέμα Εκπαιδευτική Πολιτική & Διοίκηση ένα από τα θέματα που μας απασχόλησε και επέλεξα να ασχοληθώ ερευνητικά ήταν το σύγχρονο σχολείο και οι απόψεις του διευθυντή σχετικά με το θέμα αυτό.

Διευθυντής Δ8

Προφίλ Εκπαιδευτικού

- Φύλο: Άνδρας
- Ηλικία: 63
- Θέση υπηρεσίας : Γυμνάσιο + 1 Λυκειακή τάξη
- Διδακτική εμπειρία (εκπαίδευση): 36 έτη
- Σύνολο ετών (διευθυντής): 12 έτη
- Μεταπτυχιακές σπουδές: όχι
- Επιμόρφωση: πολλά π.χ. ΣΕΠ
- Παιδιά στο σχολείο: 68 παιδιά

Μέρος Α: Απόψεις για το σύγχρονο σχολείο-εκπαίδευση

1. Κατά τη γνώμη σας, ποιες είναι σήμερα οι **προτεραιότητες του σύγχρονου σχολείου**; Σε σχέση με το παρελθόν (π.χ. 10 ή 20 χρόνια πριν), υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στόχων ή προτεραιοτήτων της **βασικής εκπαίδευσης**, στις οποίες καλείται να απαντήσει ο/η εκπαιδευτικός.

Παρόλο που είναι γενική η ερώτηση θα απαντήσω και εγώ γενικά. Πιστεύω πως η στροφή στην εκπαίδευση είναι πλέον προς το να καλλιεργεί περισσότερο δεξιότητες και ικανότητες και λιγότερο αναπτύσσει, στρέφεται προς τα εκεί στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών στην ολιστική διάσταση της.

2. Κατά τη γνώμη σας, τι πρέπει να παρέχει σήμερα το Γυμνάσιο (η βασική εκπαίδευση), ώστε να **προετοιμάσει αποτελεσματικά όλους τους μαθητές για το μέλλον**
  - Π.χ., την παραπέρα ζωή τους, την μελλοντική τους ένταξη στο σύγχρονο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον;

Το Γυμνάσιο σαν Αβάθμια εκπαίδευση θεωρώ τι πρέπει να παρέχει καταρχήν Γενική Παιδεία και όπου και όταν υπάρχει η δυνατότητα να κατευθύνει τον μαθητή και την μαθήτριά προς την επαγγελματική αποκατάσταση ή εκπαίδευση.

3. Τα παραπάνω αποτελέσματα (ανάλογα με τις τοποθετήσεις τους) είναι απλά ζήτημα γνώσεων που θα πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές; Υπάρχουν άλλοι **άξονες ανάπτυξης των μαθητών** που θεωρείτε εσείς σημαντικούς;
  - π.χ. ποιες δεξιότητες και στάσεις πρέπει να αναπτύξουν οι σημερινοί μαθητές;

Δεν είναι μόνο θέμα γνώσεων, παρόλο που η γνώση τα γνωστικά αντικείμενα παίζουν σημαντικό ρόλο, σπουδαίο ρόλο, εντούτοις η ανάπτυξη όπως είπαν και πιο πριν της προσωπικότητας και της καλλιέργειας της προσωπικότητας των νέων σχετίζεται και με άλλα πράγματα και με άλλα αντικείμενα όπως είναι η πολιτισμική του καλλιέργεια, η κουλτούρα όπως είναι η αθλητική του παιδεία όπως είναι η πληροφόρηση του και η συνεργασία με άλλου φορείς εκπαίδευσης, κοινωνικούς φορείς, επιστημονικούς φορείς, που δυστυχώς στα μικρά σχολεία δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα δηλ να δοθεί μια αντισταθμιστική παιδεία. Εκπαίδευση που να καλύπτει την έλλειψη αυτών των δραστηριοτήτων έτσι ώστε να πετύχουμε σαν αποτέλεσμα την ολόπλευρη καλλιέργεια των δεξιοτήτων που μπαίνει σαν στόχος στο Σύγχρονο σχολείο.

4. Γνωρίζετε τους όρους **σχολείο του 21^{ου} αιώνα** και **εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα**; Τι Ποιο θεωρείτε εσείς ότι σημαίνει ο όρος αυτός; Ποιο περιεχόμενο θα δίνετε εσείς στον όρο αυτό (πώς τον αντιλαμβάνεστε);

Προσωπικά επειδή βρίσκομαι και στην δύση πλέον της καριέρας μου και έχω ζήσει στο σχολείο το παραδοσιακό του 20^{ου} αιώνα , ,ου είναι δύσκολο πολλές φορές αλλά και η ενημέρωση που έχω είναι ελλιπής για να κατανοήσω που θέλει να πάει αυτό το σχολείο του 21^{ου} αιώνα δηλαδή αυτή γενική

κατεύθυνση του σχολείου η γενική αναφορά του 21^{ου} αιώνα ποια μορφή πρέπει να έχει. Συγκεκριμένα ως προς το πεδίο των γνώσεων, ως προς το πεδίο της διδασκαλίας, ως προς το πεδίο της πρακτικής άσκησης, ως προς το πεδίο το κοινωνικό της επικοινωνίας με το περιβάλλον, είτε το τοπικό είτε το ευρύτερο αυτό δεν το έχω καταλάβει ακόμα ούτε έχει γίνει απόλυτα ξεκάθαρο γιαυτό και δυσκολεύομαι να απαντήσω σαφέστερα.

Θεωρείται έπρεπε να υπήρχε περεταίρω ενημέρωση;

Όχι μόνο ενημέρωση αλλά και μόρφωση όχι επιμόρφωση πάνω σε αυτό, να δημιουργηθεί ολόκληρο σύστημα που θα ενημερώνει ή και θα συνεργαστεί με τον εκπαιδευτικό κόσμο για να καταλάβουν όλοι τι θέλει αυτό το καινούριο σχολείο. Σε θολά νερά κολυμπάμε και ψαρεύουμε όλοι δεν έχουμε κάτι ξεκάθαρο.

5. Έχει πράγματι διαφορετικά χαρακτηριστικά το σχολείο του 21^{ου} αιώνα σε σχέση με το παρελθόν ή ο όρος είναι απλά μια υπερβολή (σλόγκαν) της εποχής μας;

Εγώ θεωρώ ότι είναι περισσότερο ένα σλόγκαν, το λέτε εσείς, όμως είναι ένα ζήτημα στο οποίο όλοι έχουμε αρχίσει να ψαχνόμαστε και να ζητάμε δεξιά και αριστερά βοήθειες, διευκρινίσεις, κατευθύνσεις.

Μέρος Β: Σχολείο 21ου αιώνα

6. Πολλοί θεωρούν ότι το πλαίσιο του **σχολείου του 21^{ου} αιώνα** διαμορφώνεται από τρεις άξονες ικανοτήτων που πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές. Πως τις αξιολογείτε εσείς (**δώστε ενδεικτικό/ά παραδείγματα**);

- **Γνώσεις γενικής παιδείας**
- **Μαθησιακές ικανότητες**
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες.**

Εγώ ήμουν και είμαι πάντοτε όλα τα χρόνια υπέρ της καλλιέργειας της γνώσης και της ανάπτυξης της προσωπικότητας του μαθητή με τον χαρακτήρα του ανθρωπισμού και θεωρητικά και πρακτικά, συγκεκριμένες δεξιότητες του κάθε μαθητή θα έπρεπε να καλλιεργούνται και να βρίσκουν διέξοδο μέσα στην κοινωνία η οποία δυστυχώς μέχρι σήμερα ενώ θέτει και η πολιτεία το εκπαιδευτικό της σύστημα και το σχολείο του 21^{ου} αιώνα θέτει προτεραιότητα την καλλιέργεια των δεξιοτήτων, πρακτικά δεν έχει γίνει σχεδόν τίποτα. Τίποτα εννοώ οργανωμένα σε όλο το εύρος και πλάτος της Αβάθμιας εκπαίδευσης και με διάρκεια. Δεν έχει γίνει κάτι που να μην είναι αποσπασματικό, τοπικό κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα. Οι γνώσεις γενικής παιδείας υπάρχουν στο σχολείο του 21^{ου} αιώνα υπάρχουν αλλά περιορίζονται και δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων και των προσωπικών ικανοτήτων.

Στο συγκεκριμένο σχολείο συμβαίνει;

Σε αυτό το σχολείο επειδή δεν υπάρχουν τα μέσα και δεν είναι εύκολες οι προσβάσεις γιατί είναι ημιορεινό σε χώρους επαγγελματικούς σε χώρους που θα μπορούσαν οι μαθητές να έχουν πρόσβαση στην σύγχρονη τεχνολογία κτλ δεν είναι τόσο ορατό το demo αυτό ή εν πάση περιπτώσει δεν είναι τόσο εμφανές.

Η πρώτη μου αξιολόγηση είναι ότι θα ήταν ευχής έργον να υπάρχει και στους 3 αυτούς άξονες η κατάλληλη οργάνωση, μεθόδευση και πραγμάτωση αλλά δυστυχώς ιδιαίτερα τα μικρά σχολεία τα επαρχιακά με τις δυσκολίες της πρόσβασης σε μηχανισμούς, σε βιβλιοθήκες, χώρους εργασίας κ.α. δεν είναι ορατό δεν φαίνεται, δεν είναι εύκολο να γίνει.

7. Πως ιεραρχείτε εσείς τις παρακάτω **ικανότητες του 21^{ου} αιώνα** ως προς το βαθμό σημαντικότητά τους;

- **Γνώσεις γενικής παιδείας:** π.χ. γλώσσα, μαθηματικά, φυσικές επιστήμες, ιστορία, ξένες γλώσσες κ.λπ.
- **Μαθησιακές ικανότητες:** π.χ. κριτική σκέψη, επικοινωνία ιδεών, συνεργασία, δημιουργικότητα-καινοτομία
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες:** π.χ. αυτόνομη μάθηση, αυτορρύθμιση της μάθησης, κουλτούρα δια-βίου μάθησης, πολιτισμική (και διαπολιτισμική) αντίληψη, δημοκρατικό ήθος, δεοντολογία.

Όσον αφορά τις γνώσεις ΓΠ σας είπα και πιο πριν ότι θεωρώ ότι ένας νέος άνθρωπος που βγαίνει στην κοινωνία δεν μπορεί να πορευτεί αν δεν έχει μια γενική αντίληψη των πραγμάτων και της εποχής του και της ιστορίας της ανθρωπότητας γενικότερα, δεν μπορεί να βγει στην κοινωνία σε σχέση με την μάθηση. Θεωρώ ότι είναι πρωτεύων άξονας και πρωτεύουσα διαδικασία. Όσον αφορά τις μαθησιακές ικανότητες το εκπαιδευτικό μας σύστημα απέχει πολύ από το να καλλιεργήσει την κριτική σκέψη, την επικοινωνία των ιδεών, την συνεργασία και την δημιουργικότητα, την καινοτομία. Γίνονται προσπάθειες αλλά ακόμα οι περιορισμοί όπως η ύλη που πρέπει να βγει, ο τρόπος αντιμετώπισης των μαθησιακών αντικειμένων, όλα αυτά και οι εξετάσεις έτσι όπως γίνονται βοηθούν προς την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της επικοινωνίας και των ιδεών. Η έλλειψη ακόμα σας είπα και νωρίτερα των βιβλιοθηκών, η πρόσβαση σε άλλους χώρους εργασιακούς ή επιστημονικούς ειδικά, Πανεπιστήμια, εργαστήρια, ερευνητικά κέντρα, πολιτισμικά κέντρα, Ιστορίας και επικοινωνίας π.χ. Σταύρος Νιάρχος, μουσείο Φυσικής ιστορίας, μουσείο τεχνολογίας όλα αυτά δεν υπάρχουν ούτε και είναι εύκολα σε εμάς σε σχέση με μαθητές της Αθήνας της Θεσσαλονίκης ή οπουδήποτε αλλού. Είναι δύσκολο λοιπόν ο μαθητής σε αυτή την περιοχή να καλλιεργήσει κριτική σκέψη για να επικοινωνήσει τις ιδέες του με άλλους χώρους. Στον τομέα της συνεργασίας μέσα στα πλαίσια των μικρών κοινωνιών όπως είναι και η δική μας γίνονται προσπάθειες αλλά μένουν σε πολύ χαμηλό επίπεδο και δεν έχουμε ευρύτητα επικοινωνίας.

[Υπάρχει συντηρητισμός εδώ;](#)

Υπάρχει πάρα πολύ συντηρητισμός στην κοινωνία εδώ δυσκολευόμαστε κι εμείς οι ίδιοι πολλές φορές μας κοιτάζουν οι παλαιοί σαν αιρετικούς, πράγματι δυσκολευόμαστε, ακόμα έχουμε θέμα με απλά ζητήματα όπως να μιλήσεις σε μια γιορτή, έχουμε θέμα με αυτή την κοινωνία. Πρέπει να προσέξεις τι θα πεις ποιοι είναι απέναντι σου σε πολλά πράγματα. Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες εγώ πιστεύω ότι μακάρι θα ήταν ευχής έργον να μπορεί να μάθει ο μαθητής από μόνος του είτε να επιλέξει το τι θα μάθει, αλλά σε αυτή την φάση δεν νομίζω ότι ισχύει ειδικά στα δικά μας τα σχολεία. Τώρα η ίδια η ζωή αποδεικνύει ότι σε όλη την φάση της ενεργούς ζωής του ανθρώπου, σε όλες τις φάσεις μαθαίνει, η μάθηση είναι δια βίου. Τώρα το τι μαθαίνει, πως το μαθαίνει, και με ποιο σκοπό το μαθαίνει είναι ένα άλλο θέμα και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μαθαίνοντας νέα πράγματα. Είναι κι αυτό σοβαρό, θεωρώ ότι και η αξιολόγηση, ότι πρώτα η καλλιέργεια της γενικής γνώσης και εν συνέχεια ενθάρρυνση του μαθητή να αναπτύξει τις ικανότητες του, αλλά παρέχοντας του όλα όσα θα μπορεί να του παρέχει και πρέπει να του παρέχει μια πολιτεία ώστε να μην υπάρχουν χάσματα. Δεν είναι όλα τα σχολεία το Βαρβάκειο, το κολλέγιο Αθηνών ή οποιοδήποτε άλλο κεντρικό σχολείο, εδώ υπάρχουν και ζητήματα επιβίωσης ακόμα τελευταία. Και βέβαια η ανάπτυξη της κοινωνικότητας, των κοινωνικών δεξιοτήτων είναι ένα ζήτημα που θα κατοχυρώσει ή θα ικανοποιήσει και όχι τόσο τον δάσκαλο όσο και τον ίδιο τον μαθητή και τον νέο σε όλη του τη ζωή. Το 30% του σχολείου μας είναι μετανάστες που είναι χρόνια εδώ είναι τα παιδιά της δεύτερης γενιάς που γεννήθηκαν εδώ και ζητάνε να πάρουν την ελληνική ιθαγένεια, έχω πάρα πολλές αιτήσεις γονέων που για τα παιδιά τους που έχουν γεννηθεί εδώ και ζητάνε να πάρουν την ελληνική ιθαγένεια, είχαμε και αρκετούς ρουμάνους οι οποίοι για λόγους εργασίας έρχονται φεύγουν ανάλογα

8. Σε ποιο βαθμό το σημερινό σχολείο επιτυγχάνει τους παραπάνω στόχους; Σε ποιους άξονες ανταποκρίνεται καλύτερα; Ποιες είναι οι πιο σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις που έχετε εντοπίσει εσείς προσωπικά;

Εγώ θα αναφερθώ στο σχολείο που είμαι επικεφαλής δεν μπορώ να μιλήσω γενικά για τα υπόλοιπα σχολεία θα μιλήσουν άλλοι διευθυντές και άλλοι υπεύθυνοι. Στο σχολείο προσπαθούμε με πενιχρά μέσα κυρίως να καλλιεργήσουμε τον 1ο άξονα, το γνωστικό της γενικής παιδείας και μόρφωσης σε σχέση με τις μαθησιακές ικανότητες, ανάπτυξη της κριτικής σκέψης καταβάλλονται πραγματικά φιλότιμες προσπάθειες. Και μέσα από όλους τους εκπαιδευτικού χωρίς ουσιαστική βοήθεια από οποιοδήποτε άλλο φορέα ακόμα και από τους σχολικούς συμβούλους για λόγους καθαρά έξω από τις ευθύνες τους δεν φταίνε οι άνθρωποι. Εδώ σύμβουλος έχει να πατήσει 2 χρόνια, σπανίως λοιπόν και έτσι όπως διαμορφώνεται το πλαίσιο των σχολικών συμβούλων που έχουν είτε την παιδαγωγική ευθύνη και την ευθύνη καθοδήγησης, ενημέρωσης και βοήθειας πάν στο αντικείμενο αυτό της καλλιέργειας και της γνωριμίας με το Νέο σχολείο. Τώρα αποσπασματικά σεμινάρια στο κέντρο της

πόλης είτε σε άλλη πόλη εκτός της περιοχής σε μεγάλες αποστάσεις γίνονται ένα-δύο ταυτόχρονα που κι αυτά δεν έχουν ούτε συνέχεια ούτε βέβαια διάρκεια και δεν μπορούν να μας ικανοποιήσουν. Στον τομέα της καλλιέργειας των δεξιοτήτων, των ικανοτήτων, της κριτικής σκέψης καταβάλλονται προσπάθειες από όλους τους εκπαιδευτικούς με τα εφόδια που έχει ο καθένας και τις γνώσεις. Τα εφόδια είναι θέμα προσωπικής αναζήτησης και ευθύνης, επειδή το σχολείο μας έχει καθηγητές. Ο βασικός κορμός είναι από καθηγητές που έχουν αρκετά χρόνια προϋπηρεσίας και οι υπόλοιποι 7 είναι μετακινούμενοι είτε για λίγες ώρες είτε για λίγες μέρες, ένας καθηγητής που έρχεται εδώ για 2-3 χρόνια θα μεταλαμπαδεύσει στα παιδιά τις γνώσεις, έρχεται να καλύψει ένα ωράριο και όχι να προσφέρει ένα έργο διαρκείας και οργανωμένα σε ένα μαθητικό σύνολο δηλαδή υπάρχουν τέτοια προβλήματα πρακτικά που ουσιαστικά κολοβώνουν την όλη πορεία, την όλη προσπάθεια στο σχολείο του 21ου αιώνα. Την προσπάθεια αυτή ενημέρωσης οι πραγματικές ανάγκες και οι δυσκολίες την καθιστούν ανάπηρη. Π.χ. όταν καθόμαστε που θα καθίσουμε φέτος να κάνουμε τον προγραμματισμό και σχεδιασμό της επόμενης σχολικής χρονιάς, θα τον κάνουμε 7 άνθρωποι εκ των οποίων οι 4 δεν θα είναι και του χρόνου στο σχολείο. Το καταλαβαίνετε; Δηλαδή δεν υπάρχει μια συνέχεια, μια προσπάθεια κοινή για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, 1-2 ετών αυτοί που ήταν πέρσι και σχεδίασαν για την φετινή πορεία του σχολείου δεν είναι εδώ φέτος. Για παράδειγμα οι φιλόλογοι που καλλιεργούν την γνώση και την κριτική ικανότητα των μαθητών πέρσι ήταν εντελώς διαφορετικοί από αυτούς που είναι φέτος και αντιμετωπίζουν και χίλια μύρια προβλήματα γιατί έρχονται από 60-70 χλμ μακριά.

9. Στο πλαίσιο του σχολείου του 21^{ου} αιώνα, ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος της **ψηφιακής επάρκειας** των μαθητών; Ποιες ψηφιακές ικανότητες πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές και πώς ανταποκρίνεται σε αυτές το σημερινό σχολείο; (σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις).

Η ψηφιακή επάρκεια... ωλαίνουμε, ευτυχώς έχουμε και καθηγητή πληροφορικής και εγώ έχω κάποια γνώση και το σχολείο διαθέτει εργαστήριο πληροφορικής παρόλο που από την πρώτη μέρα που ήρθα εδώ πριν από 8 περίπου χρόνια έχω υποβάλλει συνεχή αιτήματα για τον ψηφιακό εξοπλισμό του σχολείου όπως με διαδραστικούς πίνακες σε αίθουσες διδασκαλίας, με προμήθεια φορητών υπολογιστών για την διδασκαλία στις αίθουσες προβολείς και τηλεοράσεις αλλά δεν έχει γίνει απολύτως τίποτα, με προσωπικές ενέργειες με πρωτοβουλίες και με την βοήθεια διάφορων άλλων παραγόντων έχουμε κατορθώσει να κρατήσουμε το εργαστήριο πληροφορικής σε υψηλό επίπεδο και να έχουμε και 2 υπολογιστές προς χρήση των εκπαιδευτικών και της διοίκησης. Αυτά είναι ελλιπή πράγματα, ο αιώνας μας, έχει μπει σαν αιώνας όπου η ψηφιακή εκπαίδευση η ψηφιακή πρόσβαση είναι εκ των ουκ άνευ απαραίτητη σε όλες τις δραστηριότητες και τις ενέργειες μας. Είναι αυτός που υποκαθιστά την εγκυκλοπαίδεια, την πληροφορία μέσα από το γραμμένο βιβλίο πλέον και που θα ικανοποιήσει τον μαθητή, καθότι από την πρώτη μέρα εντάσσεται στο κοινωνικό σύνολο σαν νήπιο μέχρι και την τελευταία μέρα που θα φύγει από το σχολείο πλέον μαθητής με το κινητό, με το τάμπλετ, με τον υπολογιστή, με την οθόνη. Και φυσικά αυτά τα εργαλεία δεν τα έχεις, με ημίμετρα και πασσαλείμματα δεν γίνεται δουλειά, και φυσικά δεν μπορείς να διδάξεις όχι δεν μπορείς να διδάξεις, να κινητοποιήσει τον μαθητή προς ένα ασφαλή τρόπο οδήγησης στο διαδίκτυο, δεν μπορείς να τον μάθεις πως ακριβώς θα χειριστείς τον υπολογιστή, το κινητό του, την ταμπλέτα του αν δεν τα έχει στο σχολείο.

Μέρος Γ: Ο ρόλος του διευθυντή

10. Υπάρχει στο σχολείο σας **πολιτική αλλαγών** στην εκπαιδευτική διαδικασία που να προωθούν νέους στόχους στην κατεύθυνση του σχολείου του 21ου αιώνα; (δώστε ένα ενδεικτικό παράδειγμα);

Όχι δεν έχουμε κάτι συγκεκριμένο πέρα από τις γενικές κατευθύνσεις του Υπουργείου Παιδείας και τις αναφορές στο σχολείο του 21ου αιώνα, στο συγκεκριμένο αλλά και γενικά δεν υπάρχει κάτι συγκεκριμένο που να μας οδηγεί προς αυτήν την κατεύθυνση.

11. Κατά την άποψή σας, σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός μιας πολιτικής αλλαγών **αποτελεί προτεραιότητα** και **αντικείμενο προβληματισμού** για τους εκπαιδευτικούς, τόσο ευρύτερα όσο και στο σχολείο σας. (Σε ποιο βαθμό είναι κυρίαρχη η διαχειριστική αντίληψη στο πλαίσιο του παραδοσιακού σχολείου, π.χ. κάλυψη ύλης του βιβλίου, διαγωνίσματα κ.λπ.);

- Που εντοπίζονται τα προβλήματα; Υποδομές, επιμόρφωση, Προγράμματα Σπουδών, αντιλήψεις-κουλτούρα, άλλο;
- Ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά;

Εγώ κατ' αρχήν θα ήθελα μια ευρύτατη συνεργασία του Υπουργείου Παιδείας που ηγείται αυτής της προσπάθειας με την εκπαιδευτική κοινότητα σε κεντρικό επίπεδο αλλά και σε περιφερειακό αλλά και σε τοπικό επίπεδο ούτως ώστε να περάσουν ή να γίνουν κατανοητά, να εφαρμοστούν αυτού του είδους οι προσπάθειες, οι καινοτομίες ή η νέα πολιτική από το σχολείο. Δεν το βλέπω όμως αποσπασματικά και ερήμην των καθηγητών και των δασκάλων. Από εκεί και πέρα μπορούμε να πούμε πως εμείς σαν σχολείο έχουμε προχωρήσει σε αυτό το σχολείο δηλαδή αντικείμενο προβληματισμού αποτελεί το αν αποτελεί προτεραιότητα δεν το έχω συνειδητοποιήσει ακόμα, σας μιλώ ειλικρινά. Και ίσως επειδή έχω μεγαλώσει πια στο παλιό σχολείο ίσως να μην το καταλαβαίνω και καλά το νέο σχολείο, αλλά νομίζω ότι και στα άλλα σχολεία που γνωρίζω που πέρασα δεν υπήρχε συνειδητοποίηση με τι σχολείο έχουμε να κάνουμε και πιο είναι αυτό το σχολείο γι το τ θα δώσει και με ποιον τρόπο. Τώρα η κάλυψη της ύλης, το συγκεκριμένο βιβλίο είναι στοιχεία του παραδοσιακού σχολείου, μήπως έχει γίνει κάτι παραπέρα; Βεβαίως οι εκπαιδευτικές πλατφόρμες του ΙΕΠ είτε άλλων ιστολογίων βοηθάνε πολύ, την εκπαιδευτική διαδικασία και τον εκπαιδευτικό να βρει ένα πολυποίκιλο υλικό και να το παρουσιάσει στον μαθητή. Όμως ο χρόνος που υπάρχει η κατανομή του χρόνου που υπάρχει για κάθε σχολείο κεντρικά και για κάθε μάθημα κεντρικά όχι μόνο δεν επαρκεί αλλά καθιστά ως ανέφικτη την προσπάθεια. Θα σας πω ένα παράδειγμα σε ένα μάθημα όπως είναι τα αρχαία ελληνικά της Α Γυμνασίου, την Οδύσσεια συγκεκριμένα υπάρχει τόσο πλούσιο υλικό που αν θελήσεις να το παρουσιάσεις σε κάποια ενότητα, ο χρόνος που υπάρχει το 2ωρο την εβδομάδα δεν επαρκεί και υπάρχει μια πληθώρα ύλης που πρέπει να βγάλεις χωρίς να λαμβάνει υπόψη πως πρέπει να γίνει σύμφωνα με τις νέες αντιλήψεις, δεν μπορείς να παρουσιάσεις τόσα πολλά πράγματα, είτε από το θέατρο, είτε από τον κινηματογράφο, είτε από την γλυπτική, είτε από την κεραμική, είτε από την ζωγραφική, είτε ακόμη και από την ποίηση και την λογοτεχνία και το τραγούδι ακόμη, έχουμε τόσα πολλά πράγματα να δείξουμε στους μαθητές σε αυτό που ο χρόνος όχι μόνο δεν επαρκεί αλλά καθιστά ανέφικτα την κάθε προσπάθεια για να παρουσιάσεις ένα νέο τρόπο διδασκαλίας, κάτι διαφορετικό στον μαθητή. Πρέπει να αλλάξουν πολλά πράγματα αλλά τουλάχιστον πρέπει να καταλάβουν πρώτα οι διοικούντες τι είναι αυτό το σχολείο μπορεί να λειτουργήσει με βάση τα παλιά πατήματα; Μπορεί να λειτουργήσει το ΝΣ με την ύλη; Με τις εξετάσεις, με τις Πανελλαδικές;

Όσον αφορά τις υποδομές πάντοτε υπάρχουν προβλήματα υποδομών στο σχολείο μας έχουμε τις βασικές αίθουσες, τα βασικά εργαστήρια μας λείπουν οι υποδομές οι αθλητικές μας λείπουν, οι υποδομές οι πολιτιστικές για παράδειγμα ένα χώρο θέατρο ή πολλαπλών εκδηλώσεων, φυσικής υπάρχει αλλά δεν είναι και τόσο εύχρηστο. Δεν μπορεί να λειτουργήσει ένα εργαστήριο πληροφορική ή φυσικής με ένα άνθρωπο για όλες τις δουλειές και για την φυσική και την χημεία και για την βιολογία δεν μπορεί να λειτουργήσει. Έχουμε ένα προβολέα προσπαθούμε να βρούμε χρήματα για να αγοράσουμε άλλον ένα. Ως προς την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι αποσπασματική, ασυνεχής και φυσικά στηρίζεται στο τι θέλει να παρουσιάσει ο κάθε σύμβουλος ή φορέας προς μια προγραμματισμένη κατεύθυνση χωρίς ένα στόχο. Όταν λέμε επιμόρφωση τι εννοούμε; Να δώσουμε πληροφορίες πάνω σε ένα γνωστικό αντικείμενο με πληροφορίες στον εκπαιδευτικό; Θέλουμε να του δώσουμε νέες πληροφορίες και νέες κατευθύνσεις ως προς τον τρόπο διδασκαλίας. Θέλουμε να του διδάξουμε να χρησιμοποιεί τις Νέες τεχνολογίες ικανοποιητικά για να τον βάλουμε στο νέο σχολείο θέλουμε να του έχουμε τις σύγχρονες κριτικές απόψεις και αντιλήψεις, τον εκπαιδευτικό ενταγμένο και ενημερωμένο; Αυτό ακόμα δεν υπάρχει. Γίνεται αποσπασματικά και με φορείς. Οι νέοι εκπαιδευτικοί έρχονται πιο κατατοπισμένοι στο θέμα των νέων τεχνολογιών και νέων αντιλήψεων, όμως αλέθονται μέσα σε ένα μύλο όπου το παλιό με το νέο όχι μόνο δεν συγκρούονται αλλά το παλιό ακόμα υπερτερεί και αλέθει και τους νέους κι έτσι όπως είναι διαμορφωμένη η εκπαίδευση τα προγράμματα, οι εξετάσεις, η ύλη δεν μπορούν να προχωρήσουν στο νέο σχολείο. Τώρα τα ΑΠ ως διευθυντής κάθομαι και τα διαβάζω είτε από το ίντερνετ είτε εγγράφως πιο πολύ με ζαλίζουνε πιο πολύ είναι θεωρητικές προσεγγίσεις στηριγμένες σε πολύ ακραίες απόψεις και προθέσεις αλλά στην πράξη δεν μπορούν να γίνουν αυτά. Σας λέω είτε δειγματικές διδασκαλίες έχουν γίνει που περιλαμβάνονται μέσα στα ΑΠ είτε οδηγίες που υπάρχουν μέσα σε αυτά τα προγράμματα μπορούν να γίνουν μέσα σε ένα περιορισμένο

χρόνο. Είναι πάρα πολλά τα μαθήματα. Μέσα σε π.χ. σε ένα 2ωρο την εβδομάδα δεν μπορείς να διδάξεις την Οδύσσεια έτσι όπως γίνεται περικομμένη και ο μαθητής να φύγει ικανοποιημένος, εκστασιασμένος.

12. Κατά τη γνώμη σας, οι εκπαιδευτικοί στο σχολείο σας είναι έτοιμοι-κατάλληλα προετοιμασμένοι για να υποστηρίξουν τους στόχους του σχολείου του 21^{ου} αιώνα; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν;

Ένας παράγοντας είναι οικονομικός δεν μπορούν να ασφυκτιούν τα σχολεία με το αν θα έχουν πετρέλαιο για να ζεστάνουν τους μαθητές αν θα έχουν ένα ή δύο υπολογιστές δεν μπορούμε να ζητάμε λαγούς και πετραχήλια. Από την άλλη δεν μπορούν τα σχολεία να σχεδιάζουν να προγραμματίζουν πράγματα για το μέλλον το άμεσο και το μεσοπρόθεσμο και από την άλλη μεριά η ίδια η πραγματικότητα να τους αποθαρρύνει ή να τους ανατρέπει τους σχεδιασμούς ούτε μπορούν να κάνουν δουλειά όταν για παράδειγμα δεν υπάρχουν καθηγητές μέχρι τον Δεκέμβριο ή ακόμα και τώρα σε βασικά μαθήματα όπως τα Αγγλικά, η Μουσική, τα Εικαστικά, η Θεατρολογία. Όταν αυτά τα πράγματα θα λειτουργούν σε σωστή βάση χωρίς αυτού του είδους τις βασικές ελλείψεις πιστεύω ότι από μόνο του το σχολείο θα προχώραγε σε μια δυναμική που θα την ζήλευαν και πολλοί άλλοι χώροι. Αλλά δυστυχώς αυτού του είδους η μικρό-διαχείριση και τα προβλήματα της καθημερινότητας είναι που οδηγούν εμάς να αποθαρρυνόμαστε και αυτό που σχεδιάζουμε και θέλουμε να προσφέρουμε να το ανατρέπουμε, να το καταρρίπτουμε, αν το ακυρώνουμε.

13. Υπάρχουν δυνατότητες πρωτοβουλιών από τον διευθυντή/ηγέτη της σχολικής μονάδας στην κατεύθυνση της προώθησης νέων αντιλήψεων για το σύγχρονο σχολείο και τις προτεραιότητές του;

- Σε ποιο βαθμό το πετυχαίνετε στο σχολείο σας;
- Ποιες δυσκολίες έχετε εντοπίσει ή αντιμετωπίζετε εσείς; Ενδεικτικές πρωτοβουλίες που έχετε αναλάβει;

Αν πάρετε κάποιες μελέτες στην πλατφόρμα του my school θα δείτε ότι η πλειονότητα των καθηγητών στη Ββάθμια εκπαίδευση το βλέπω εδώ και στο σχολείο είναι άνω των 48-50 ετών μέσος όρος ηλικίας, που σημαίνει ότι ο βασικός κορμός των εκπαιδευτικών είναι θα λέγαμε της παραδοσιακής σχολής. Οι νέοι καθηγητές που έρχονται είναι είτε ωρομίσθιοι, είτε αναπληρωτές δηλαδή άνθρωποι με αβέβαιη την τωρινή αλλά και την μελλοντική τους θέση και αντιμετωπίζουν προβλήματα ζωή, επιβίωσης, τους ακυρώνει και την διάθεση και την προσπάθεια να προσφέρουν απρόσκοπτα στο σχολείο τους και στην εκπαίδευση γενικότερα. Δεν είναι κάτι που πρέπει να παραγνωριστεί αλλά κάτι που πρέπει να επιλυθεί γρήγορα ώστε να είναι και οι νέοι εκπαιδευτικοί έτοιμοι να υποστηρίξουν τους στόχους του νέου Σχολείου γιατί όσο κι αν τους γνωρίζουν δεν μπορούν να αφιερωθούν. Δεν μπορεί ο άλλος να έρχεται από 70 χλμ μακριά για να πάει και να έρθει όπως έχουμε μια φιλόλογο από το Ναύπλιο. Δεν μπορεί να ξέρει αν και αύριο θα έχει εργασία εδώ. Υπάρχει ένα τέτοιο ζήτημα ζωής που σε κάνει να μην μπορείς να σκεφτείς ως προτεραιότητα την δουλειά σου, την λειτουργία του νέου σχολείου και να το περάσεις στους μαθητές, είναι δύσκολο. Αυτό είναι το βασικότερο και φυσικά αυτό που έχει μάθει ο κάθε εκπαιδευτικός στις πανεπιστημιακές σχολές. Δεν διδάσκονται οι καθηγητές για να έρθουν να διδάξουν στο σχολείο διδάσκονται τα μαθήματα της επιστήμης τους ο φυσικός για την φυσική, ο μαθηματικός για τα μαθηματικά. Τα ενδιαφέρονται στρέφονται προς την καλλιέργεια της δικής του επιστημονικής συγκρότησης. Στο πανεπιστήμιο πως θα διδάξω, τι θα περάσω σε ένα σχολείο και ποιο είναι το σχολείο; Ότι έχουμε μάθει ότι προσπαθούμε να κάνουμε είναι από προσωπικό ενδιαφέρον, είτε εμπειρικά δεν γίνεται δουλειά συστηματική, διαχρονική και με αποτέλεσμα. Εγώ πιστεύω πως αυτά πρέπει να αλλάξουν όλα να είναι απρόσκοπτος ο δάσκαλος, ο καθηγητής στον κάνει την δουλειά του και πολλά άλλα... να του δοθούν τα μέσα για να τα χρησιμοποιήσει, να μην έχουν τα σχολεία τα απαραίτητα εργαλεία για να δουλέψουν; Ακόμα και στον αθλητισμό οργανώνονται σχολικά πρωταθλήματα στο Υπουργείο Παιδείας για να συναγωνιστούν οι μαθητές με τα άλλα σχολεία, αλλά δεν έχουμε ούτε μια μπάλα πρέπει να την πληρώσω εγώ ή να την ζητήσω από κάποιον γονέα. Οι γονείς όσοι μπορούν μέσα στα πλαίσια των οικονομικών συνθηκών ανταποκρίνονται, μια δυο τρεις πόσο πια; Δεν βγαίνει η ζητιανιά! Παρόλο που πολλές φορές γινόμαστε φορτικοί, δεν υπάρχει Σύλλογος γονέων εδώ γιατί έτσι όπως έχει διαμορφωθεί το πλαίσιο το νομικό, ο Σύλλογος πρέπει να είναι νομικό πρόσωπο που να έχει μόνιμη κατοικία, διεύθυνση, ΑΦΜ, ισολογισμό,

απολογισμό, αυτά δεν τα θέλουν οι γονείς να μπλέξουν σε μια γραφειοκρατία, με εφορίες κτλ. Γίνονται όμως προσπάθειες είτε ως προς τον εξοπλισμό, είτε ως προς την ενημέρωση των συναδέλφων με τουλάχιστον 2 φορές τον χρόνο συζητούμε τι θέλουμε να κάνουμε σε αυτό το σχολείο και τι θέλουμε να προσφέρουμε στους μαθητές μας αλλά έρχεται η πραγματικότητα που μας αναιρεί κάθε προσπάθεια, δεν θα έλεγα σπέρνοντας την απογοήτευση αλλά προσπαθούμε με ψευτολύσεις να κάνουμε κάτι που αναφέρεται στο μέλλον. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουμε είναι της καθημερινότητας είτε οικονομικές ή από πλευράς εξοπλισμού ή καθηγητών αν σας δείξω έγγραφα που στέλνω κάθε χρόνο στο τέλος της χρονιάς στη Διεύθυνση (συνεχώς διαπιστώνουμε τα ίδια και κανείς δεν απαντά)

14. Κατά τη γνώμη σας, ποιες αλλαγές είναι επιτακτικές να γίνουν στο ελληνικό σχολείο, ώστε να ανταποκριθεί στον σύγχρονο ρόλο του; Ποιες είναι οι προτάσεις σας;

Η πρώτη πρόταση είναι να σταματήσει να υπάρχει ανασφάλεια και φυσικά αγωνία για το αν θα μπορέσουμε να βγάλουμε τα προς το ζην οι εργαζόμενοι. Εργαζόμενος ο οποίος είναι ανασφαλής, δεν ικανοποιείται από την δουλειά του, χάνει και την όρεξή του και το κέφι του, χάνει και το τρένο του εκσυγχρονισμού και της προσφοράς στην εκπαίδευση. Πρώτα είναι αυτό να αφιερώνονται απερίσπαστοι στο έργο τους, τα υπόλοιπα είναι εμείς θυσιάζουμε πολλά και γιατί είμαστε εκπαιδευτικοί και γιατί δεν θέλουμε να κάνουμε κακό στους μαθητές αυτά είναι περιττά αλλά το κακό γίνεται. Όταν έρχομαι εδώ για ένα μεροκάματο πείνας, λιγότερο από ένα μεροκάματο που παίρνει ένας εργάτης στο κτήμα, θα πάω το απόγευμα και στο κτήμα να συμπληρώσω την εργασία μου, δεν θέλω ο εκπαιδευτικός να περισπάται. Πρέπει να αφιερώνεται στο σχολείο και το απόγευμα να προετοιμάζει την επόμενη μέρα, αυτή είναι η δουλειά του όχι να πηγαίνει στο delivery ή στο εργοστάσιο ή στα αζήτητα για να βγάλει τα προς το ζην, ούτε να ξενιτεύεται σε αποστάσεις απίθανες. Το δεύτερο ότι δεν μπορεί το σχολείο να μην επιχορηγηθεί από την πολιτεία έτσι ώστε να καλύψει τις ανάγκες αυτών που ζητάνε ψηφιακό σχολείο και δεν έχω την κατάλληλη υποδομή. Θέλω να αλλάξω γιατί είναι παλιοί και κάνουν γιατροσόφια με αναβάθμιση. Δεν μπορεί το σχολείο ούτε να καλλιεργήσει την κριτική σκέψη, είτε την επικοινωνία των ιδεών και των ανθρώπων είτε οι δεξιότητες είτε το ΑΠ αν δεν αλλάξει πλήρως, τον σχεδιασμό του και δεν καταλάβει ότι 'ουκ εν τω πολλώ το ευ' δηλαδή δεν χρειάζεται να πνίγουμε τον μαθητή με πάρα πολλά πράγματα αλλά με λίγα και χρειάζεται να τον κινητοποιούμε να τον κάνουμε να ανάψει φωτιές όχι να τον γεμίσουμε τον μαθητή με διάφορα, πολλά αντικείμενα και εν πάση περιπτώσει εγώ θεωρώ ότι πρέπει να αλλάξει και το ωράριο των μαθητών. Δεν μπορείτε σε μια νέα εποχή να έχετε 2 ώρες Θρησκευτικά και να έχουν 2 ώρες Χημεία και Γεωμετρία, μπορούμε να αναφέρουμε και τόσα άλλα αντικείμενα. Κάποια μαθήματα δεν έχουν στόχο. Κι από εκεί και πέρα να λυθούν προβλήματα αυτονομία όπως και τα βιβλία ή ότι θεωρούμε ως βιβλίο, οι καθηγητές να είναι στην ώρα τους και από την αρχή της σχολικής χρονιάς (στην Γερμανία...) Εμείς τον Σεπτέμβριο ψάχνουμε προγράμματα, καθηγητές και το θεωρούμε και επιτυχία αν έρθουν όλοι οι εκπαιδευτικοί μέχρι τον Δεκέμβριο. Ε όχι δεν είναι έτσι τα πράγματα. Δεν φτιάχνεται ένα καινούριο σχολείο με τέτοιου είδους τροχοπέδες. Οι προτάσεις μου είναι αυτές να λυθούν τα καθημερινά προβλήματα. Θα έλεγα ότι η μεγαλύτερη οικονομία είναι να επενδύει κανείς στην παιδεία στοχευμένα, με σχέδιο και γνωρίζοντας την πραγματικότητα και όχι μόνο γνωρίζοντας τον υπουργό είτε κοιτάζοντας τα κεντρικά σχολεία στην Αθήνα και στην Θεσσαλονίκη.

Ερωτηματολόγιο ημιδομημένης συνέντευξης

Στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος στο οποίο φοίτησα τον περασμένο χρόνο με θέμα Εκπαιδευτική Πολιτική & Διοίκηση ένα από τα θέματα που μας απασχόλησε και επέλεξα να ασχοληθώ ερευνητικά ήταν το σύγχρονο σχολείο και οι απόψεις του διευθυντή σχετικά με το θέμα αυτό.

Διευθυντής Δ9

Προφίλ Εκπαιδευτικού

- Φύλο: άνδρας
- Ηλικία: 53 ετών
- Θέση υπηρεσίας : Γυμνάσιο
- Διδακτική εμπειρία (εκπαίδευση): 27 έτη
- Σύνολο ετών (διευθυντής): 4 έτη
- Μεταπτυχιακές σπουδές: Ασπαίτε
- Επιμόρφωση: Β επίπεδο ΤΠΕ, επιμορφωτής ΤΠΕ
- Παιδιά στο σχολείο: 330 παιδιά

Μέρος Α: Απόψεις για το σύγχρονο σχολείο-εκπαίδευση

1. Κατά τη γνώμη σας, ποιες είναι σήμερα οι **προτεραιότητες του σύγχρονου σχολείου**; Σε σχέση με το παρελθόν (π.χ. 10 ή 20 χρόνια πριν), υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στόχων ή προτεραιοτήτων της **βασικής εκπαίδευσης**, στις οποίες καλείται να απαντήσει ο/η εκπαιδευτικός.

Το σύγχρονο σχολείο έχει ως προορισμό την ένταξη των μαθητών στην κοινωνία, την διαμόρφωση της προσωπικότητας, και συμπεριφορών που αρμόζουν στην κοινωνική πραγματικότητα, τουλάχιστον στο γυμνάσιο και παράλληλα η καλλιέργεια των γνώσεων και δεξιοτήτων με την προοπτική να προχωρήσουν οι μαθητές σε ανώτερες και ανώτατες σχολές.

Σε σχέση με το παρελθόν;

10, 20 χρόνια ή ίσως και περισσότερα αν πάρουμε το σχολείο των τελευταίων 2 δεκαετιών όσο υπηρετώ εγώ στην εκπαίδευση, σε σχέση με τα προηγούμενα σχολεία έχουν αλλάξει οι προτεραιότητες γιατί παλιότερα δινόταν περισσότερη βαρύτητα στην μετάδοση γνώσεων και υπήρχε μεγαλύτερος αποκλεισμός των μαθητών που δεν μπορούσαν να παρακολουθήσουν την εκπαίδευση πάνω στον τομέα της γνώσης, ενώ σήμερα θεωρώ ότι το σχολείο ο δεύτερος πυλώνας του που είναι η ένταξη των μαθητών στην κοινωνία είναι πιο ανοικτό πιο ευέλικτο και εντάσσει στους κόλπους του όλα τα παιδιά στηριζόμενος πάνω στην υποχρεωτική εκπαίδευση που δεν είναι μόνο η παροχή γνώσεων.

2. Κατά τη γνώμη σας, τι πρέπει να παρέχει σήμερα το Γυμνάσιο (η βασική εκπαίδευση), ώστε να **προετοιμάσει αποτελεσματικά όλους τους μαθητές για το μέλλον**

- Π.χ., την παραπέρα ζωή τους, την μελλοντική τους ένταξη στο σύγχρονο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον;

Καταρχήν σεβασμός στους νόμους, υπακοή στους κανονισμούς, βάσει των οποίων λειτουργεί η κοινωνική ομάδα, η σχολική κοινότητα. Το σχολείο γνωρίζουμε ότι είναι μια μικρογραφία της κοινωνίας και επομένως πρέπει να εντάξει τους μαθητές μες στο κοινωνικό σύνολο έτσι ώστε να μπορούν στη συνέχεια να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της ευρύτερης κοινωνίας.

Δηλαδή τι κάνει το σχολείο πως προετοιμάζει τον μαθητή για το Σύγχρονο σχολείο;

Πιστεύω ότι καλλιεργεί την αποδοχή του άλλου με όλες τις διαφορές, ιδιότητες, ιδιομορφίες προσπαθεί να αμβλύνει όλα τα προβλήματα, εκείνα που προκαλούν δυσκολία στην κοινωνική ένταξη. Για την εργασία.. μέσα από την καλλιέργεια της πεποίθησης ότι η γνώση είναι δύναμη και προαπαιτούμενη στον σύγχρονο τεχνολογικό κόσμο και προαπαιτούμενο για την εξεύρεση της εργασίας. Επομένως πρέπει να γίνει κατανοητό στους μαθητές ότι η γνώση είναι απλό εφόδιο που πρέπει οπωσδήποτε ο καθένας να έχει για να μπορέσει να ανταποκριθεί στο σύγχρονο εργασιακό περιβάλλον που σε αλλοτινές εποχές δεν ήταν απαραίτητο εφόδιο για την άσκηση κάποιου επαγγέλματος χειρωνακτικού ή οποιοδήποτε άλλου.

3. Τα παραπάνω αποτελέσματα (ανάλογα με τις τοποθετήσεις τους) είναι απλά ζήτημα γνώσεων που θα πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές; Υπάρχουν άλλοι **άξονες ανάπτυξης των μαθητών** που θεωρείτε εσείς σημαντικούς;

- π.χ. ποιες δεξιότητες και στάσεις πρέπει να αναπτύξουν οι σημερινοί μαθητές;

Είναι γνώσεων και ανάπτυξης συνεργασίας. Σήμερα γνωρίζουμε ότι το εργασιακό περιβάλλον λειτουργεί περισσότερο ως συνεργατικό και αυτό προσπαθούμε μέσα από τις δράσεις να περάσουμε κι αυτό κάνουμε και παλιότερα τουλάχιστον όταν υπήρχε και ο θεσμός του ΣΕΠ στα σχολεία που δυστυχώς έχει καταργηθεί και έχει αμβλυνθεί η θέση του.

Άλλες δεξιότητες;

Δεξιότητες, η ενασχόληση με ένα αντικείμενο, η διάθεση για να έχουμε ένα αποτέλεσμα, πρέπει να υπάρχει κόπος, αυτό είναι και το έργο των μαθητών, η μελέτη των μαθητών. Ο μαθητής σήμερα είναι εργαζόμενος και μάλιστα ένας σκληρά εργαζόμενος. Οι επιδόσεις του σε αυτό το αντικείμενο με το οποίο ασχολείται δείχνουν και το πώς πρέπει να δουλεύει ο καθένας και αργότερα στον εργασιακό χώρο. Και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζουμε την εργασία. Δηλαδή η έννοια, η καλλιέργεια της εργατικότητας αν δεν υπάρχει προσπάθεια, δεν υπάρχει και αποτέλεσμα, απόδοση.

4. Γνωρίζετε τους όρους **σχολείο του 21^{ου} αιώνα και εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα**; Τι Ποιο θεωρείτε εσείς ότι σημαίνει ο όρος αυτός; Ποιο περιεχόμενο θα δίνατε εσείς στον όρο αυτό (πώς τον αντιλαμβάνεστε);

Θεωρώ ότι είναι αυτό το πλαίσιο που αναφέρθηκε προηγουμένως αν σε αυτό βάλουμε και τον ρόλο της τεχνολογίας, στο σχολείο όπου τα νέα προγράμματα που αναπτύσσονται, εντάσσουν τις νέες τεχνολογίες ή την ανάπτυξη δεξιοτήτων και των μαθητών και των εκπαιδευτικών να καλλιεργηθεί η γνώση, να γίνει παραγωγή της γνώσης και γενικότερα το σχολείο του 21^{ου} αιώνα αν το δούμε στην κοινωνική του διάσταση και πάλι επανερχόμαστε στην αποδοχή του διαφορετικού, την δημιουργία του σχολείου ετερότητας.

5. Έχει πράγματι διαφορετικά χαρακτηριστικά το σχολείο του 21^{ου} αιώνα σε σχέση με το παρελθόν ή ο όρος είναι απλά μια υπερβολή (σλόγκαν) της εποχής μας;

Διανύουμε τον 21^ο αιώνα είμαστε στις αρχές του δεν θέλω να επιμείνω στα σλόγκαν, είναι μια διαρκής προσπάθεια, άρα τον αποδέχομαι ως προσανατολισμό ναι, ως πραγματικότητα αυτό διαμορφώνεται στην καθημερινή πράξη και διαρκώς εξελισσόμενη κατάσταση.

Μέρος Β: Σχολείο 21ου αιώνα

6. Πολλοί θεωρούν ότι το πλαίσιο του **σχολείου του 21^{ου} αιώνα** διαμορφώνεται από τρεις άξονες ικανοτήτων που πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές. Πως τις αξιολογείτε εσείς (**δώστε ενδεικτικό/ά παραδείγματα**);

- **Γνώσεις γενικής παιδείας**
- **Μαθησιακές ικανότητες**
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες.**

Θεωρώ ότι είναι βασική και το σχολείο έχει αυτόν τον προσανατολισμό τόσο στην κατάκτηση της γνώσης όσο και στην διαδικασία με την οποία γίνεται η κατάκτηση της γνώσης, μαθησιακές όπως είπατε ο 2^{ος} πυλώνας γιατί σήμερα ζούμε στην κοινωνία της πληροφορίας, η αξιολόγηση της πληροφορίας, ο τρόπος με τον οποίο τον ενσωματώνει ο καθένας στο δικό του αξιακό, μαθησιακό σύστημα είναι αναγκαίο αυτό να γίνει. Και για να ξεφύγουμε ενδεχομένως είναι μια εξελισσόμενη κατάσταση να ξεφύγουμε από την στεία απομνημόνευση και μετάδοση γνώσεων και να μπούμε στην διαδικασία της κατάκτησης γνώσης μέσα από τις δεξιότητες που αναπτύσσει ο μαθητής. Το 3^ο οι κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες, η συνεργασία, η αποδοχή που νομίζω ότι καθημερινά μέσα στο σχολείο γίνεται προσπάθεια να καλλιεργηθούν αυτές και πολλές φορές αντιστρατεύονται. Ένα παράδειγμα ζούμε σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία και αυτό αποτυπώνεται και μέσα στο σχολείο, ο τρόπος με τον οποίο η κοινωνία γενικότερα έξω αποδέχεται αυτή την πολυπολιτισμικότητα, θα έλεγα ότι αμφισβητείται αν κινείται προς αυτή την κατεύθυνση τουλάχιστον στο σχολείο αυτό να εμπεδωθεί.

Υπάρχουν δράσεις που έχουν πραγματοποιηθεί;

Ο τρόπος και τα περισσότερα που έχουν γίνει είναι βιωματικά, ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται σήμερα οι μαθητές ο τρόπος με τον οποίο αξιολογούνται στάσεις και απόψεις που αντανακλούν την κοινωνία και ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η διαχείριση τους μέσα στην τάξη νομίζω οδηγεί προς αυτή την κατεύθυνση. Δηλαδή αν έχουμε αντίδραση από ένα μαθητή ο οποίος μπορεί να προσβάλλει κάποιον πχ για την καταγωγή του ή για το χρώμα του την εθνικότητα του, τη σωματική του διάπλαση, ο τρόπος με τον οποίο διαχειριζόμαστε αυτές τις απόψεις διαμορφώνει σε χαρακτήρες, σε συμπεριφορές.

7. Πως ιεραρχείτε εσείς τις παρακάτω **ικανότητες του 21^{ου} αιώνα** ως προς το βαθμό σημαντικότητά τους;

- **Γνώσεις γενικής παιδείας:** π.χ. γλώσσα, μαθηματικά, φυσικές επιστήμες, ιστορία, ξένες γλώσσες κ.λπ.
- **Μαθησιακές ικανότητες:** π.χ. κριτική σκέψη, επικοινωνία ιδεών, συνεργασία, δημιουργικότητα-καινοτομία
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες:** π.χ. αυτόνομη μάθηση, αυτορύθμιση της μάθησης, κουλτούρα δια-βίου μάθησης, πολιτισμική (και διαπολιτισμική) αντίληψη, δημοκρατικό ήθος, δεοντολογία.

Θα μπορούσα να το βάλω στη σειρά 2-3-1 πρώτα μαθησιακές ικανότητες μετά κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες και ύστερα γνώσεις γενικής παιδείας χωρίς αυτό βέβαια να αποτελεί κάτι στεγανό γιατί όλα αυτά μέσα στην εκπαιδευτική πραγματικότητα μπορεί να συντελούνται ταυτόχρονα και τα τρία. Δηλαδή όταν διδάσκουμε γλώσσα δεν υπάρχει περίπτωση να μην μιλήσουμε για κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες από την πλευρά την δική μου ως φιλόλογος δεν μπορούμε να αφήσουμε έξω την κριτική σκέψη, αλλά με αυτή την σειρά.

Σε άλλα μαθήματα;

Κοιτάζτε όπως αυτό προκύπτει από συζητήσεις είτε σε τυπικό επίπεδο αλλά κυρίως σε επίπεδο άτυπο όταν με τους συναδέλφους τέτοια θέματα συζητούνται, στους ίδιους άξονες θα βάζαμε και τα άλλα μαθήματα. Το σχολείο μας πορεύεται προς τα εκεί, αλλά κοιτάζτε να δείτε τα κατάλοιπα του παρελθόντος δεν μας έχουν αφήσει ακόμη. Το παραδοσιακό σχολείο γιατί κουβαλάμε ακόμα προσωπικά βιώματα ή αλλαγές γίνονται κατά την διάρκεια της δουλειάς μας και είναι μια εξελισσόμενη θα έλεγα κατάσταση που όμως έχει απομακρυνθεί πολύ από το παρελθόν.

8. **Σε ποιο βαθμό το σημερινό σχολείο επιτυγχάνει τους παραπάνω στόχους; Σε ποιους άξονες ανταποκρίνεται καλύτερα; Ποιες είναι οι πιο σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις που έχετε εντοπίσει εσείς προσωπικά;**

Πιστεύω ότι στις γενικές γνώσεις γενικής παιδείας το σχολείο μας έχει αρκετά καλά αποτελέσματα αυτό φαίνεται και στις επιδόσεις των μαθητών αν θεωρήσουμε ότι η επιτυχία σε σχολές στηρίζεται βασικά σε γνώσεις γενικής παιδείας, σημειώνονται σημαντικές επιτυχίες και στα 2 υπόλοιπα δεν ξέρω αν έχουμε, υπάρχει κάποιος δείκτης μέτρησης; Είναι ικανοποιητικός ο βαθμός όμως πιστεύω. Στα περισσότερα μαθήματα υπάρχει η σύνδεση του μαθήματος με τα τεχνολογικά μέσα, σε εξέλιξη βρίσκεται η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στις νέες τεχνολογίες, η επιμόρφωση και η αξιοποίηση τους στην διδασκαλία και γίνονται δράσεις γίνονται κάποια μαθήματα αλλά και ο τεχνολογικός εξοπλισμός είναι ελλιπής, ανεπαρκής και ολόκληρη η δομή του ΑΠ είναι λίγο αυστηρά καθορισμένη που δεν επιτρέπει πολύ μεγάλη ευελιξία και χρειάζεται μια εξοικείωση των εκπαιδευτικών κυρίως στην πρακτική εφαρμογή όχι τόσο ανάπτυξη δεξιοτήτων αλλά να εμπιστευτούν τα νέα τεχνολογικά μέσα.

Και το ΑΠ έχει κάποιες αγκυλώσεις και η κτιριακή υποδομή και ο εξοπλισμός. Έχουμε ένα εργαστήριο τεχνολογίας το οποίο έχει τις 28 από τις 32 ώρες μάθημα Πληροφορικής. Η πρόσβαση των εκπαιδευτικών στα άλλα μαθήματα στο εργαστήριο είναι σχεδόν αδύνατη. Διαδίκτυο υπάρχει και στις άλλες αίθουσες, έχουμε και κάποιους διαδραστικούς πίνακες χρησιμοποιούνται σε ικανοποιητικό βαθμό. Εγώ επειδή είμαι επιμορφωτής θα ήθελα να επιχειρήσουν οι διδάσκοντες να του αξιοποιήσουν και το κάνουμε. Διευκολύνω, παροτρύνω και στις συζητήσεις προβάλλω τα θετικά αυτής της νέας μορφής διδασκαλίας αλλά κάποια στιγμή θέλω να κάνω μια προβολή πρέπει ο συνάδερφος να κουβαλήσει τον προβολέα, να γίνει τεχνικός αν υπάρχει πρόβλημα που δεν έχουν τις γνώσεις να το κάνουν, δεν υπάρχει η στήριξη.

9. Στο πλαίσιο του σχολείου του 21^{ου} αιώνα, ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος της ψηφιακής επάρκειας των μαθητών; Ποιες ψηφιακές ικανότητες πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές και πώς ανταποκρίνεται σε αυτές το σημερινό σχολείο; (σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις).

Θα έλεγα να ήδη το σχολείο μας κινείται στην διαδικασία για να συμμετάσχει σε ένα διαγωνισμό σε ένα διαγωνισμό ρομποτικής το οποίο φέτος ξεκινά. Βρέθηκε ένας συνάδερφος ο οποίος έχει την διάθεση εκτός ωρολογίου προγράμματος με κόστος προσωπικού χρόνου έρχεται από την Αθήνα. Ελπίζουμε να συνεχίσουμε να καλλιεργηθεί αυτό και στους υπόλοιπους συναδέλφους ήδη έχει πλαισιωθεί εκφράζουν ενδιαφέρον ελπίζω να συνεχιστεί και τις επόμενες χρονιές. Οι μαθητές χρειάζονται σήμερα να μπορούν να αξιολογούν τις πληροφορίες που έχουν από το διαδίκτυο γιατί σε αυτό τον βομβαρδισμό πληροφορίας οι μαθητές δέχονται άκριτα και από μια άποψη είναι λογικό γιατί η παρουσία και η ύπαρξη ενός και μοναδικού βιβλίου τα προηγούμενα χρόνια που καθιστούσε την γνώση, ήταν θεόρατο το βιβλίο. Πολλές φορές στο σχολείο μα το λέει το βιβλίο.. Μια διαφορετική άποψη απορρίπτεται αμέσως γιατί δεν τη λέει το βιβλίο. Άρα τώρα όποια πληροφορία δέχεται από το διαδίκτυο πρέπει να μπορεί να την κρίνει, να την αξιολογεί ως προς την ορθότητα της. Αυτό είναι μια βασική δεξιότητα και δεύτερο τα ψηφιακά μέσα ως μέσα παραγωγής της γνώσης έχει μόνο το κομπιούτερ μια παιχνιδιομηχανή την οποία λένε γνωρίζουν οι μαθητές. Εγώ σας λέω οι μαθητές μπορούν να χειριστούν άνετα ένα κινητό τηλέφωνο λίγοι όμως γνωρίζουν να δουλέψουν word και να διαμορφώσουν ένα κείμενο με συγκεκριμένες απαιτήσεις και με συγκεκριμένα κριτήρια. Εγώ ως επιμορφωτής κατευθύνω τους εκπαιδευτικούς προς τα εκεί αυτό είναι και το πνεύμα της επιμόρφωσης, η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην διδασκαλία με τρόπο κριτικό και μόνο όταν αυτές έχουν να προσφέρουν κάτι παραπάνω από την παραδοσιακή διδασκαλία. Μολονότι υπάρχει το ενδιαφέρον από τους συναδέλφους για την επιμόρφωση δυσκολεύονται με την εφαρμογή στην τάξη καθώς όλα αυτά αποτελούν βαρίδια, δεν τους επιτρέπουν να λειτουργήσουν δηλαδή ΑΠ με συγκεκριμένη ύλη που πρέπει να διδάξει και υλικοτεχνική υποδομή.

Δυσκολίες;

Υπάρχει προθυμία από την πλευρά των μαθητών, η πιστοποίηση σπουδών ενδιαφέρει τους μαθητές, αλλά η επιμόρφωση σχεδιάστηκε τόσο πρόχειρα, δεν ξέρω αν ήταν η προχειρότητα αλλά δεν λειτούργησε, τόσο ως προς τον χρόνο που αποφασίστηκε να εφαρμοστεί, στις καθυστερήσεις που υπήρχαν στον τρόπο με τον οποίο προσελήφθησαν οι διδάσκοντες. Ήδη εδώ στην Κορινθία ήταν 12 τμήματα και λειτουργούν τα 2 στη συνέχεια ο συνάδερφος της πληροφορικής κλήθηκε αναπληρωτής και έφυγε. Αν υπήρχε καλύτερη οργάνωση και λειτουργούσε φέτος του χρόνου θα είχαμε τα πρώτα αποτελέσματα κι έτσι..

Μέρος Γ: Ο ρόλος του διευθυντή

10. Υπάρχει στο σχολείο σας πολιτική αλλαγών στην εκπαιδευτική διαδικασία που να προωθούν νέους στόχους στην κατεύθυνση του σχολείου του 21ου αιώνα; (δώστε ένα ενδεικτικό παράδειγμα);

Δεν αναπτύσσονται στον επιθυμητό βαθμό που επιθυμούσαμε. Ένα σχολείο ακόμα και αν στηρίζεται στο σύγχρονο σχολείο στηρίζεται σε μια κεντρική εκπαιδευτική πολιτική η οποία ακολουθείται από όλα τα σχολεία, υπάρχουν βέβαια περιθώρια τα οποία εμείς εκμεταλλευόμαστε όσο μπορούμε κι ός μας το επιτρέπουν η συμμετοχή σε δράσεις σε εκπαιδευτικές επισκέψεις. Το σχολείο μας κινείται σε δράσεις για φιλανθρωπικούς σκοπούς, καλλιέργεια του πνεύματος της αγάπης προς τον πλησίον. Κάθε Χριστούγεννα κάνουμε ένα παζάρι και οι μαθητές αποφασίζουν τα χρήματα που θα διατεθούν κάθε χρόνο και διαφορετικά που κατατίθενται τα χρήματα για οικονομική ενίσχυση. Εκπαιδευτικές επισκέψεις εντός και εκτός της Ελλάδας έχουμε αδερφοποιήσεις με σχολεία του εξωτερικού με ένα σχολείο της Γερμανίας το επισκεπτόμαστε κάθε χρόνο. Έρχονται αυτοί μια βδομάδα εδώ και φιλοξενούνται από οικογένειες μαθητών και οι μαθητές μας φιλοξενούνται για μια βδομάδα στην Γερμανία. Δεν είναι Erasmus e-twining είναι πρόγραμμα αδερφοποίησης με έξοδα των μαθητών.

Συνεργασία με άλλα σχολεία;

Δεν έχουμε ακόμη. Προσπαθούμε είτε σε επίπεδο συναδέλφων είτε σε επίπεδο σχολείων πάντα σε επίπεδο εκπαιδευτικών επισκέψεων να το κάνουμε. Με το λύκειο δίπλα κάνουμε κοινή εκπαιδευτική

επίσκεψη φέτος και πέρσι στο εξωτερικό αλλά και με άλλο γυμνάσιο εδώ της Κορίνθου ώστε να αναπτυχθούν οι σχέσεις μεταξύ των μαθητών. Συμμετοχή σε διάφορες δραστηριότητες σε επίπεδο διεθνών συνέδριων. Έχουμε συμμετάσχει σε διάφορα συνέδρια, οι μαθητές σε ζητήματα νέας τεχνολογίας, επισκέψεις σε διάφορα ιδρύματα του εξωτερικού, πανεπιστημιακά όπου οι μαθητές έρχονται σε επαφή με την εκπαίδευση τη κουλτούρα, στο Λονδίνο, στην Ελβετία, στην Ολλανδία πέρσι. Πέρσι επισκεφτήκαμε το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο στην Ολλανδία και παρακολουθήσαμε διάφορα ερευνητικά προγράμματα όπως δημιουργία συστημάτων για ανθρώπους με κινητικά προβλήματα. Είχαμε δει ένα πρόγραμμα κατασκευής πλοίου που κινείται με ηλιακή ενέργεια. Αυτά είναι projects που επιχορηγούν επιχειρήσεις για την ανάπτυξη της νέας τεχνολογίας και πιστεύουμε ανοίγει ορίζοντες στους μαθητές για τις μετέπειτα σπουδές του και την επιλογή του τομέα σπουδών και του τύπου σπουδών.

11. Κατά την άποψή σας, σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός μιας πολιτικής αλλαγών **αποτελεί προτεραιότητα και αντικείμενο προβληματισμού** για τους εκπαιδευτικούς, τόσο ευρύτερα όσο και στο σχολείο σας. (Σε ποιο βαθμό είναι κυρίαρχη η διαχειριστική αντίληψη στο πλαίσιο του παραδοσιακού σχολείου, π.χ. κάλυψη ύλης του βιβλίου, διαγωνίσματα κ.λπ.);

- Που εντοπίζονται τα προβλήματα; Υποδομές, επιμόρφωση, Προγράμματα Σπουδών, αντιλήψεις-κουλτούρα, άλλο;
- Ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά;

Είναι από την πλευρά μου οι αλλαγές προτεραιότητα αλλά δεν υπάρχει δυνατότητα και ευελιξία στις μεγάλες καινοτόμες αλλαγές δηλαδή επειδή η εκπαιδευτική πολιτική είναι κεντρική υπάρχουν περιορισμοί που δεν επιτρέπουν. Για να καλέσουμε αυτή την στιγμή κάποιον εδώ να εισέλθει στον χώρο του σχολείου πρέπει να πάρουμε άδει από το Υπουργείο Παιδείας έναν ειδικό να κάνει μια ομιλία. Η διαδικασία όλη αυτή είναι τροχοπέδη. Αντίθετα αυτό μπορείς να το κάνεις έξω από το σχολείο με επιλογή δική σου και των διδασκόντων. Αυτό όμως δημιουργεί νέα προβλήματα ακόμη και η μετάβαση σε έναν χώρο των παιδιών οδηγεί στο να χάνεται χρόνος, αν υπάρχει ένταση. Κυρίως θα φέρναμε ειδικούς που θα ενημερώσουν τους μαθητές για την ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ τους. Υπάρχουν όλο και πιο έντονα προβλήματα (βίας, συγκρούσεις, bullying) αυτό είναι ένα θέμα που μας απασχολεί και θα μπορούσαμε να κάνουμε δράσεις και βιωματικά σεμινάρια από την άλλη πρέπει να πάρουμε την άδεια του γονέα, κι άλλα γραφειοκρατικά.

Οι γονείς είναι παρόντες;

Οι γονείς ενεργοποιούνται μόνο όταν υπάρχει μια κρίση και πάντοτε υπάρχουν άνθρωποι που έχουν εμπιστοσύνη στο σχολείο, άλλοι που το αμφισβητούν. Δεν επικοινωνεί μεγάλο ποσοστό γονέων με το σχολείο και όταν είναι περίπτωση ανάγκης οι γονείς είναι εξαφανισμένοι. Χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια από την πλευρά μου να πείσουμε τους γονείς να δούμε το πρόβλημα από κοινού και να μην δούμε στην διάσταση της αντιπαράθεσης. Αυτό είναι πολύ μεγάλο θέμα είναι συλλογικό και δεν το βλέπουμε έτσι, ζητήματα που τα παλεύουμε καθημερινά. Όταν τους έχουμε μαζί μας έχουμε αποτελέσματα.

Οι υποδομές;

Ένα σύγχρονο σχολείο δεν μπορεί να λειτουργήσει εάν δεν υπάρχει ένας χώρος διαλέξεων, ένας χώρος εκδηλώσεων. Πχ αποφασίζεις μια εκδήλωση μια διάλεξη και ξεσπιτώνεσαι κάθε φορά. Κατά τα άλλα με τον τεχνολογικό εξοπλισμό δεν έχουμε εξελίξεις, το εργαστήρι πληροφορικής ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών;

Υπάρχει μόνιμο εκπαιδευτικό προσωπικό, συμπαγής ομάδα, μόνιμες θέσεις για αρκετό χρονικό διάστημα, είναι γεγονός ότι υπάρχει συμμετοχή σε σεμινάρια. Υπάρχει δυσκολία αποδοχής του διαφορετικού π.χ. θα σας αναφέρω μια δράση που έχει θετική κατεύθυνση, στο ζήτημα της θεματικής εβδομάδας που είναι μια καινοτόμος δράση μια νέα αντίληψη για τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η διδασκαλία, όμως συναντά αντίδραση τόσο ως προς την θεματική που προτείνεται όσο ως προς τον τρόπο με τον οποίο αυτοί καλούνται όχι από όλους από μια μερίδα. Βέβαια θα έλεγα είναι η μειοψηφία αλλά δείχνει τον τρόπο με τον οποίο οι συνάδερφοι αποδέχονται το κοινό όριο και το διαφορετικό.

Τα προγράμματα σπουδών;

Από τις συζητήσεις που έχουμε χρειάζονται ανανέωση, υπάρχουν αντιφάσεις, ο ίδιος τρόπος αξιολόγησης, παραδοσιακά κάλυψη της ύλης, αν είναι διατεθειμένοι σε μια περιγραφική αξιολόγηση στάσεων, συμπεριφορών και δεξιοτήτων. Εγώ θα ήθελα να προωθήσουμε αλλαγές στο σύνολο αλλά προσαρμοσμένα στον τρόπο που οραματίζεται ο καθένας, υπάρχει πισωγύρισμα.

Δηλαδή εγώ θα κάνω το μάθημα μου παραδοσιακά γιατί έμεινα πίσω στην ύλη, να το δούμε, τι σημαίνει ύλη; Είναι ζητήματα αγγίζουν και την διδακτική κάθε μαθήματος και το οποίο είναι έργο και των συμβούλων πως θα περάσουν τη νέα αντίληψη για την διδακτική των μαθημάτων σε κάθε κλάδο ξεχωριστά.

Ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά;

Όλο και περισσότερο φορτωνόμαστε γραφειοκρατικές διαδικασίες και αυτό που λέμε είμαστε για όλα, οπότε χρειαζόμαστε στήριξη και γραμματεία και στην οργάνωση σε ζητήματα επικοινωνίας, σχέσεων, καθημερινά προβλήματα των μαθητών που πρέπει να επιλύονται μέσα από διαδικασίες ειδικών για να υπάρχει το ήρεμο κλίμα μέσα στην τάξη. Όλα αυτά είναι θέματα όπου χρειάζεται ένας υποστηρικτικός μηχανισμός για να υλοποιηθούν οι πυλώνες.

Υπάρχει ψυχολόγος στο σχολείο σας;

Όχι! Με σοβαρά προβλήματα δεν υπάρχει, δεν προβλέπεται, ότι θέλουμε από ζήτημα ψυχολόγου θα απευθυνόμαστε στην κοινωνική δομή του δήμου ή στα κέντρα υποστήριξης και συμβουλευτικής όπου είναι 5 άτομα σε όλο τον νομό ούτε καν επισκέπτες, κομήτες. Όταν τους καλέσουμε έρχονται δεν υπάρχει μια διαρκής υποστήριξη, να υπάρχει ψυχολόγος, κοινωνική λειτουργός, να βρίσκεται μονίμως στο σχολείο. Σε αυτό το συγκρότημα είμαστε 4 σχολεία κεντρικά στην κόρινθο με 1500 παιδιά, με αρκετά τέτοια ζητήματα.

12. Κατά τη γνώμη σας, οι εκπαιδευτικοί στο σχολείο σας είναι έτοιμοι-κατάλληλα προετοιμασμένοι για να υποστηρίξουν τους στόχους του σχολείου του 21^{ου} αιώνα; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν;

Χρειάζεται δουλειά ακόμα, αλλαγή νοοτροπίας, αντιλήψεων και στον τρόπο που γίνεται η διδασκαλία, η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών. Εάν θέλουμε ο εκπαιδευτικός να είναι για τα πάντα θα έπρεπε να είχε και την ανάλογη επιμόρφωση δεν μπορεί με την εμπειρία και μόνο να αντιμετωπίσει τα πάντα μέσα στο σχολείο γιατί κάποια στιγμή αποκαρδιώνεται και αποφεύγει δεν είμαι ειδικός, δεν παίρνουν την ευθύνη. Οι εκπαιδευτικοί που από μόνοι τους έχουν μεριμνήσει για την κατάρτιση τους το κάνουν από μεράκι, προσωπική διάθεση για πρωτοβουλίες, θέλει να το εφαρμόσει υπάρχουν τέτοιοι εκπαιδευτικοί στο σχολείο μας και στην πληροφορική και στην φυσική σε ορισμένα φιλολογικά υπάρχουν συνάδερφοι με ανοικτό μυαλό.

13. Υπάρχουν δυνατότητες πρωτοβουλιών από τον διευθυντή/ηγέτη της σχολικής μονάδας στην κατεύθυνση της προώθησης νέων αντιλήψεων για το σύγχρονο σχολείο και τις προτεραιότητές του;

- Σε ποιο βαθμό το πετυχαίνετε στο σχολείο σας;
- Ποιες δυσκολίες έχετε εντοπίσει ή αντιμετωπίζετε εσείς; Ενδεικτικές πρωτοβουλίες που έχετε αναλάβει;

Είπα και προηγουμένως το θέμα της ηγεσίας του σχολείου δεν ταιριάζει στις σύγχρονες εκπαιδευτικές, στη σημερινή πραγματικότητα, θα έλεγα ότι ο ρόλος του διευθυντή του σχολείου είναι περισσότερο διεκπεραιωτικός, συντονιστικός αλλά μέσα σε ένα πλέγμα νόμων και διατάξεων που δεν του αφήνει πολλά περιθώρια όχι μόνο σε αυτόν αλλά και στον σύλλογο σε πρωτοβουλίες άλλων συναδέλφων. Θεωρώ ότι εγώ βρίσκομαι στην διάρκεια της προσπάθειας. Οι δυσκολίες είναι να επικοινωνήσουμε τις αντιλήψεις μας ώστε αυτές να ενταχθούν σε ένα κεντρικότερο σχεδιασμό. Εάν δεν εκλείψει ο κεντρικός σχεδιασμός και δεν δοθεί μεγαλύτερη ελευθερία στο σχολείο, δεν είναι ίδιες οι ανάγκες ενός αστικού σχολείου και ενός σχολείου της επαρχίας. Όμως λειτουργεί ενιαία. Στόχος μου είναι όσο το δυνατόν να επικοινωνήσω τους στόχους του σχολείου στους γονείς, να τους εμπλέξω στην εκπαιδευτική διαδικασία ως αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαίδευσης. Οι γονείς δεν είναι ξένοι προς την εκπαίδευση. Έχει το σχολείο την ανάγκη τους την ανάγκη για συνεργασία. Επίσης πάντα ήμουν της άποψης ότι οι εκπαιδευτικές επισκέψεις θα πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι και μέρος της εκπαίδευσης, το σχολείο δεν περιορίζεται σε 4 τοίχους. Η γνώση είναι εμπειρία, είναι πρόσληψη

πληροφοριών, είναι προσλαμβάνουσες από διάφορα περιβάλλοντα πληροφορίες και αυτό διαμορφώνει μια στέρεα προσωπικότητα τους μαθητές.

14. Κατά τη γνώμη σας, ποιες **αλλαγές είναι επιτακτικές** να γίνουν στο ελληνικό σχολείο, ώστε να ανταποκριθεί στον σύγχρονο ρόλο του; Ποιες είναι οι προτάσεις σας;

Αν και δημιουργεί ζητήματα πολιτικά η αυτονομία του σχολείου εγώ θα την επιθυμούσα χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οδηγούμαστε σε ακραίες καταστάσεις να παραμείνει δημόσιος ο χαρακτήρας του σχολείου αλλά με τέτοια αυτονομία ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών ....

Ερωτηματολόγιο ημιδομημένης συνέντευξης

Στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος στο οποίο φοίτησα τον περασμένο χρόνο με θέμα Εκπαιδευτική Πολιτική & Διοίκηση ένα από τα θέματα που μας απασχόλησε και επέλεξα να ασχοληθώ ερευνητικά ήταν το σύγχρονο σχολείο και οι απόψεις του διευθυντή σχετικά με το θέμα αυτό.

Διευθυντής Δ10

Προφίλ Εκπαιδευτικού

- Φύλο: Γυναίκα
- Ηλικία : 50 ετών
- Θέση υπηρεσίας : Γυμνάσιο
- Διδακτική εμπειρία (εκπαίδευση) : 20 χρόνια
- Σύνολο ετών (διευθυντής): 3 χρόνια
- Μεταπτυχιακές σπουδές: Όχι
- Επιμόρφωση: β επίπεδο τπε
- Παιδιά: 200

Μέρος Α: Απόψεις για το σύγχρονο σχολείο-εκπαίδευση

1. Κατά τη γνώμη σας, ποιες είναι σήμερα οι **προτεραιότητες του σύγχρονου σχολείου**; Σε σχέση με το παρελθόν (π.χ. 10 ή 20 χρόνια πριν), υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στόχων ή προτεραιοτήτων της **βασικής εκπαίδευσης**, στις οποίες καλείται να απαντήσει ο/η εκπαιδευτικός.

Προτεραιότητες του Σύγχρονου σχολείου είναι να εκπαιδεύσει τους μαθητές όχι μόνο στις βασικές γνώσεις αλλά και γενικότερα πώς να ανταπεξέρχονται στη ζωή τους, πώς να μπορούν να ενσωματωθούν στο κοινωνικό σύνολο. Μέσα από την γνώση αλλά κυρίως μέσα με τις παιδαγωγικές σύγχρονες αντιλήψεις που υπάρχουν. Όμως το σχολείο δεν μπορεί να τις εφαρμόσει είναι δύσκολο.

Υπάρχουν αλλαγές σε σχέση με πριν;

Από τους καθηγητές τα πράγματα σίγουρα είναι πιο ελαστικά από ότι παλιότερα γιατί δεν μπορείς πλέον να τα μαλώσεις γιατί θα έρθουν οι γονείς στο σχολείο και θα σε μαλώσουν αυτοί. Δεν μπορείς να κάνεις δηλαδή παρατήρηση δηλ να κάνεις ουσιαστικές παρατηρήσεις γιατί πάντα υπάρχει κάποιος που θα καλύψει τα παιδιά και αυτοί είναι συνήθως οι γονείς εμπλέκονται πολύ περισσότερο σε σχέση με παλιά. Τώρα τα βιβλία έχουν διορθωθεί σε σχέση με το παρελθόν αλλά και πάλι τα παιδιά έχουν συνηθίσει σε αυτή τη παπαγαλία που δεν νοούν να την ξεπεράσουν κι αυτός ο σύγχρονος τρόπος μάθησης μέσω των υπολογιστών , εργασίες στο διαδίκτυο δεν φαίνεται να αποδίδει γιατί ούτε το σχολείο είναι κατάλληλα εξοπλισμένο για να τα εφαρμόσει αυτά , δεν υπάρχουν υπολογιστές , προβολείς σε κάθε τάξη , διαδραστικοί πίνακες επομένως μένουμε μόνο στην θεωρία αλλά και όσες φορές γίνει αυτό δεν ανταποκρίνονται θετικά οι μαθητές. Το βλέπουν περισσότερο σαν παιχνίδι και ενώ θα πρέπει ουσιαστικά να το μάθουν από το σχολείο δεν το μαθαίνουν και ξαναγυρίζουν πίσω στο βιβλίο.

2. Κατά τη γνώμη σας, τι πρέπει να παρέχει σήμερα το Γυμνάσιο (η βασική εκπαίδευση), ώστε να **προετοιμάσει αποτελεσματικά όλους τους μαθητές για το μέλλον**

- Π.χ., την παραπέρα ζωή τους, την μελλοντική τους ένταξη στο σύγχρονο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον;

Το γυμνάσιο είναι η βασική εκπαίδευση και πρέπει να τα μαθαίνουν όλα , να έχουμε γνώση για όλα τα μαθήματα και όχι να το κάνουμε σαν το λύκειο να διαβάσουμε 2-3 μαθήματα. Και τα τελευταία χρόνια που δίνουμε εξετάσεις μόνος σε 4 μαθήματα οι μαθητές έχουν αρχίσει και διαβάζουν μόνο αυτά τα 4 μαθήματα που δίνουν στο τέλος, με αποτέλεσμα τα υπόλοιπα να παραμελούνται ενώ το γυμνάσιο θα έπρεπε να παρέχει τις βασικές γνώσεις σε όλα τα μαθήματα. Όμως δεν τις παρέχει , θα έπρεπε λοιπόν μέσα από τα βιβλία, τις εκδρομές, από τις διδακτικές επισκέψεις που δεν τις ακολουθούν οι μαθητές πια τώρα προσπαθούμε να τα συνδυάσουμε. Η διδακτική επιστήμη σίγουρα όταν τελειώνεις ένα κύκλο μαθημάτων πχ « Κυκλαδικός πολιτισμός» πρέπει να πας να το δεις και αυτό που διάβασες στα βιβλία στο μουσείο βιωματικά . θα ήταν πολύ καλό αλλά δεν υπάρχει συμμετοχή σε αυτό , είναι ένας τρόπος..

Περισσότερο είναι αδιαφορία παρά οικονομικό το πρόβλημα γιατί για μια εκδρομή δεν είναι τόσο μεγάλο το ποσό ή και έχουν συνδέσει την εκδρομή δυστυχώς με την βόλτα και όχι με το να μάθει άρα λοιπόν, όταν μια εκπαιδευτική εκδρομή δεν περιλαμβάνει και ένα εμπορικό κέντρο δεν έρχονται τα παιδιά καθόλου. Έτσι στο γυμνάσιο έπρεπε να επιμένουμε σε όλα αυτά τα εκπαιδευτικά προγράμματα. Επίσης θα έπρεπε να έχουμε το μάθημα του επαγγελματικού προσανατολισμού, δεν διδάσκεται πια δεν υπάρχει πια το μάθημα όπως παλιότερα, που δεν διδασκόταν και πάλι σωστά αλλά τουλάχιστον να ήξεραν τι να διαλέξουν φεύγοντας από εδώ γιατί τις περισσότερες φορές. Έχει φύγει σαν μάθημα από το σχολείο μια ενότητα υπήρχε σε κάποιο άλλο μάθημα αλλά δεν διδάσκεται όπως ήταν. Φεύγοντας τα παιδιά από εδώ δεν ξέρουν τι να ακολουθήσουν. Σίγουρα θα έπρεπε να είχαμε την συμπαράσταση των γονιών δηλαδή κάποια σεμινάρια σε αυτούς τους γονείς από τότε που γίνονται γονείς και να υπάρχει μια άμεση συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και να μας καταλαβαίνουν γιατί έτσι θα βοηθήσουν και τα παιδιά τους.

3. Τα παραπάνω αποτελέσματα (ανάλογα με τις τοποθετήσεις τους) είναι απλά ζήτημα γνώσεων που θα πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές; Υπάρχουν άλλοι άξονες ανάπτυξης των μαθητών που θεωρείτε εσείς σημαντικούς;

- π.χ. ποιες δεξιότητες και στάσεις πρέπει να αναπτύξουν οι σημερινοί μαθητές;

Η γνώση ούτως ή άλλως παρέχεται από τα βιβλία οπότε όποιος θέλει την διαβάζει, όποιος θέλει δεν την διαβάζει γιατί όσες φορές και να τους το πεις στο σχολείο αν δεν το θέλουν τα παιδιά δεν θα το κάνουν. Θα πρέπει να γίνουν λίγο περισσότερο αυτόνομα, θα έπρεπε να μάθουν να διαβάζουν μόνα τους και όχι με την βοήθεια των φροντιστηρίων, θα έπρεπε να διαβάζουν και εκτός σχολείου πράγματα, εξωσχολικά, κάτι που δεν το κάνουν καθόλου τα παιδιά γιατί η τεχνολογία τα έχει ουσιαστικά απορροφήσει. Ακόμα και στο σχολείο που το απαγορεύουμε το κινητό όποτε το πετύχουν.. Μετά θα έπρεπε να έχουν περισσότερο αυτοεκτίμηση, να είναι περισσότερο αυτόνομα, επίσης κι αυτό μπορεί να τους παρέχει το σχολείο, τους δίνονται κάποιες πρωτοβουλίες αλλά δυστυχώς οι γονείς τα παιδιά τα έχουν από πίσω κι όσο αν προσπαθούμε εμείς να τους δώσουμε πρωτοβουλίες αλλά θα πρέπει να γίνεται και στο σπίτι αυτό. Θα μπορούσε το σχολείο μέσα από τις πρωτοβουλίες που τους δίνει να το αναπτύξουν αυτό και σε συνεργασία με τους γονείς, για μένα δεν είναι μόνο γνώση το σχολείο, είναι να μαθαίνει πώς να συμπεριφέρονται. Είναι όπως το ποδόσφαιρο, σε έναν αγώνα ποδοσφαίρου δεν παίρνεις την μπάλα, την κατεβάζεις στην περιοχή και πας να βάλεις γκολ. Συνεργάζεσαι με την ομάδα που θα δώσεις την πάσα, έτσι και στο σχολείο, πρέπει να διαλέξεις τον παίκτη που είναι στην κατάλληλη θέση για να φτάσεις στο τελικό στόχο που είναι το γκολ. Το ίδιο και στο σχολείο να επιλέξεις τον κατάλληλο φίλο με τον οποίο θα μπορέσεις να πας παραπέρα στο θετικό άρα είναι πολύ εύκολο και να μάθουν να συνεργάζονται μέσα στο σχολείο.

4. Γνωρίζετε τους όρους σχολείο του 21^{ου} αιώνα και εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα; Τι Ποιο θεωρείτε εσείς ότι σημαίνει ο όρος αυτός; Ποιο περιεχόμενο θα δίνετε εσείς στον όρο αυτό (πώς τον αντιλαμβάνεστε);

Είναι ένα σύγχρονο σχολείο το ακούμε συνέχεια πια έχει γίνει καραμέλα, το σχολείο του 21^{ου} αιώνα δεν θα έχει τις εργασίες στο σπίτι, που οι μαθητές θα τα διαβάζουν όλα στο σχολείο, που η εκπαίδευση θα είναι περισσότερο μαθητοκεντρική πρέπει να αναπτύξει δεξιότητες να ζητά μόνος του την πληροφορία αλλά για να γίνουν όλα αυτά απαιτείται και από το σπίτι ακόμα και χρήματα δηλαδή πώς να τα κάνεις όλα αυτά όταν τα σχολεία δεν έχουν κατάλληλες υποδομές, όταν δεν έχουμε εκπαιδευτεί κι εμείς οι ίδιοι για τέτοια πράγματα. Πολλοί συνάδερφοι ειδικά αυτοί που είναι σε μεγάλη ηλικία δεν ξέρουν πώς να χρησιμοποιούν τον Η/Υ πως θα ανταποκριθούν σε αυτό το σύγχρονο σχολείο; Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια δεν υπάρχει και ιδιαίτερη διάθεση, λάθος κατά την γνώμη μου από τους εκπαιδευτικούς και ακούμε συχνά την φράση όσο πληρώνομαι τόσο θα κάνω, υπάρχει γενικά αυτή η οικονομική δυσχέρεια έχει επηρεάσει κι εδώ ακούγεται πολύ. Για να κάνεις ένα σύγχρονο σχολείο πρέπει να έχεις πολλά πράγματα, όχι νέους καθηγητές δεν εννοώ στην ηλικία, να είναι φρέσκοι με τις ιδέες τους, να έχουν διάθεση την παίρνεις και μέσα από τους γονείς και τους μαθητές όταν δεν ανταποκρίνεται και το κοινό σου, πως θα το κάνεις και ειδικά σε αυτά τα επαρχιακά σχολεία είναι πολύ πιο δύσκολο γιατί τα παιδιά είναι πιο μακριά από την γνώση εκτός σχολείου ακόμα κι ένα γήπεδο όχι μόνο να έχουν ένα κινηματογράφο, ένα θέατρο, ένα μουσείο δίπλα τους, ακόμη κι ο χώρος άθλησης όπου θα εκτονωθούν το απόγευμα εκεί και να μπορούν μετά το πρωί να είναι ήρεμα στο

σχολείο. Το σύγχρονο σχολείο δεν είναι μόνο οι 6 ώρες που κάνουμε εδώ μάθημα πρέπει να είναι και μετά.

5. Έχει πράγματι διαφορετικά χαρακτηριστικά το σχολείο του 21^{ου} αιώνα σε σχέση με το παρελθόν ή ο όρος είναι απλά μια υπερβολή (σλόγκαν) της εποχής μας;

Είναι σλόγκαν της εποχής, το σχολείο είναι σχολείο πάντα, το να εξελίσσεται, εξελίσσεται όπως και η κοινωνία δηλαδή δεν νομίζω ότι είναι κάτι πια, ούτε να πάρουμε τις τσάντες από το σχολείο είναι λύση. Όμως το να κάνουμε κάπως διαφορετικά το μάθημα και να μας βοηθήσουν να αποκτήσουμε εποπτικό υλικό, χάρτες, προβολείς, η δυνατότητα όχι για περισσότερες εκδρομές αλλά για περισσότερες επιμορφώσεις στους εκπαιδευτικούς αλλά και στα παιδιά. Κι αν πούμε ότι το σύγχρονο σχολείο είναι και οι ψυχολόγοι και οι κοινωνικοί λειτουργοί είναι απαραίτητο να μπουν στο σχολείο και να κάνουν ουσιαστική δουλειά, να εγώ έχω κάθε Πέμπτη κοινωνικό λειτουργό και ψυχολόγο στο σχολείο θεωρώ ότι θέλει πάρα πολύ δουλειά αυτό για να πετύχει. Νομίζω ότι και αυτοί δεν είναι προετοιμασμένοι να μπουν στα σχολεία και έχεις 2 άτομα ακόμα στο σχολείο τα οποία ουσιαστικά δεν προσφέρουν.

Μέρος Β: Σχολείο 21ου αιώνα

6. Πολλοί θεωρούν ότι το πλαίσιο του **σχολείου του 21^{ου} αιώνα** διαμορφώνεται από τρεις άξονες ικανοτήτων που πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές. Πως τις αξιολογείτε εσείς (**δώστε ενδεικτικό/ά παραδείγματα**);

- **Γνώσεις γενικής παιδείας**
- **Μαθησιακές ικανότητες**
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες.**

Εγώ πιστεύω ότι το δικό μας σύστημα έχει γνώσεις γενικής παιδείας, τώρα οι μαθητές αρχίζουν σιγά-σιγά με αυτό που είπα και προηγουμένως με αυτά τα 4 μαθήματα που δίνουν ακολουθούν μόνο αυτά και δεν παίρνουν τελικά γνώσεις. Δίνουν Γλώσσα, Μαθηματικά, Φυσική, Ιστορία δηλαδή τα αρχαία ελληνικά που κάποτε τα διάβαζαν τα παιδιά δεν υπάρχουν. Τα παιδιά τώρα είναι σαν να πηγαίνουν στην Γ Λυκείου και να δίνουν για ιατρική άρα σου λένε δεν μου χρειάζονται τα Αρχαία, άρα αυτό το μάθημα το οποίο υπάρχει από τη Α Γυμνασίου είναι σαν να μην υπάρχει στα σχολεία. Τώρα οι μαθησιακές ικανότητες αυτό νομίζω ότι πρέπει να αναπτύξουν περισσότερο διότι τα παιδιά δεν το κάνουν, δυσκολεύονται πάρα πολύ στο να μάθουν, δυσκολεύονται να κάνουν ανάγνωση και κατανόηση πολλές φορές είναι τόσο απλές οι ερωτήσεις που δεν την διαβάζουν και δεν μπορούν απαντήσουν στο πιο απλό ερώτημα γιατί δεν την πρόσεξαν και δεν μπορούν να ξεχωρίσουν από ένα μεγάλο κομμάτι τι ακριβώς τους ρωτάς τώρα εγώ θεωρώ πιο σημαντικό τις κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες αυτό θεωρώ ότι πρέπει να μάθει στο παιδί το σχολείο και αυτό γιατί βγαίνοντας έξω μετά πραγματικά δεν μπορούν να ανταποκριθούν, θεωρώ το σχολείο μια μικρή κοινότητα που ότι μαθαίνεις εδώ θα το βγάλεις και έξω, άρα πρέπει να σέβεται τον συμμαθητή σου, τον καθηγητή σου, να βοηθάς τον αδύναμο, θα πρέπει να το μάθεις στο σχολείο.

7. Πως ιεραρχείτε εσείς τις παρακάτω **ικανότητες του 21^{ου} αιώνα** ως προς το βαθμό σημαντικότητά τους;

- **Γνώσεις γενικής παιδείας:** π.χ. γλώσσα, μαθηματικά, φυσικές επιστήμες, ιστορία, ξένες γλώσσες κ.λπ.
- **Μαθησιακές ικανότητες:** π.χ. κριτική σκέψη, επικοινωνία ιδεών, συνεργασία, δημιουργικότητα-καινοτομία
- **Κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες:** π.χ. αυτόνομη μάθηση, αυτορρύθμιση της μάθησης, κουλτούρα δια-βίου μάθησης, πολιτισμική (και διαπολιτισμική) αντίληψη, δημοκρατικό ήθος, δεοντολογία.

Τις μαθησιακές δεξιότητες θεωρώ πιο σημαντικές την κριτική σκέψη, μετά οι γνώσεις ΓΠ και τέλος οι κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες που μπορεί να είναι σημαντικές αλλά στο σχολείο αν δεν έχεις μάθει τα 2 παραπάνω δεν θα μπορείς να κάνεις το 3^ο. Αλλά πρώτα από όλα η κριτική σκέψη.

8. Σε ποιο βαθμό το σημερινό σχολείο επιτυγχάνει τους παραπάνω στόχους; Σε ποιους άξονες ανταποκρίνεται καλύτερα; Ποιες είναι οι πιο σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις που έχετε εντοπίσει εσείς προσωπικά;

Επιτυγχάνει τον 1^ο στόχο σε αρκετά μεγάλο βαθμό δηλαδή τις γνώσεις γενικής παιδείας, λιγότερο τις μαθησιακές ικανότητες και σχεδόν καθόλου τις κοινωνικές στάσεις και δεξιότητες. Δεν μπορείς να το κάνεις αυτό όταν έχεις συγκεκριμένη ύλη να βγάλεις είναι πάρα πολύ δύσκολο να κάνεις κάτι περισσότερο. Βέβαια κριτική σκέψη μπορούμε να την κάνουμε αλλά θέλει πολλή δουλειά με τα παιδιά και πρέπει να έχεις ξεκινήσει από νωρίς.

9. Στο πλαίσιο του σχολείου του 21^{ου} αιώνα, ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος της ψηφιακής επάρκειας των μαθητών; Ποιες ψηφιακές ικανότητες πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές και πώς ανταποκρίνεται σε αυτές το σημερινό σχολείο; (σημαντικές δυσκολίες, αδυναμίες ή ελλείψεις).

Ποια ψηφιακή επάρκεια; Δεν υπάρχει ψηφιακή επάρκεια, είναι αναλφάβητοι οι μαθητές στο κομμάτι αυτό, μόνο να παίζουν ξέρουν και για την πιστοποίηση που παίρνουν μέσα στο σχολείο δεν δήλωσαν οι μαθητές, αδιαφορούν για αυτό οι μαθητές γιατί νομίζουν ότι η ψηφιακή επάρκεια περιορίζεται στο να ξέρουν να χρησιμοποιούν facebook, instagram, περιορίζονται στην κοινωνική δικτύωση. Όσον αφορά το ίντερνετ, οι μαθητές αν τους βάλεις μια άσκηση ενώ τους έχεις δώσει επιλογές εγκυκλοπαίδεια, βιβλιοθήκη, ίντερνετ, αυτά μπαίνουν στο ίντερνετ αντιγράφουν κάτι όπως το βλέπουν και τέλος.

Μέρος Γ: Ο ρόλος του διευθυντή

10. Υπάρχει στο σχολείο σας πολιτική αλλαγών στην εκπαιδευτική διαδικασία που να προωθούν νέους στόχους στην κατεύθυνση του σχολείου του 21ου αιώνα; (δώστε ένα ενδεικτικό παράδειγμα);

Στο σχολείο μας υπάρχει πολιτική αλλαγών γιατί στο σχολείο μας καταφέραμε να κάνουμε τάξη καθηγητών έχουν όλοι πρόσβαση στο διαδίκτυο, υπάρχουν βιντεοπροβολείς, λαπτοπ και προσπαθούμε πολύ να ενισχύσουμε το σχολείο προς αυτή την κατεύθυνση.

Άλλες δράσεις;

Και κάποιες εκπαιδευτικές επισκέψεις, και κάποιες ομιλίες συχνά έχουμε κάποιες ταινίες που υποχρεωτικά όταν υπάρχουν κάποιες παγκόσμιες μέρες, υπάρχουν κάποιες εργασίες που βάζουμε στα παιδιά, να δουν κάτι για να τους μείνει, αν και δεν τους μένουν πολλά πράγματα, αλλά μια προσπάθεια γίνεται.

11. Κατά την άποψή σας, σε ποιο βαθμό ο σχεδιασμός μιας πολιτικής αλλαγών αποτελεί προτεραιότητα και αντικείμενο προβληματισμού για τους εκπαιδευτικούς, τόσο ευρύτερα όσο και στο σχολείο σας. (Σε ποιο βαθμό είναι κυρίαρχη η διαχειριστική αντίληψη στο πλαίσιο του παραδοσιακού σχολείου, π.χ. κάλυψη ύλης του βιβλίου, διαγωνίσματα κ.λπ.);

- Που εντοπίζονται τα προβλήματα; Υποδομές, επιμόρφωση, Προγράμματα Σπουδών, αντιλήψεις-κουλτούρα, άλλο;
- Ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά;

Δυστυχώς μας αναγκάζουν να είναι προτεραιότητα η κάλυψη της ύλης και τα διαγωνίσματα γιατί όταν σου λείπει αυστηρά τόσα διαγωνίσματα τόσα τεστ να καλύψεις αυτή την ύλη και να θες να κάνεις κάτι άλλο σε κυνηγάει η ύλη. Και γενικά με τον θεσμό με τους συμβούλους, ο θεσμός των συμβούλων καταργήθηκε τώρα, το βασικό τους είναι να καλυφθεί η ύλη και ας μην έχουν οι μαθητές κατανοήσει κάτι.

Η αξιολόγηση των μαθητών με τον ίδιο τρόπο γίνεται;

Η αξιολόγηση το ίδιο με τα διαγωνίσματα γίνεται όπως γινόταν και παλιά, διαγωνίσματα και τεστ, και υπάρχουν και κάποιες εργασίες αντί για διαγώνισμα τις οποίες όμως ελάχιστοι τις χρησιμοποιούν

Οι υποδομές στο σχολείο σας;

Εμείς έχουμε αρκετά καλές υποδομές στο σχολείο είμαστε καλυμμένοι σε αυτό το κομμάτι, έχουμε σχεδόν τα πάντα.

Το εργαστήρι πληροφορικής;

Στο εργαστήρι Πληροφορικής χρειάζεται λίγο περισσότερο εξοπλισμό, το εργαστήρι είναι απαραιτούμενο, χρειάζεται αναβάθμιση του λογισμικού έχουμε προβολείς αλλά είμαστε 9 τμήματα έχουμε 20 αίθουσες γιατί ο κάθε καθηγητής έχει την δική του αίθουσα, βιβλιοθήκη υπάρχει στο λύκειο στην οποία μπορούν να έχουν πρόσβαση οι μαθητές και λειτουργεί ως δανειστική, εργαστήρι Φυσικής, Τεχνολογίας υπάρχουν.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών;

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πέρα από κάποια σεμινάρια τα οποία δεν είσαι καν υποχρεωμένος να παρακολουθήσεις δεν έχει κάτι άλλο. Αρκετοί διαθέτουν μεταπτυχιακό έχει γίνει μόδα και το μεταπτυχιακό

Τα προγράμματα σπουδών δεν έχουν αλλάξει από το παρελθόν, είναι τα ίδια. Όσον αφορά τις αντιλήψεις και την κουλτούρα, χωριό είναι η Νεμέα, κλειστή κοινωνία είναι επαρχία και δύσκολη επαρχία γιατί.. τα παιδιά του κέντρου της Νεμέας διαφέρουν από τα άλλα παιδιά των χωριών γιατί εδώ υπήρχε πλούτος κάποτε αλλά τώρα δεν υπάρχει πια και αυτό φαίνεται ακόμα χειρότερα. Γιατί είχαν συνηθίσει αλλιώς και προσπαθούν να συνεχιστεί το ίδιο αλλά δεν γίνεται έχουμε προβλήματα.

12. Κατά τη γνώμη σας, οι εκπαιδευτικοί στο σχολείο σας είναι έτοιμοι-κατάλληλα προετοιμασμένοι για να υποστηρίξουν τους στόχους του σχολείου του 21^{ου} αιώνα; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν;

Η διάθεση θα μπορούσαμε να έχουμε καλύτερη κατάρτιση των εκπαιδευτικών, οργανωμένα από το υπουργείο και για τους μαθητές όχι αυστηρά από το βιβλίο, θα μπορούσαν να παρακολουθήσουν κι άλλα πράγματα, υποχρεωτικά να τα παρακολουθήσουν. Όπως σε μια αίθουσα εκδηλώσεων να δεις μια ταινία ή να ακούσεις τον αστυνομικό να σου μιλήσει για την ασφάλεια σου και φυσικά και πολύ καλή συνεργασία με τους γονείς μνα μη μας κακολογούν μπροστά στα παιδιά τους. Ο Σύλλογος γονέων υπάρχει βοηθά υπερβολικά αλλά οι υπόλοιποι γονείς όχι. Αυτοί που ενδιαφέρονται πραγματικά δεν ξεπερνούν το 20%. (και πολύ είπα ίσως). Αρκετοί από αυτούς είναι προετοιμασμένοι, αντιμετωπίζουν δυσκολία να προσαρμόσουν το μάθημα τους με τους υπολογιστές και τις σύγχρονες τεχνολογίες, αυτό περισσότερο ίσως κάποιοι που είναι μεγαλύτερης ηλικίας που είναι κοντά στην σύνταξη και δεν μπαίνουν στην διαδικασία τώρα να τα μάθουν όλα αυτά κτλ

13. Υπάρχουν δυνατότητες πρωτοβουλιών από τον διευθυντή/ηγέτη της σχολικής μονάδας στην κατεύθυνση της προώθησης νέων αντιλήψεων για το σύγχρονο σχολείο και τις προτεραιότητές του;

- Σε ποιο βαθμό το πετυχαίνετε στο σχολείο σας;
- Ποιες δυσκολίες έχετε εντοπίσει ή αντιμετωπίζετε εσείς; Ενδεικτικές πρωτοβουλίες που έχετε αναλάβει;

Ός ένα βαθμό το πετυχαίνουμε, δυσκολίες αντιμετωπίζεις και στην διάθεση των εκπαιδευτικών και στην υλικοτεχνική υποδομή, στους γονείς. Κάποιες πρωτοβουλίες έχουμε αναλάβει ο ρόλος γενικά του διευθυντή είναι σημαντικός αλλά θα ήθελα να μην είναι ντόπιος, να μην είναι γνωστός νομίζω είναι πολύ βασικό αυτό, οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν πρέπει να είναι στον τόπο τους. Με ανθρώπους που γνωρίζεις πολλά χρόνια δεν μπορείς ούτε να φωνάξεις, ούτε να επιτεθείς δυστυχώς δεν μπορείς να το κάνεις αυτό και έτσι παρασύρεσαι κι εσύ. Έχω πολύ καλή σχέση με τους εκπαιδευτικούς δεν θεωρώ ότι είμαι ηγέτης, όχι δεν είμαι το όραμα τους έχουμε μια καλή συνεργασία δεν έχουμε προστριβές σαν συνάδερφοι αλλιώς δεν μπορείς να πετύχεις κάτι πραγματικά αν δεν συμπεριφερθείς έτσι, υπάρχει επικοινωνία, σεβασμός, εμπιστοσύνη.

14. Κατά τη γνώμη σας, ποιες αλλαγές είναι επιτακτικές να γίνουν στο ελληνικό σχολείο, ώστε να ανταποκριθεί στον σύγχρονο ρόλο του; Ποιες είναι οι προτάσεις σας;

Από τα θεμέλια να γκρεμιστεί ε βέβαια, πρέπει να φύγουν όλα τα παλιά και να ξεκινήσουμε πάλι από την αρχή. Από τα βιβλία που θα γράψουν, από τους καθηγητές που θα επιμορφώσουν, έτσι ώστε να διοριστούν, ο τρόπος διδασκαλίας αλλά όχι να αφήσουμε το βιβλίο, δεν μπορούν να γίνουν όλα με τις σύγχρονες τεχνολογίες. Πρέπει να ανοίξει ο μαθητής και το βιβλίο να διαβάσει γιατί και αυτή η μόδα μέσω υπολογιστών όλα πια δεν γίνονται, πρέπει να έχει επαφή με το χαρτί και με τον δάσκαλο.